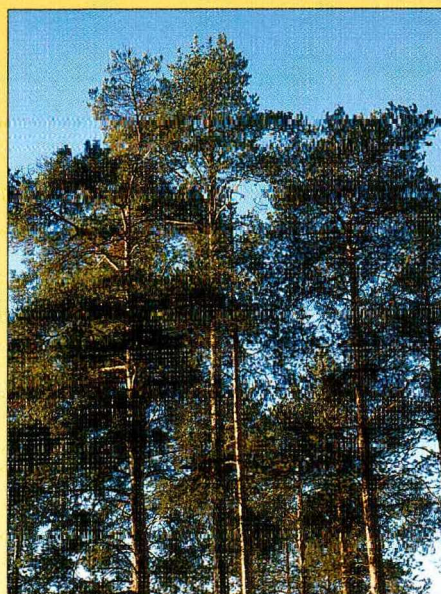
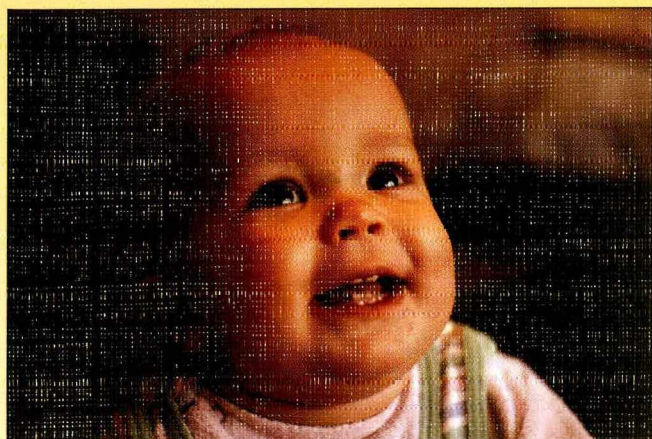
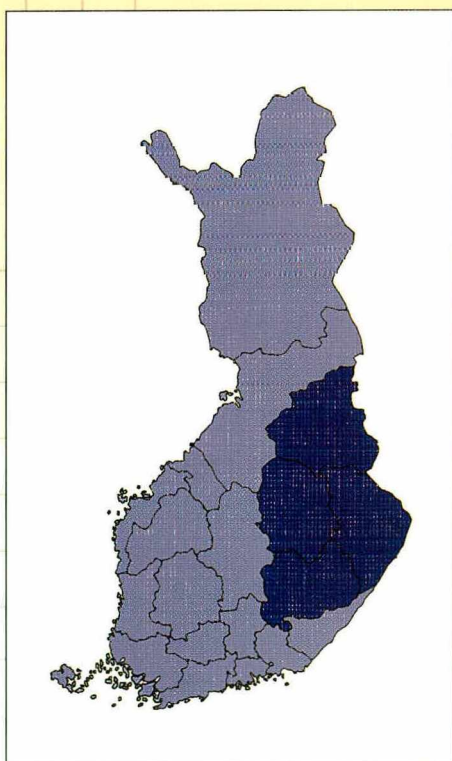

Itä-Suomen katsaus 1998

1600
1400
1200
1100
1000
900
800

Tilastokeskus

Itä-Suomen katsaus

Tiedustelut:

Esko Syrjäkari (08) 537 2045

Leena Jäntti (08) 537 2046

Sirkku Hiltunen (08) 537 2046

Kansi: Mervi Heusala, Tatsi Oy
Kannen kuvat: Leena Jäntti

ISSN 1239-7466
ISBN 951-727-519-6

© 1998 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.

Multiprint, Oulu 1998

ALKUSANAT

Itä-Suomen katsaus 1998 on yksi kuudesta Tilastokeskuksen tuottamasta aluekatsausjulkaisusta. Muut vastaavalla tietosisällöllä ja esitystavalla toteutetut julkaisut ovat Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen katsaukset sekä koko maata tarkastelevat Seutukunta- ja maakuntakatsaus sekä Kuntakatsaus. Katsausjulkaisujen aluerajaukset ovat hie-man muuttuneet edellisestä vuodesta. Itä-Suomen katsauksen tarkastelualueeseen kuuluu nyt Itä-Suomen läänin lisäksi myös Kainuun maakunta, joka on mukana myös Pohjois-Suomen katsauksessa.

Itä-Suomen katsauksen tavoitteena on antaa alueellista tietoa Itä-Suomesta, sen maakunnista, seutukunnista sekä kunnista ja niiden keskinäisistä eroavaisuuksista. Tiedot esitetään visuaalisesti joko kuntapohjaisina teemakarttoina tai diagrammeina. Tietolähteinä on käytetty runsaasti muitakin kuin Tilastokeskuksen tuottamia tilastoja.

Katsauksen tietosisältö on pyritty pitämään kutakuinkin samanlaisena edellisten julkaisujen kanssa, jotta ajallinen vertailtavuus säilyisi. Tämänvuotisessa katsauksessa tästä tavoitteesta on jouduttu jossain määrin tinkimään kuntien taloutta kuvaavassa osassa. Vuoden 1997 alussa otettiin kunnissa käyttöön uusi kirjanpitojärjestelmä, jossa soveltuvin osin noudatetaan kirjanpitolakia. Myös opetustoimen valtionosuusjärjestelmä muuttui samana vuonna. Näistä muutoksista johtuen kuntien taloutta kuvaavat tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia vuoden 1996 ja sitä aikaisemmissa tilastoissa julkaistujen tunnuslukujen kanssa.

Katsauksen kuvat tuotetaan myös värillisinä kalvoina. Koska tietosisältöä päivitetään jatkuvasti, on kalvokokoelma aina ajantasainen. Kalvoja voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelutoimistoista. Myös kuvien pohjana olevat tilastoaineistot ovat erikseen hankittavissa.

Itä-Suomen katsaus 1998 on tehty Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelussa. Sen toteutuksesta ovat vastanneet suunnittelijat Leena Jäntti ja Sirkku Hiltunen.

Oulussa, marraskuussa 1998

Esko Syrjäkari
aluepäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

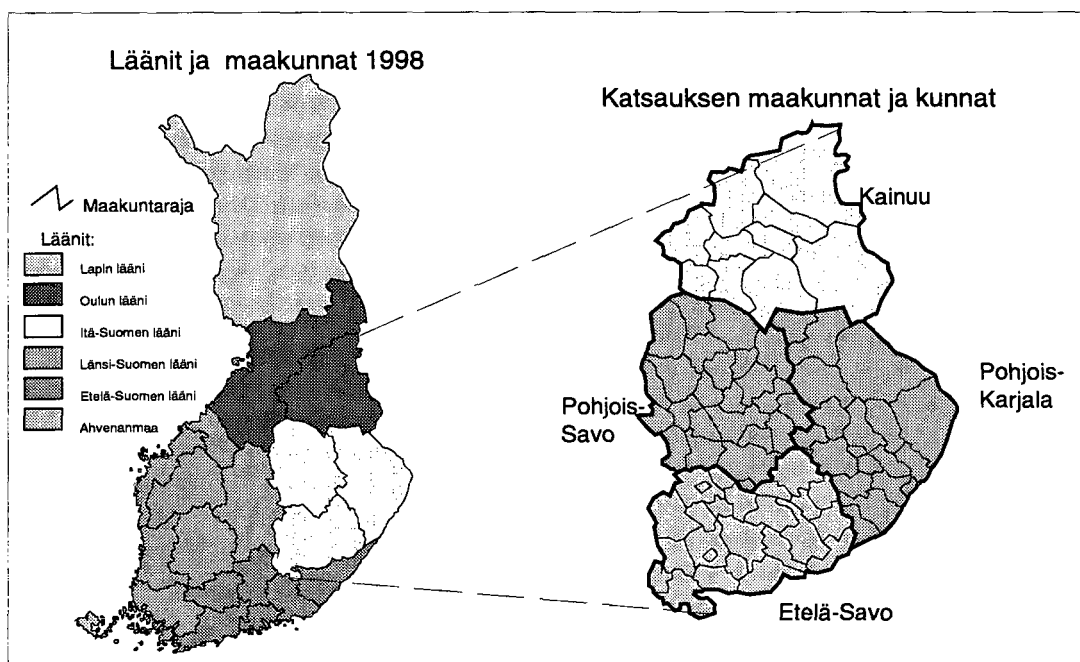
	SIVU
ITÄ-SUOMI.....	7
VÄESTÖ.....	13
ELINKEINOELÄMÄ.....	36
Yritysten toimipaikat.....	36
Elinkeinorakenne.....	39
Alkutuotanto.....	42
Jalostus.....	45
Palvelut.....	52
Konkurssit.....	52
Matkailu.....	55
Tulonsaajien tulot.....	58
Bruttokansantuote.....	61
TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS.....	64
KOULUTUS.....	72
TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT.....	77
RAKENTAMINEN JA ASUMINEN.....	85
LIIKENNE.....	90
ENERGIATALOUS.....	94
YMPÄRISTÖN TILA.....	98
KUNNALLISTALOUS.....	102
ALUEPOLTIikka.....	114
LÄÄNIT.....	117
<i>KÄYTETYT KÄSITTEET JA LYHENTEET</i>	124
<i>KUVALUETTELO</i>	126

ITÄ-SUOMI

Valtion aluejakoa uudistettiin huomattavasti vuonna 1997. Tällöin läänien määrää vähennettiin kuuteen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan maakuntajako otettiin valtion aluehallintoviranomaisten aluejakojen pohjaksi.

Uusia läänejä on käsitelty tarkemmin tämän julkaisun viimeisessä kappaleessa.

Tässä julkaisussa Itä-Suomella tarkoitetaan aluetta, joka käsittää *Itä-Suomen läänin* lisäksi Oulun läänistä *Kainuun maakunnan*. Itä-Suomen lääni muodostuu Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista. Katsauksen tarkastelualueeseen kuuluu yhteensä 17 seutukuntaa ja 78 kuntaa.

Kuva 1. Läänit ja maakunnat 1998.

Euroopan Unionin hierarkisessa NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) -alueluokitusjärjestelmässä Suomi on jaettu ylimmällä eli NUTS 1 -tasolla Manner-Suomeen ja Ahvenanmaahan, seuraavilla tasoilla kuuteen suuralueeseen (NUTS 2) ja 20 maakuntaan (NUTS 3). Koko Euroopan Unionin alueella on NUTS 2 -alueita yhteensä noin 200 ja NUTS 3 -alueita noin 1 030. Edellisten lisäksi seutukunnat ja kunnat muodostavat omat tasonsa (NUTS 4 ja NUTS 5). Tässä julkaisussa tarkastellut maakunnat muodostavat NUTS 2 -tasolla Itä-Suomen suuralueen.

Maakunnat

Etelä-Savon maakunnan muodostavat 25 kuntaa, joista väestöltään suurimmat ovat Mikkeli ja Savonlinna. Pienin kunta on Virtasalmi. Yhteensä maakunnassa asui vuoden 1997 lopussa 171 827 asukasta. Maakunnan pinta-ala on 14 436 km² ja väestötiheys siten 11.9 asukasta/km². Kaupunkeja alueen kunnista on kolme.

Pohjois-Savon maakuntaan kuuluu 24 kuntaa, joista väestömäärällä mitattuna suurin on Kuopio ja pienimmät Vehmersalmi ja Tervo. Maapinta-alaa maakunnalla on 16 510 km².

Väestömäärä oli vuoden 1997 lopussa 256 760 ja asukastiheys 15.5 asukasta neliökilometrillä. Viisi kunnista on kaupunkeja.

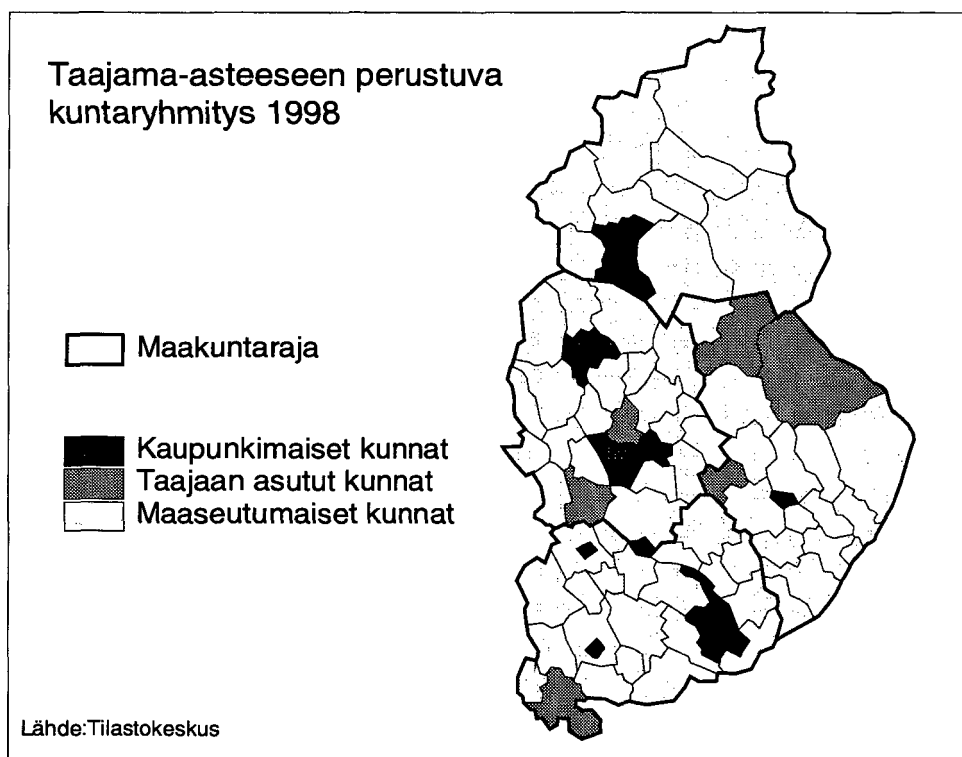
Pohjois-Karjalan maakunnan väestömäärä oli vuoden 1997 lopussa 175 137 ja pinta-ala 17 782 km². Väestötiheys on 9.8 asukasta neliökilometrillä. Maakuntaan kuuluu 19 kuntaa, joista viisi on kaupunkeja. Väestömäärällä mitattuna suurin kunnista on Joensuu ja pienin Värtsilä.

Kainuun maakuntaan kuuluu kymmenen kuntaa, joista Kajaani on väkiluvultaan suurin ja Ristijärvi pienin. Kaksi kunnista on kuntamuodoltaan kaupunkeja. Pinta-alaa maakunnalla on 21 567 km². Väestömäärä oli vuoden 1997 lopussa 93 218. Kainuun asukastiheys on 4.3 asukasta neliökilometrillä.

Kunnat

Vuonna 1998 Suomessa on 452 kuntaa. Maan pääkaupunki Helsinki on väkiluvultaan suurin (539 363 asukasta 31.12.1997) ja Ahvenanmaalla sijaitseva Sottunga pienin (131 as.). Itä-Suomen alueen 78 kunnasta asukasluvulla mitattuna suurin on Kuopio (85 862 as.) ja pienin Värtsilä (701 as.). Kaupunkeja Itä-Suomen kunnista on 15. Pinta-alaltaan suurin kunta tarkastelualueella on Suomussalmi ja pienin Pieksämäki.

Taajamaväestön osuuteen ja suurimman taajaman väkilukuun perustuvan Tilastokeskuksen kuntaluokituksen mukaan vuonna 1998 kaupunkimaisia kuntia on tarkastelualueella kahdeksan, taajaan asuttuja kuusi ja maaseutumaisia 64. Kaupungeista Kitee, Kiuruvesi ja Kuhmo lasketaan kuuluvaksi maaseutumaisiin kuntiin.

Kuva 2. Taajama-asteeseen perustuva kuntaryhmitys 1998.

Katsauksen kunnat ja maakunnat 1998

Kuva 3. Katsauksen kunnat ja maakunnat 1998.

Taulukko 1. Perustietoja Itä-Suomen kuntien väestöstä.

	Väkiluku 31.12.1997	Väestön- muutos 1997 (%)	Väestö- ennuste v.2020	0-14- vuotiaat 1997 (%)	15-64- vuotiaat 1997 (%)	Yli 64- vuotiaat 1997 (%)	Työttömyys- aste elokuu 1998
Etelä-Savo:							
Anttola	1890	-1,1	1916	18	62	20	18,2
Enonkoski	1976	-2,9	1564	18	62	21	18,5
Haukivuori	2590	-2,2	2521	16	60	24	15,8
Heinävesi	4840	-2,0	4140	16	61	23	14,3
Hirvensalmi	2689	-0,4	2648	15	60	25	18,5
Joroinen	6092	-1,1	5635	19	64	17	12,0
Juva	7985	-0,9	6742	16	63	21	13,5
Jäppilä	1680	-1,4	1441	18	62	20	16,5
Kangaslampi	1726	-1,0	1625	19	62	19	17,0
Kangasniemi	6975	-1,3	6151	17	61	21	19,3
Kerimäki	6328	-0,8	5719	19	64	17	15,0
Mikkeli	32847	0,2	34345	17	68	15	19,2
Mikkelin mlk	11980	0,1	12863	20	67	13	14,9
Mäntyharju	7382	-1,2	7004	16	63	21	16,2
Pertunmaa	2220	-2,3	2105	15	60	25	12,3
Pieksämäen mlk	6558	-1,5	6257	21	65	14	14,1
Pieksämäki	13373	-0,6	12381	16	66	18	20,1
Punkaharju	4460	-1,4	4102	17	63	20	13,7
Puumala	3200	-1,1	2650	17	59	24	16,5
Rantasalmi	4826	-0,1	3816	17	60	23	13,8
Ristiina	5209	-0,8	5085	17	65	18	18,0
Savonlinna	28682	-0,5	28814	17	67	16	20,6
Savonranta	1429	-3,2	1261	17	60	24	22,7
Sulkava	3628	-1,9	2882	16	61	24	18,1
Virtasalmi	1262	-0,4	1090	15	61	24	18,5

Pohjois-Savo:

Iisalmi	23772	-0,9	23099	18	67	15	17,5
Juankoski	6108	-1,5	5327	17	64	19	13,8
Kaavi	4007	-1,2	3503	17	62	21	21,0
Karttula	3519	0,5	4072	22	62	16	16,0
Keitele	3086	-2,4	2702	17	62	20	13,4
Kiuruvesi	10851	-1,3	9010	19	61	20	17,3
Kuopio	85862	0,7	93223	18	69	13	17,4
Lapinlahti	7985	-0,6	7385	20	63	17	17,8
Leppävirta	11429	-0,7	10709	19	63	18	16,6
Maaninka	4033	-1,3	3799	19	61	20	16,9
Niisjä	7114	-1,4	6205	17	63	19	15,8
Pielavesi	6287	-2,3	5729	18	59	23	18,7
Rautalampi	4109	-1,4	3379	16	61	23	17,7
Rautavaara	2632	-2,7	2107	18	63	19	24,7
Siihtjärvi	19445	0,4	19878	23	68	9	13,5
Sonkajärvi	5605	-0,6	4901	18	63	20	17,1
Suonenjoki	8390	-1,3	8183	17	63	20	20,1
Tervo	2113	-0,3	1871	18	59	24	15,6
Tuusniemi	3415	-0,8	3147	17	62	21	16,3
Varkaus	23893	-0,8	22576	17	67	16	18,6
Varpaisjärvi	3333	-1,5	3101	18	61	21	16,7
Vehmersalmi	2218	-0,9	2098	17	61	22	15,5
Vesanto	3001	-0,5	2304	16	60	24	16,4
Vieremä	4553	-1,6	4006	19	63	18	14,5

	Väkiluku 31.12.1997	Väestön- muutos 1997 (%)	Väestö- ennuste v.2020	0-14- vuotiaat 1997 (%)	15-64- vuotiaat 1997 (%)	Yli 64- vuotiaat 1997 (%)	Työttömyys- aste elokuu 1998
--	------------------------	--------------------------------	------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	------------------------------------

Pohjois-Karjala:

Eno	7353	-1,7	6607	17	65	18	24,8
Ilomantsi	7633	-1,0	6701	17	61	21	22,2
Joensuu	50980	0,4	56034	18	69	13	21,6
Juuka	6913	-0,7	5849	17	63	20	21,9
Kesälahti	2975	-1,0	2748	19	61	21	18,3
Kiihtelysvaara	2729	-0,2	2997	23	62	15	19,4
Kitee	10840	-1,1	9794	18	65	17	19,2
Kontiolahti	11114	1,0	12707	24	66	11	15,4
Lieksa	16158	-1,5	13055	17	64	19	25,5
Liperi	11671	-0,1	10866	21	64	15	15,5
Nurmes	10276	-2,2	9031	18	64	18	25,2
Outokumpu	8638	-2,2	7125	18	64	18	22,4
Polvijärvi	5625	-1,1	4990	19	62	19	20,7
Pyhäselkä	7179	0,2	7943	26	63	11	15,4
Raakkylä	3255	-1,4	2827	16	61	23	21,7
Tohmajärvi	5430	-0,8	4318	19	62	19	20,2
Tuupovaara	2472	-1,9	2042	16	63	21	17,3
Valtimo	3195	-3,0	2661	19	62	19	25,4
Värtsilä	701	-6,9	675	16	60	24	16,3

Kainuu:

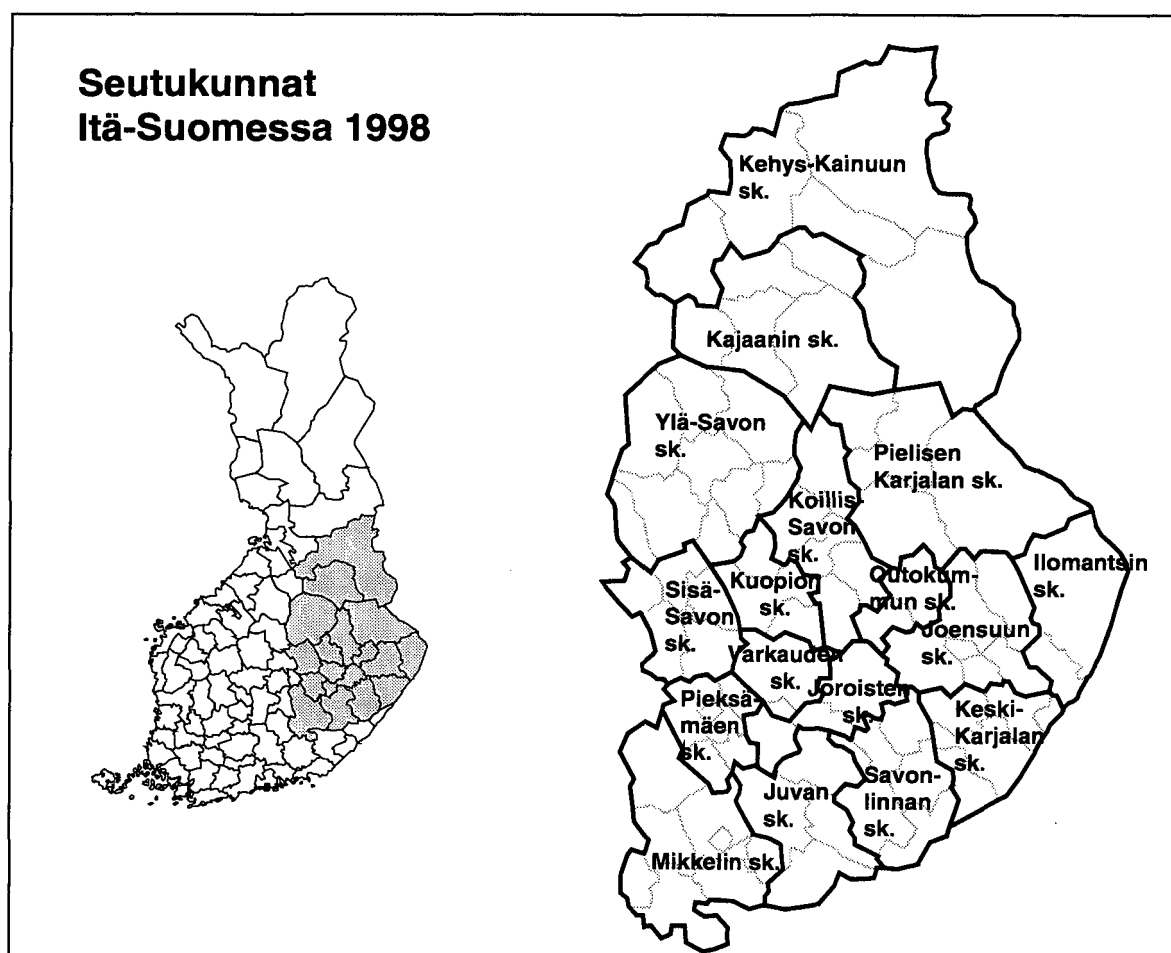
Hyrnsalmi	3730	-3,1	2723	19	62	18	21,5
Kajaani	36541	-0,7	36021	20	68	13	19,7
Kuhmo	11913	-2,1	9603	18	66	16	25,3
Paltamo	4653	-1,4	3890	19	62	18	20,6
Puolanka	4151	-1,7	3577	17	64	19	21,8
Ristijärvi	1917	-3,8	1495	17	57	26	18,1
Sotkamo	11390	-0,4	10805	19	65	17	16,7
Suomussalmi	11692	-1,8	9674	17	66	17	26,7
Vaaja	4322	-0,7	3745	20	61	20	18,2
Vuolijoki	2909	-1,5	2651	21	63	16	19,6

Seutukunnat

Seutukunnat (NUTS 4) ovat kahden tai useamman kunnan muodostamia kuntaryhmiä. Sisäasiainministeriö on määritellyt seutukunnat aluepoliittisen tukialuejaon perusalueiksi. Seutukuntien muodostamisen kriteerinä käytettiin kuntien välistä yhteistyötä ja työsäkäyntiä.

Suomen kaikkiaan 85 seutukunnasta 17 sijaitsee tämän katsauksen tarkastelualueella. Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa seutukuntia on kussakin viisi ja Kainuussa kaksi. Kuntien lukumäärä vaihtelee Itä-Suomessa Outokummun, Varkauden ja Ilo-mantsin seutukuntien kahdesta Ylä-Savon seutukunnan yhdeksään. Maapinta-alaltaan suurimmat seutukunnat Itä-Suomessa ovat Ylä-Savon ja Pielisen Karjalan seutukunnat. Itä-Suomen pienin seutukunta on Varkauden seutukunta. Asukasmäärällä mitattuna Kuopion seutukunta on Itä-Suomen suurin ja Ilo-mantsin seutukunta pienin.

Lisätietoja Suomen seutukunnista ja niiden välisistä eroista löytyy Tilastokeskuksen vuosittain ilmestyvästä ja vastaavalla tavalla toteutetusta Seutukunta- ja maakuntakatsaus -julkaisusta.

Kuva 4. Seutukunnat Itä-Suomessa 1998.

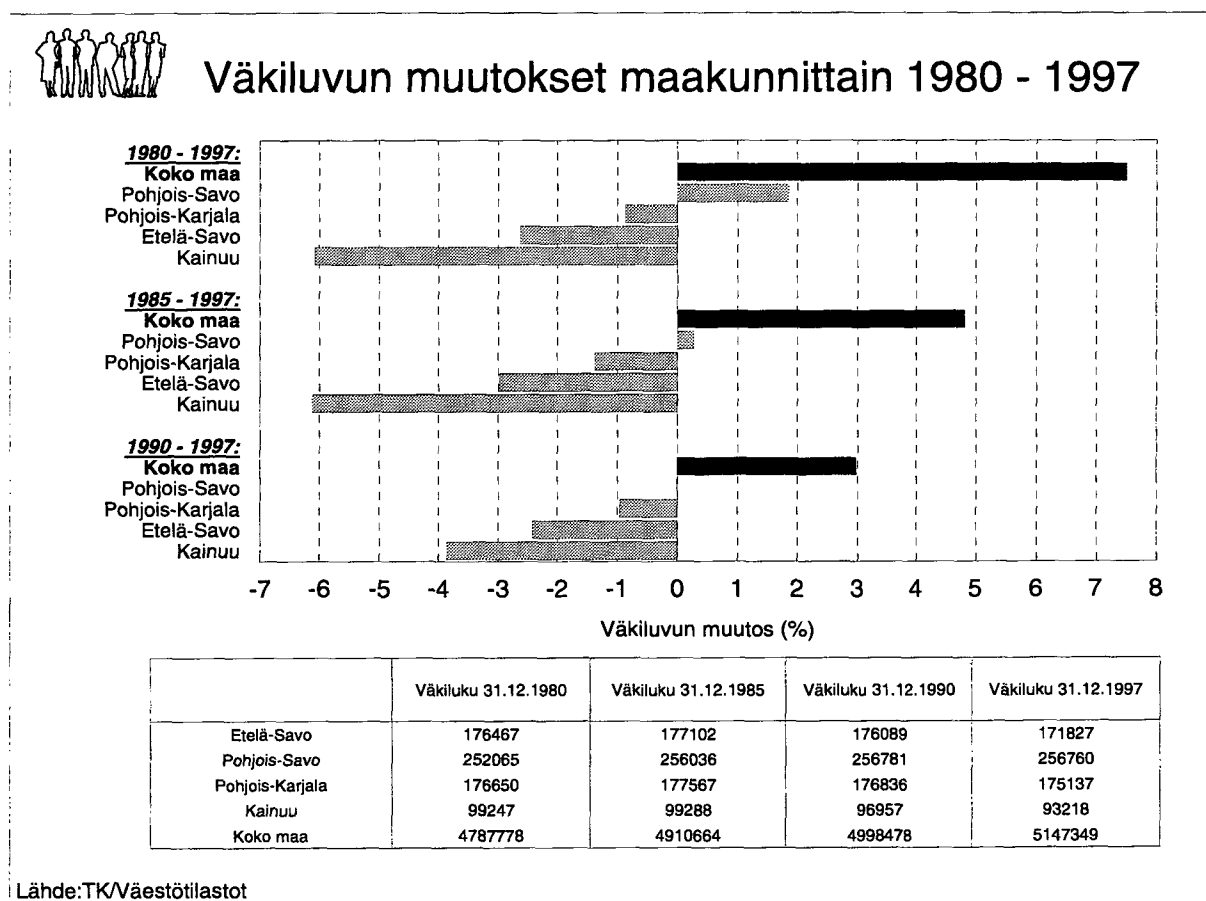
VÄESTÖ

Itä-Suomen katsauksen käsittävällä alueella asuvien osuus koko maan väestöstä oli noin 14 % vuoden 1997 lopussa. Alueella asui yhteensä 696 942 henkeä. Maakunnittain tarkasteltuna Pohjois-Savossa oli asukkaita 256 760, Etelä-Savossa 171 827, Pohjois-Karjalassa 175 137 ja Kainuussa 93 218. Väkiluvultaan Itä-Suomen suurin kaupunki on Kuopio, jossa asukkaita oli vuoden 1997 lopussa 85 862. Etelä-Savossa suurin väkimäärä on Mikkelissä (32 847) ja Pohjois-Karjalassa eniten asukkaita on Joensuussa (50 980). Kainuun suurimmassa kaupungissa Kajaanissa asukkaita oli 36 541. Väestöltään pienimmät kunnat ovat Etelä-Savossa Virtasalmi ja Savonranta, Pohjois-Savossa Tervo ja Vehmersalmi sekä Pohjois-Karjalassa Värtsilä. Kainuun pienin kunta on Ristijärvi.

Väestönmuutokset

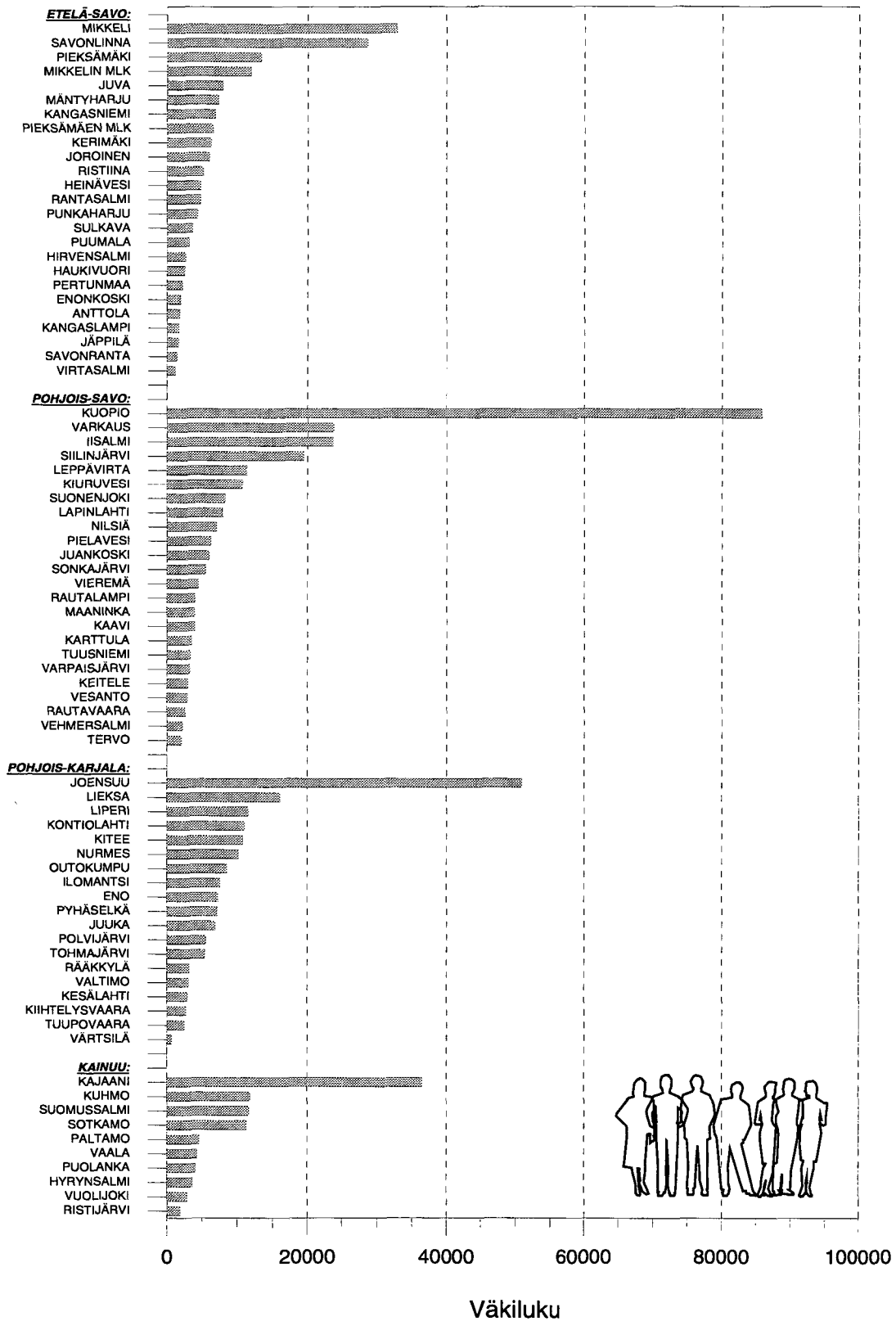
Pohjois-Savon väkiluku on kasvanut vuosien 1980 - 1997 välillä alle 2 %, mikä on yli 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Pohjois-Karjalassa, Etelä-Savossa ja Kainuussa asukasluku on vähentynyt.

Kunnittain tarkasteltuna väestö on kasvanut suhteellisesti eniten 1990 -luvulla Joensuussa ja vähentynyt eniten Värtsilässä. Vuonna 1997 väkimäärä kasvoi kahdeksassa Itä-Suomen kunnassa. Suhteellisesti suurinta kasvu oli Kontiolahdella. Eniten väestöä menetti samana vuonna Värtsilä.

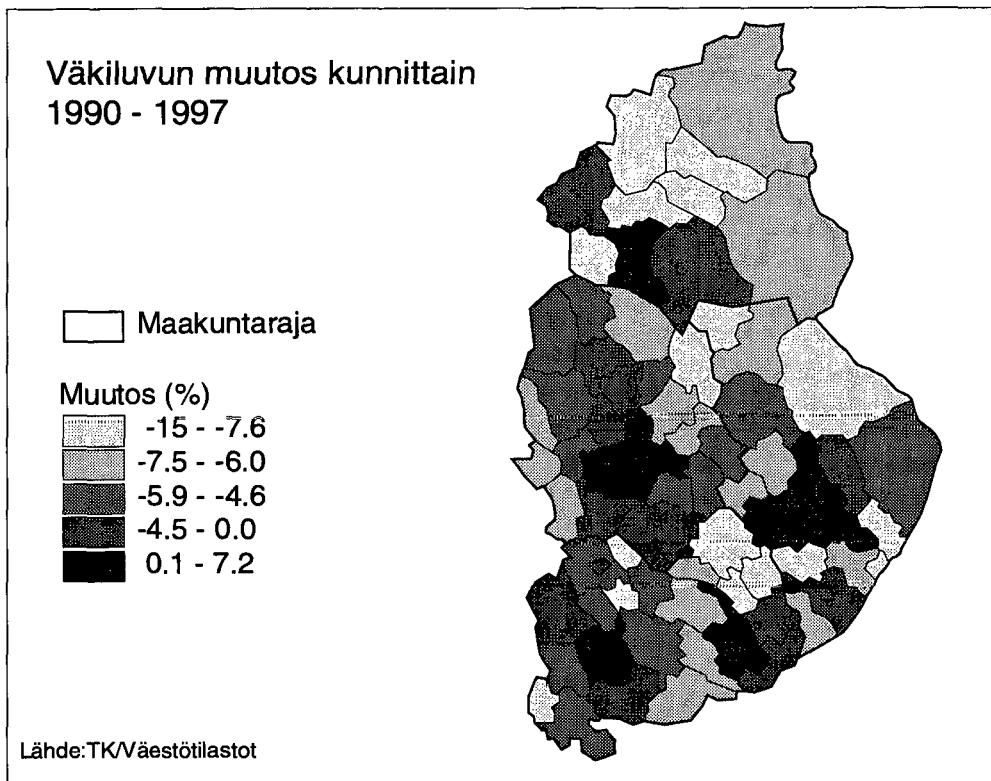
Kuva 5. Väkiluvun muutokset maakunnittain 1980 – 1997.

Väkiluku kunnittain 31.12.1997

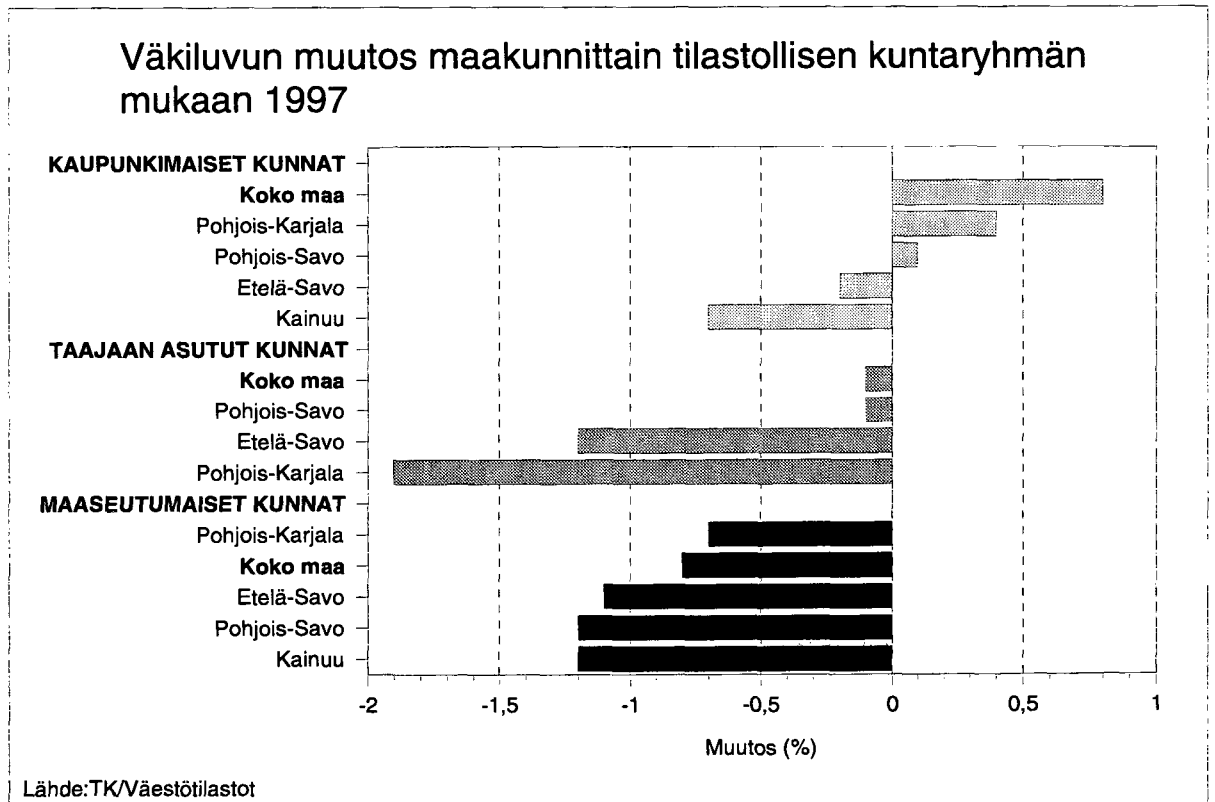

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 6. Väkiluku kunnittain 1997.

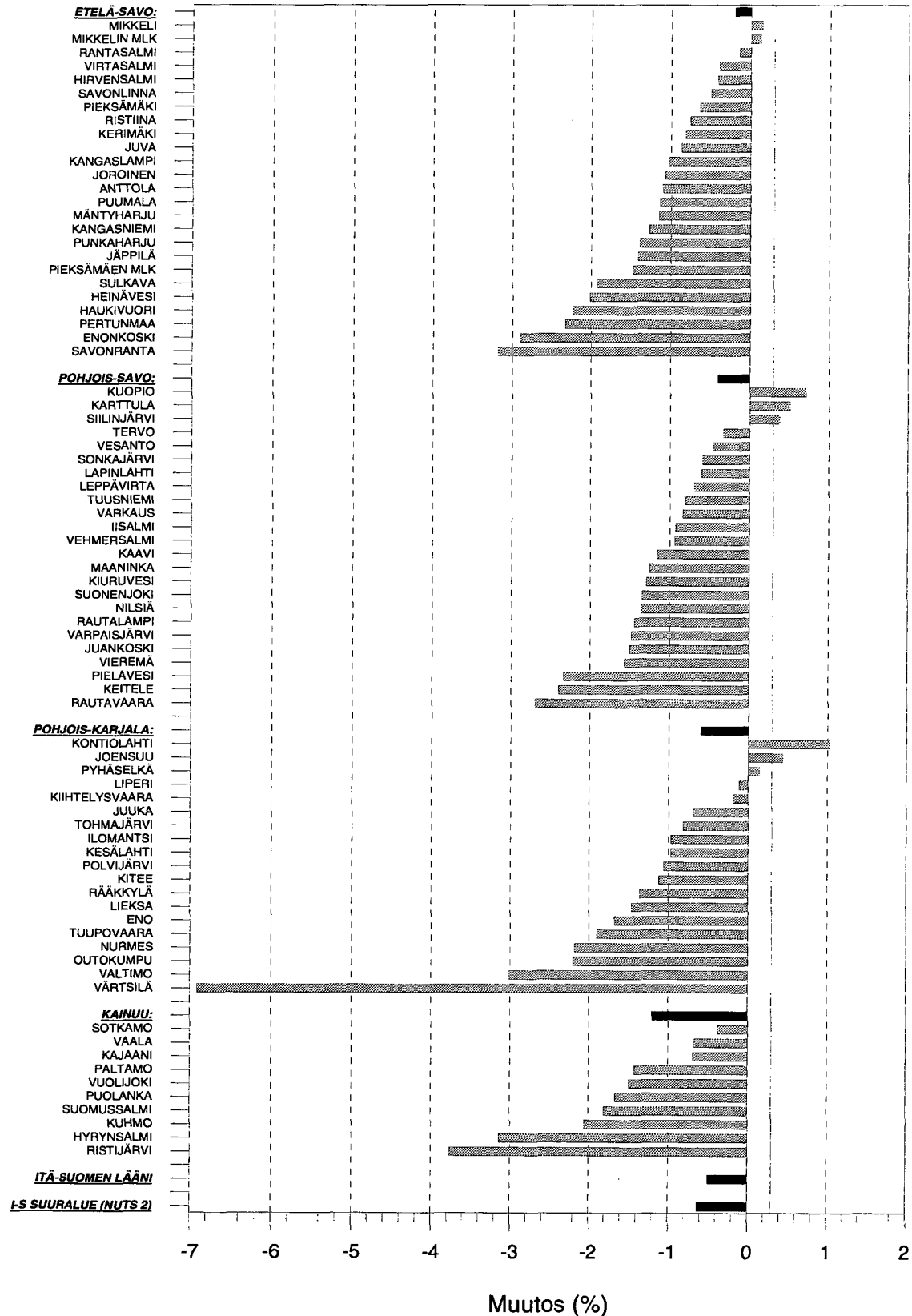
Kuva 7. Väkiluvun muutos kunnittain 1990 – 1997.

Kuva 8. Väkiluvun muutos maakunnittain tilastollisen kuntaryhmän mukaan 1997.

Väkiluvun muutos kunnittain 1997

Koko maa 0.3

Lähde:TK/Väestötillastot

Kuva 9. Väkiluvun muutos kunnittain 1997.

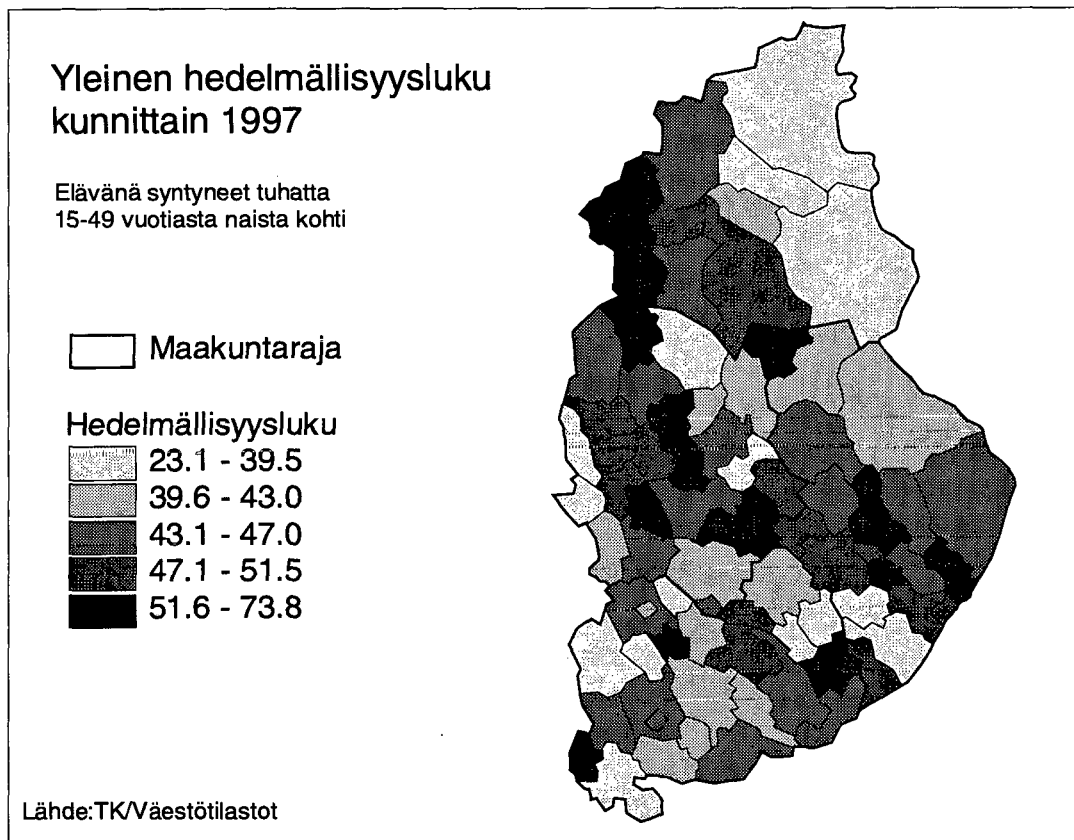
Tilastollisen kuntaryhmän mukaan vuonna 1997 väkiluvun muutos Itä-Suomessa oli positiivinen vain Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon kaupunkimaisissa kunnissa. Negatiivisin väestönmuutos oli Pohjois-Karjalan taajaan asutuissa kunnissa.

Itä-Suomen maakunnissa kokonaisnettomuutto on ollut 1980- ja 1990-luvuilla negatiivinen ja se on edelleen laskusuunnassa. Kaikissa maakunnissa syntyvyys ja kuolleisuus ovat lähellä toisiaan, syntyvyys on ollut osittain jopa kuolleisuutta alhaisempi.

Luonnollinen väestönkasvu

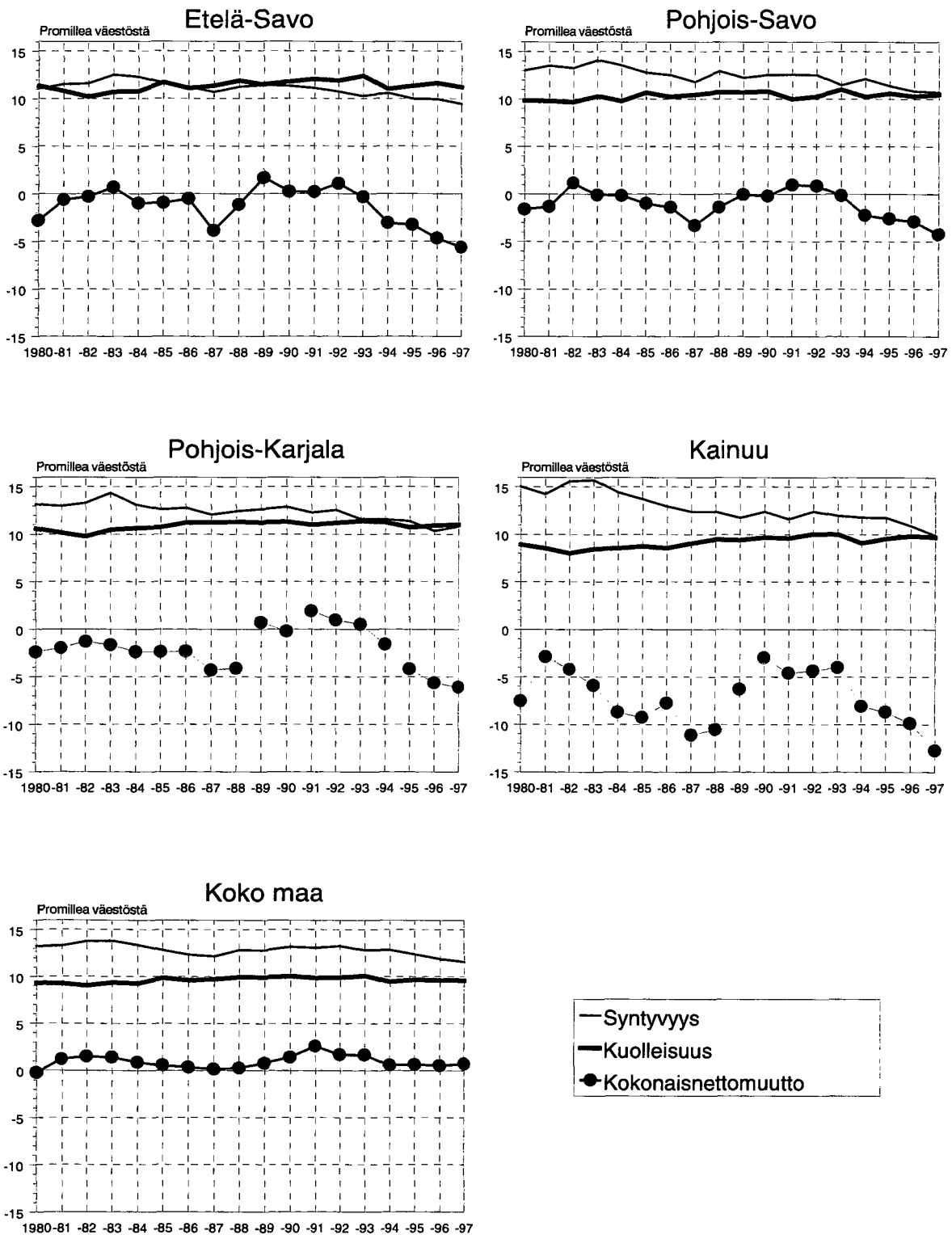
Syntyvyyttä voidaan mitata yleisellä hedelmällisyysluvulla, jossa elävänä syntyneiden lasten määrää verrataan 15-49 -vuotiaiden naisten määrään. Vuonna 1997 Itä-Suomen hedelmällisyysluku oli alhaisempi kuin koko maan keskimääräinen. Kunnittaisessa tarkastelussa suhde oli Tuupovaaralla korkein ja Hyrynsalmen kunnassa matalin.

Toinen syntyvyyttä mittaava luku on luonnollinen väestönlisäys, jossa syntyneiden ja kuolleiden määriä verrataan toisiinsa. Kunnittaisessa tarkastelussa suurin syntyneiden enemmisyys oli vuonna 1997 Pyhäselän ja Kontiolahden kunnissa. Negatiivisin luonnollinen väestönlisäys oli vastaavasti Haukivuoren ja Savonrannan kunnissa.

Kuva 10. Yleinen hedelmällisyysluku kunnittain 1997.

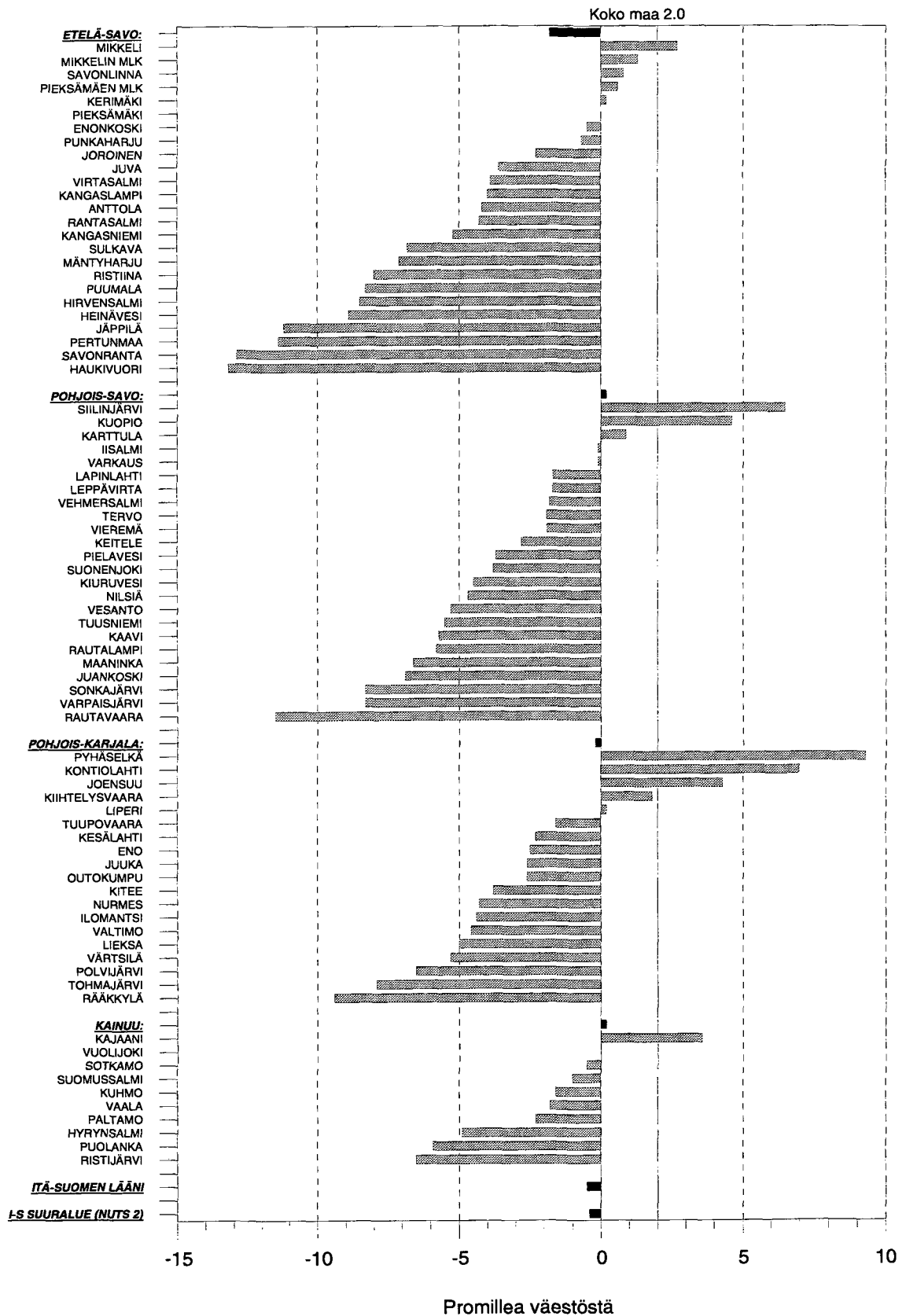
Väestönmuutokset maakunnittain 1980 - 1997

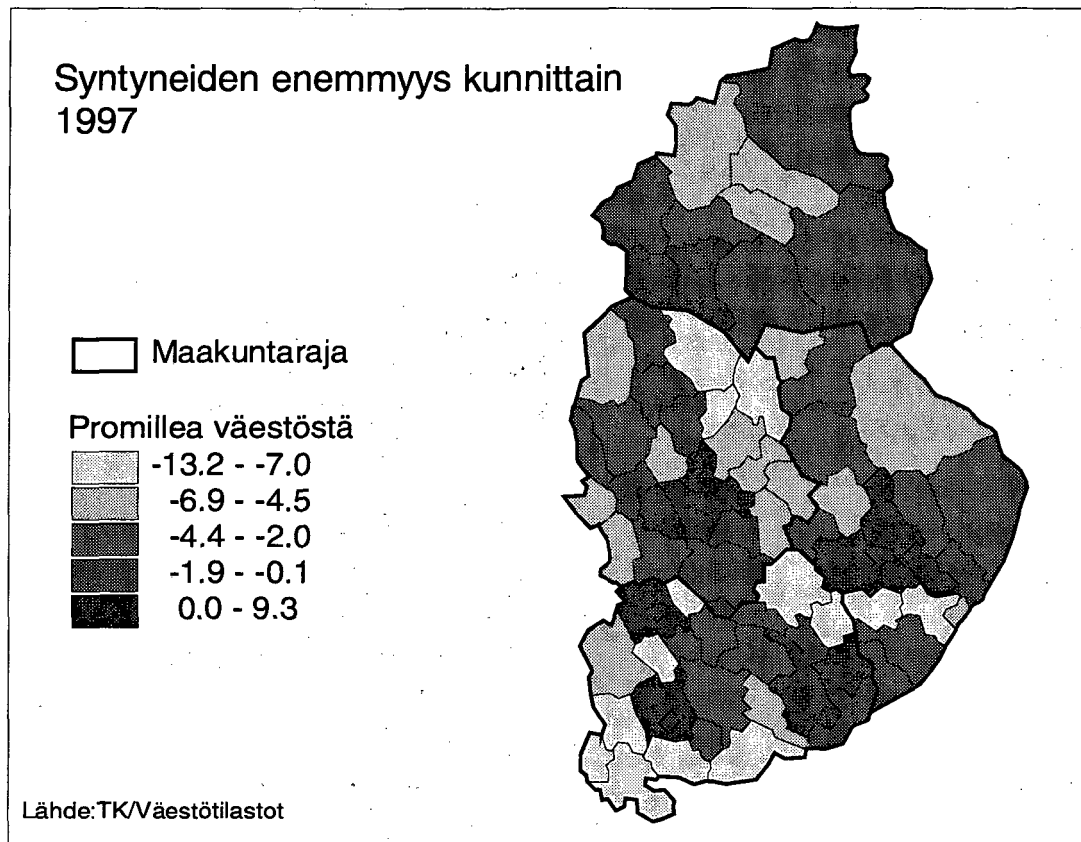
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 11. Väestönmuutokset maakunnittain 1908 – 1997.

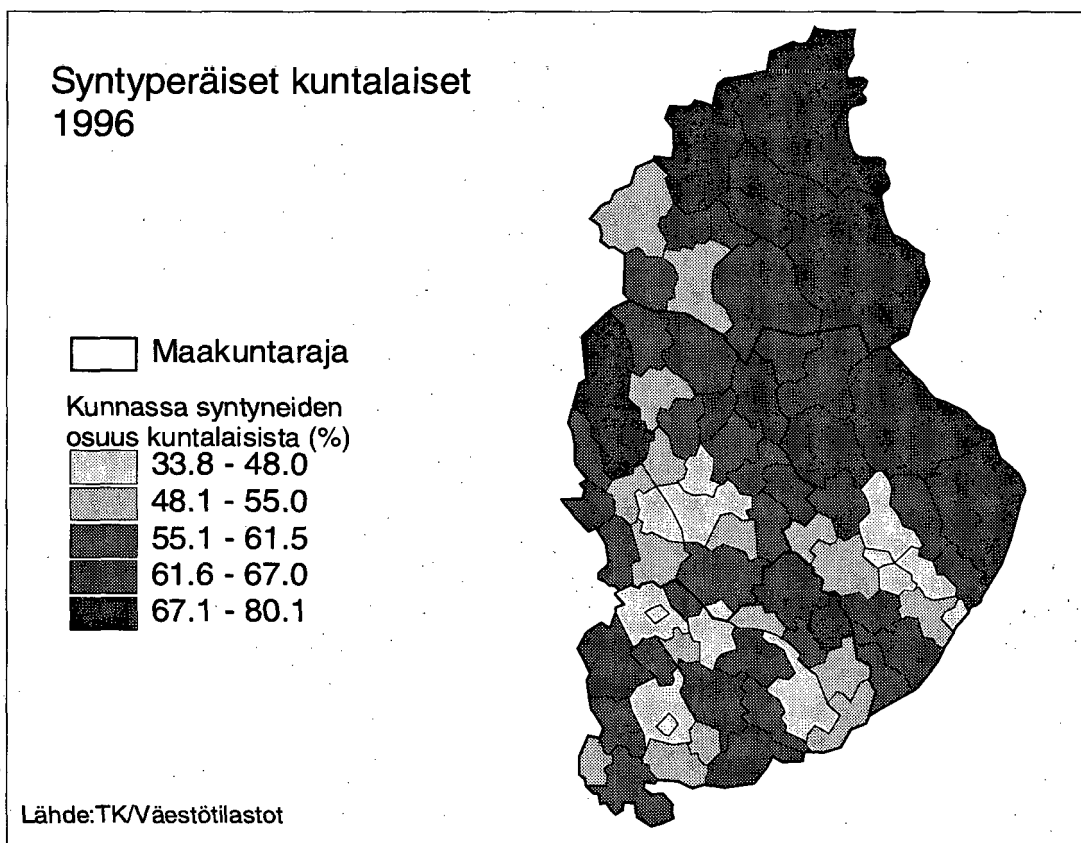
Syntyneiden enemmitys kunnittain 1997

Kuva 12. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1997.

Kuva 13. Syntyneiden enemmitys kunnittain 1997.

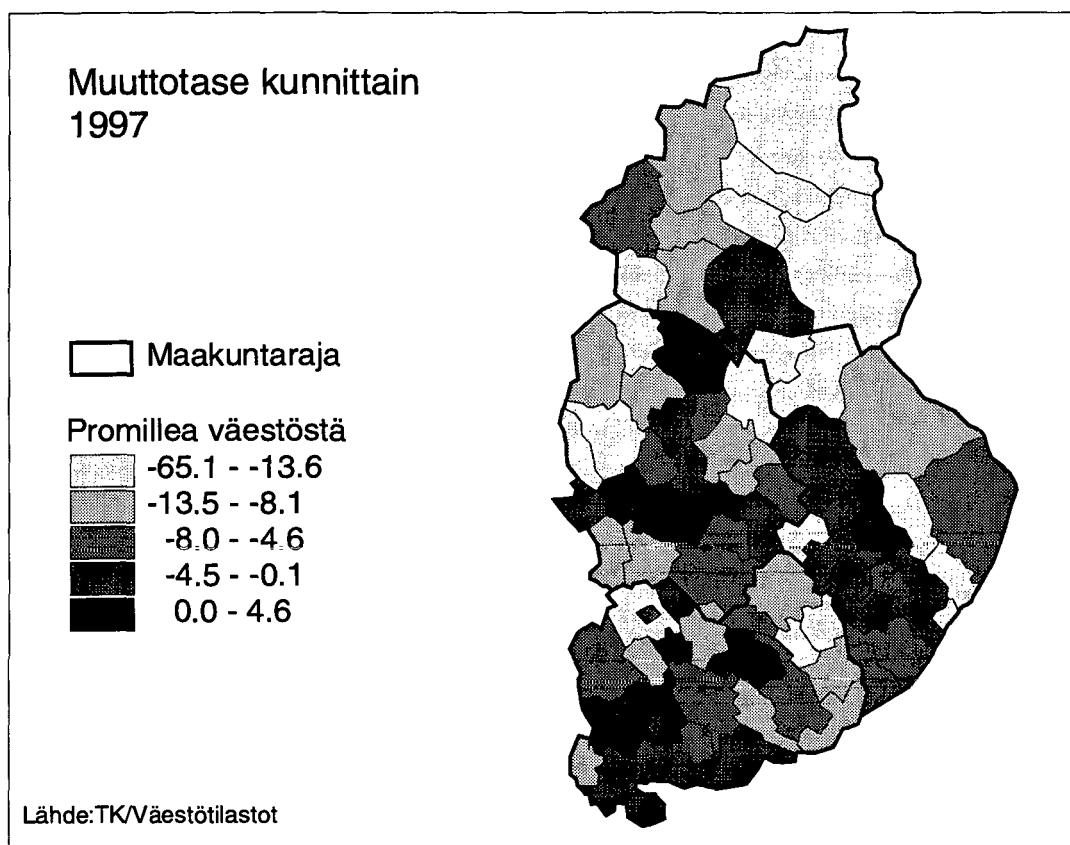
Kuva 14. Syntyperäiset kuntalaiset 1996.

Muuttotase

Vuonna 1997 muuttotase oli positiivinen vain yhdeksässä Itä-Suomen kunnassa. Positiivisin se oli Karttulassa ja Hirvensalmella, negatiivisin Värtsilässä.

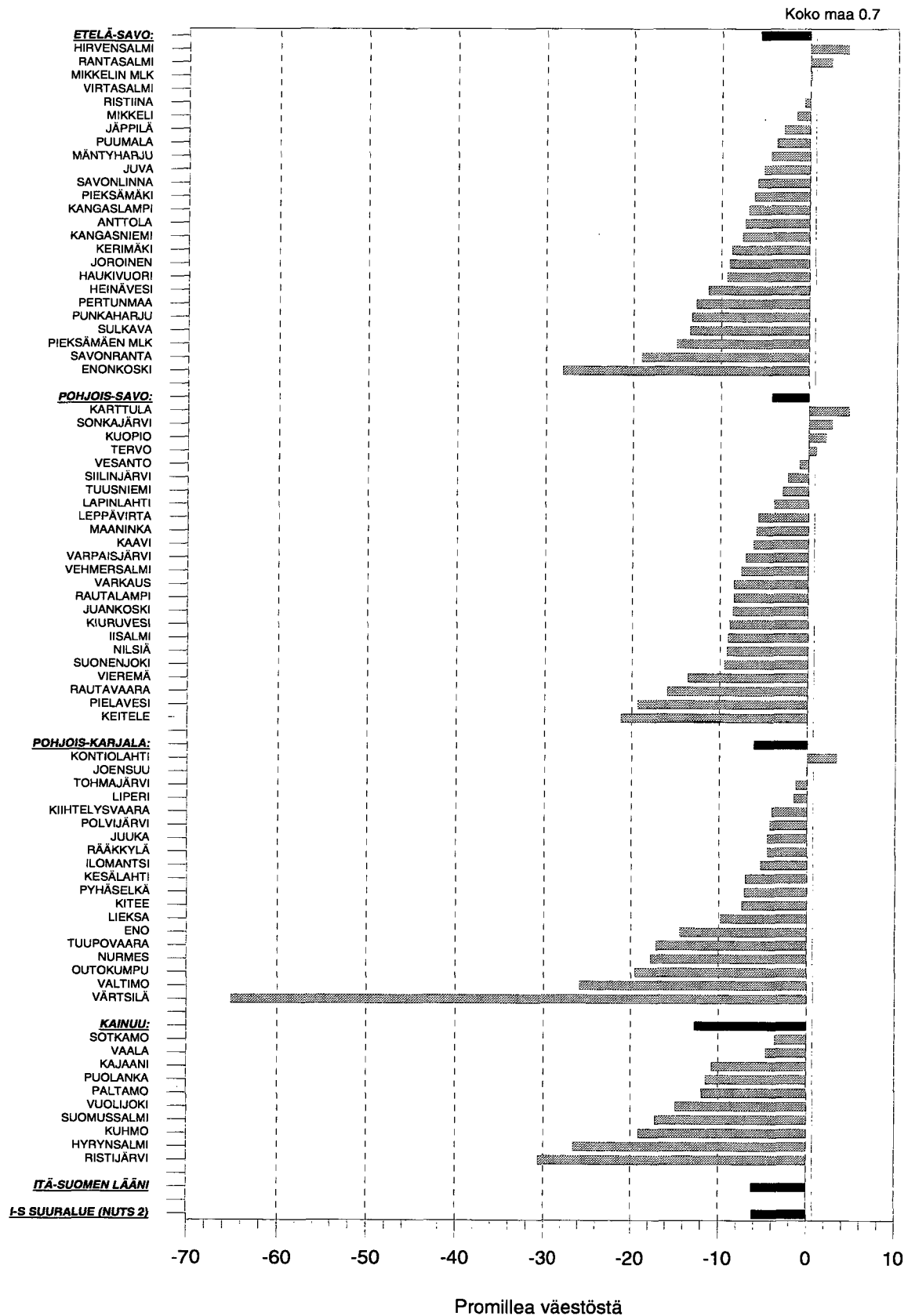
Etelä-Savoon muutettiin vuonna 1997 eniten Pohjois-Savosta ja Uudeltamaalta. Uudenmaan suhteen muuttotase oli kuitenkin negatiivinen. Etelä-Savon muuttotase oli positiivisin Pohjois-Savon, Kainuun ja Lapin maakuntiin nähden. Pohjois-Savon suurimmat muuttovirrat suuntautuivat Uudellemaalle ja Etelä-Savoon. Pohjois-Karjalasta, Kainuusta ja Pohjois-Pohjanmaalta oli nettomuutto Pohjois-Savoon positiivisin. Pohjois-Karjalaan muuttovoittoa tuli neljästä maakunnasta; Kainuusta, Etelä-Savosta, Itä-Uudeltamaalta ja Pohjois-Pohjanmaalta. Suurin muuttotappio tuli Uudeltamaalta. Kainuuseen muuttaneet tulivat vuonna 1997 lähinnä Pohjois-Pohjanmaalta, Uudeltamaalta ja Pohjois-Savosta. Vastaavasti samoihin maakuntiin suuntautui eniten pois päin muuttoa. Muuttovoittoa Kainuu sai vain Etelä-Pohjanmaalta.

Muuttoliikkeen pitkän aikavälin intensiteettiä voidaan kuvata jossain määrin myös kunnassa syntyneiden osuudella kuntalaisista. Nykyisessä asuinkunnassa syntyneiden osuus kaikista kuntalaisista oli vuonna 1996 pienin Mikkelissä ja Siilinjärvellä. Eniten nykyisessä asuinkunnassaan syntyneitä oli Kuhmossa ja Suomussalmella.

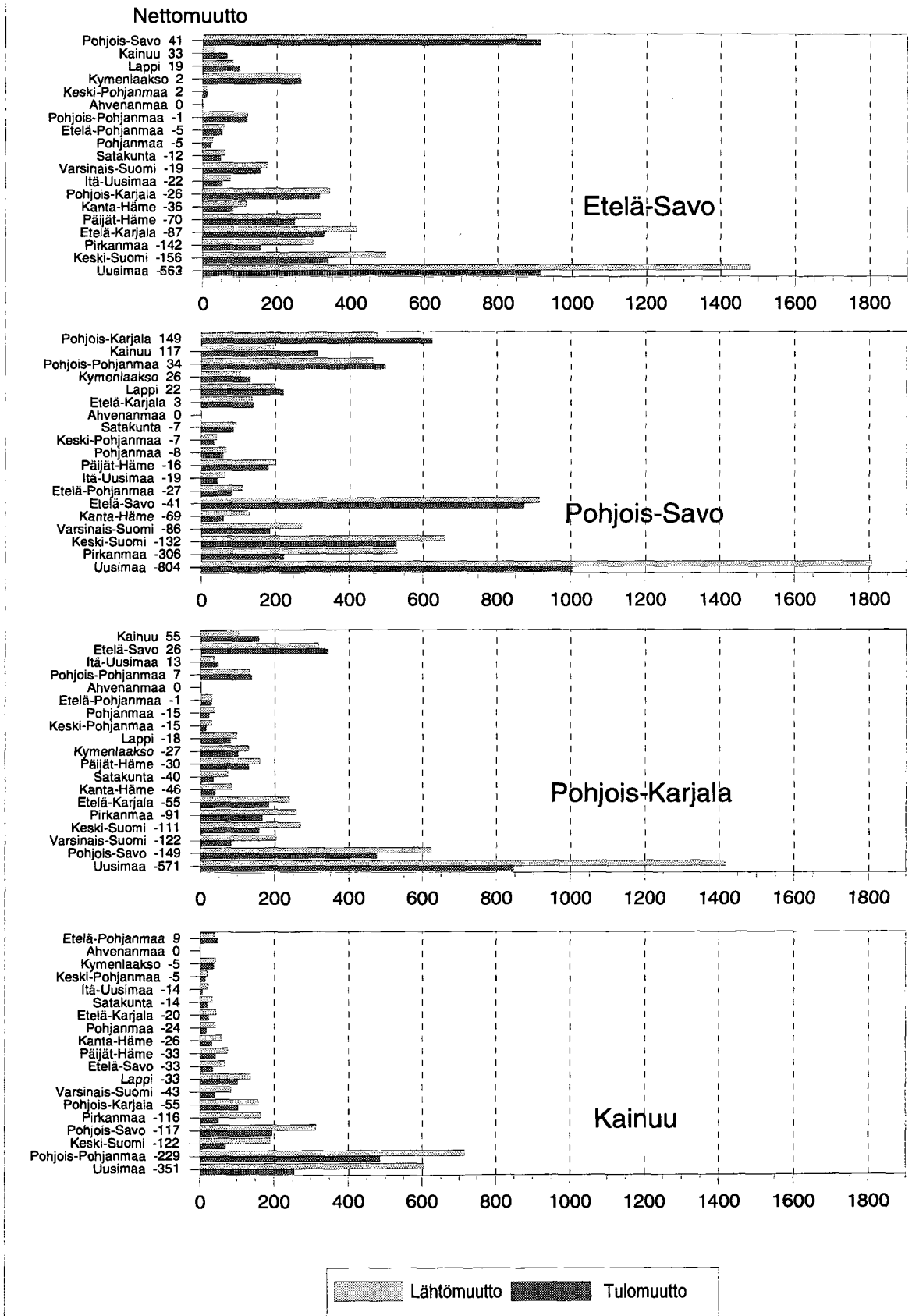
Kuva 15. Muuttotase kunnittain 1997.

Muuttotase kunnittain 1997

Kuva 16. Muuttotase kunnittain 1997.

Maakuntien väliset muutot 1997

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 17. Maakuntien väliset muutot 1997.

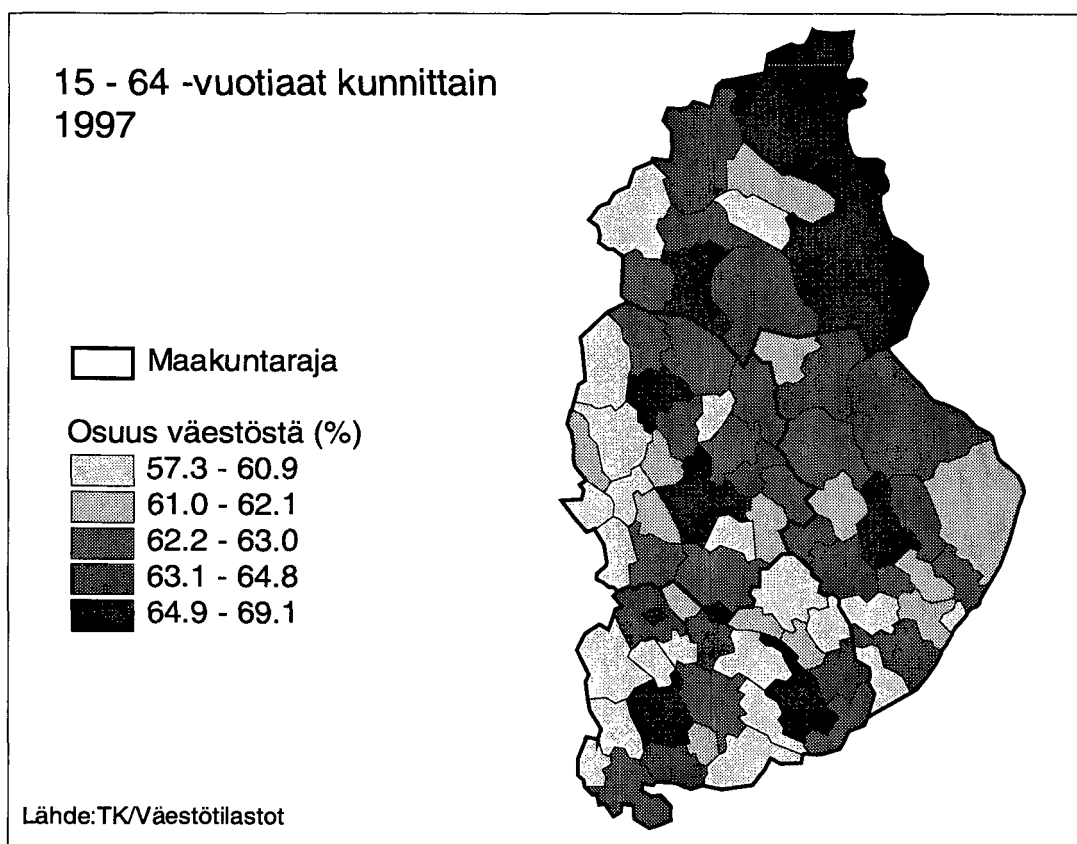
Ikä- ja sukupuolirakenne

Itä-Suomessa on nuorten aikuisten osuus pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Työikäisiä oli vuonna 1997 suhteellisesti eniten Joensuussa ja vähiten Ristijärvellä. Alle 15-vuotiaita oli suhteellisesti eniten Pyhäselän kunnassa. Vähiten nuoria oli Hirvensalmella ja Virtasalmella. Vanhimpiin ikäryhmiin kuuluvia oli vastaavasti eniten Ristijärvellä ja Hirvensalmella, vähiten Siilinjärvellä.

Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan suurimman ikäryhmän vuonna 1997 muodostivat 45-49 -vuotiaat. Kainuussa suurimman ikäryhmän muodostivat 40-44 -vuotiaat. Itä-Suomen maakunnissa alle 5 -vuotiaiden osuus oli alhaisempi kuin maan keskiarvo.

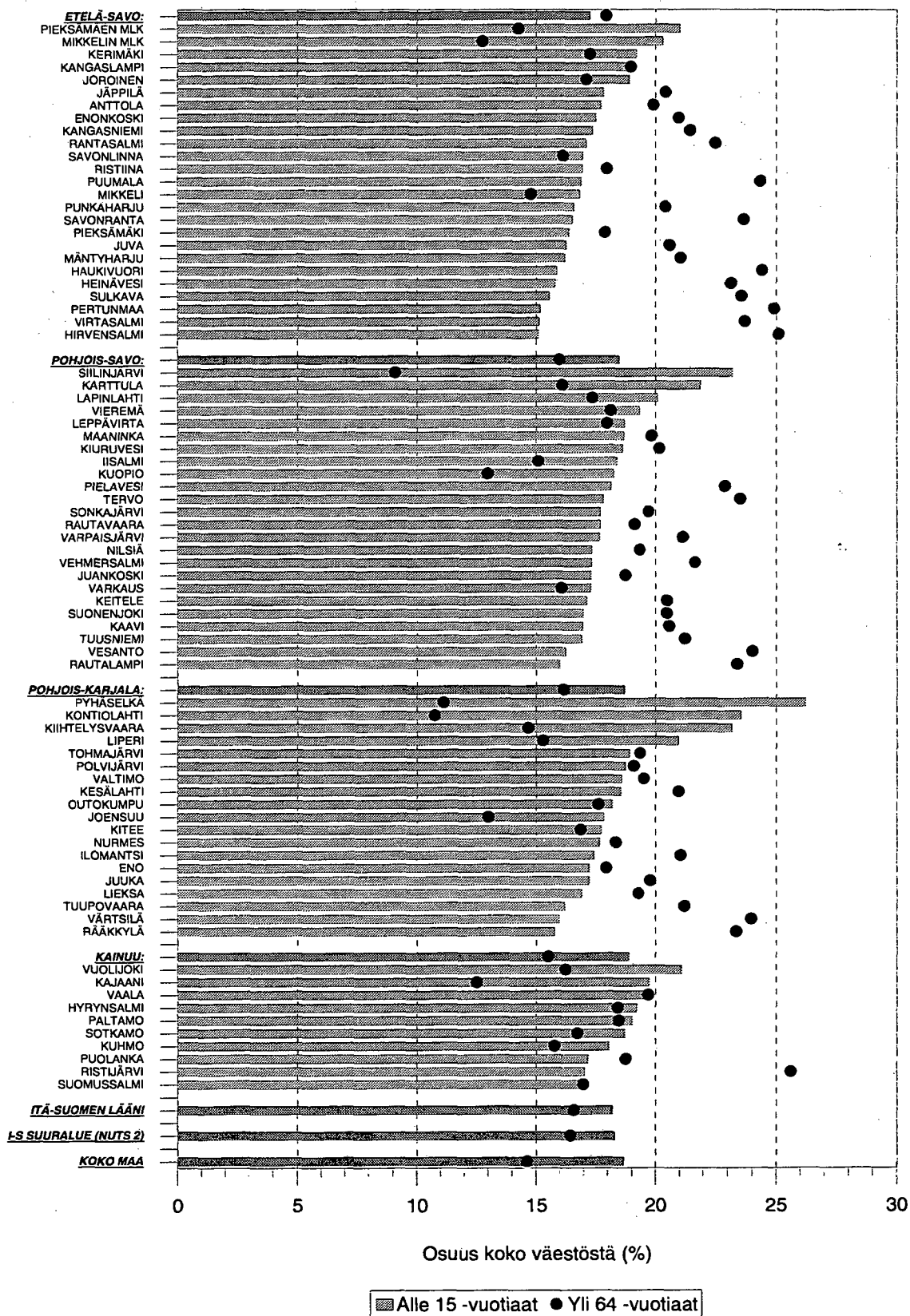
Vuonna 1997 väestön keski-ikä oli koko maassa 38.7 vuotta. Vain kahdeksassa Itä-Suomen kunnassa väestön keski-ikä oli tätä alhaisempi. Itä-Suomen maakunnista korkein keski-ikä oli Etelä-Savossa, 41.0 vuotta, ja alhaisin Kainuussa 39.1 vuotta. Kunnittaisessa tarkastelussa Hirvensalmella on keski-ikä korkein ja Pyhäselän kunnassa matalin. Vuodesta 1980 vuoteen 1997 väestön keski-ikä on laskenut Karttulan ja Kiihtelysvaaran kunnissa. Eniten keski-ikä on noussut Kuhmossa, lähes 8 vuotta.

Lähes kaksi kolmasosaa Itä-Suomen kunnista on sukupuolirakenteeltaan miesenemmistöisiä. Itä-Suomen naisennemistöisimmät kunnat ovat Mikkeli ja Pieksämäki, joissa tuhatta miestä kohti asui yli 1 130 naista vuonna 1997. Rautavaaralla asui alle 900 naista tuhatta miestä kohti.

Kuva 18. 15-64 -vuotiaat kunnittain 1997.

Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1997

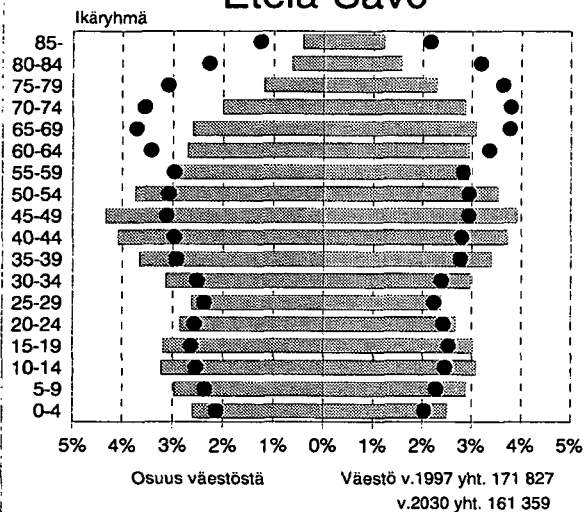

Lähde:TK/Väestötillastot

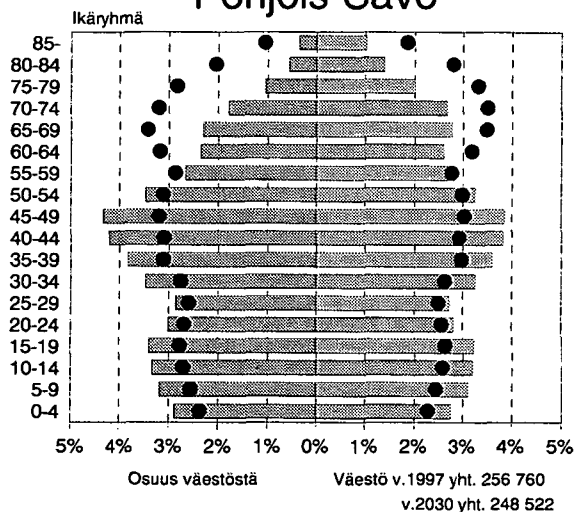
Kuva 19. Alle 15- ja yli 64-vuotiaat kunnittain 1997.

Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain 1997 ja ennuste 2030

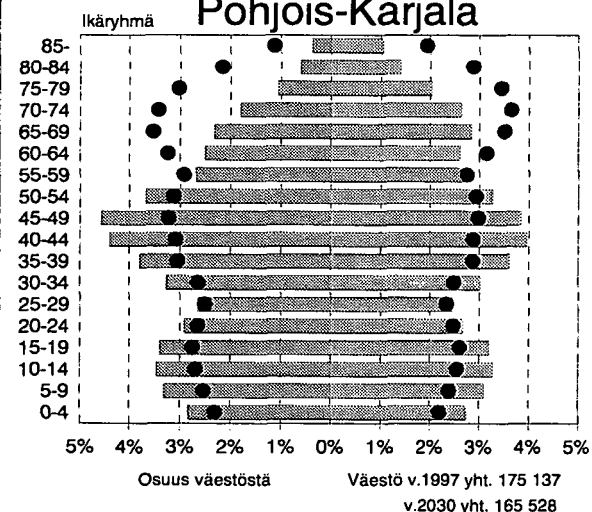
Etelä-Savo

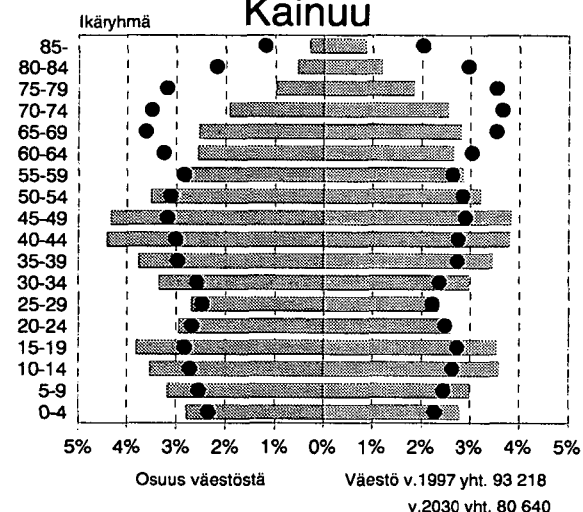
Pohjois-Savo

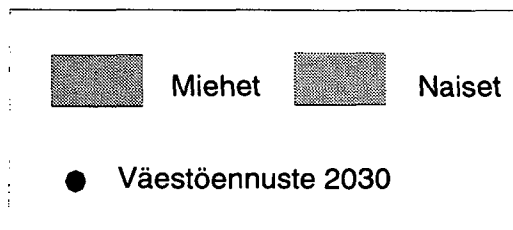
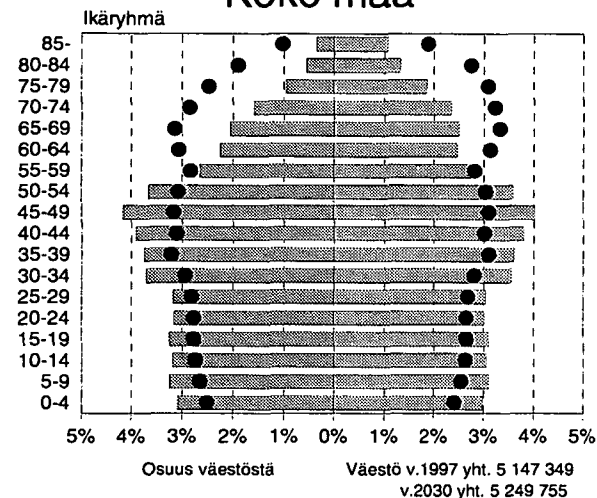
Pohjois-Karjala

Kainuu

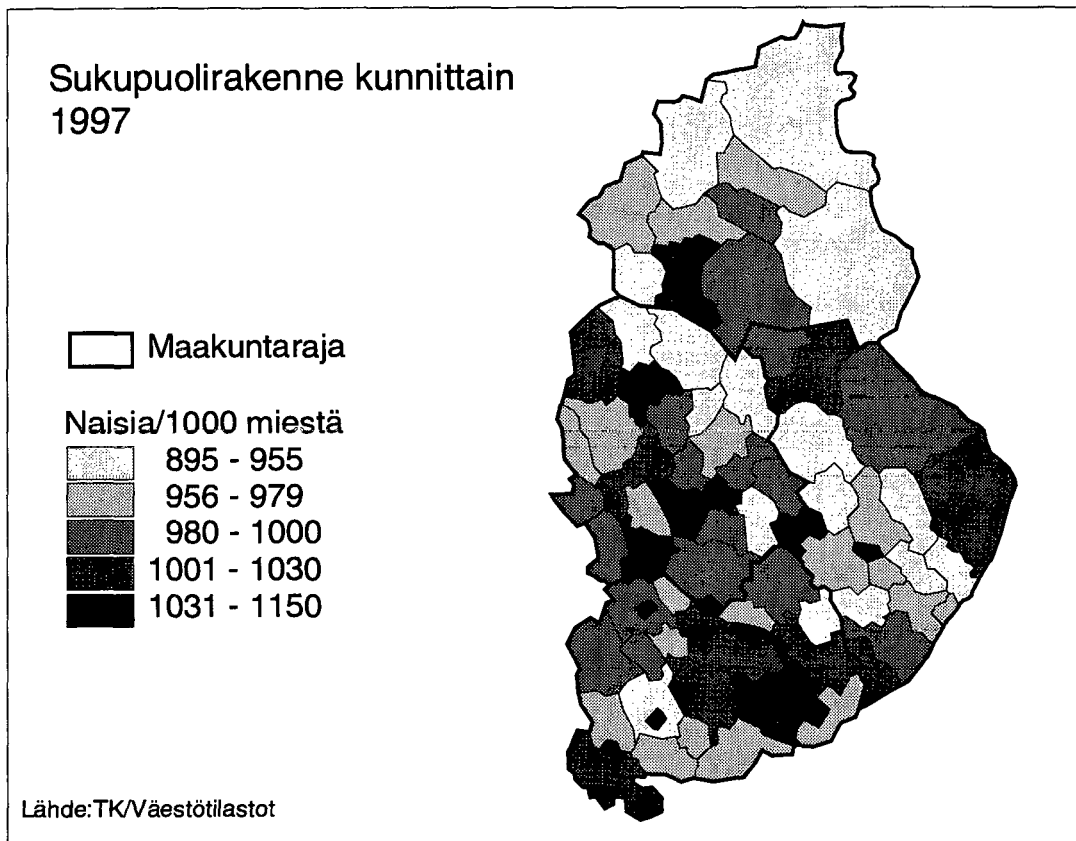

Koko maa

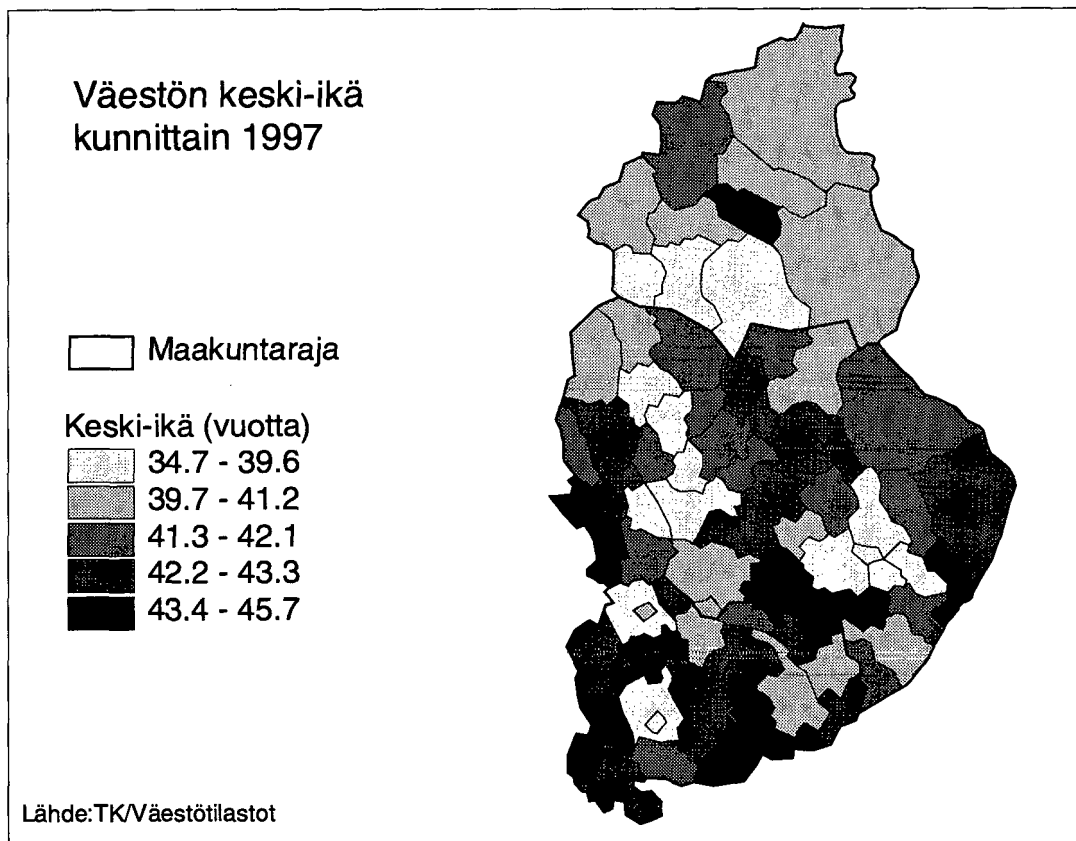

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 20. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain 1997 ja ennuste 2030.

Kuva 21. Sukupuolirakenne kunnittain 1997.

Kuva 22. Väestön keski-ikä kunnittain 1997.

Keski-ikäen muutos kunnittain 1980 - 1997

Kuva 23. Keski-ikäen muutos kunnittain 1980 – 1997.

Väestöennuste

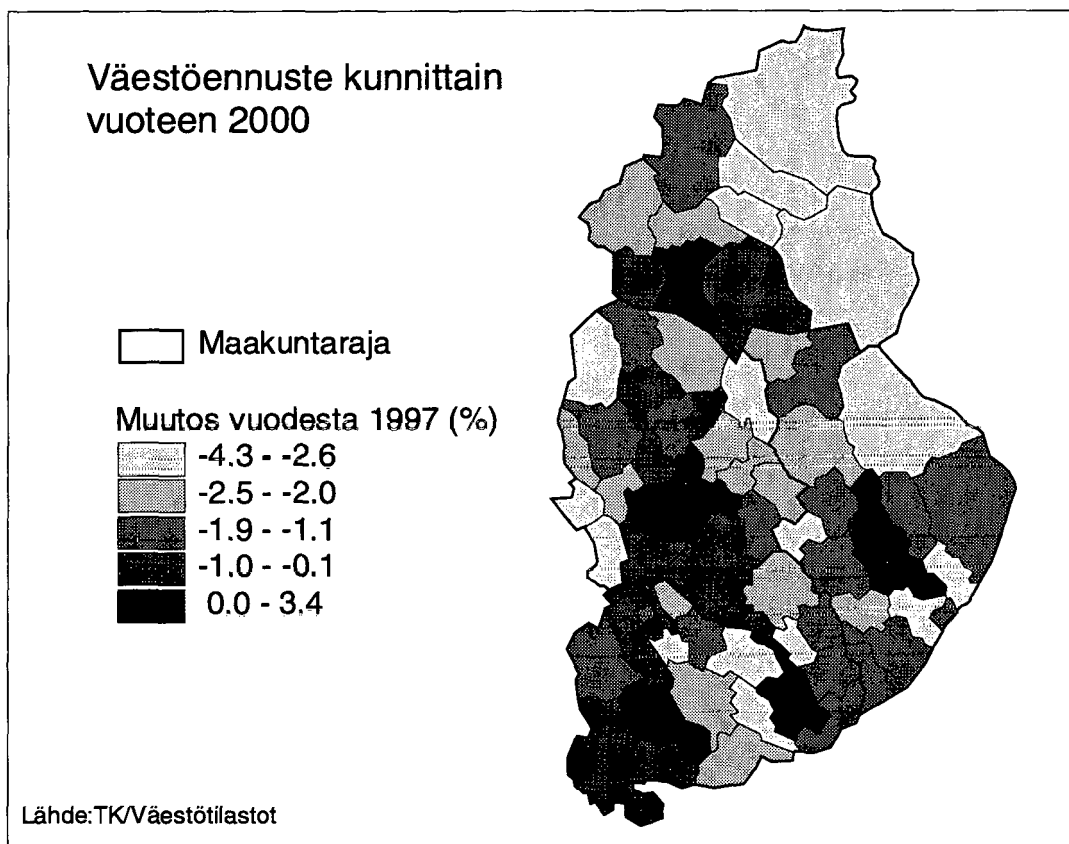
Uusimman kunnittaisen väestöennusteen perusväkilukuna on käytetty vuoden 1997 väkilukua. Ennuste on laskettu käyttämällä ns. demografista komponenttimallia, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella. Uusin ennuste on laadittu vuoden 1998 keväällä.

Ikäryhmittäisen ennusteen mukaan työikäisen väestön määrä vähenee vuoden 2010 jälkeen kaikissa Itä-Suomen maakunnissa kuten myös koko maassa. Ennusteen mukaan Kainuussa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa yli 65-vuotiaiden määrä ylittää alle 15-vuotiaiden määrän heti 2000-luvun alussa. Etelä-Savossa tämä ylitys on tapahtunut jo ennen ennustekauden alkua (katso myös kuva 20).

Enonkoski, Hyrynsalmi ja Tohmajärvi ovat ennusteen mukaan Itä-Suomen kuntia, joissa väestö vähenee eniten vuoteen 2000 mennessä, noin neljä prosenttia. Vuoteen 2030 mennessä Hyrynsalmen väkimäärän odotetaan vähenevän kolmanneksella.

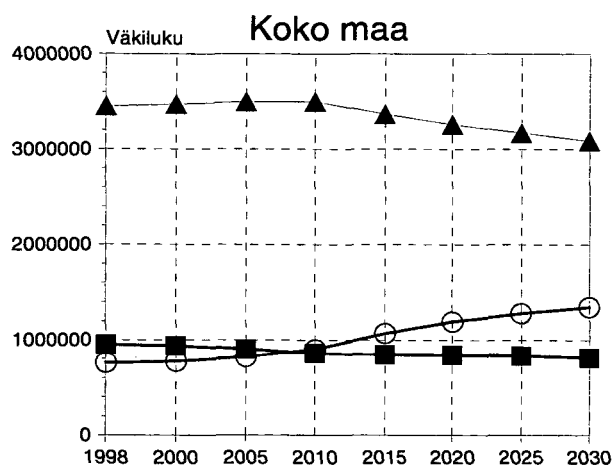
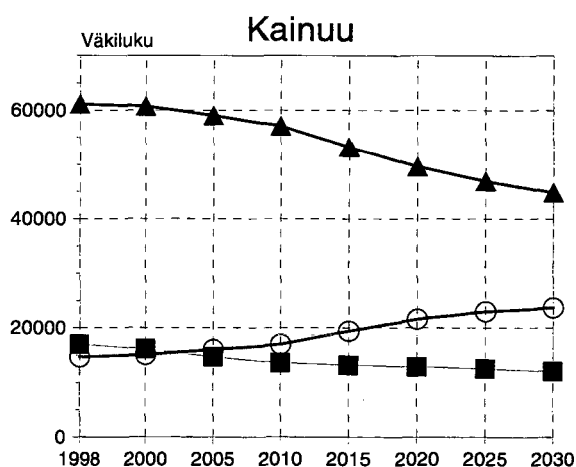
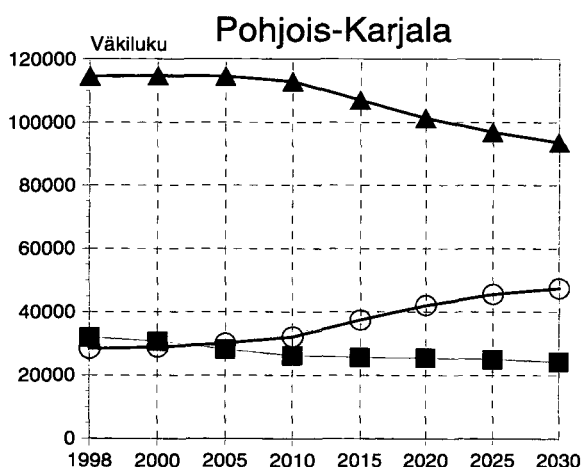
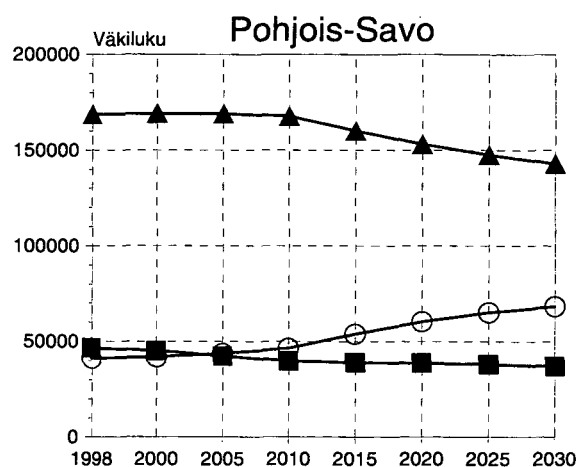
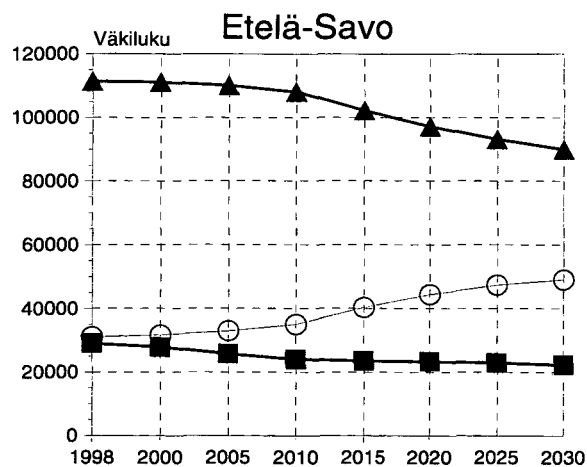
Vuoteen 2030 mennessä alle 15-vuotiaiden määrä vähenee kaikissa Itä-Suomen kunnissa. Eniten lasten määrä vähenee Puumalassa ja Hyrynsalmella.

Yli 64-vuotiaiden määrä vähenee vastaavasti vuoteen 2030 mennessä vain Ristijärvellä. Eniten tämän ikäluokan määrä kasvaa Siilinjärvellä sekä Pyhäselän ja Kontiolahden kunnissa.

Kuva 24. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2000.

Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1998 - 2030

Huom! Erilaiset asteikot

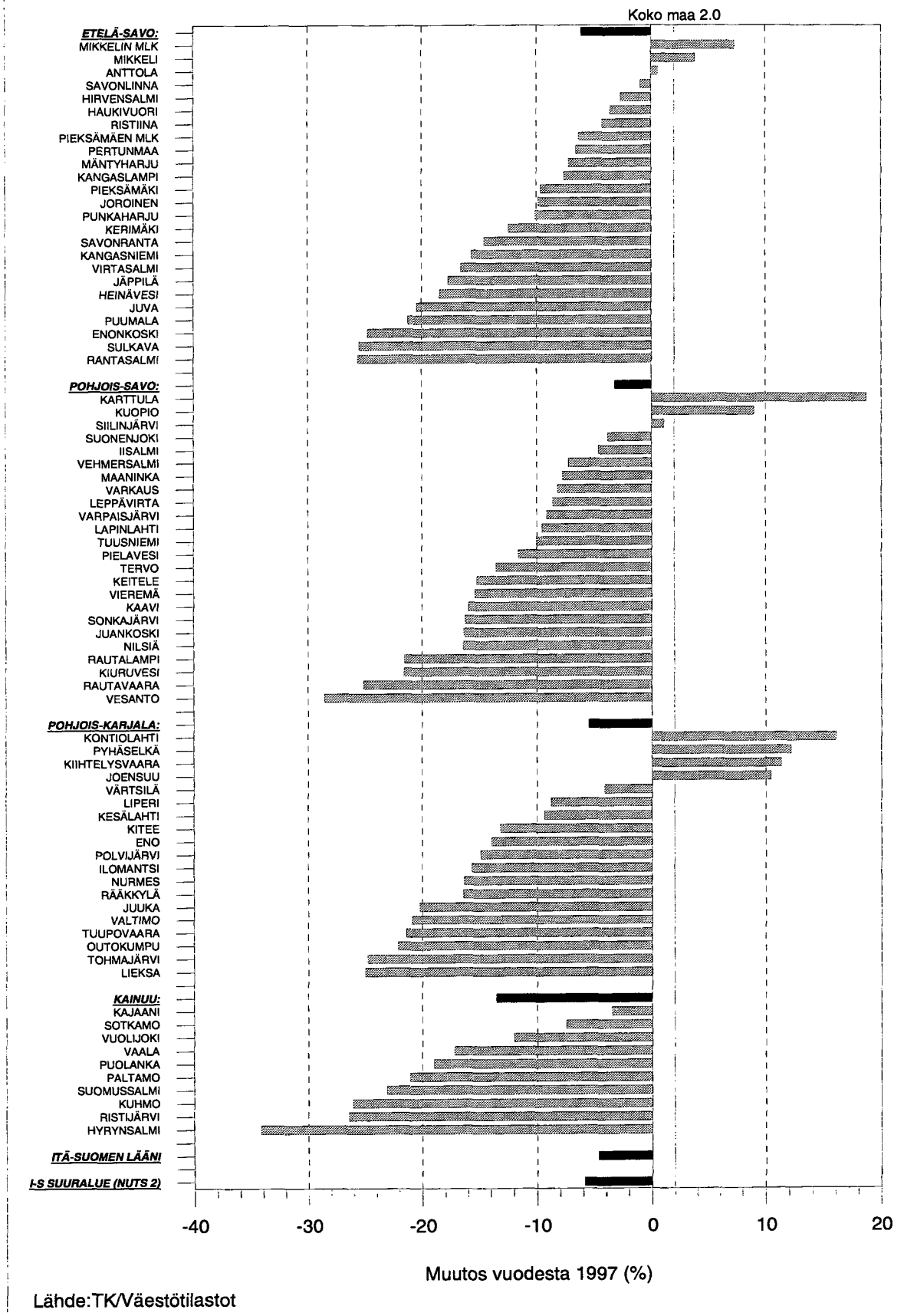
Ikäryhmät

- 0 - 14 vuotiaat
- ▲ 15 - 64 vuotiaat
- Yli 64 -vuotiaat

Lähde:TK/Väestötilastot

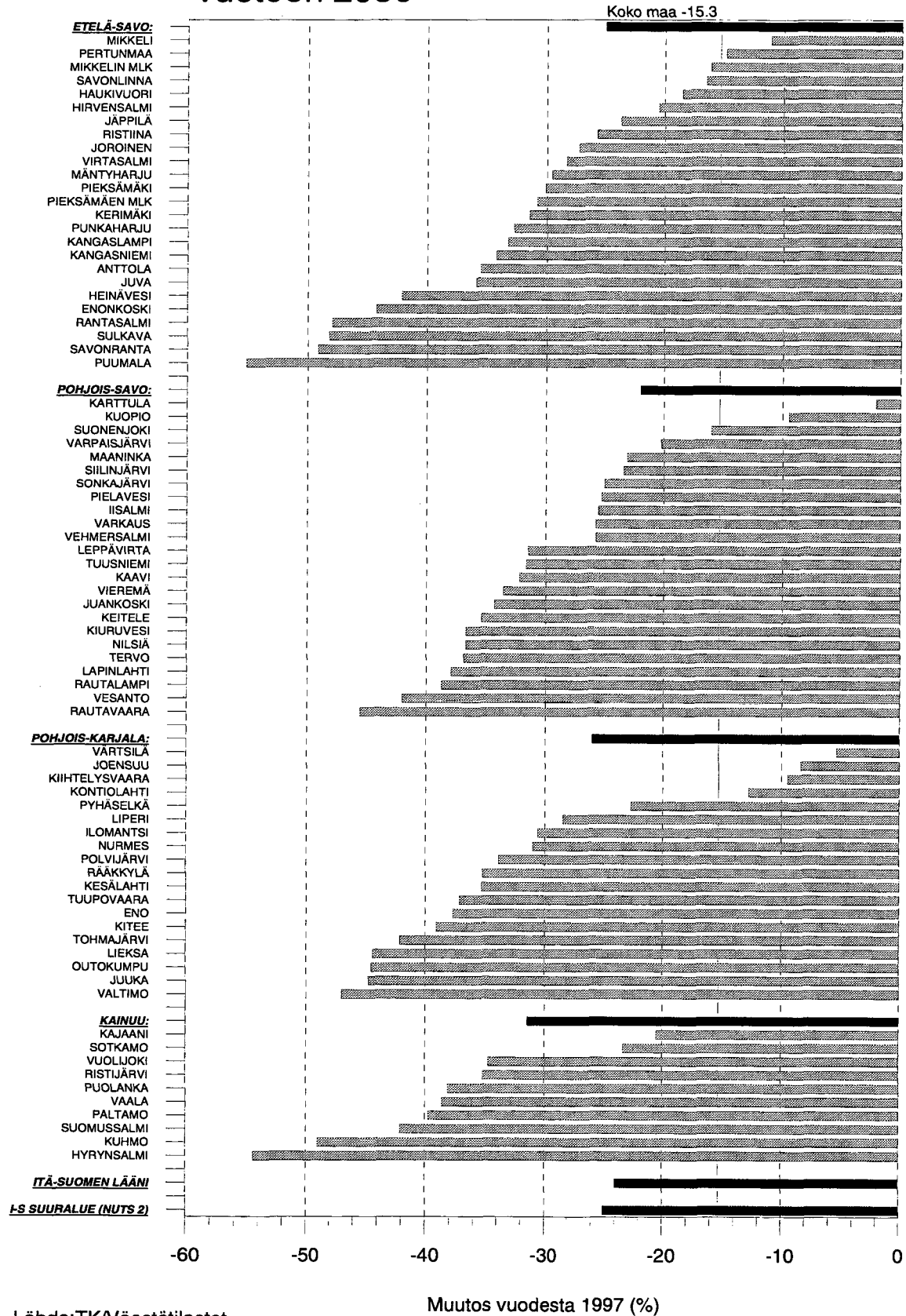
Kuva 25. Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1998 – 2030.

Väestöennuste kunnittain vuoteen 2030

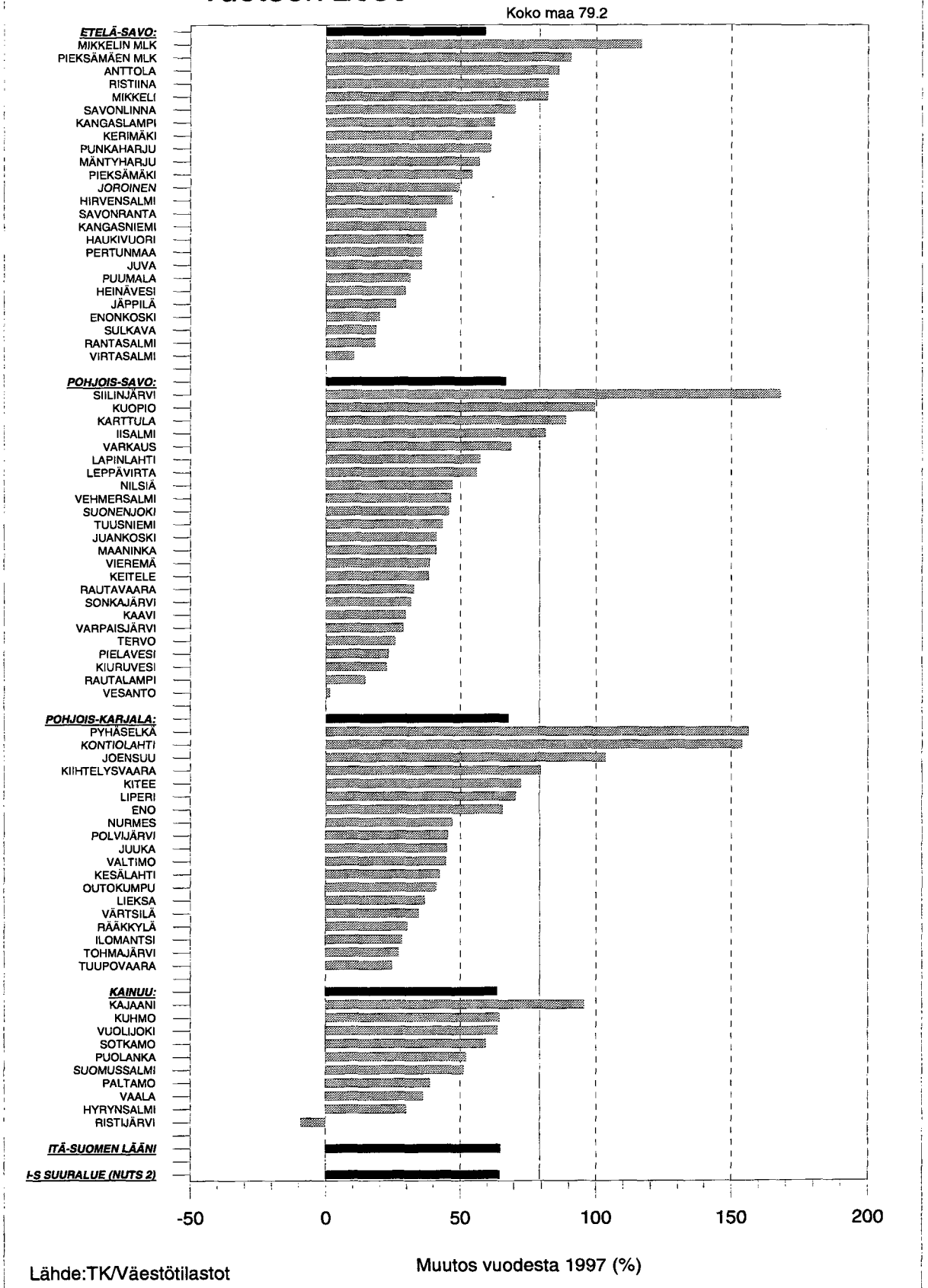
Kuva 26. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2030.

Alle 15-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030

Kuva 27. Alle 15-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030.

Yli 64-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030

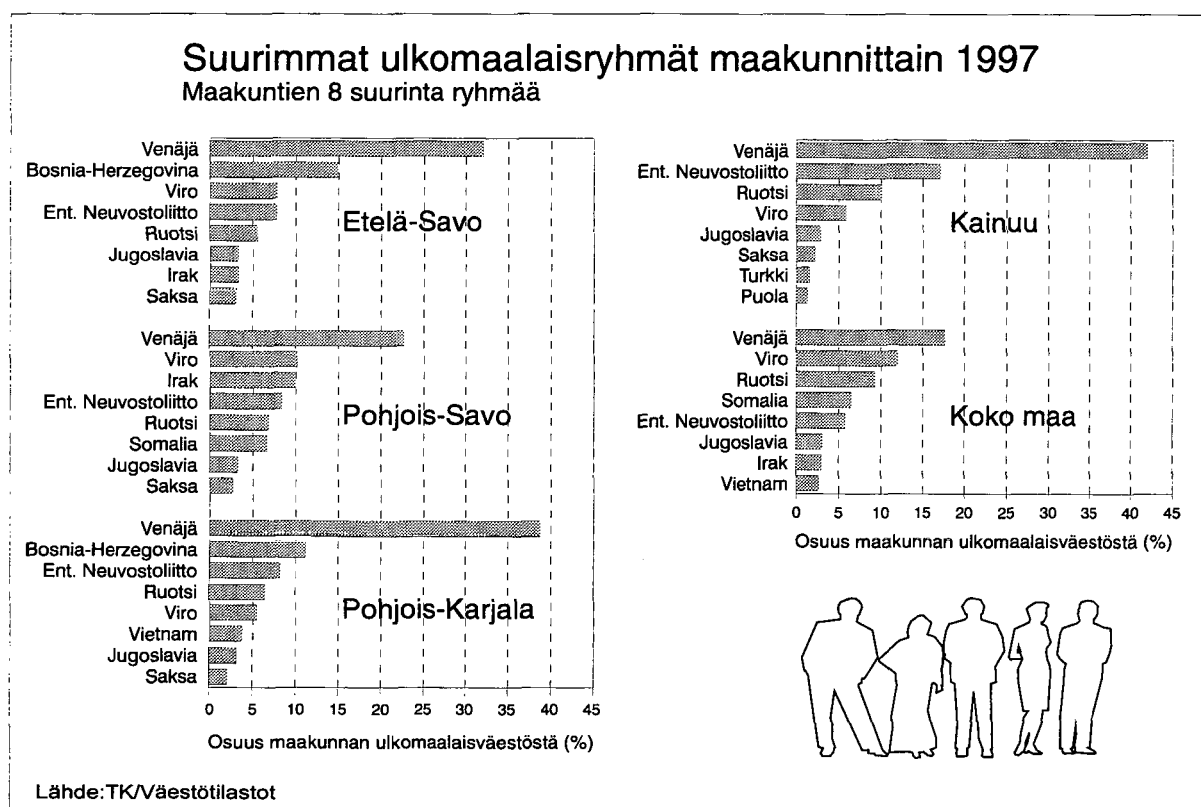

Kuva 28. Yli 64-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030.

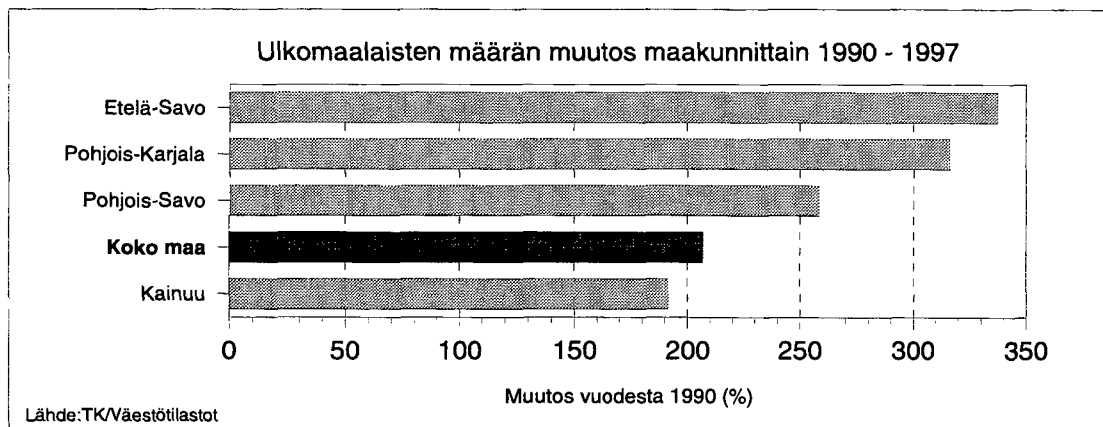
Ulkomaalaisväestö

Vuonna 1997 koko maassa ulkomaalaisten osuus oli 15,7 promillea väestöstä. Itä-Suomen alueella tämä osuus ylittyi kolmessa kunnassa; Haukivuorella, Ristiinassa ja Ilomantsissa. Rautavaaralla ei asunut lainkaan ulkomaalaisia vuoden 1997 lopussa.

Venäläiset muodostivat vuonna 1997 suurimman yksittäisen ulkomaalaisryhmän Itä-Suomessa, niin kuin myös koko maassa. Kainuussa venäläisten osuus ulkomaalaisväestöstä oli yli 40 %. Toiseksi suurimman ulkomaalaisryhmän muodostavat Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa bosnia-herzegovinalaiset, Pohjois-Savossa virolaiset ja Kainuussa entisen Neuvostoliiton kansalaiset. 1990 -luvulla ulkomaalaisten määrä on kasvanut eniten Etelä-Savossa.

Kuva 29. Suurimmat ulkomaalaisryhmät maakunnittain 1997.

Kuva 30. Ulkomaalaisten määrän muutos maakunnittain 1990 – 1997.

Ulkomaalaiset kunnittain 1997

Koko maa 15.7

Lähde:TK/Väestötillastot

Promillea väestöstä

Kuva 31. Ulkomaalaiset kunnittain 1997.

ELINKEINOELÄMÄ

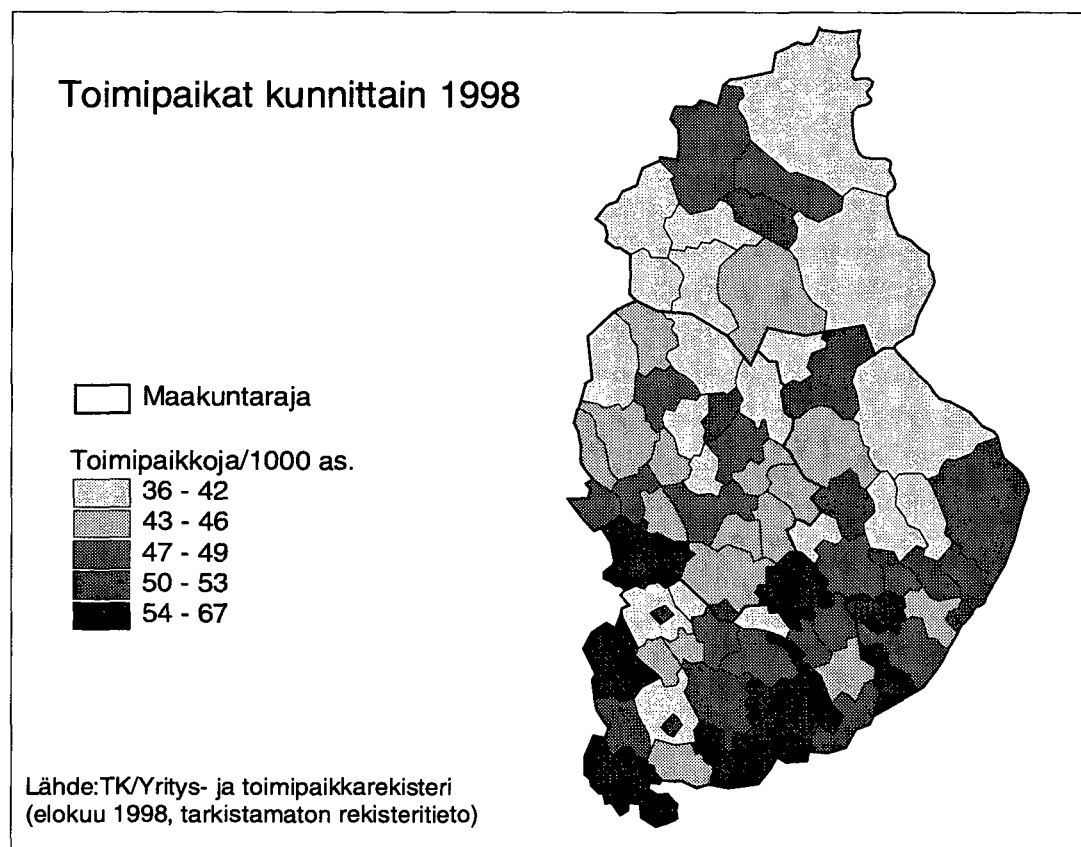
Yritysten toimipaikat

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan elokuussa 1998 oli katsauksen tarkastelualueella 33 150 yritysten toimipaikkaa. Näistä 12 100 sijaitsi Pohjois-Savossa. Etelä-Savossa toimipaikkojen määrä oli 8 800, Pohjois-Karjalassa yli 8 300 ja Kainuussa 3 950. Rekisteri kattaa kaikki yritykset, yhteisöt ja yksityiset elinkeinoharjoittajat, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia tai toimivat työnantajina lukuun ottamatta julkisia viranomaisia.

Kunnittaisessa tarkastelussa toimipaikkoja oli tuhatta asukasta kohti eniten tarkastelualueen eteläisissä kunnissa, Pertunmaalla ja Puumalassa.

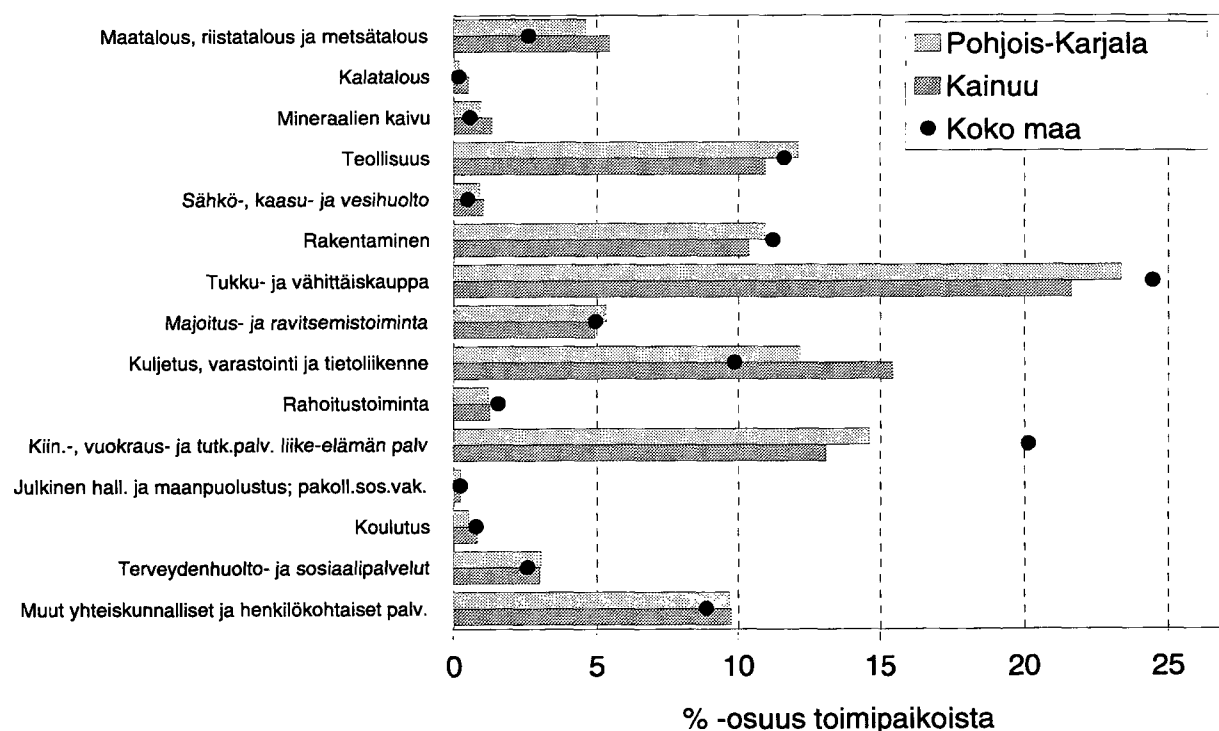
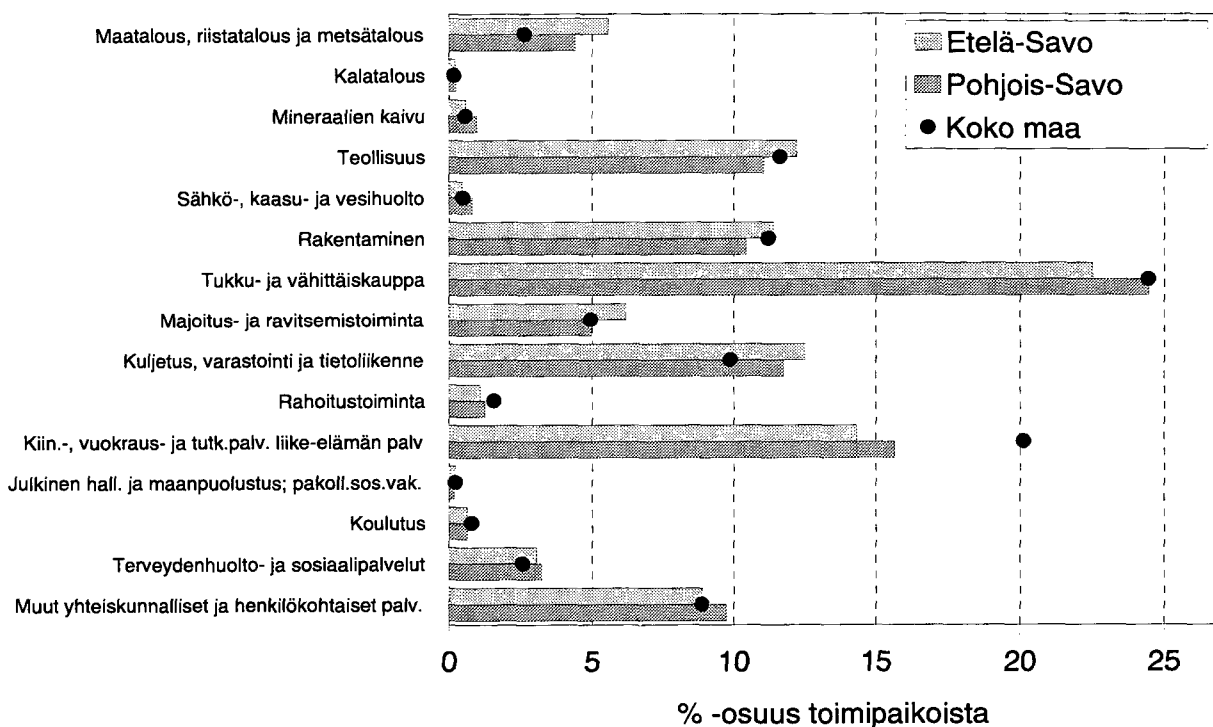
Toimialoista tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkoja oli kaikissa Itä-Suomen maakunnissa eniten. Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimus- sekä liike-elämän palveluiden osuus oli kaikissa maakunnissa pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Vuonna 1996 teollisuus oli suurin yksittäinen toimialaryhmä kaikissa tarkasteltavissa maakunnissa, kuten myös koko maassa, henkilökunnan määrällä mitattuna. Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa teollisuus oli merkittävin toimiala myös liikevaihdon mitattuna. Teollisuustoimialoilla syntyi Pohjois-Karjalassa yli 40 % koko alueen toimipaikkojen liikevaihdosta. Tukku- ja vähittäiskauppa oli Etelä- ja Pohjois-Savon sekä koko maan merkittävin toimiala liikevaihdon mitattuna.

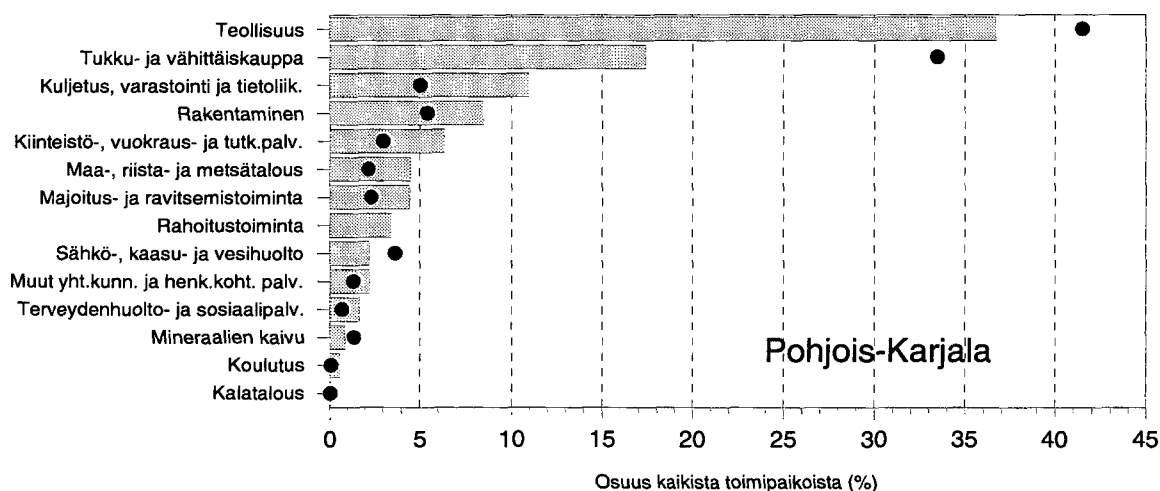
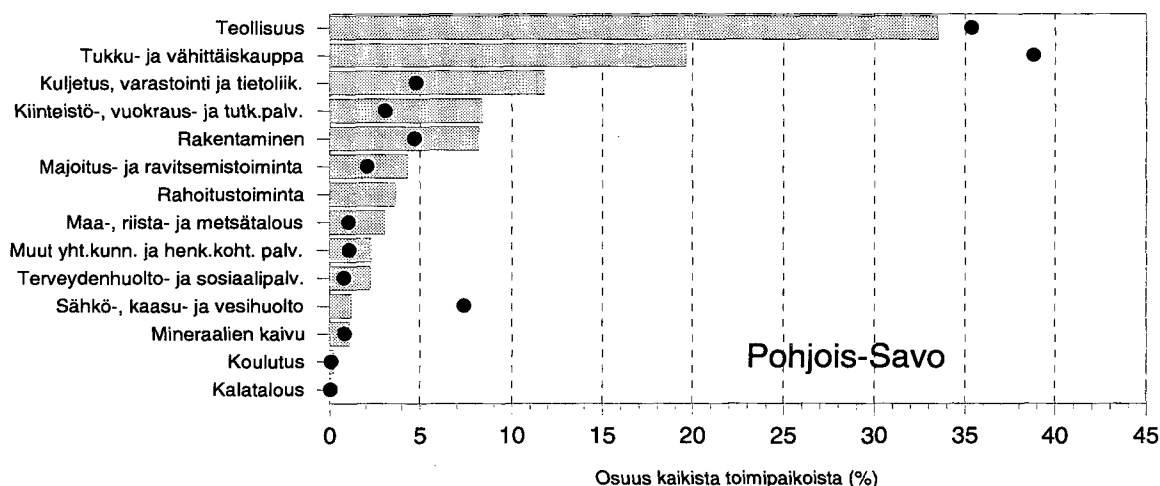
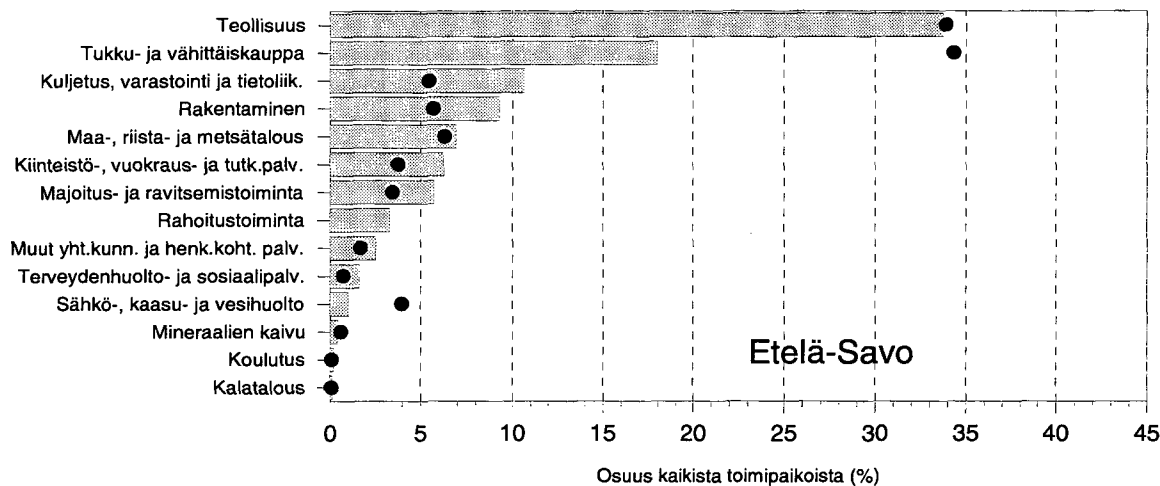
Kuva 32. Toimipaikat kunnittain 1998.

Toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1998

Lähde: TK/Yritys- ja toimipaikkarekisteri
(elokuu 1998, tarkistamaton rekisteritieto)

Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 1996

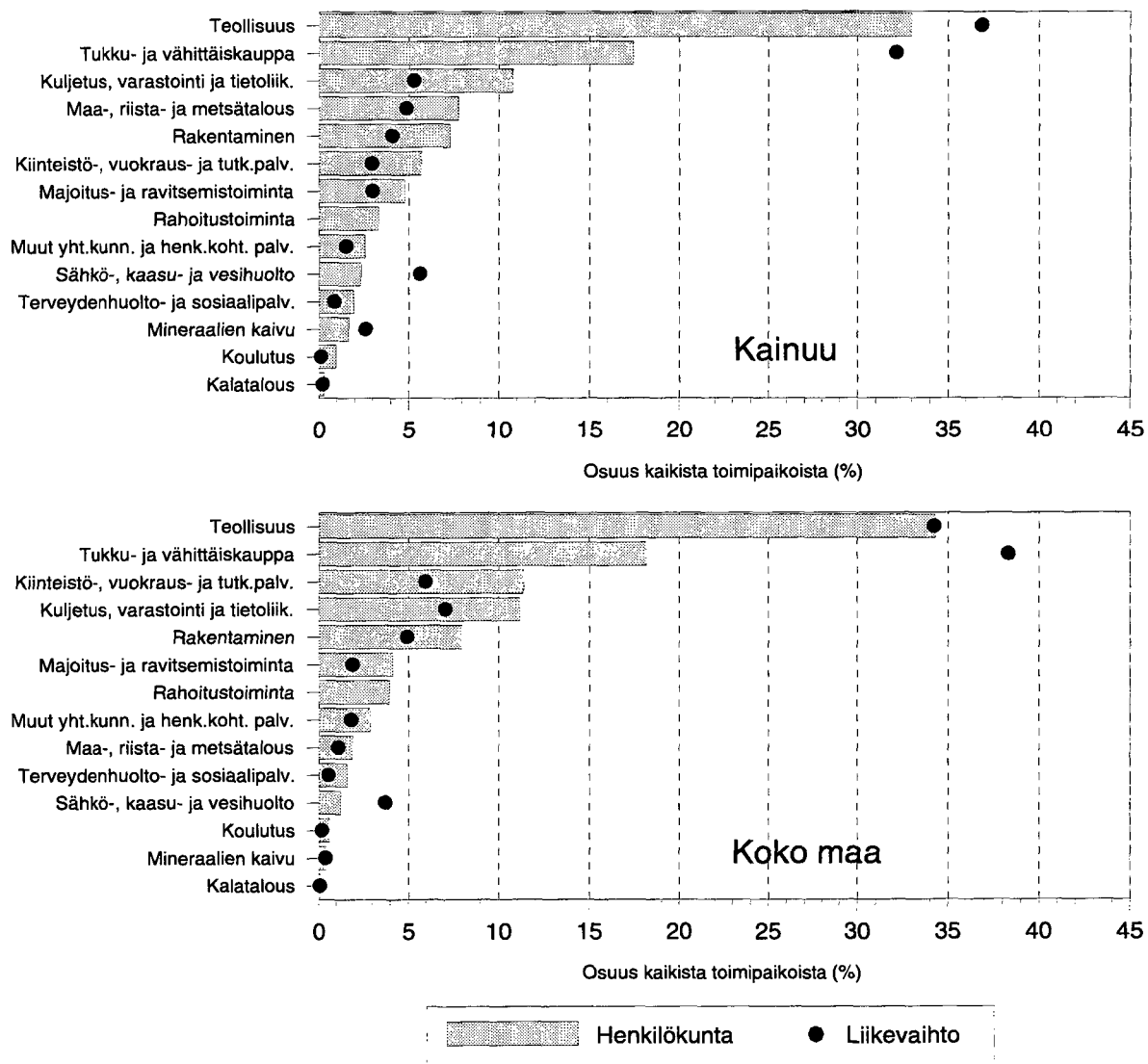

Henkilökunta
 Liikevaihto

Lähde: TK/Yritystilastot

Kuva 34. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 1996.

Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Kainuussa ja koko maassa 1996

Lähde:TK/Yritystilastot

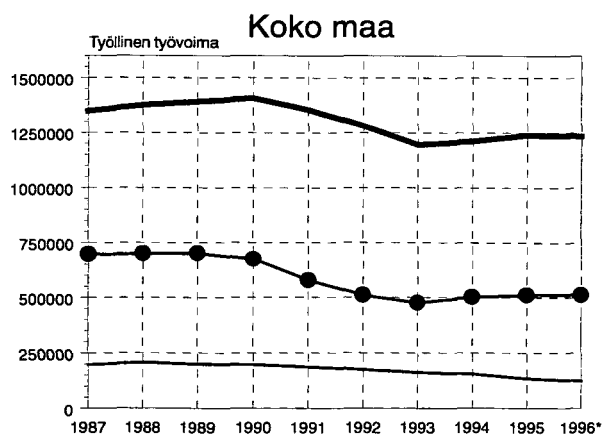
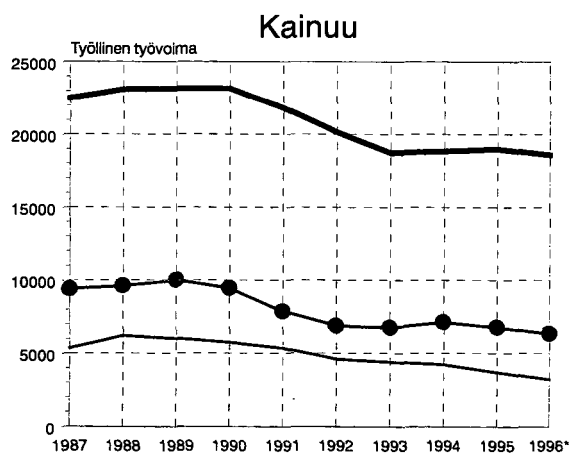
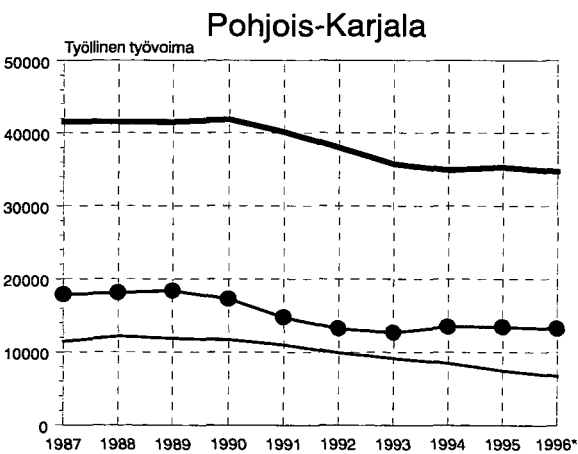
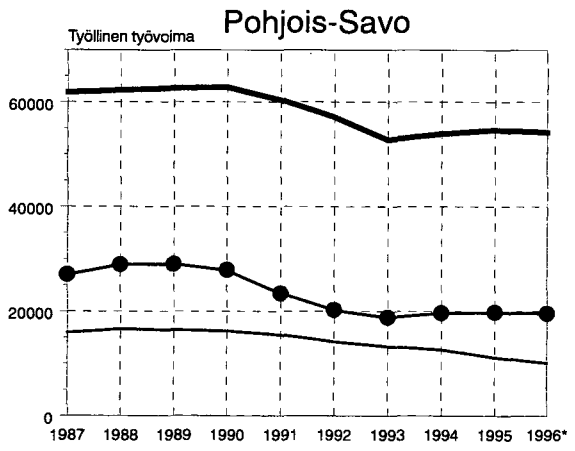
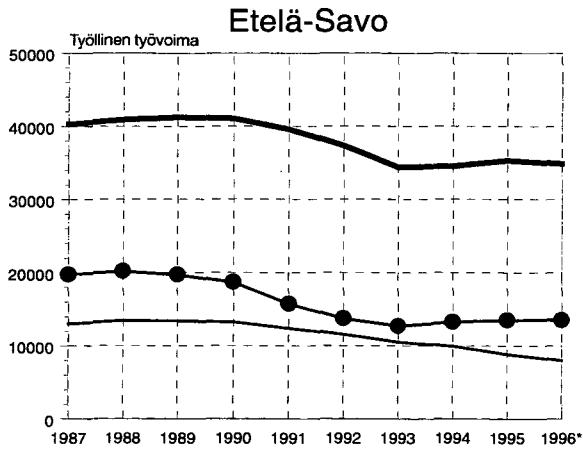
Kuva 35. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Kainuussa ja koko maassa 1996.

Elinkeinorakenne

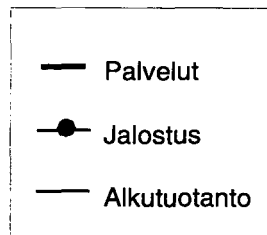
Suomea 1990-luvun alussa koetelleella lamalla oli vaikutuksensa työllisten määrään. Varsinkin palveluissa ja jalostuksessa työpaikkojen väheneminen oli voimakasta. Vuonna 1993 tämä väheneminen kuitenkin pysähtyi. Alkutuotannossa työllisten määrän muutokset ovat olleet tasaisempia koko tarkastelujakson ajan (1987 – 1996).

Tarkemmalla toimialajaotuksella teollisuuden työllistävyys oli vuonna 1996 (ennakotieto) suurin Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Savossa ja Kainuussa terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden piirissä toimi suhteellisesti eniten työllisistä. Terveystenhoito ja sosiaalipalvelut työllistivät yleensä itäsuomalaisia suhteellisesti enemmän kuin koko maan työllisiä keskimäärin.

Työllisen työvoiman muutokset maakunnittain 1987 - 1996*

Huom! Erilaiset asteikot

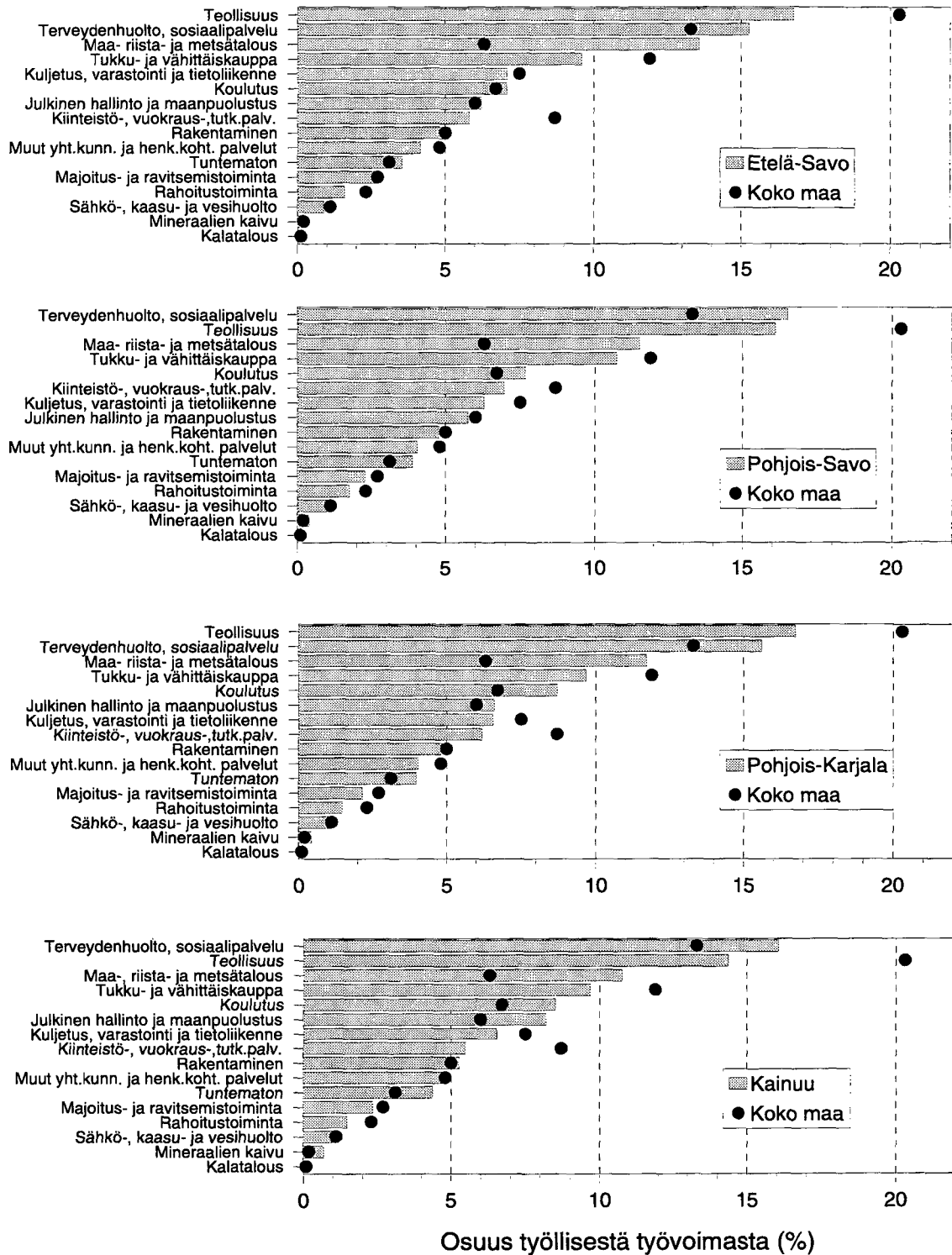

Lähde: TK/Työssäkäyntitilastot

*ennakkotieto

Kuva 36. Työllisen työvoiman muutokset maakunnittain 1987 – 1996.

Elinkeinorakenne maakunnittain ja koko maassa 1996*

Lähde:TK/Työssäkäynttilasto

*ennakkotieto

Kuva 37. Elinkeinorakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.

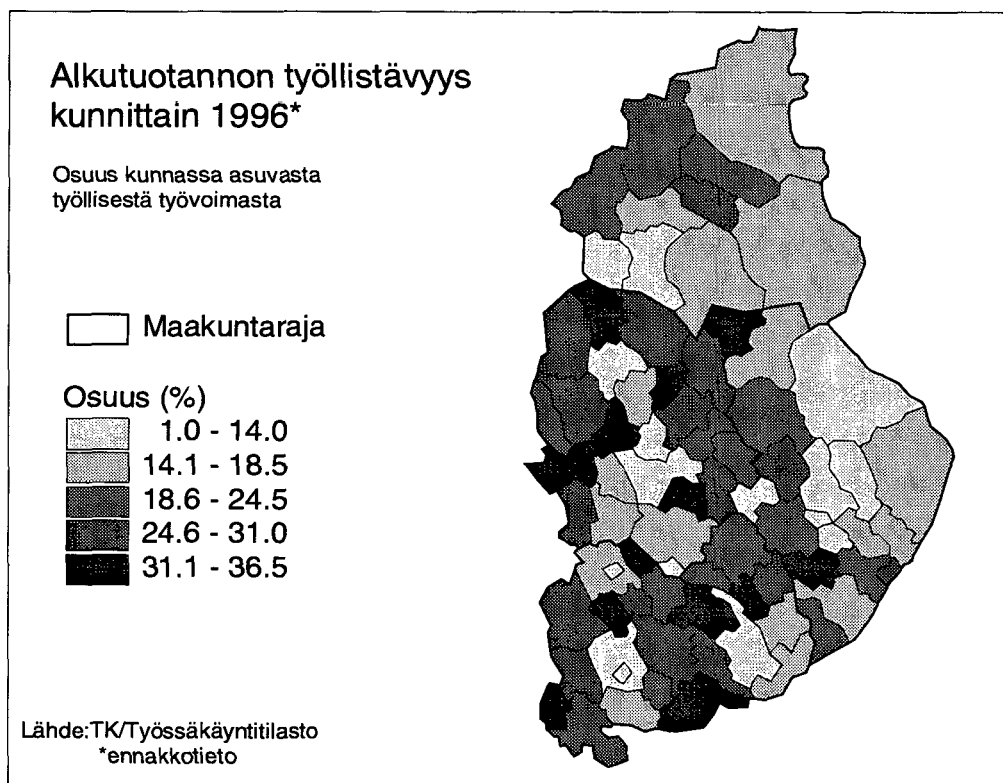
Alkutuotanto

Alkutuotannon työllistävyys oli vuonna 1996 (ennakkotieto) suurin Vieremällä ja Pertunmaalla, joissa yli 36 % työllisistä toimi sen piirissä. Lisäksi Maaningalla, Vehmersalmella, Varpaisjärvellä ja Valtimossa alkutuotannon osuus työvoimasta oli yli kolmasosa. Vähäisin sen osuus oli Joensuussa, Varkaudessa ja Mikkelissä. Kahdessatoista Pohjois-Suomen kunnassa alkutuotannon osuus työllisistä oli alle kymmenen prosenttia.

Itä-Suomen alkutuotannon työvoima on hieman miesvoittoisempaa kuin koko maassa keskimäärin. Koko maan alkutuotannon työllisistä oli vuonna 1996 (ennakkotieto) 62.5 % miehiä. Kainuussa vastaava osuus oli 65.8 % ja Pohjois-Karjalassa 64.4%. Suurin ikäryhmä alkutuotannossa oli kaikilla alueilla 45 – 49 –vuotiaat.

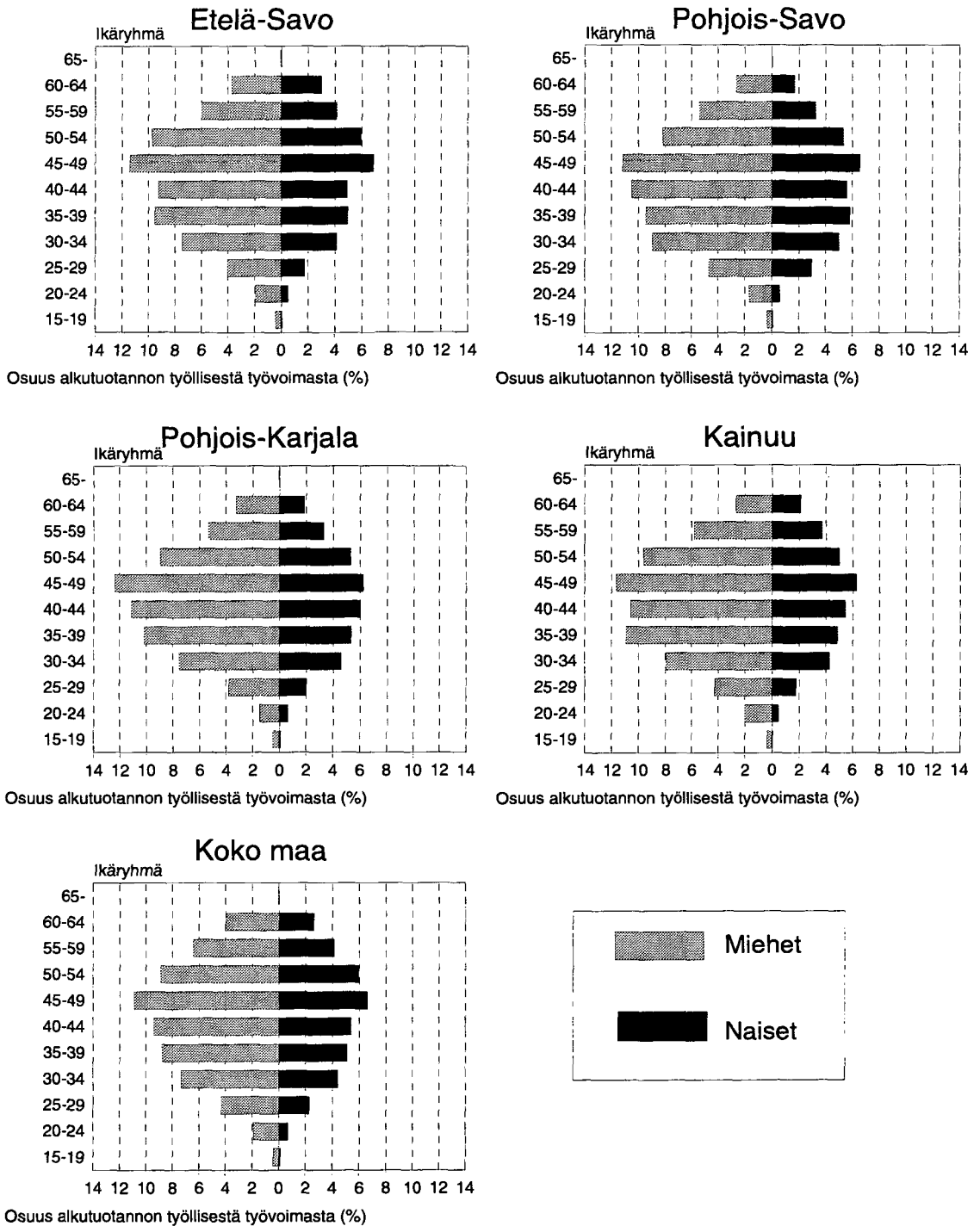
Itä-Suomen suurimmat peltoalat tilaa kohti olivat vuonna 1996 Vaalassa, Joensuussa ja Siilinjärvellä. Pienimmät peltoalat olivat Varkaudessa, vain viisi hehtaaria tilaa kohti. Tilojen metsäalat olivat suurimmat Pieksämäellä. Muita keskimäärin suurten metsäalojen kuntia olivat Puolanka, Kuhmo ja Ristijärvi. Pienimmät tilojen metsäalat olivat Joensuussa.

Maatilatalouden valtionveron alaisten tulojen kasvu vuodesta 1994 vuoteen 1996 oli suurin Kontiolahdella. Seitsemässä Itä-Suomen kunnassa tulot alentuivat samana aikana, eniten Värtsilässä. Pieksämäen tietoja ei ilmoiteta tilojen vähäisen määrän vuoksi.

Kuva 38. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1996.

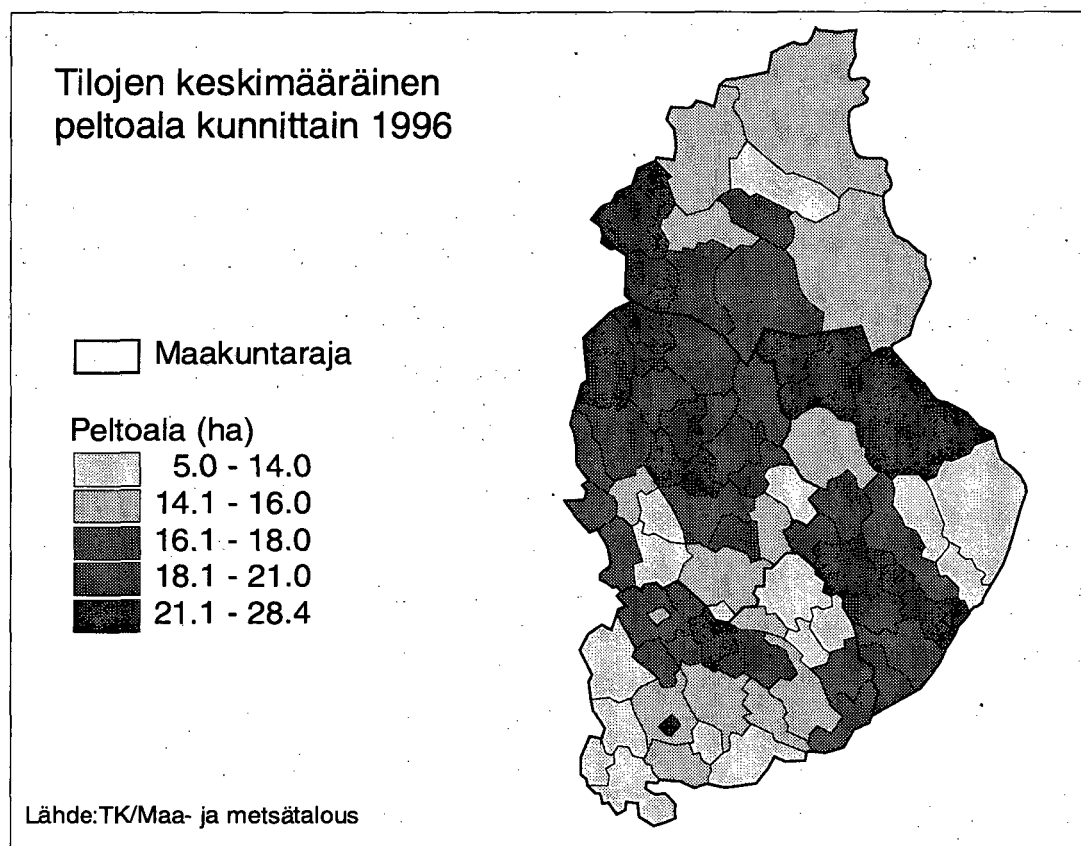
Työllinen työvoima alkutuotannossa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996*

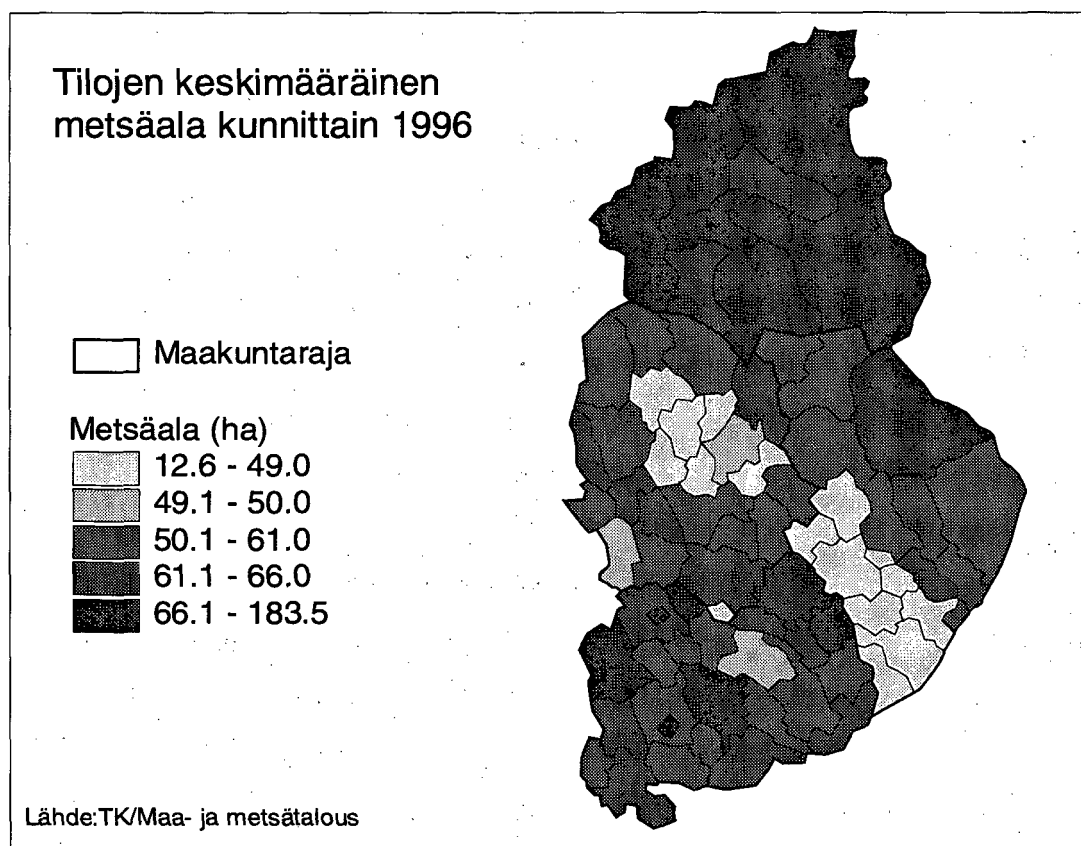
Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

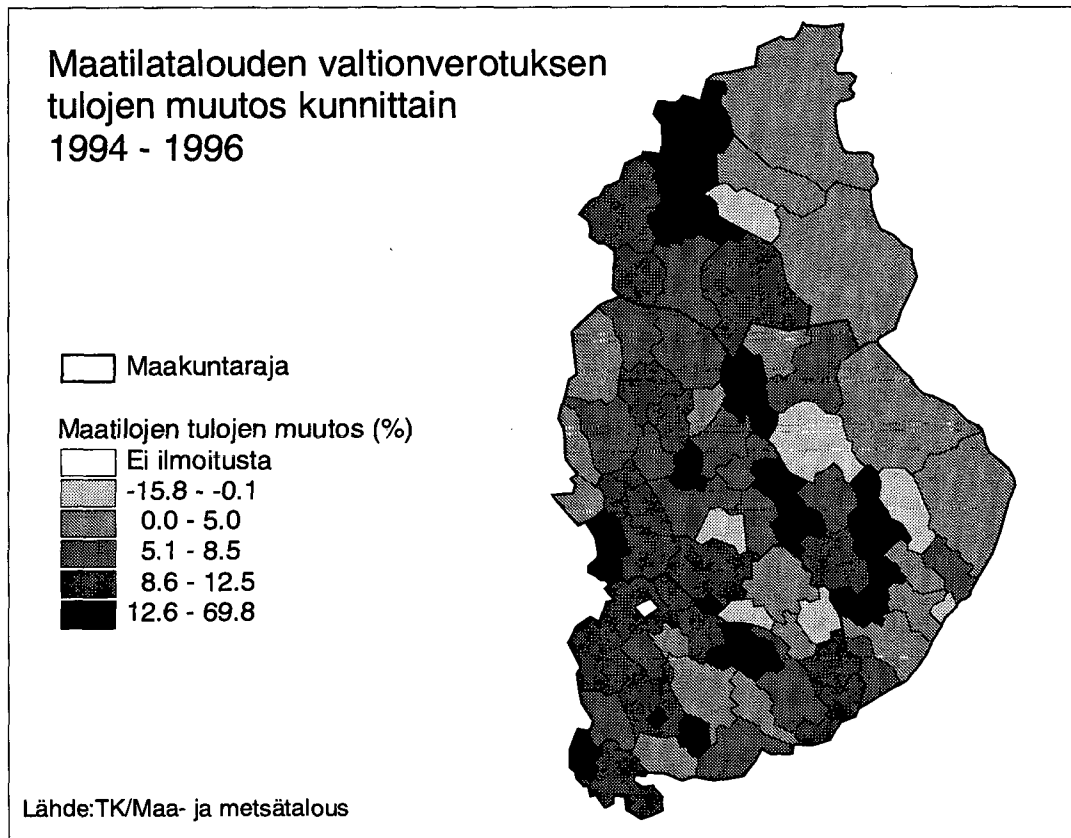
Kuva 39. Työllinen työvoima alkutuotannossa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996.

Kuva 40. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1996.

Kuva 41. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1996.

Kuva 42. Maatilatalouden valtionverotuksen tulojen muutos kunnittain 1994 – 1996.

Jalostus

Vuonna 1996 jalostuselinkeinojen työllistävyys oli suhteellisesti suurin Varkaudessa, jonka työllisestä työvoimasta yli 40 % työskenteli niiden piirissä. Suhteellisesti vähiten jalostus työllisti alkutuotantovaltaisen Valtimon kunnan asukkaita.

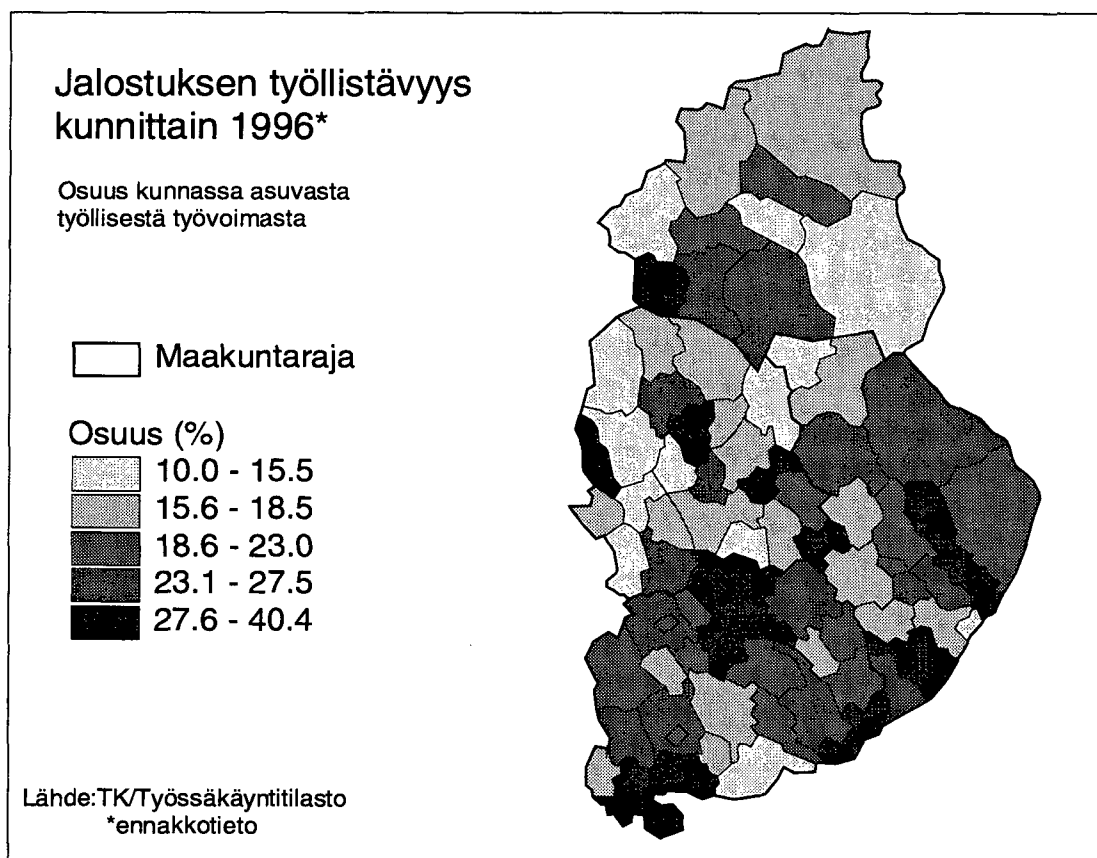
Vuonna 1996 Itä-Suomen teollisuudessa työskenteli suhteellisesti enemmän miehiä kuin koko maassa keskimäärin. Koko maassa miesten osuus teollisuustyöntekijöistä oli 74 %. Vastaava osuus oli Etelä- ja Pohjois-Savossa 78 % ja Pohjois-Karjalassa sekä Kainuussa 75 %.

Yksittäisistä teollisuustoimialoista eniten toimipaikkoja Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa on puutavaran ja puutuotteiden valmistuksessa. Pohjois-Savossa tärkein teollisuudenala toimipaikkojen lukumäärällä mitattuna on perusmetallien ja metallituotteiden valmistus. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin elokuun 1998 poikkileikkaustietoihin.

Vuonna 1996 tärkein teollisuudenala jalostusarvolla mitattuna oli Kainuussa ja Pohjois-Savossa massa-, paperi- ja paperituotteiden valmistus. Näillä toimialoilla muodostui Kainuussa yli 40 % teollisuuden jalostusarvosta. Etelä-Savossa puutavaran ja puutuotteiden valmistus muodosti suurimman osuuden jalostusarvosta. Pohjois-Karjalassa suurimman osuuden muodostivat kumi- ja muovituotteiden valmistus.

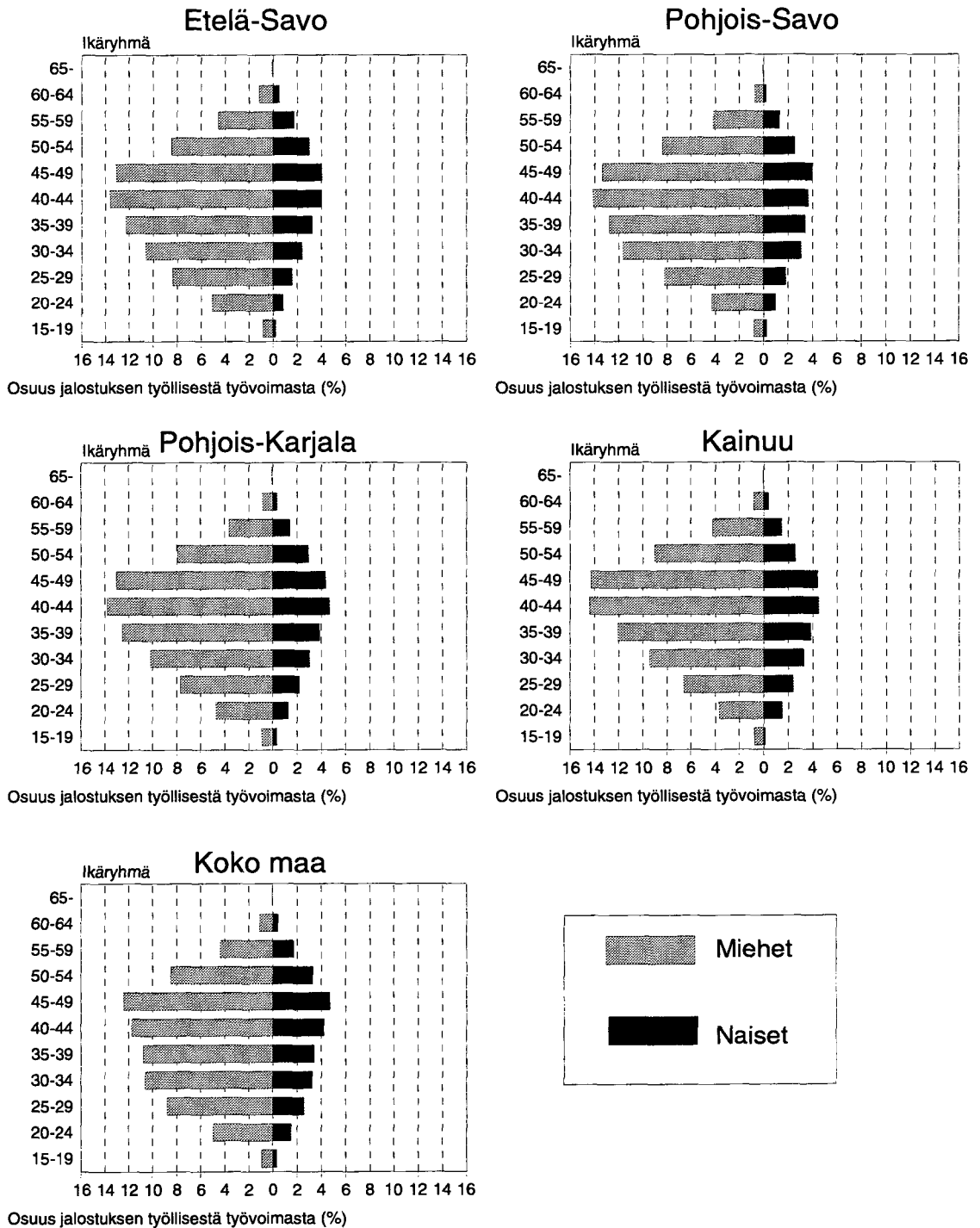
Teollisuuden jalostusarvo oli Etelä-Savossa 2.2 miljardia markkaa vuonna 1996. Pohjois-Savossa vastaava arvo oli 4.4, Pohjois-Karjalassa 2.6 ja Kainuussa 1.2 miljardia markkaa. Jalostusarvo laski Etelä-Savoa lukuun ottamatta vuodesta 1995 vuoteen 1996. Vuoteen 1995 asti jalostusarvo nousi kaikilla alueilla tasaisesti 1990-luvun alkuvuosien laskun jälkeen.

Kunnittain tarkasteltuna teollisuuden jalostusarvo oli Varkaudessa lähes 58 000 markkaa asukasta kohti, mikä on Itä-Suomen kuntien korkein arvo. Henkilökunnan määrällä mitattuna teollisuustoimipaikkojen keskikoko oli suurin Vuolijoella. Kahdessatoista Itä-Suomen kunnassa viennin osuus teollisuustoimituksen bruttoarvosta oli yli 50 %. Suurin tämä suhdeluku oli Punkaharjulla, yli 88 %.

Kuva 43. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1996.

Työllinen työvoima jalostuksessa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996*

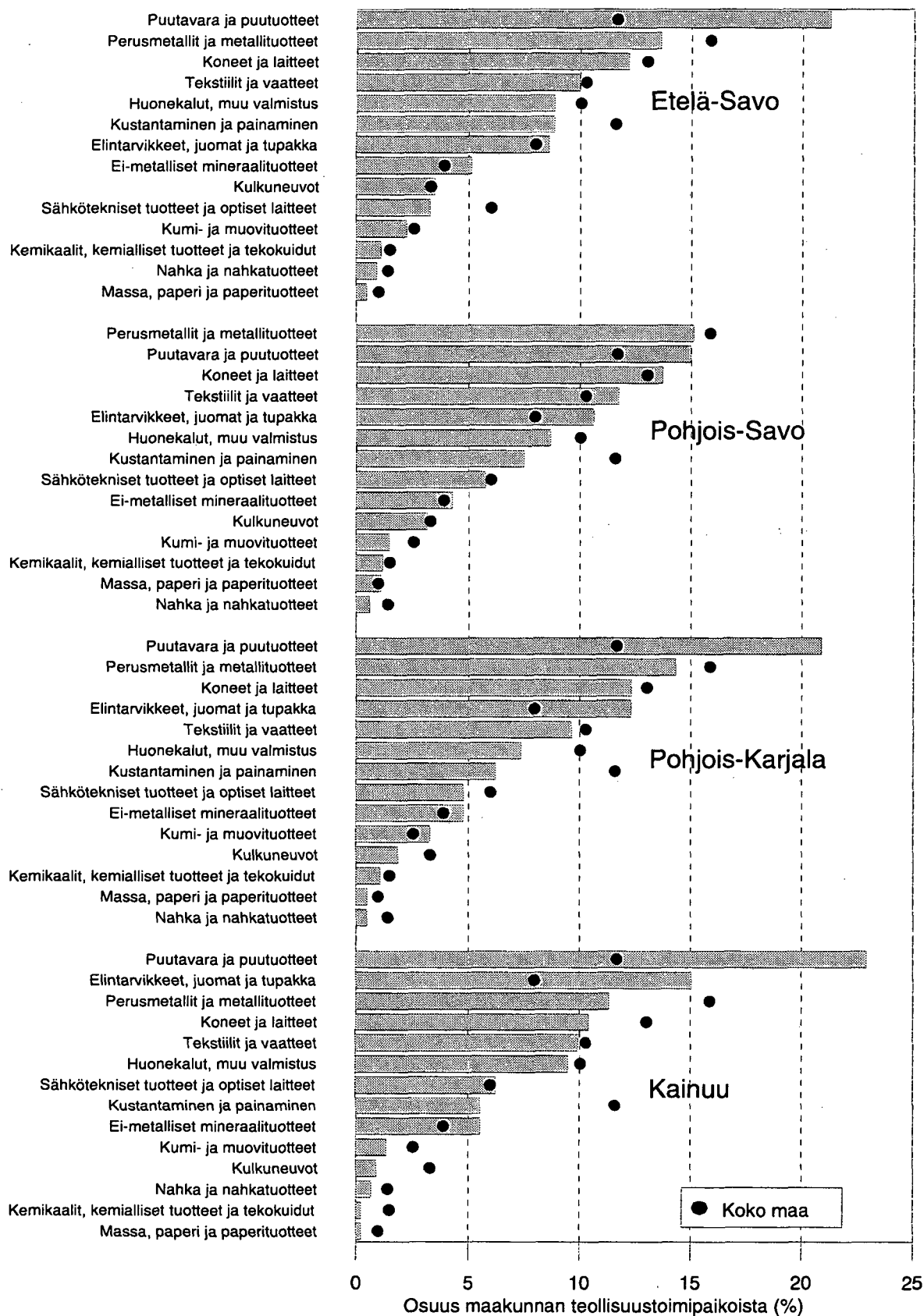

Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 44. Työllinen työvoima jalostuksessa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996.

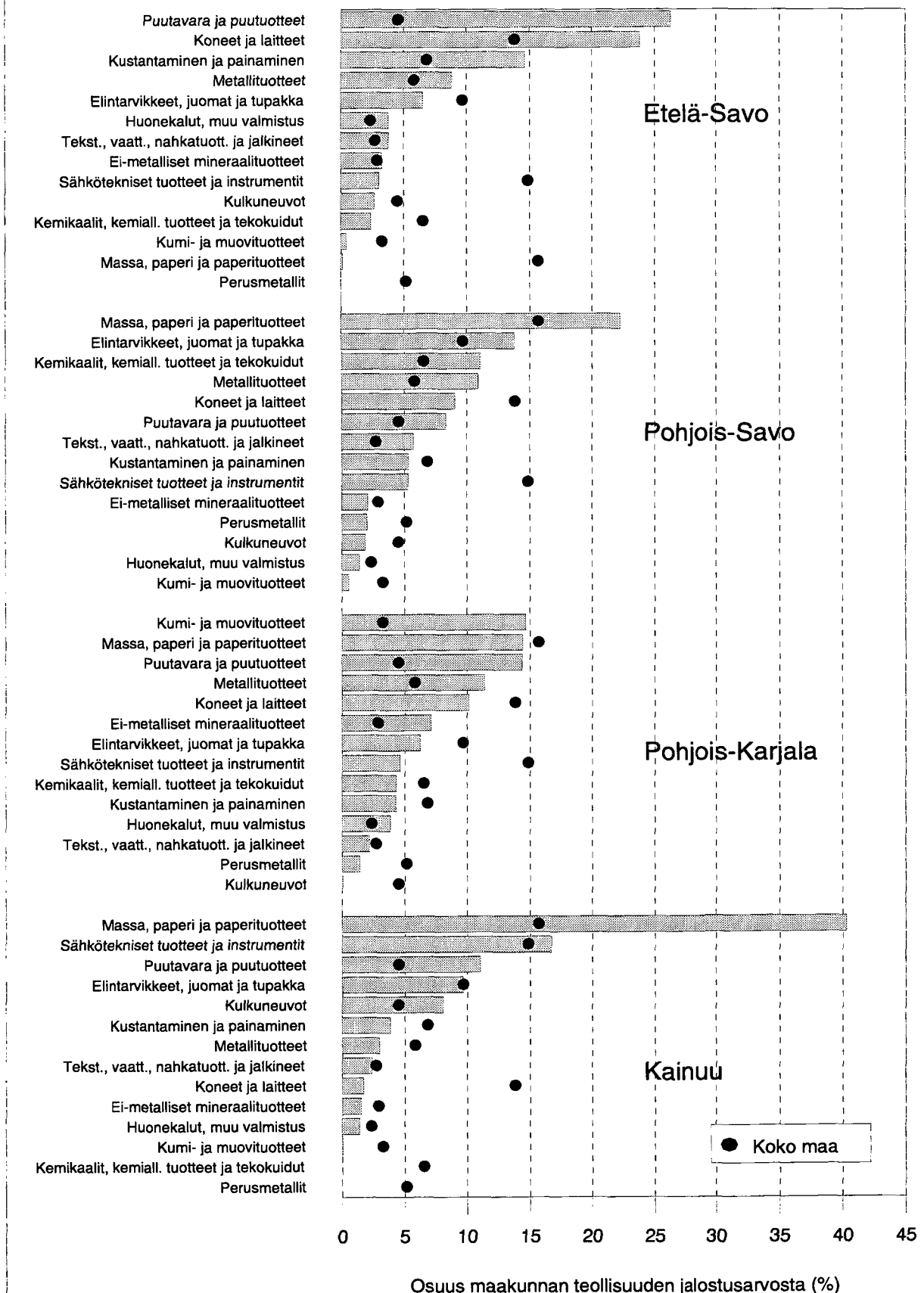
Teollisuuden toimipaikat toimialoittain maakunnittain 1998

Lähde: TK/Yritys- ja toimipaikkarekisteri (elokuu 1998, tarkistamaton rekisteritieto)

Kuva 45. Teollisuuden toimipaikat toimialoittain maakunnittain 1998.

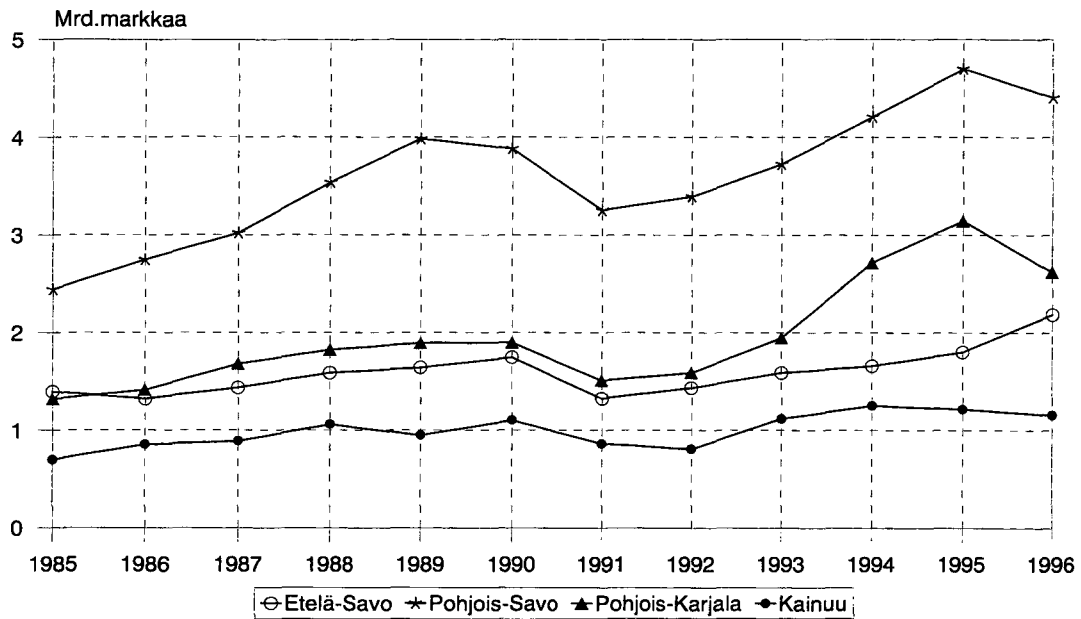
Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain 1996

Lähde: TK/Teollisuustilastot

Kuva 46. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain 1996.

Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 - 1996

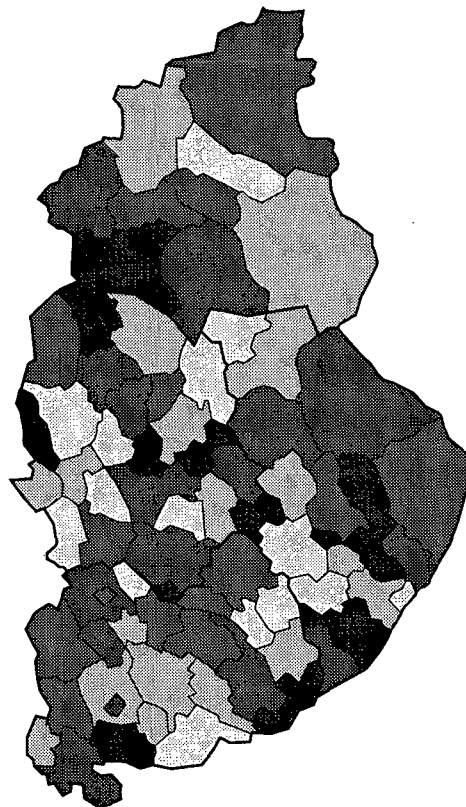
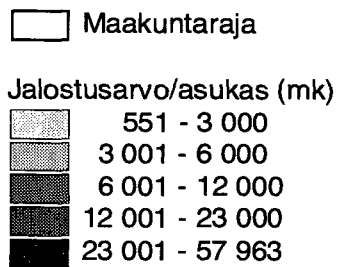

Lähde:TK/Teollisuustilastot

Teollisuustilasto v.1985-94 käsittää pääsääntöisesti yli 5 henkeä työllistävät toimipaikat

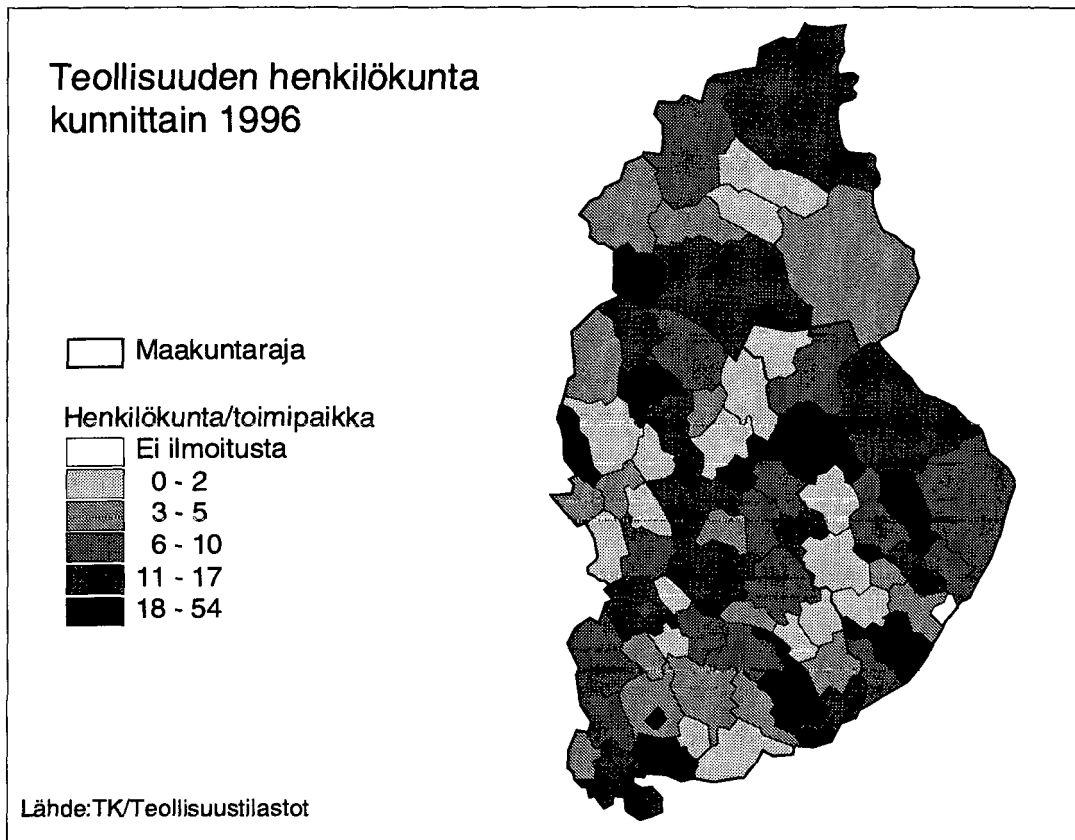
Kuva 47. Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 – 1996.

Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1996

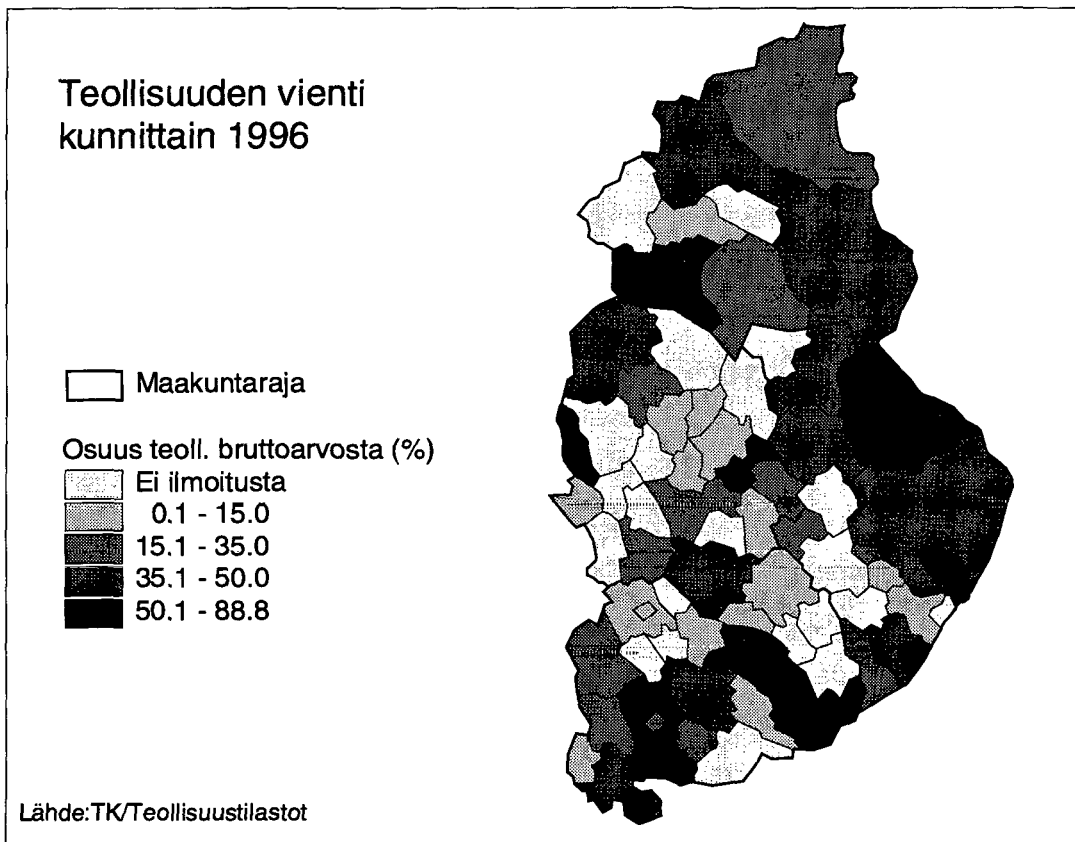

Lähde:TK/Teollisuustilastot

Kuva 48. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1996.

Kuva 49. Teollisuuden henkilökunta kunnittain 1996.

Kuva 50. Teollisuuden vienti kunnittain 1996.

Palvelut

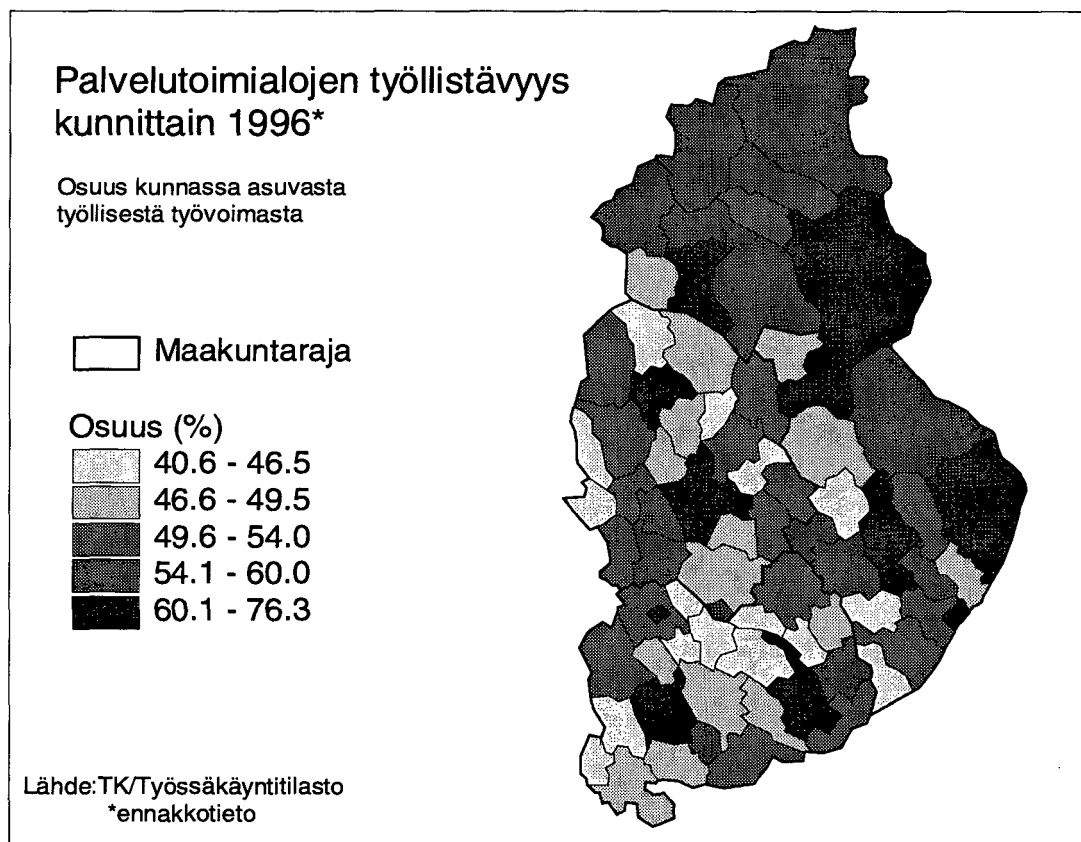
Palvelutoimialojen osuus kunnassa asuvasta työllisestä työvoimasta oli suurin Kuopiossa ja Joensuussa vuonna 1996 (ennakkotieto). Vähäisin palvelutoimialojen merkitys oli vuonna 1996 Vieremällä ja Keiteleellä.

Palvelutoimialojen työllisistä noin 60 % on naisia. Yleensä Itä-Suomessa suurin palvelusektorilla toimiva ikäryhmä on 40 – 44 –vuotiaat. Poikkeuksen tästä muodostavat Etelä-Savon palvelusektorilla työskentelevät naiset, joiden suurin ikäryhmä on 45-49 –vuotiaat. Tämä ikäryhmä muodostaa myös koko maassa palvelusektorin suurimman ryhmän.

Tärkein yksittäinen palvelutoimialojen työllistäjä on terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut. Kaikissa Itä-Suomen maakunnissa yli neljäsosa palvelusektorin työllisistä työskentelee näillä toimialoilla. Koko maan keskiarvoa vähäisempi työllistävä merkitys Itä-Suomessa on kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluilla, rahoitustoiminnalla ja kaupan toimialoilla.

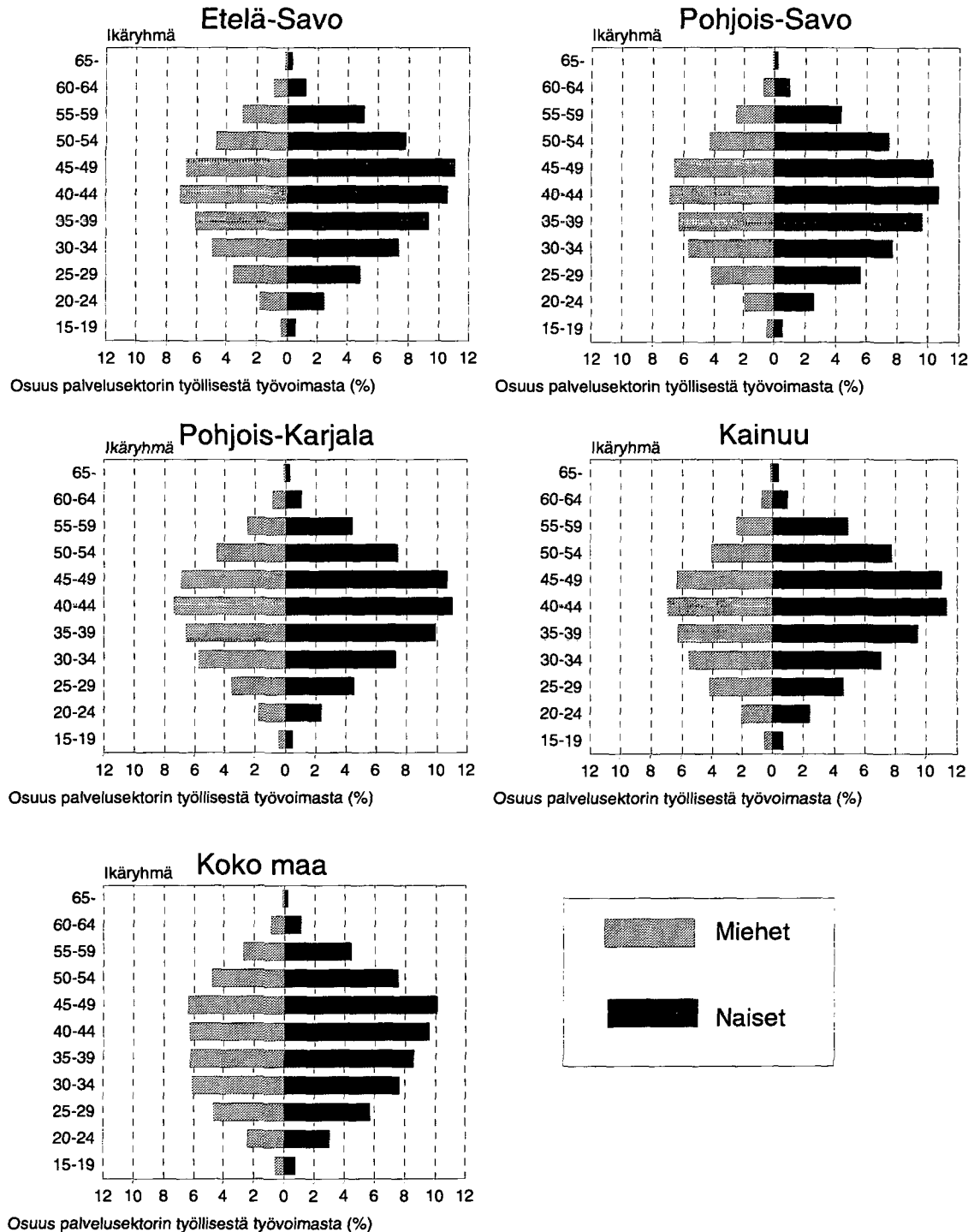
Konkurssit

Vuonna 1991 konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilökunnan määrä oli Kuopiossa 1 600. Tämän huippuvuoden jälkeen määrä on laskenut ja on ollut vuoden 1993 jälkeen alle 300. Vuonna 1993 astui voimaan laki yrityssaneerauksista, joka on osaltaan laskenut konkurssien määriä. Joensuussa on konkurssiyritysten henkilömäärä ollut koko tarkasteluajan (1990 - 1997) alle 400. Vuoden 1995 jälkeen konkurssiin haettujen yritysten henkilöstömäärissä ei ole ollut suurta vaihtelua missään tarkastelukunnassa.

Kuva 51. Palvelutoimialojen työllistävyys kunnittain 1996.

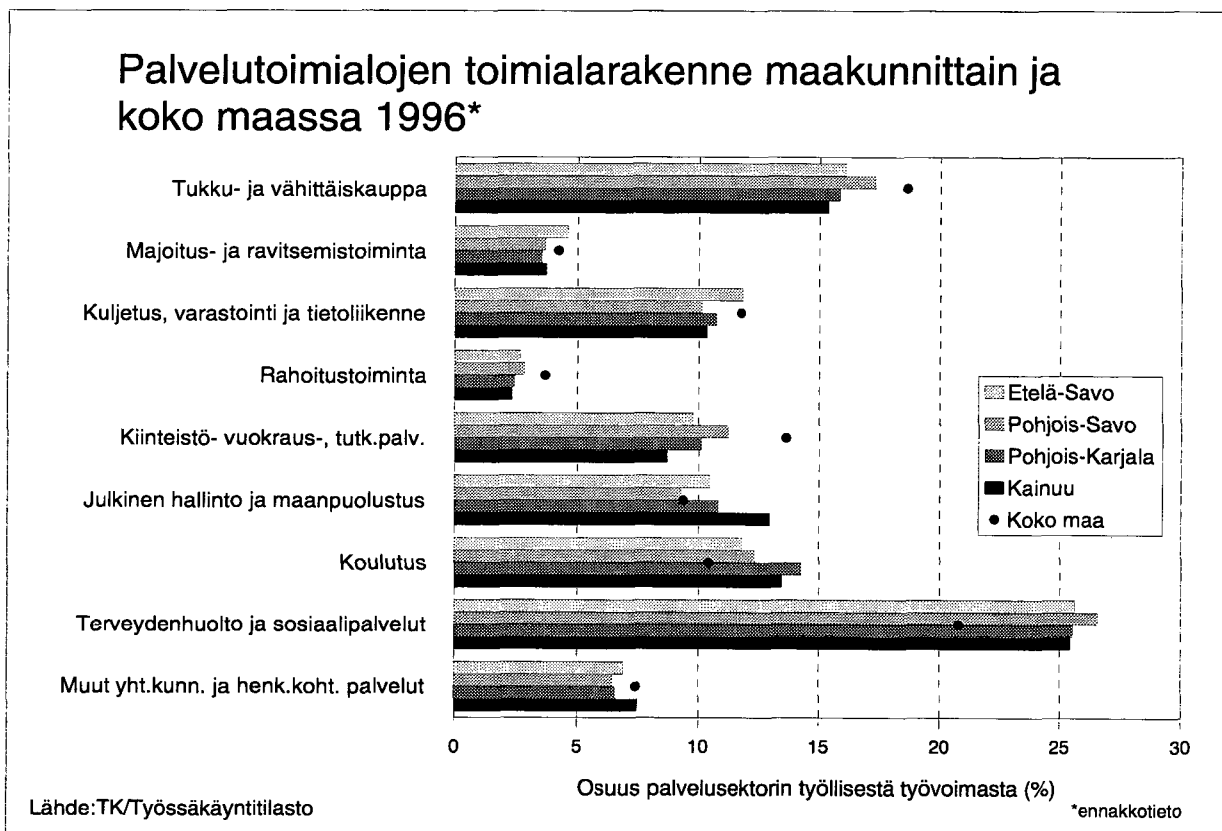
Työllinen työvoima palvelutoimialoilla iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996*

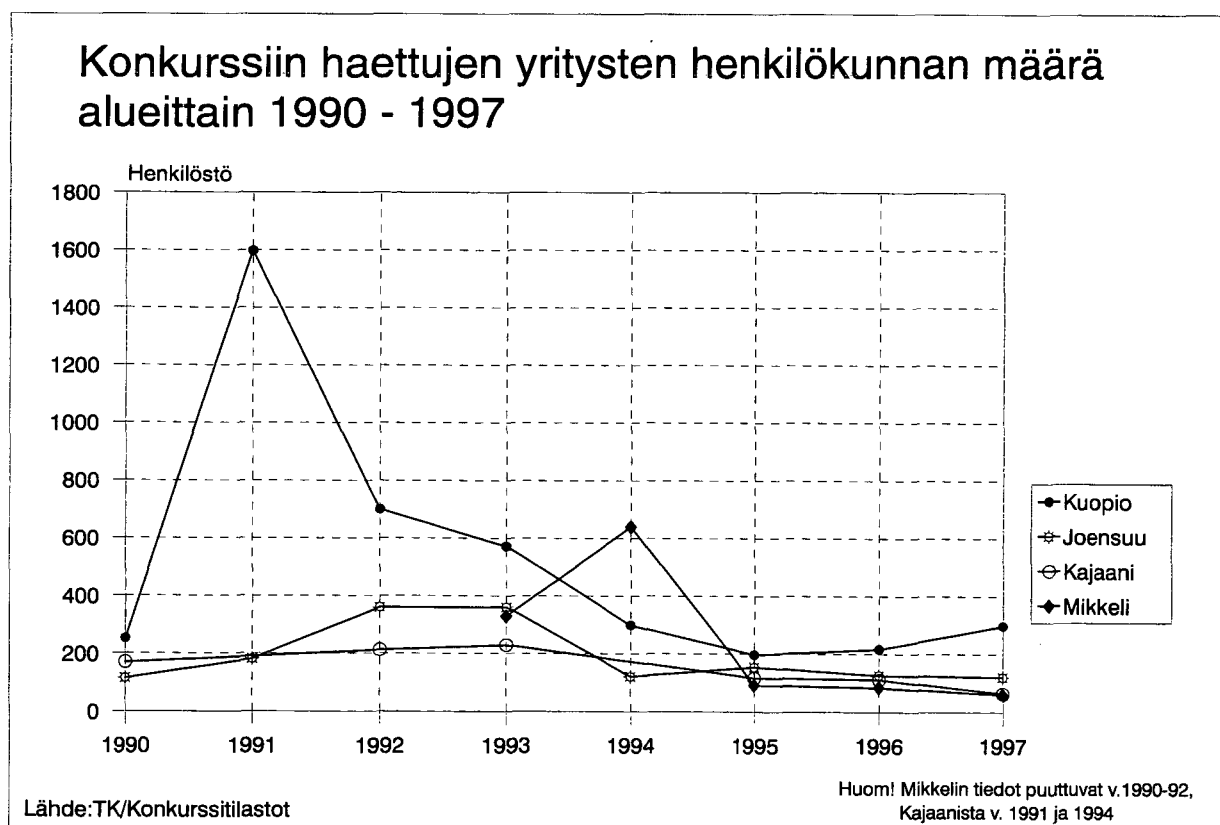
Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 52. Työllinen työvoima palvelutoimialoilla iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996.

Kuva 53. Palvelutoimialojen toimialarakenne maakunnittain ja koko maassa 1996.

Kuva 54. Konkurssiin haettujen yritysten henkilökunnan määrä alueittain 1990 - 1997.

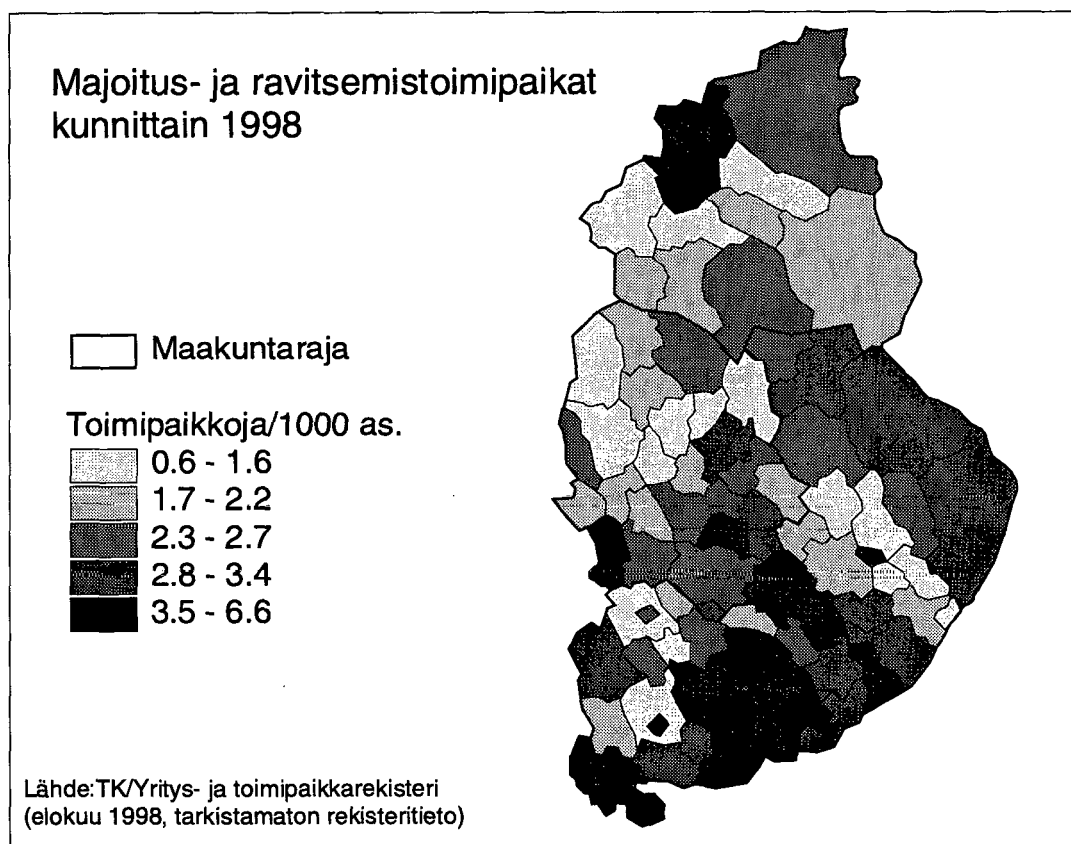
Matkailu

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan majoitus- ja ravitsemistoimipaikkoja oli elokuussa 1998 Etelä-Savossa 544, Pohjois-Savossa 601, Pohjois-Karjalassa 444 ja Kainuussa 195 kappaletta. Asukaslukuun suhteutettuna majoitus- ja ravitsemistoimipaikkoja oli eniten Puumalassa ja Pertunmaalla kuten yleensäkin alueen eteläisissä kunnissa. Paltamossa tämän alan toimipaikkoja oli yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan vähiten suhteessa kunnan asukaslukuun.

Hotellien huonekapasiteetin käyttöaste oli vuonna 1997 Savonlinnassa, Kuopiossa ja Mikkelissä hieman alhaisempi kuin vuotta aiemmin. Varkautta lukuun ottamatta käyttöaste oli selvästi alhaisempi kaikissa kunnissa vuonna 1997 kuin vuonna 1987. Alueen kunnista paras käyttöaste vuonna 1997 oli Varkaudessa (55.8 %).

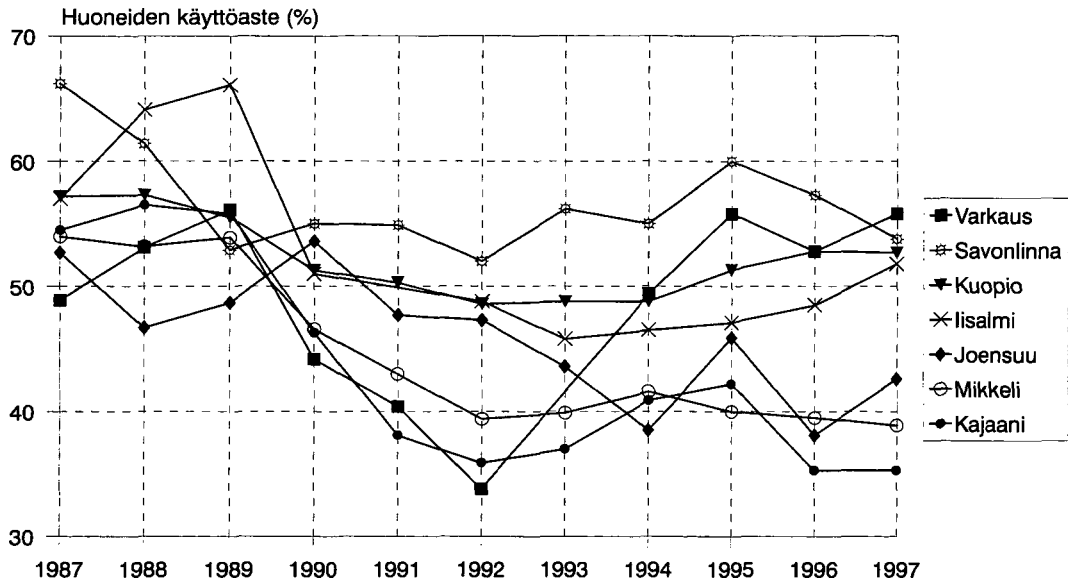
Kaikissa Itä-Suomen maakunnissa yöpymisvuorokausia kirjattiin vuonna 1997 enemmän kuin vuotta aiemmin. Etelä-Savossa koko majoituskapasiteetti oli vuoden 1998 alussa noin 3 700, Pohjois-Savossa 3 000, Pohjois-Karjalassa 2 300 ja Kainuussa 1 900. Kainuuta lukuun ottamatta majoituskapasiteetti oli Itä-Suomen maakunnissa vuonna 1998 suurempi kuin vuotta aiemmin. Majoituskapasiteettiin lasketaan huoneet ja mökit.

Pohjois-Karjalassa ulkomaalaisten yöpyjien osuus on hieman vähäisempi kuin muissa Itä-Suomen maakunnissa. Eri ulkomaalaisryhmistä venäläisten turistien osuus korostuu Itä-Suomessa. Poikkeuksen tästä muodostavat saksalaiset, jotka olivat vuonna 1997 suurin ulkomaalaisryhmä Etelä-Savossa.

Kuva 55. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikat kunnittain 1998.

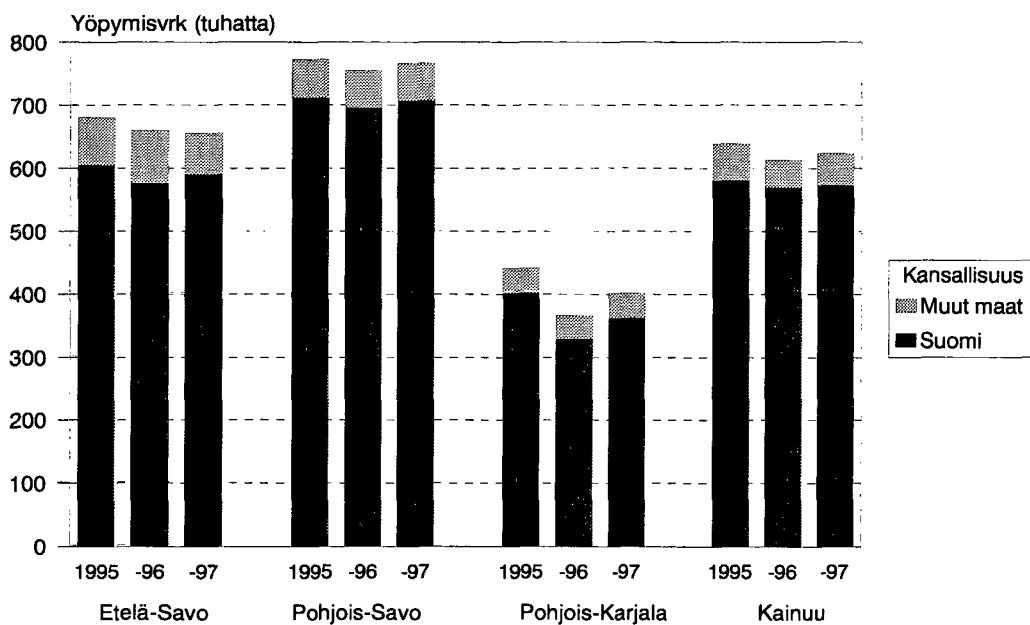
Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1997

Lähde:TK/Liikenne ja matkailu 1988-98

Kuva 56. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 – 1997.

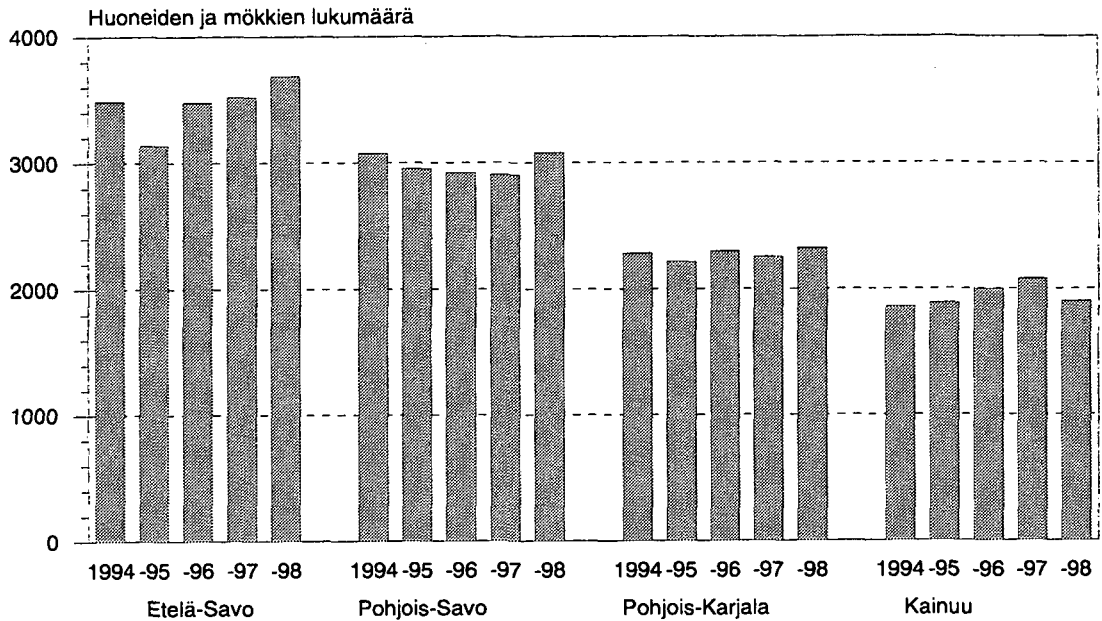
Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995 - 1997

Lähde:TK/Matkailutilastot 1996-1998

Kuva 57. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995 – 1997.

Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1998

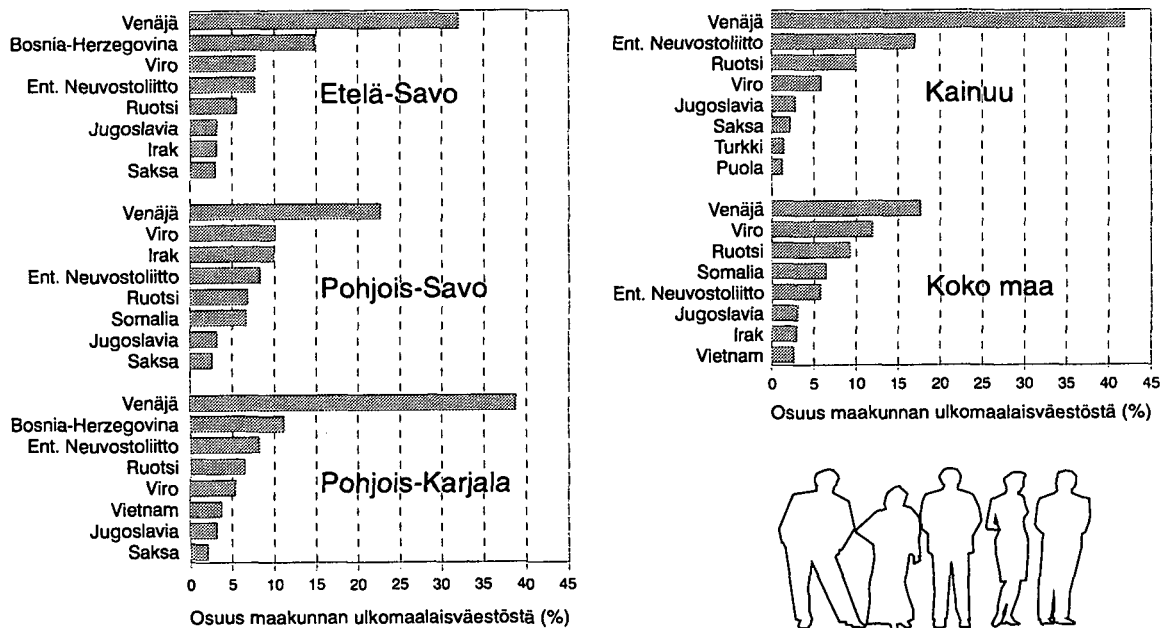

Lähde:TK/Liikenne ja matkailu

Kuva 58. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 – 1998.

Suurimmat ulkomaalaisryhmät maakunnittain 1997

Maakuntien 8 suurinta ryhmää

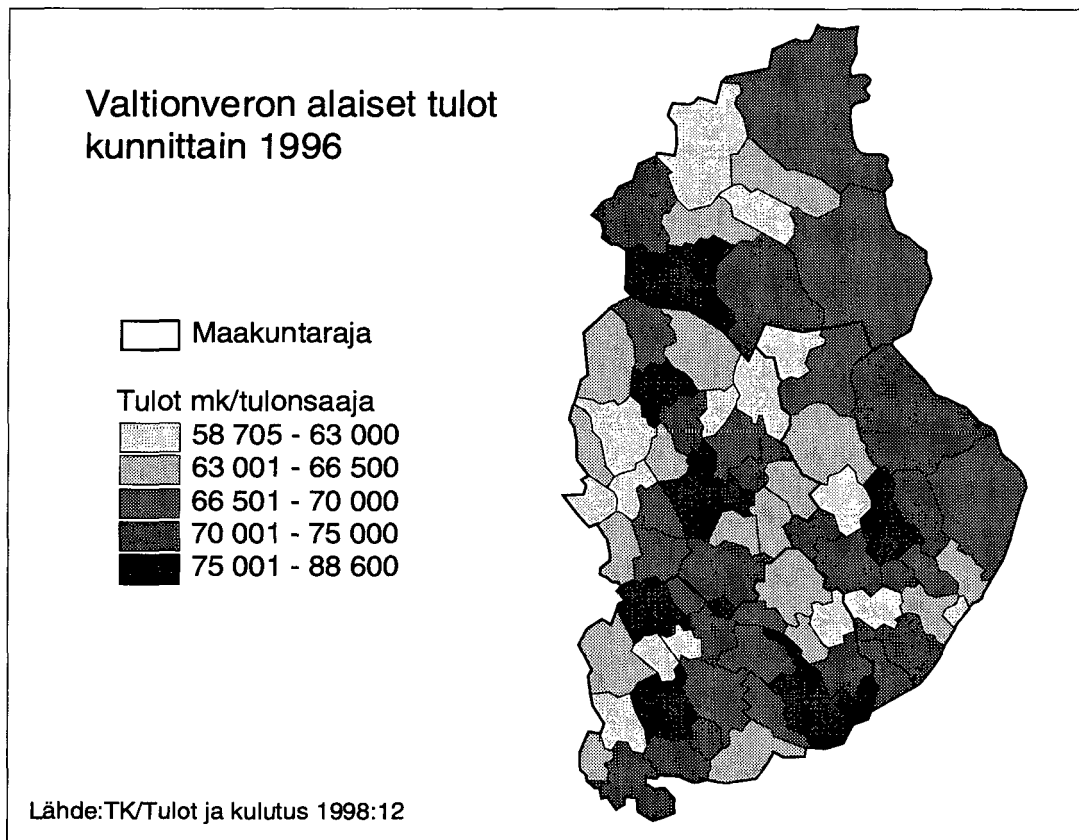
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 59. Yöpymisvuorokaudet kansallisuuden mukaan maakunnittain 1997.

Tulonsaajien tulot

Vuonna 1996 tulonsaajien valtionveron alaiset keskimääräiset tulot olivat koko Suomessa 88 553 markkaa. Itä-Suomen maakuntien keskimääräinen tulotaso oli koko maan arvoa huomattavasti alhaisempi, kaikissa maakunnissa alle 80 000 markkaa. Kuntatarkastelussa maan keskimääräinen tulotaso ylittyi vain Siilinjärvellä (88 600 mk). Alhaisin keskitulo oli Savonrannan kunnassa (58 705 mk).

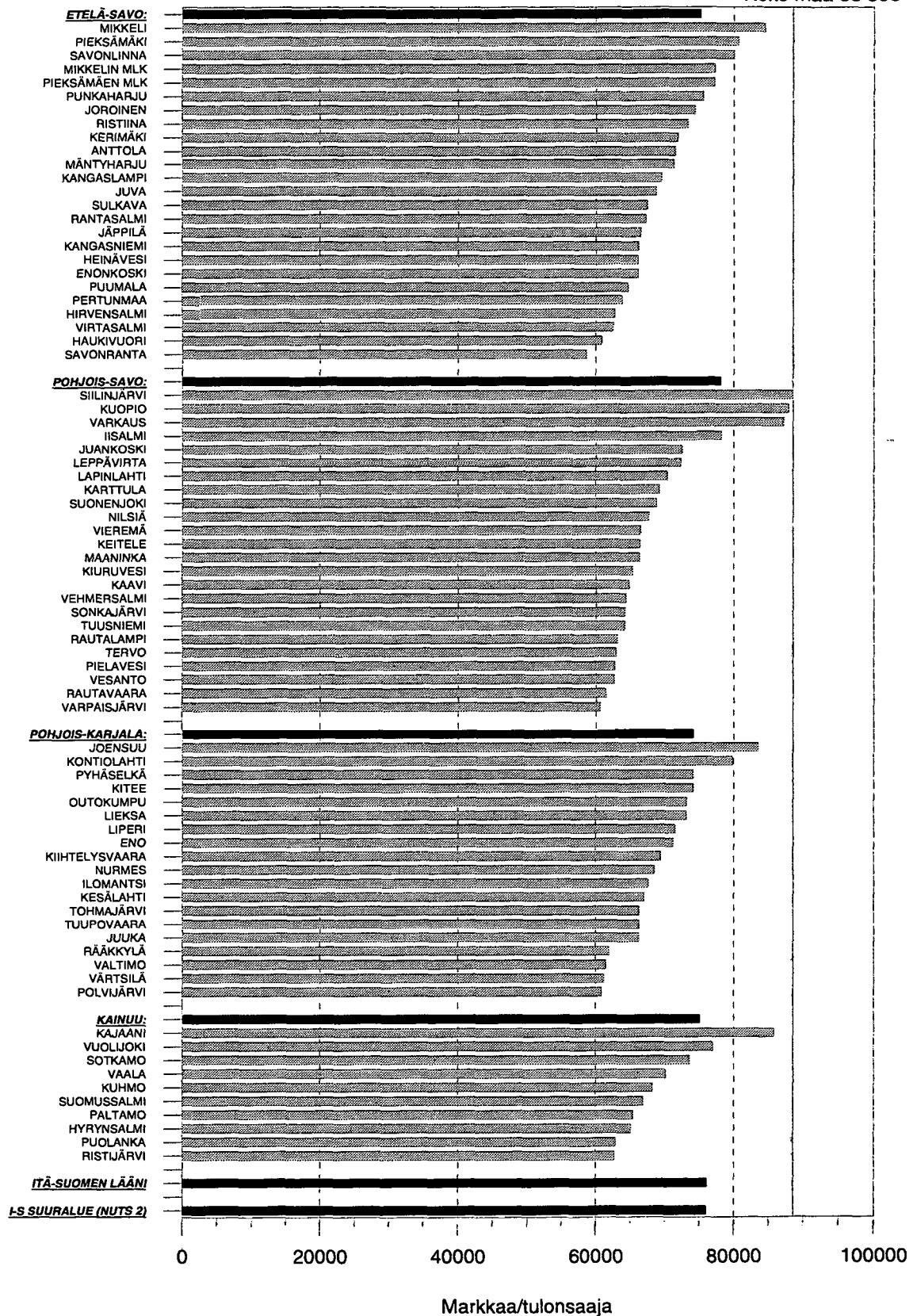
Keskitulot ovat kasvaneet koko maassa 8.4 % vuodesta 1994 vuoteen 1996. Myös Itä-Suomen maakunnissa keskitulot kasvoivat, mutta vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Eniten tulot kasvoivat Itä-Savossa ja vähiten Kainuussa. Kunnittain tarkasteltuna suurin kasvu tulonsaajien keskituloissa oli Varkaudessa ja Ristiinassa. Vain Värsilän kunnassa keskitulot laskivat vuosien 1994 ja 1996 välillä.

Kuva 60. Valtionveron alaiset tulot kunnittain 1996.

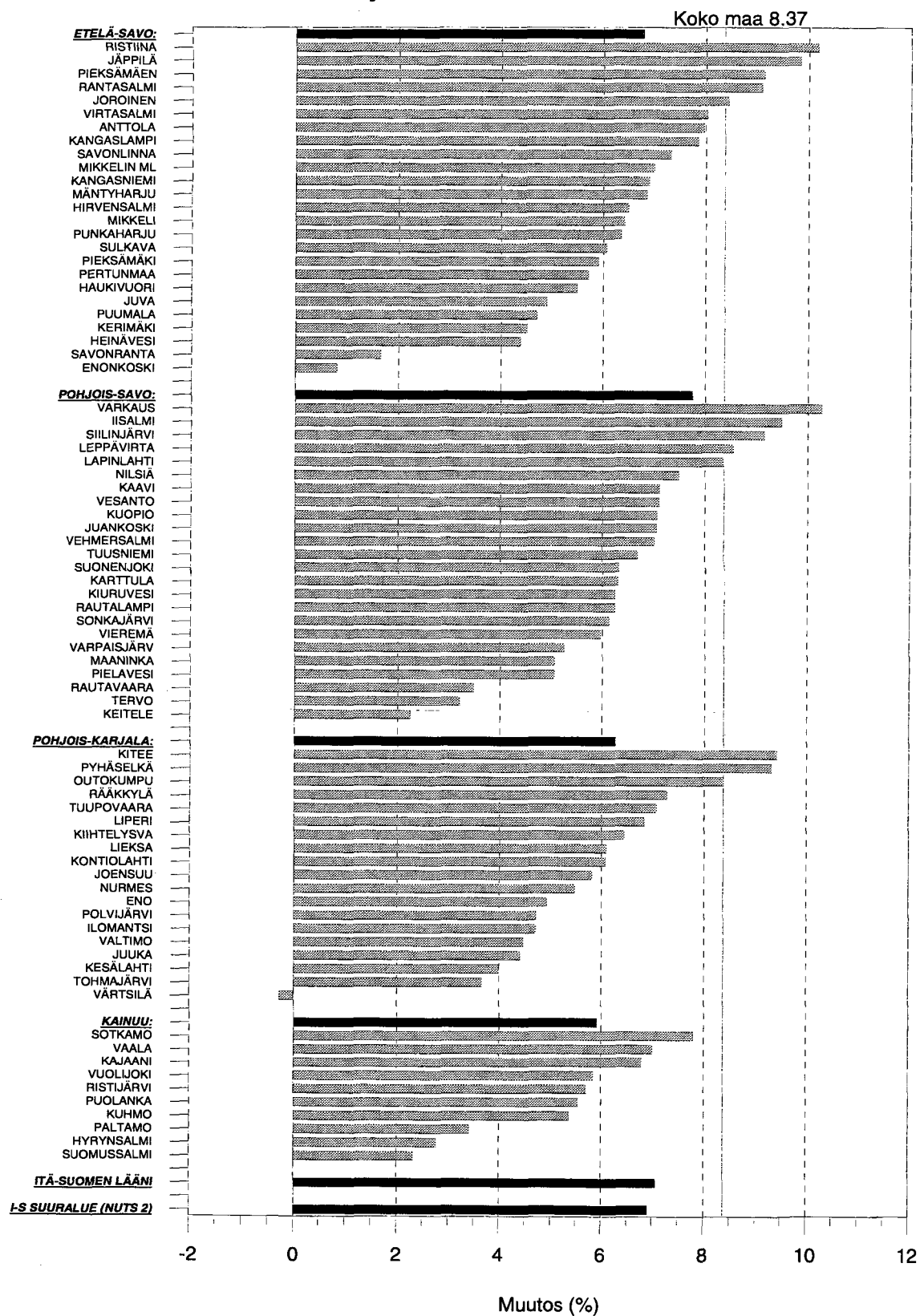
Valtionveron alaiset tulot kunnittain 1996

Koko maa 88 553

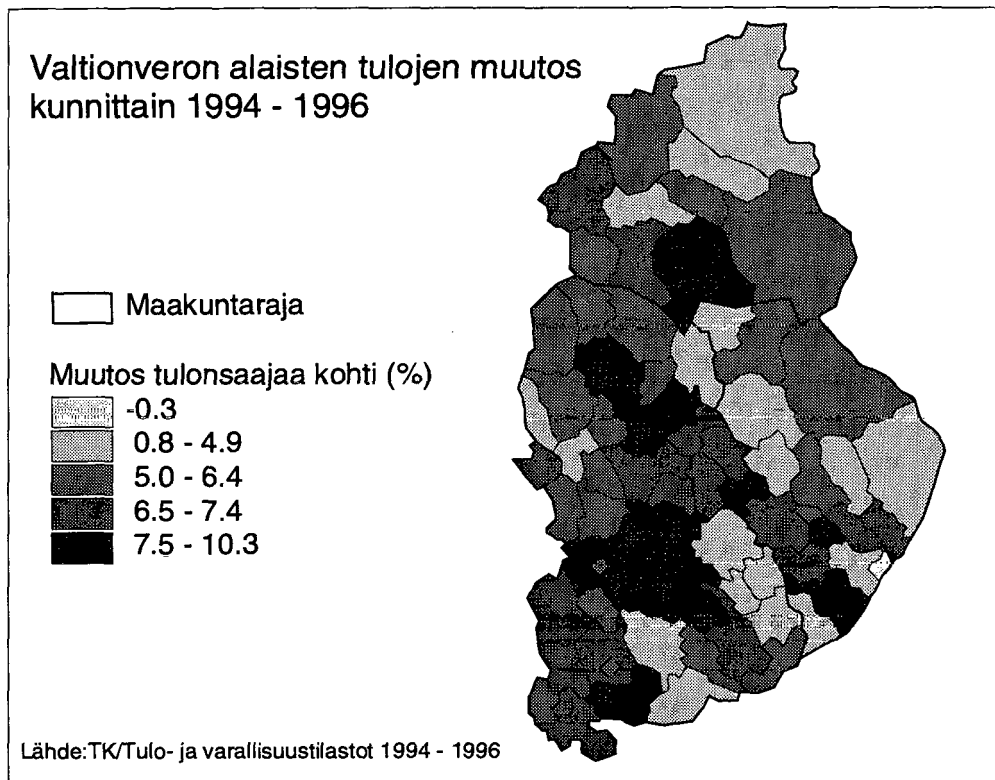
Kuva 61. Valtionveron alaiset tulot kunnittain 1996.

Valtionveron alaisten tulojen muutos tulonsaajaa kohti kunnittain 1994 - 1996

Lähde: TK/Tulo- ja varallisuustilastot 1994 - 1996

Kuva 62. Valtionveron alaisten tulojen muutos kunnittain 1994 - 1996.

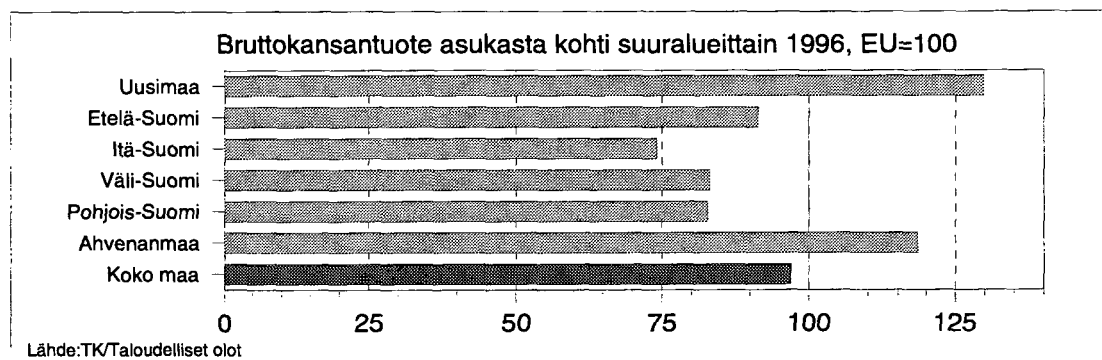

Kuva 63. Valtionveron alaisten tulojen muutos kunnittain 1994 – 1996.

Bruttokansantuote

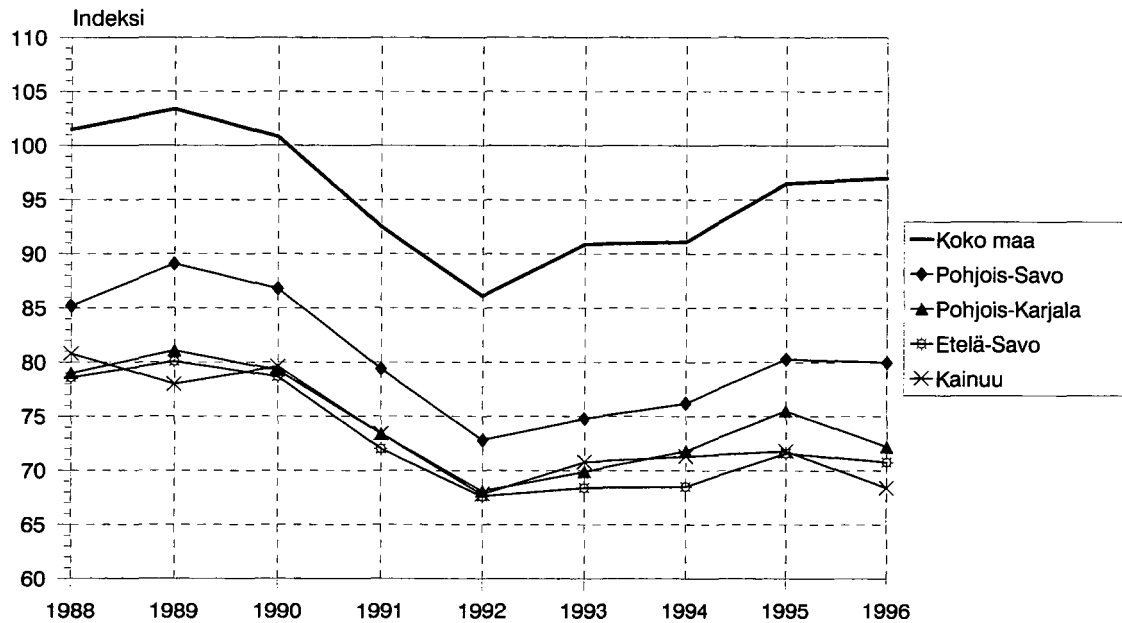
Alueellinen bruttokansantuote on laskettu tuotannontekijähintaisena kunkin vuoden hintatason mukaan. Itä-Suomen maakunnissa BKT/asukas on ollut koko tarkasteluajan (1988 - 1996) alhaisemmalla tasolla kuin koko maassa ja Euroopan unionin maissa keskimäärin. Koko maassa BKT/asukas oli 1980 -luvun lopulla yli EU:n tason. Vuoden 1989 jälkeen bruttokansantuote suhteessa EU:n keskiarvoon lähti laskuun Itä-Suomen maakunnissa Kainuuta lukuun ottamatta. Kainuussa tämä lasku alkoi vasta vuotta myöhemmin. Vuonna 1995 BKT/asukas kasvoi kaikissa Pohjois-Suomen maakunnissa. Vuonna 1996 se kuitenkin väheni Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa.

Vuonna 1996 bruttokansantuote oli Etelä-Savossa 12 535 miljoonaa, Pohjois-Savossa 21 053 miljoonaa, Pohjois-Karjalassa 13 024 miljoonaa ja Kainuussa 6 617 miljoonaa markkaa. Pohjois-Savossa teollisuuden osuus BKT:sta oli suurin. Muissa Itä-Suomen maakunnissa sen sijaan julkisen toiminnan osuus oli hieman teollisuuden arvoa suurempi.

Kuva 64. Bruttokansantuote asukasta kohti suuralueittain 1996, EU=100.

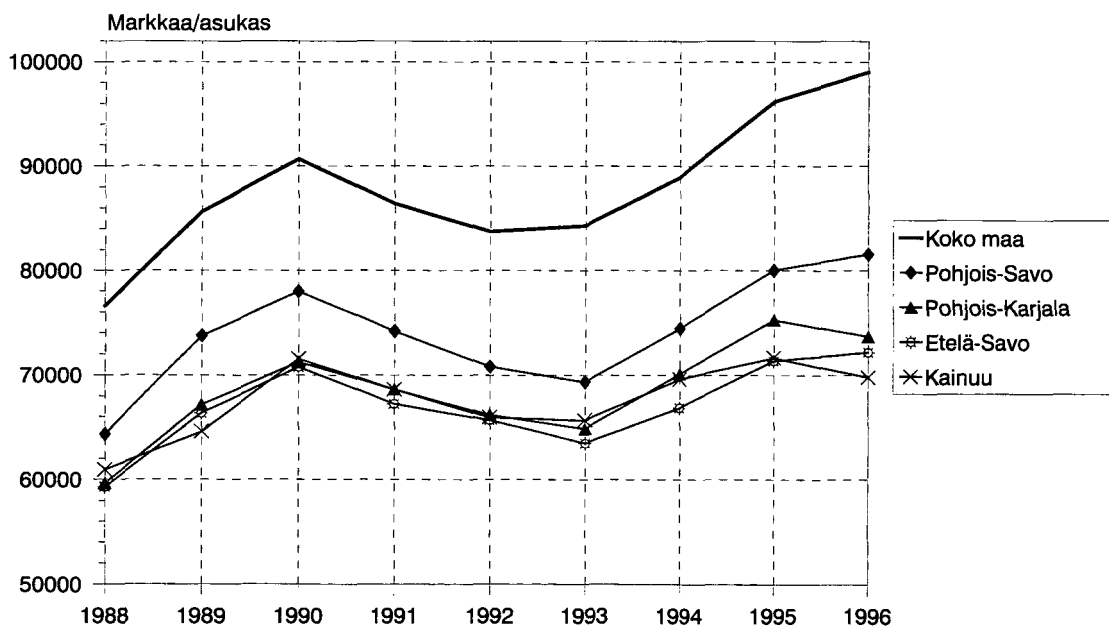
Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1996 Indeksit, EU 15 = 100

Lähde:TK/Taloudelliset olot

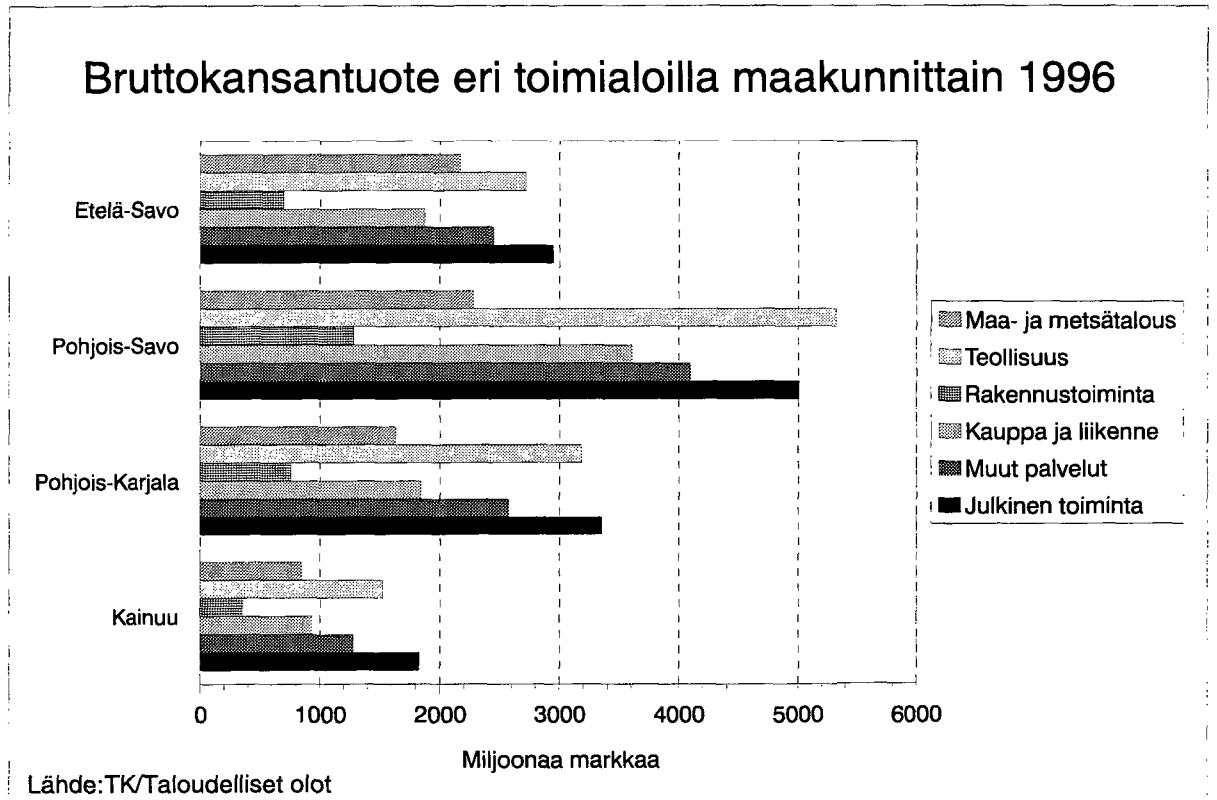
Kuva 65. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 – 1996, EU=100.

Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1996

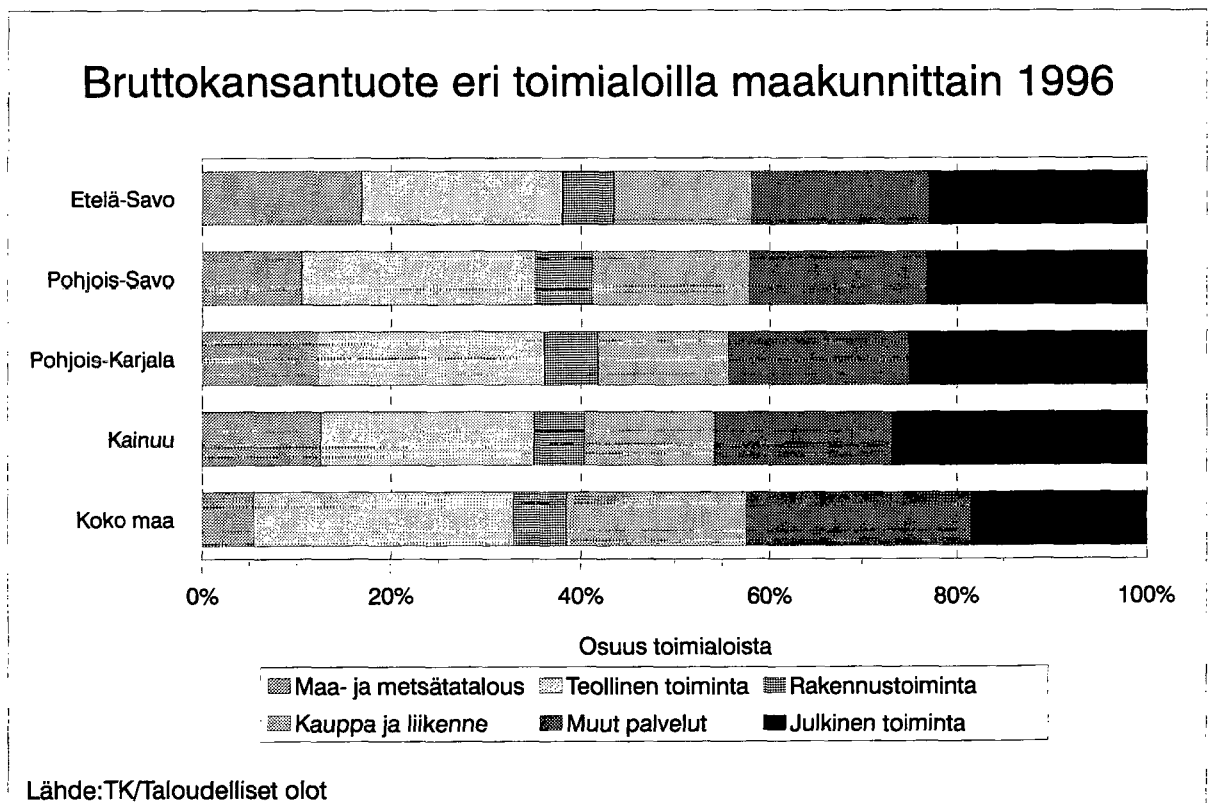

Lähde:TK/Taloudelliset olot

Kuva 66. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 – 1996.

Kuva 67. Bruttokansantuote eri toimialoilla maakunnittain 1996, milj. mk.

Kuva 68. Bruttokansantuote eri toimialoilla maakunnittain 1996, %.

TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS

Työllisyys

Värtsilän työpaikkaomavaraisuusaste oli Itä-Suomen paras vuonna 1995, yli 137 %. Suhdeluvun 100 ylitti 18 muutakin kuntaa, eli niiden alueella työpaikkojen määrä ylitti työllisten määrän. Pienin omavaraisuus oli Mikkelin maalaiskunnassa, alle 60 %.

Työpaikkojen määrä väheni kaikissa maakunnissa 1990-luvun alkuvuosina. Suurimmillaan vuosimuutos oli Kainuussa vuonna 1992, jolloin työpaikat vähenivät peräti 10 %. Väheneminen loppui vuonna 1994, jolloin työpaikkojen määrät kasvoivat kaikissa maakunnissa. Tosin vuoden 1996 ennakkotietojen mukaan työpaikkojen määrät ovat taas vähentyneet Itä-Suomen maakunnissa.

Avoimien työpaikkojen määrien vaihtelussa on säännönmukaisia kuukausittaisia vaihte-luita. Maalis-, huhti- ja toukokuussa avoimia työpaikkoja on yleensä tarjolla eniten, vas-taavasti joului-tammikuussa vähiten.

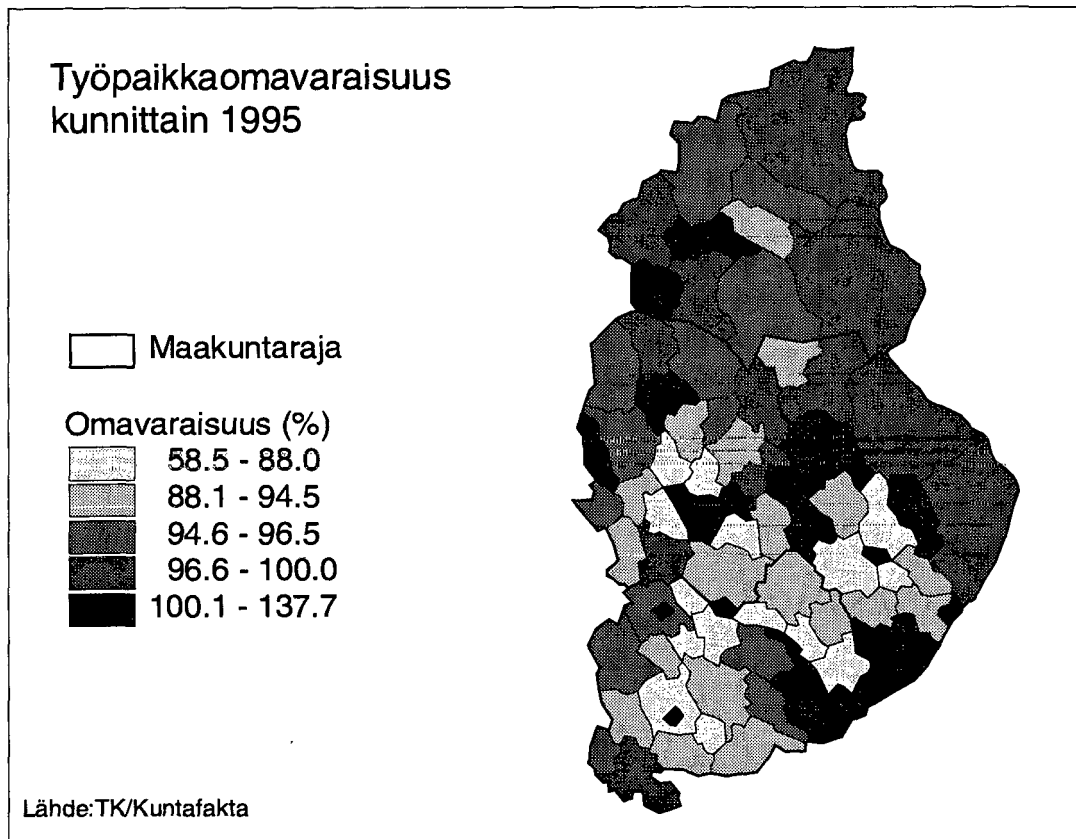
Työttömyys

Työministeriön tilastojen mukaan koko maan keskimääräinen työttömyysaste oli vuoden 1998 elokuussa 14.2 %, mikä on 1.4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aikai-semmin. Työttömiä oli Etelä-Savossa 16.7 %, Pohjois-Savossa 16.5 %, Pohjois-Karjalassa 20.7 % ja Kainuussa 20.8 % työvoimasta. Vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna työt-tömyyden lasku on ollut suurinta Kainuussa. Työttömiä oli siellä 1.8 prosenttiyksikköä vähemmän. Vastaavasti Etelä-Savossa työttömyys on alentunut 1.1, Pohjois-Savossa 0.8 ja Pohjois-Karjalassa 0.7 prosenttiyksikköä.

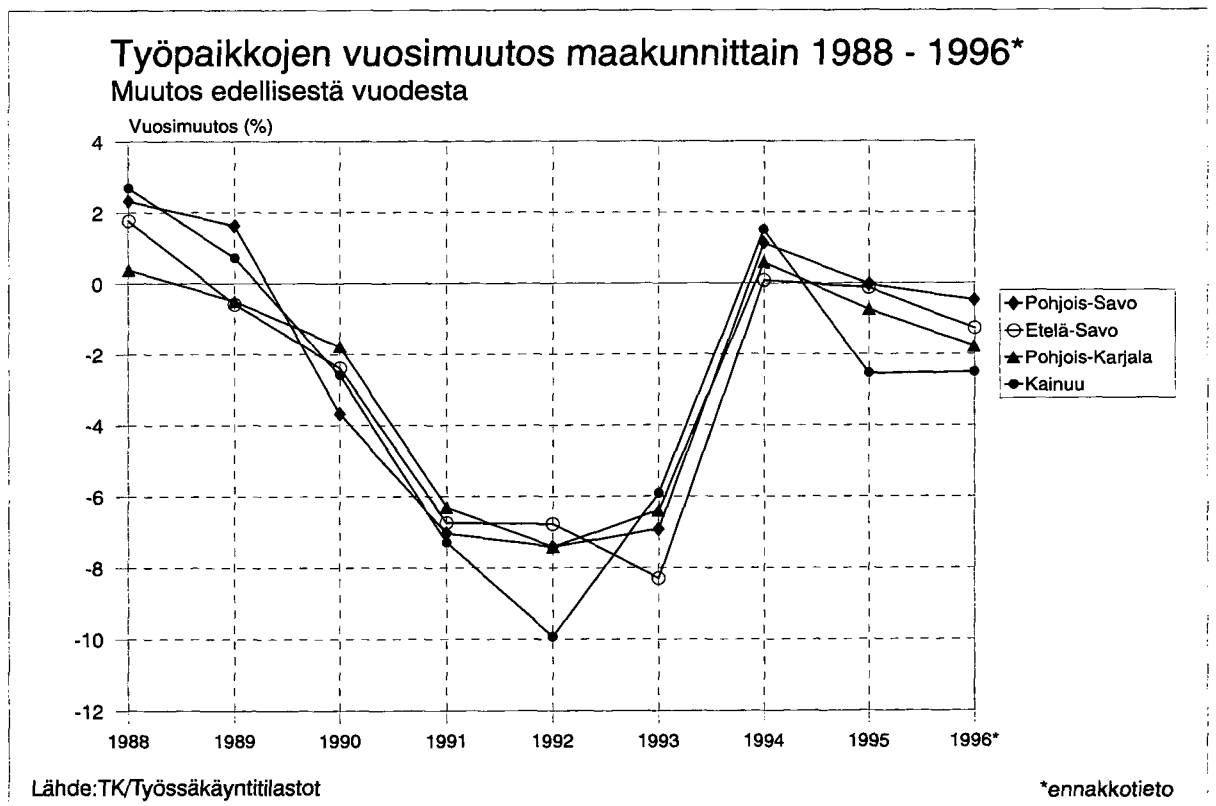
Työttömyyden lasku näkyy myös yksittäisten kuntien kohdalla. Vuoden 1997 aikana työttömyys väheni 61 kunnan alueella. Voimakkainta lasku oli Pielavedellä, 2.8 prosentti-yksikköä. Työttömyys kasvoi kuitenkin vielä 17 kunnassa, eniten Rautavaaralla (3.0 prosenttiyksikköä) ja Puumalassa (1.7 prosenttiyksikköä).

Vuoden 1998 elokuussa työttömyysaste oli Suomussalmella lähes 27 %. Suhteellisesti vähiten työttömiä oli Joroisissa ja Pertunmaalla. Kaikissa Itä-Suomen maakunnissa pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä oli alhaisempi kuin koko maassa keski-määräin. Alhaisin osuus oli Kainuussa. Kunnittain pitkäaikaistyöttömien osuus vaihtelee Hyrynsalmen 7 prosentista Tuusniemen 41 prosenttiin. Pitkäaikaistyötön on ollut yhtäjak-soisesti yli vuoden ilman työtä.

Nuorten (alle 25-vuotiaiden) työttömyysaste oli Itä-Suomessa vuonna 1997 alhaisin Heinävedellä, 17.7 %. Myös Keiteleellä ja Vehmersalmella nuorten työttömyysaste oli alle 20 %. Pahimmillaan 42.1 % nuorista oli ilman töitä Kaavilla. Nuorten työttömyysaste oli yli 40 % myös Suomussalmella, Sulkavalla, Enossa ja Vaalassa. Kaikissa Pohjois-Karjalan kunnissa nuorten työttömyysaste on yli 20 % ja kaikissa Kainuun kunnissa yli 25 %.

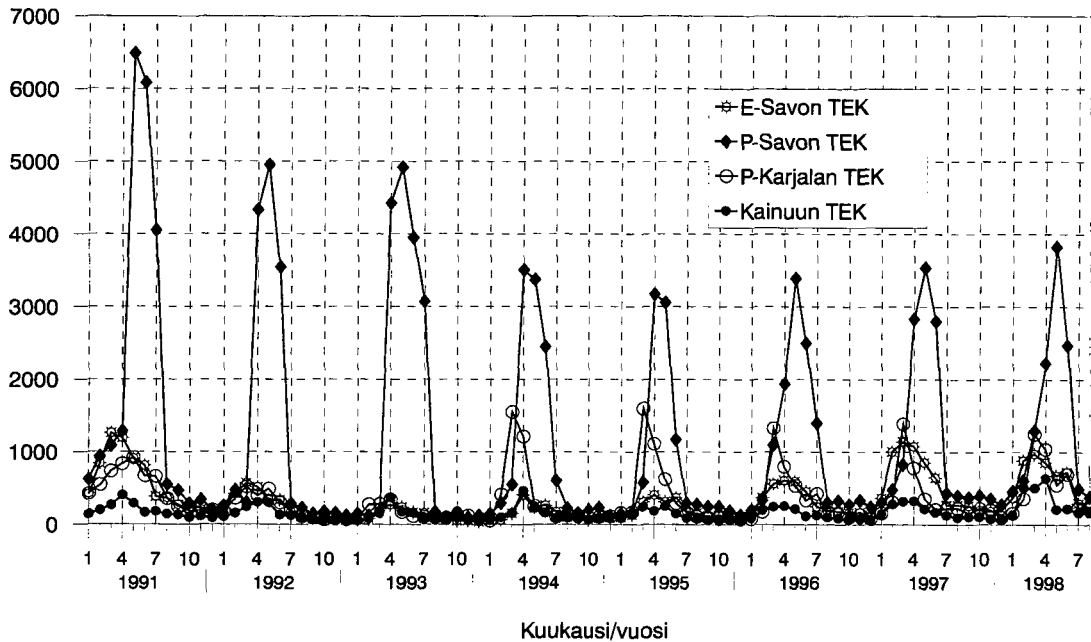
Kuva 69. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995.

Kuva 70. Työpaikkojen vuosimuutos maakunnittain 1988 - 1996.

Avoimet työpaikat TE-keskuksittain 1991 - 1998

Kuukauden viimeisen päivän tieto

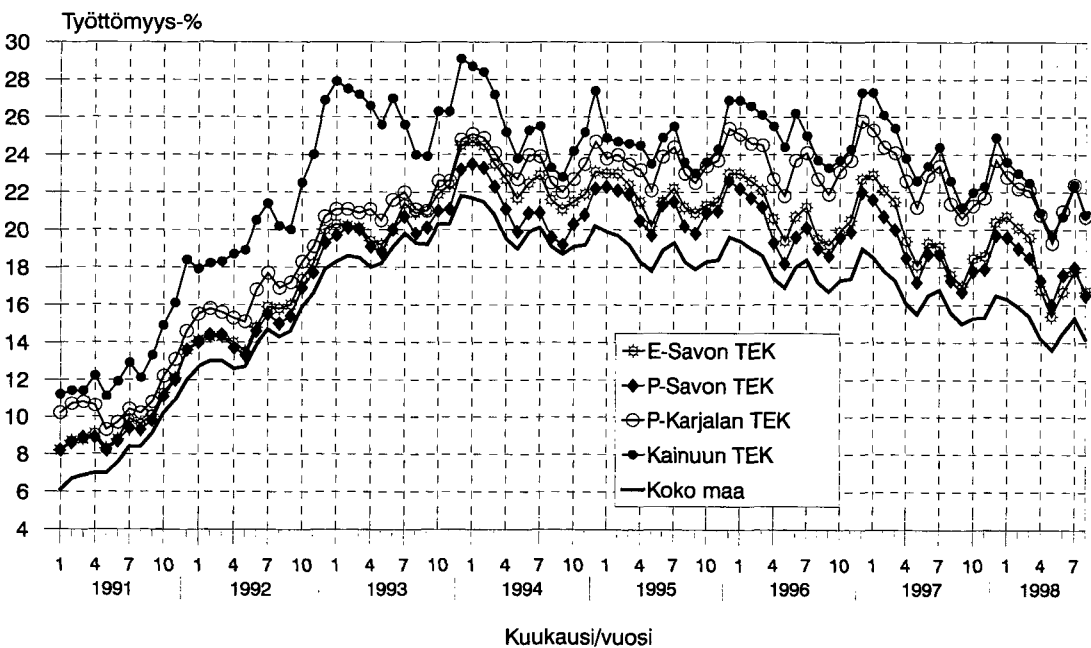

Lähde: Työministeriön kuukausitilastot

Kuva 71. Avoimet työpaikat TE-keskuksittain 1991 - 1998.

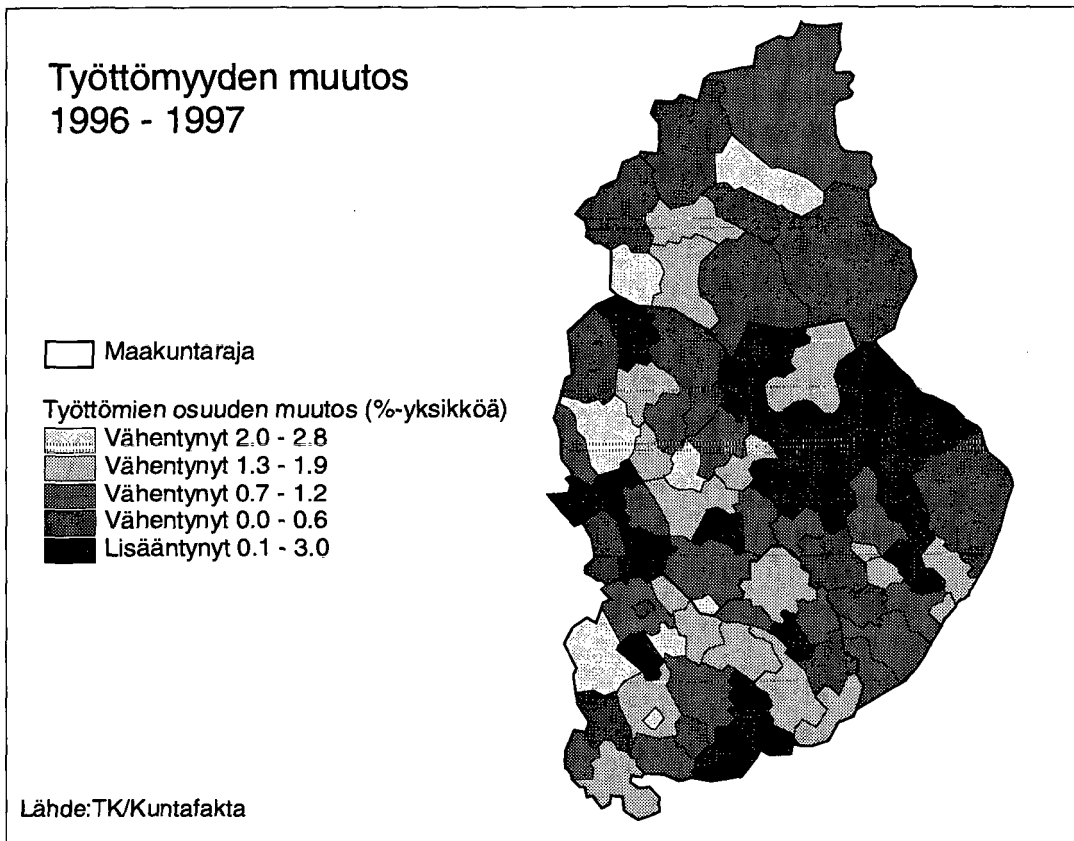
Työttömyysaste TE-keskuksittain 1991 - 1998

Lomautetut mukaanlukien, kuukauden viimeisen päivän tieto

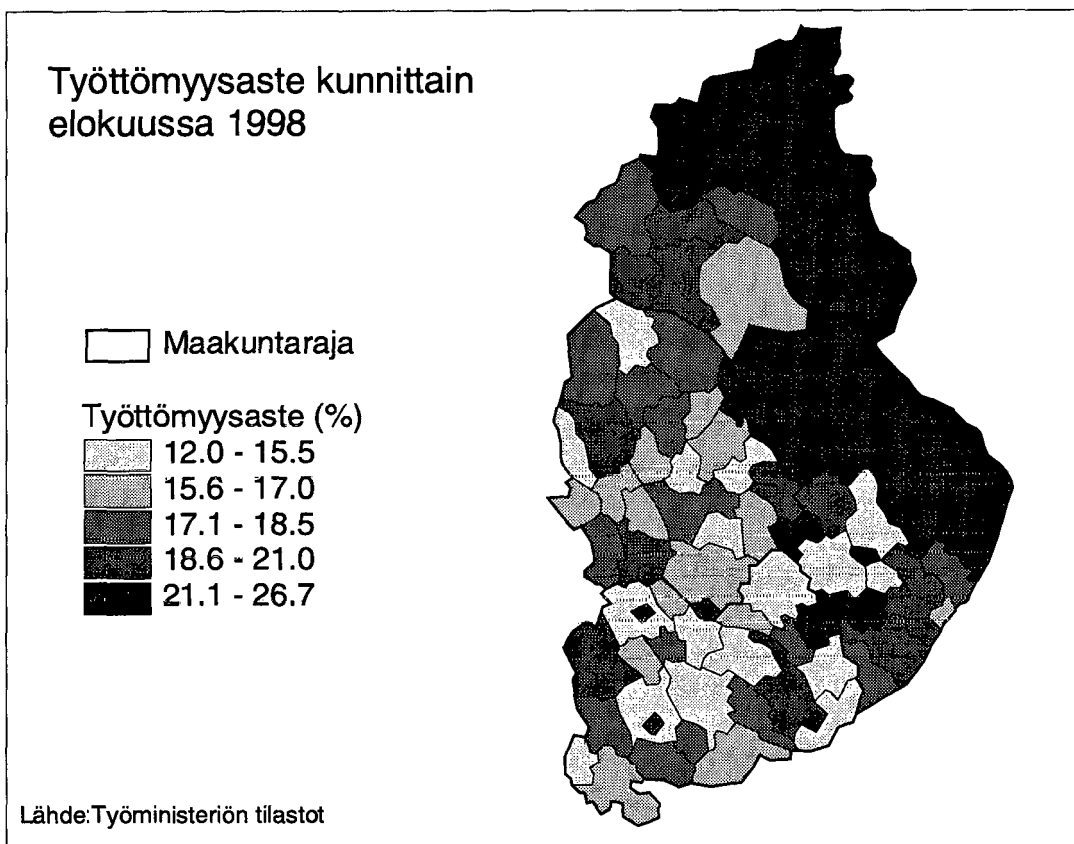

Lähde: Työministeriön kuukausitilastot

Kuva 72. Työttömyysaste TE-keskuksittain 1991 - 1998.

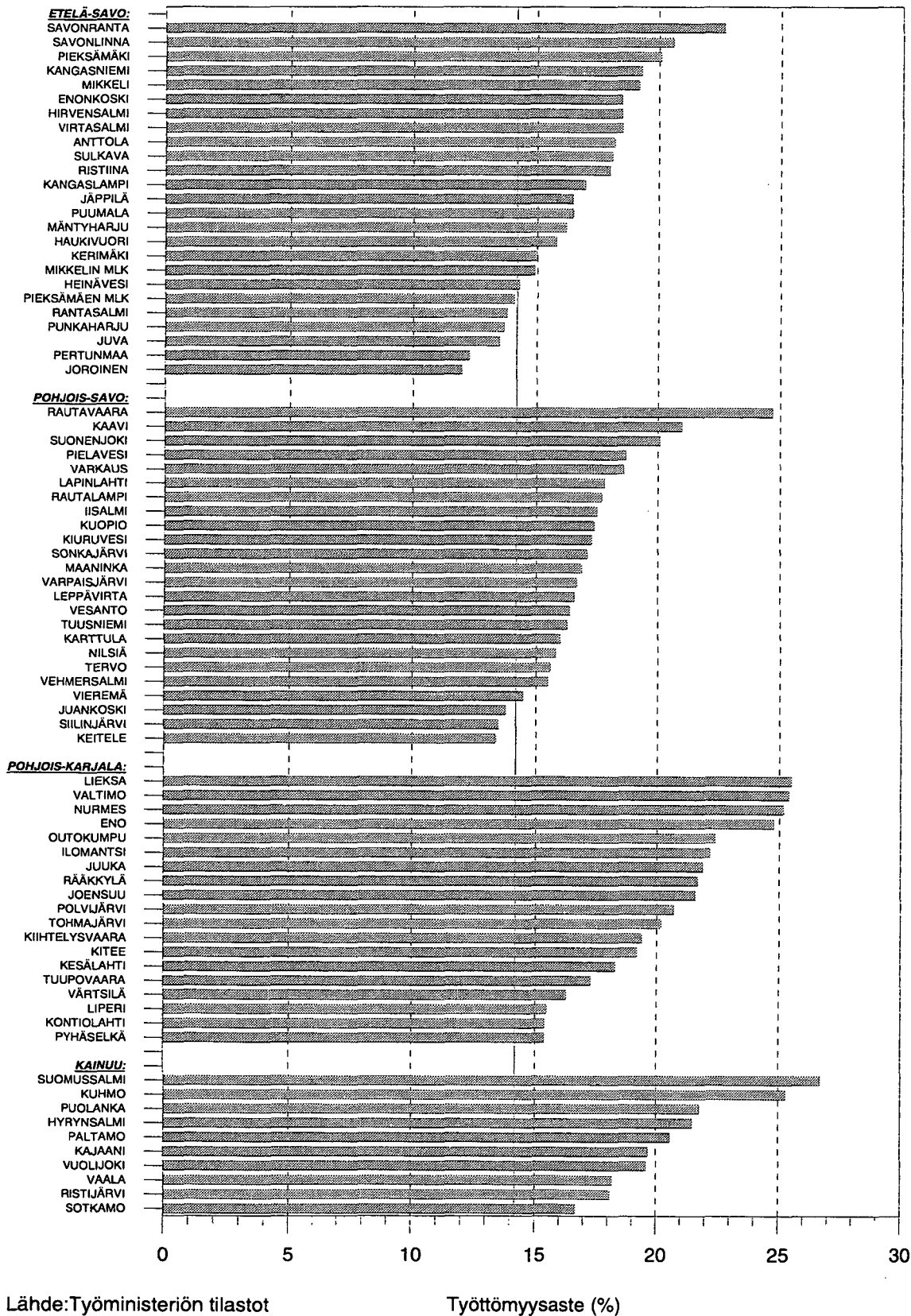
Kuva 73. Työttömyyden muutos kunnittain 1996 – 1997.

Kuva 74. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1998.

Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1998

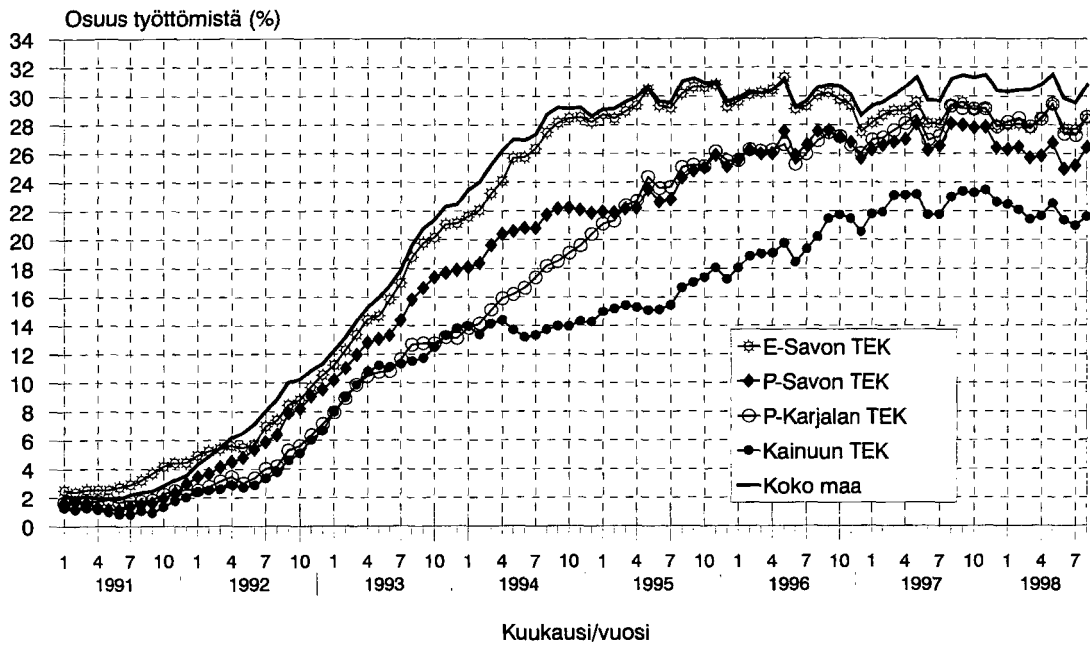
Koko maa 14.2

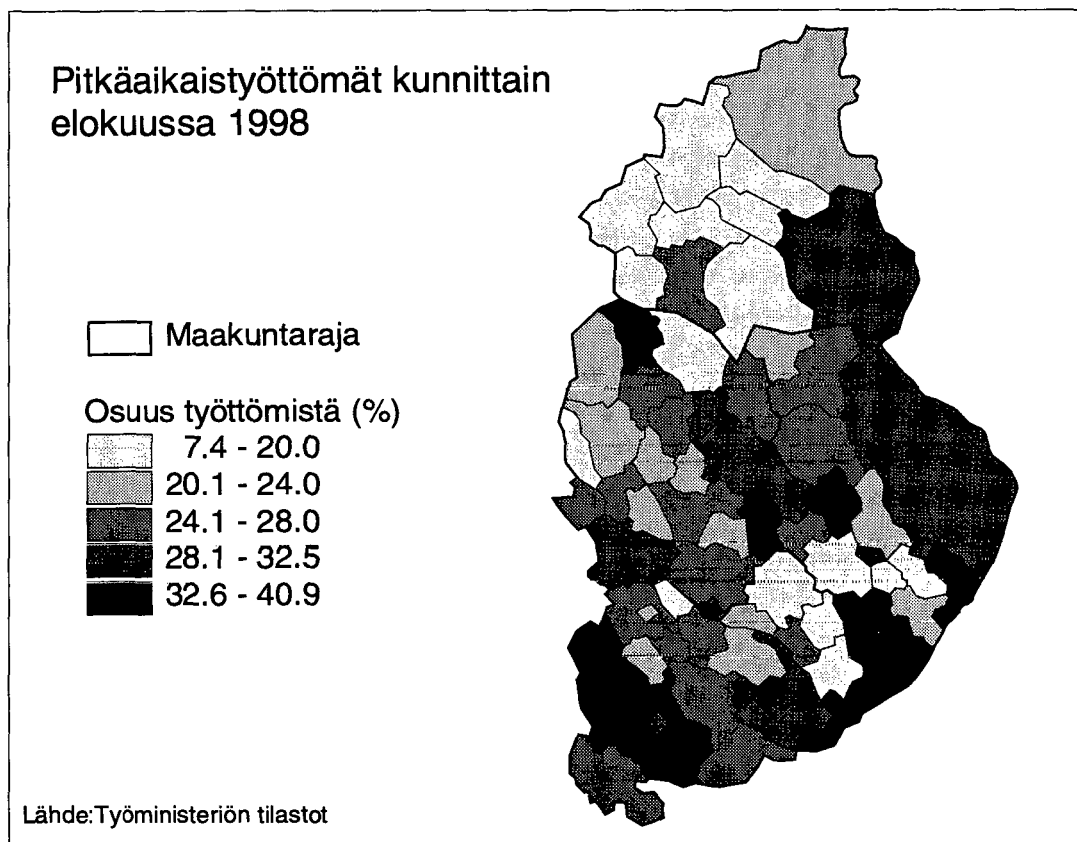
Kuva 75. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1998.

Pitkäaikaistyöttömät TE-keskuksittain 1991 - 1998

Yli vuoden työttömänä olleet, lomautetut mukaanlukien

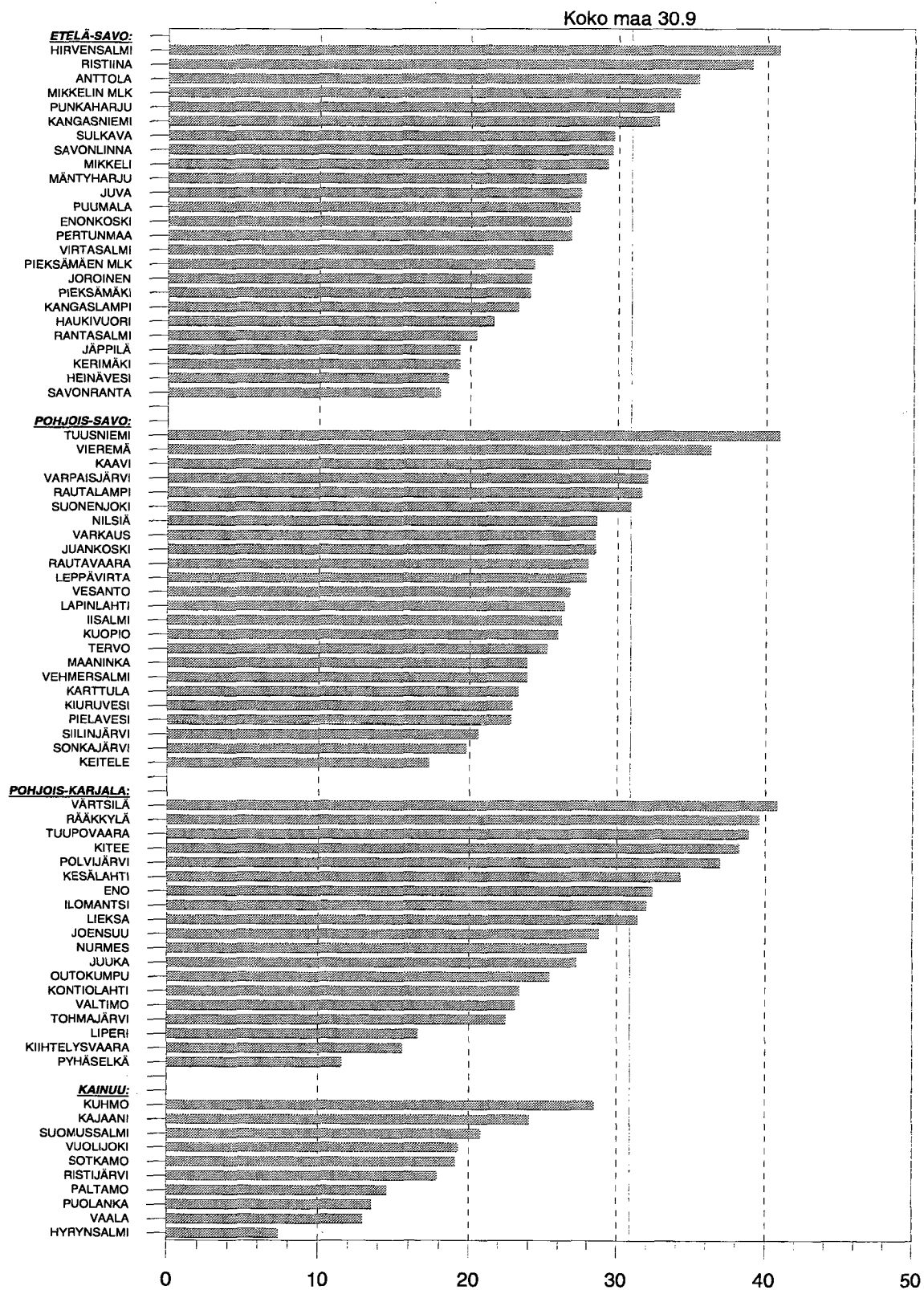

Kuva 76. Pitkäaikaistyöttömät TE-keskuksittain 1991 - 1998.

Kuva 77. Pitkäaikaistyöttömät kunnittain elokuussa 1998.

Pitkäaikaistyöttömät kunnittain elokuussa 1998

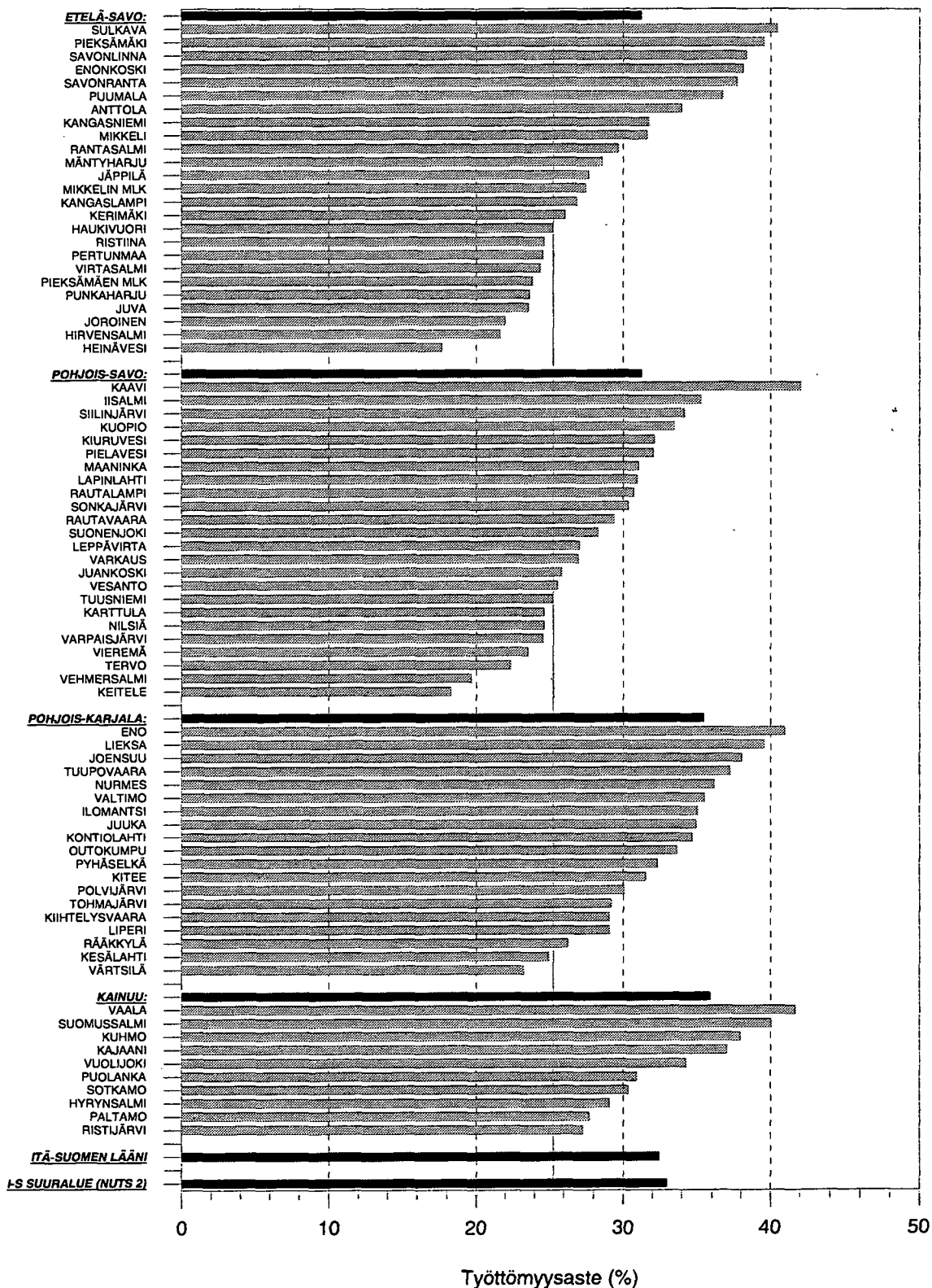

Lähde: Työministeriön tilastot

Kuva 78. Pitkäaikaistyöttömät kunnittain elokuussa 1998.

Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1997

Koko maa 25.3

Lähde: TK/Kuntafakta

Kuva 79. Nuorten työttömyysaste kunnittain 1997.

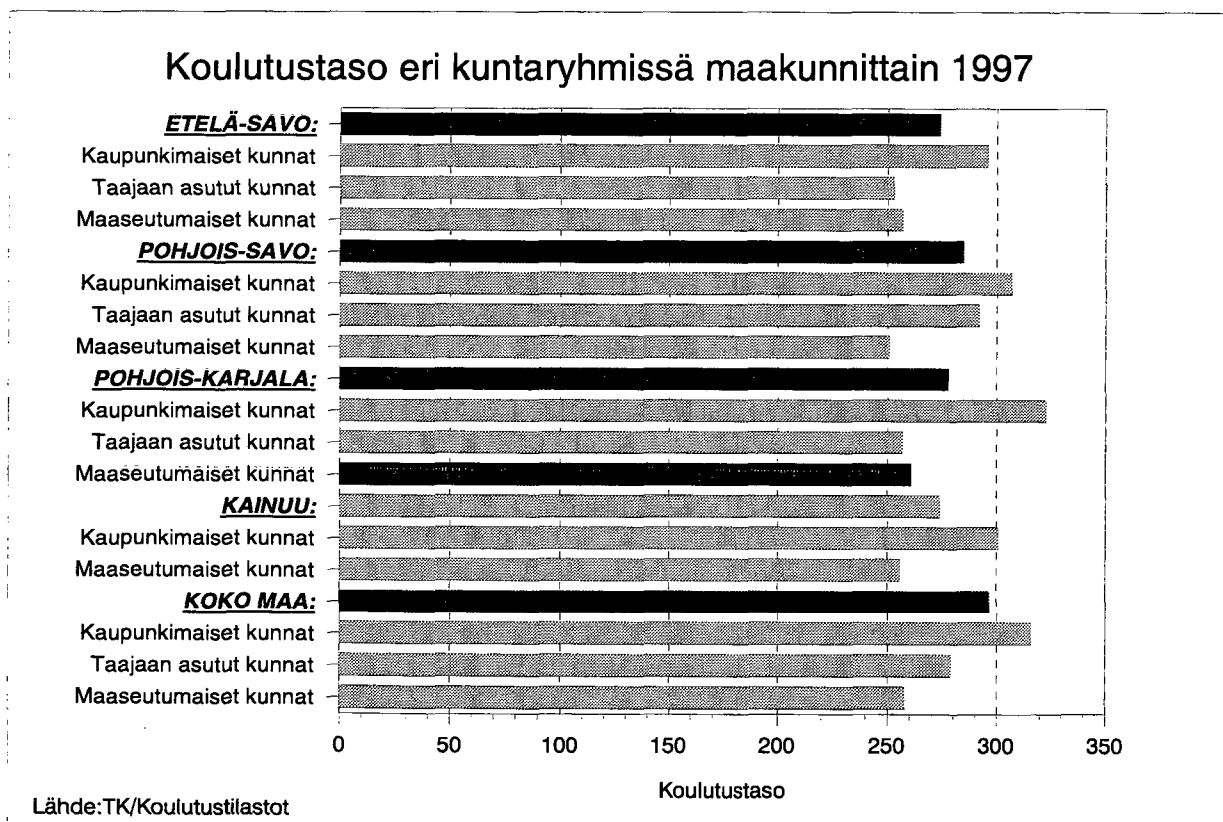
KOULUTUS

Koulutuksen tasoa voidaan kuvata Tilastokeskuksessa kehitetyllä kolminumeroisella koulutustasomittaimella. Mittain osoittaa alueen tutkintojen keskiarvon suhteutettuna väkilukuun ja sen kriteerinä on koulutusaika vuosina. Mitä pitempi on koulutuksen kokonaispituus, sitä korkeampi on koulutustaso. Kuntaryhmittäin tarkasteltuna Itä-Suomen koulutustaso oli vuonna 1997 korkein Pohjois-Karjalan kaupunkimaisissa kunnissa.

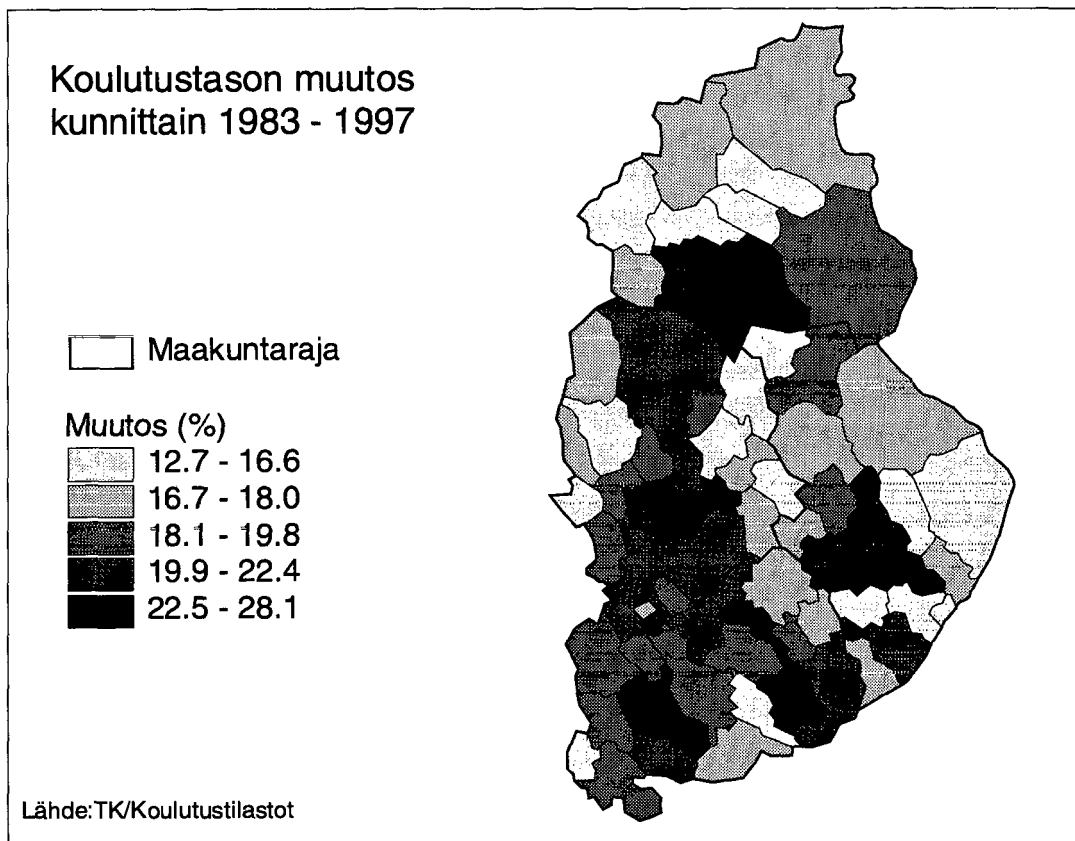
Yksittäisistä kunnista koulutustaso on noussut vuodesta 1983 vuoteen 1997 eniten Joensuussa. Hitainta kasvu on ollut Rautavaaran kunnassa. Vuonna 1997 koko maan keskimääräinen koulutustaso oli 297. Tämä arvo ylittyi Itä-Suomessa viidessä kunnassa (Mikkeli, Kuopio, Siilinjärvi, Joensuu ja Kajaani). Matalin koulutustaso oli Rautavaaran, Värtsilän, Pertunmaan ja Valtimon kunnissa.

Toinen tapa mitata koulutusta on tarkastella tutkinnon suorittaneiden osuutta 15 vuotta täyttäneestä väestöstä. Joensuussa, Kuopiossa, Mikkelissä ja Kajaanissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli vuonna 1997 suhteellisesti eniten. Eniten peruskoulun varaan jääneitä oli vastaavasti Rautavaaran ja Värtsilän kunnissa.

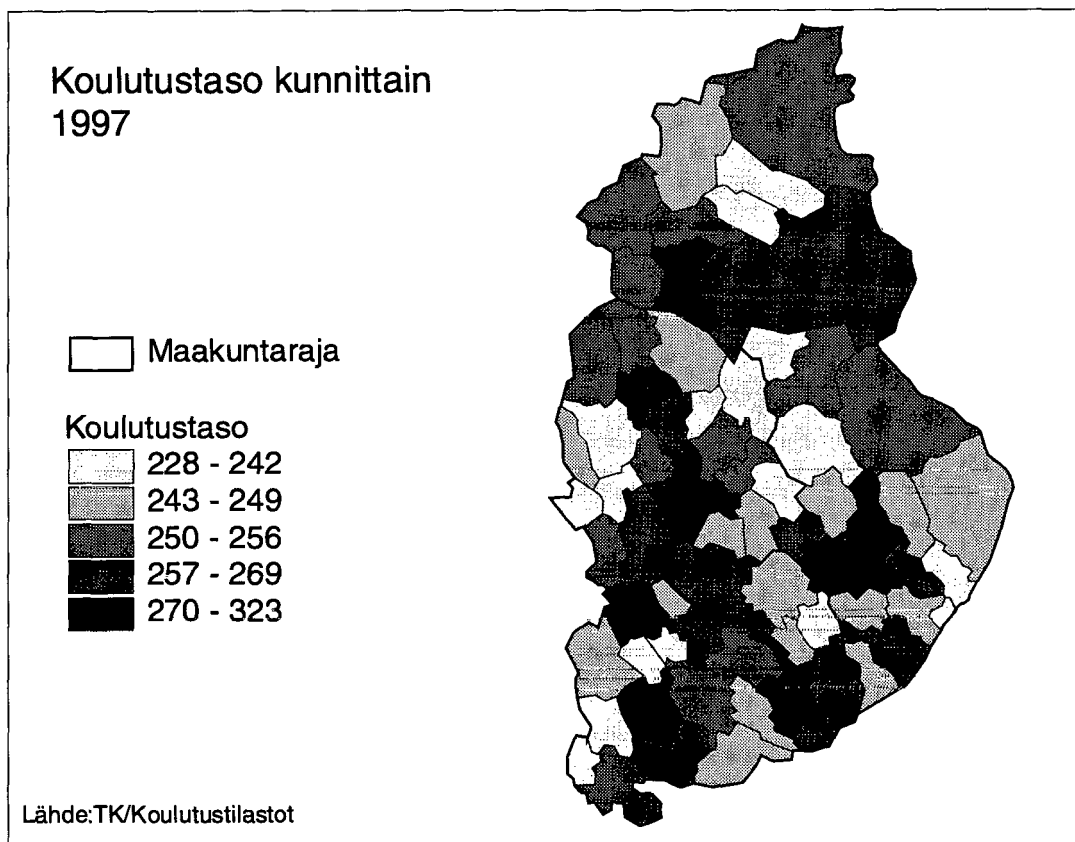
Peruskoulun nettokustannukset asukasta kohti olivat vuonna 1997 Itä-Suomen maakunnissa suuremmat kuin Manner-Suomen kunnissa keskimäärin. Kustannukset asukasta kohti vaihtelevat kunnittain Virtasalmen 1 590 markasta Kuhmon 3 935 markkaan. Verrattaessa kuntien lukuja toisiin kuntiin ja keskiarvioihin tulee se tehdä tietyllä varauksella, sillä kuntien tapa tuottaa palveluja eroaa toisistaan.

Kuva 80. Koulutustaso eri kuntaryhmissä maakunnittain 1997.

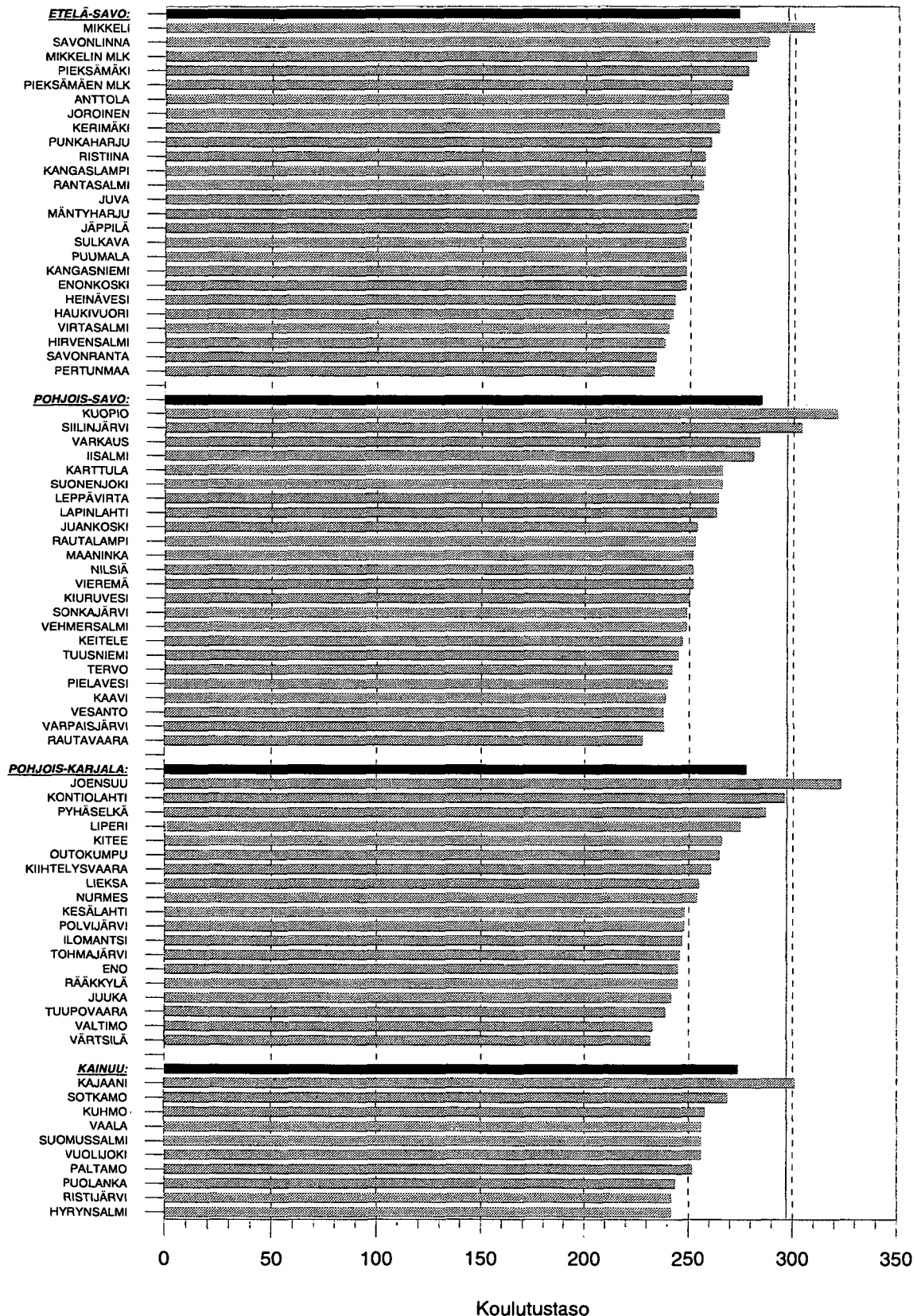
Kuva 81. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1997.

Kuva 82. Koulutustaso kunnittain 1997.

Koulutustaso kunnittain 1997

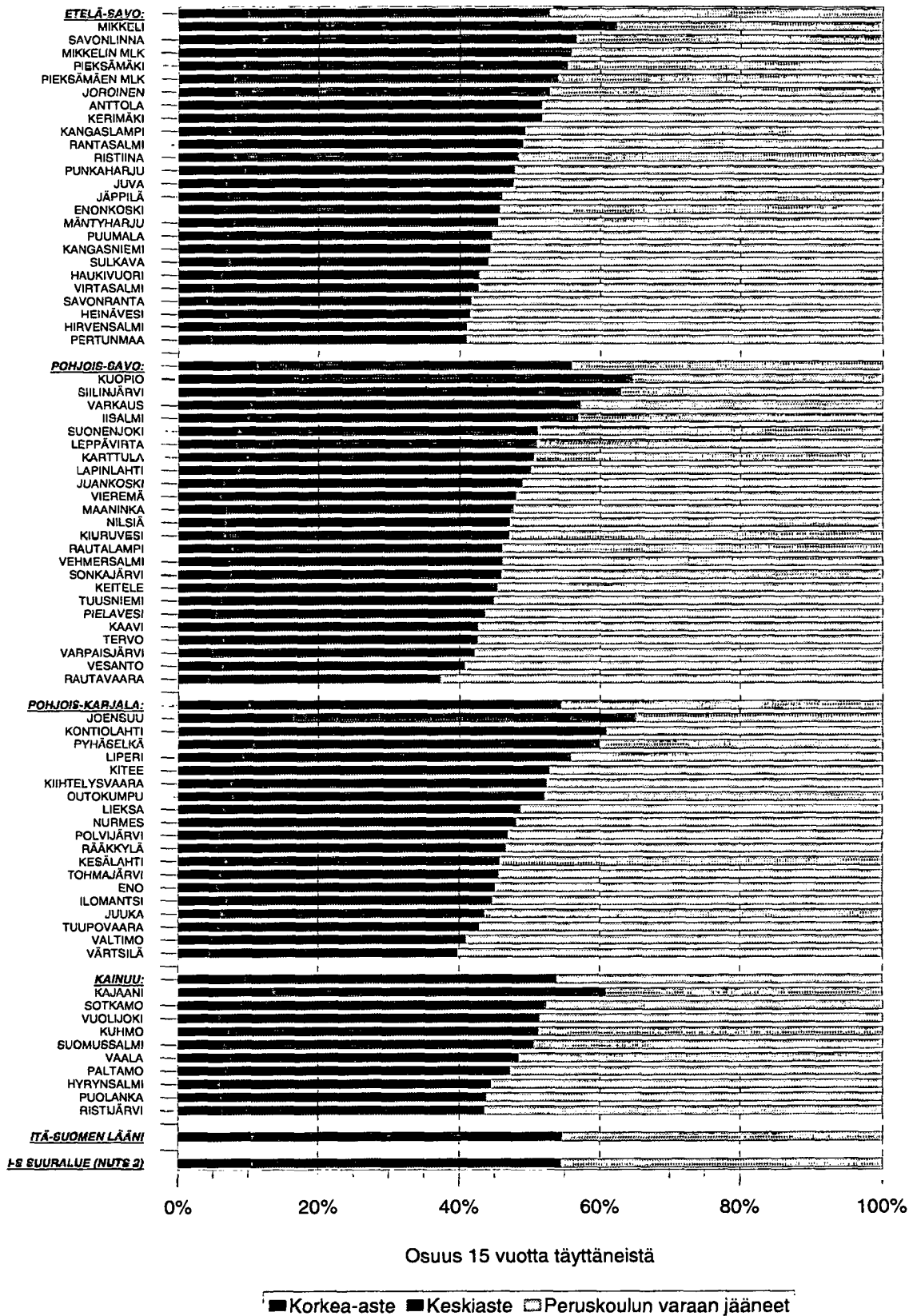
Koko maa 297

Lähde: TK/Koulutustilastot

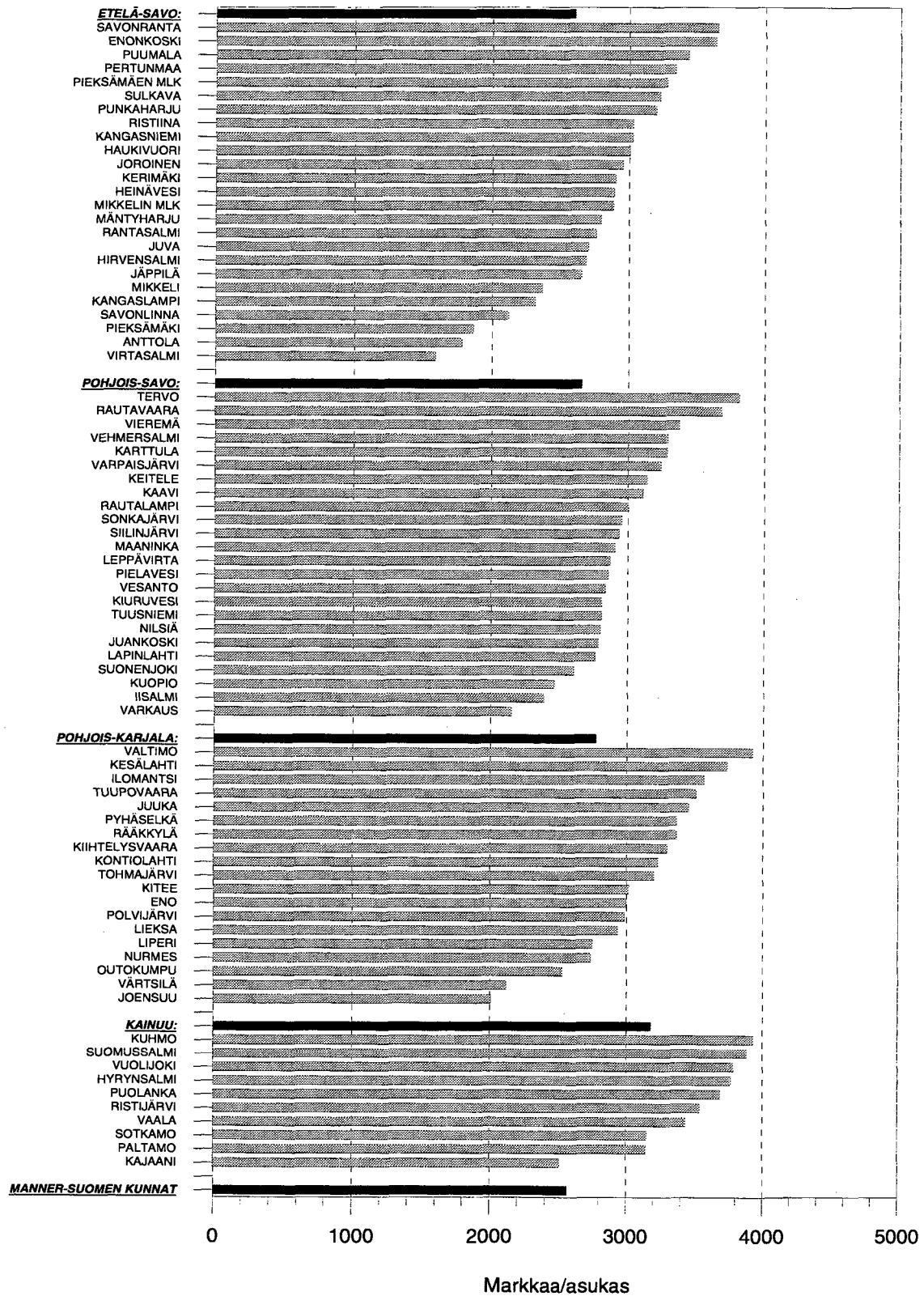
Kuva 83. Koulutustaso kunnittain 1997:

Väestön koulutusaste kunnittain 1997

Kuva 84. Väestön koulutusaste kunnittain 1997.

Peruskoulun nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 85. Peruskoulun nettokustannukset kunnittain 1997.

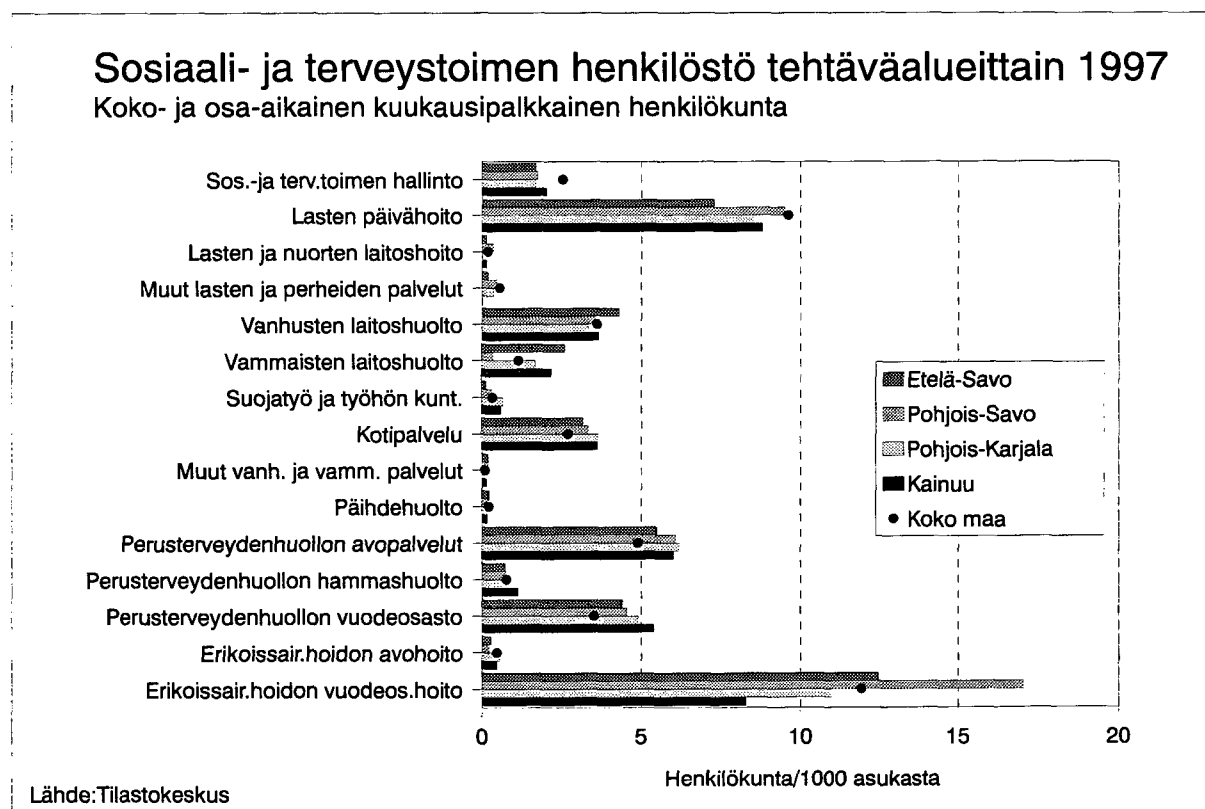
TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

Valtaosa koko sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöstä työskenteli erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla vuonna 1997. Toiseksi työllistävin sektori oli lasten päivähoito. Itä-Suomen maakunnissa työskenteli sosiaali- ja terveystoimen hallinnon henkilöstöä vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Sosiaali- ja terveystoimen kokonaismenot koostuvat mm. lasten päivähoito-, perusterveydenhuolto- ja erikoissairaanhoidomenoista. Kokonaismenot olivat asukasta kohti vuonna 1997 suurimmat Tuupovaaran kunnassa, lähes 12 000 markkaa. Pienimmillään nämä menot olivat Mikkelin maalaiskunnassa, 8 040 markkaa. Vehmersalmen kunnassa erikoissairaanhoidon menoja kertyi yli 4 000 mk, kun taas Suomussalmella vastaava suhde oli 2 400 mk/asukas. Perusterveydenhuollon menot olivat Ristijärvellä suurimmat, yli 4 000 mk/asukas, ja pienimmät Virtasalmella, alle 1 500 mk.

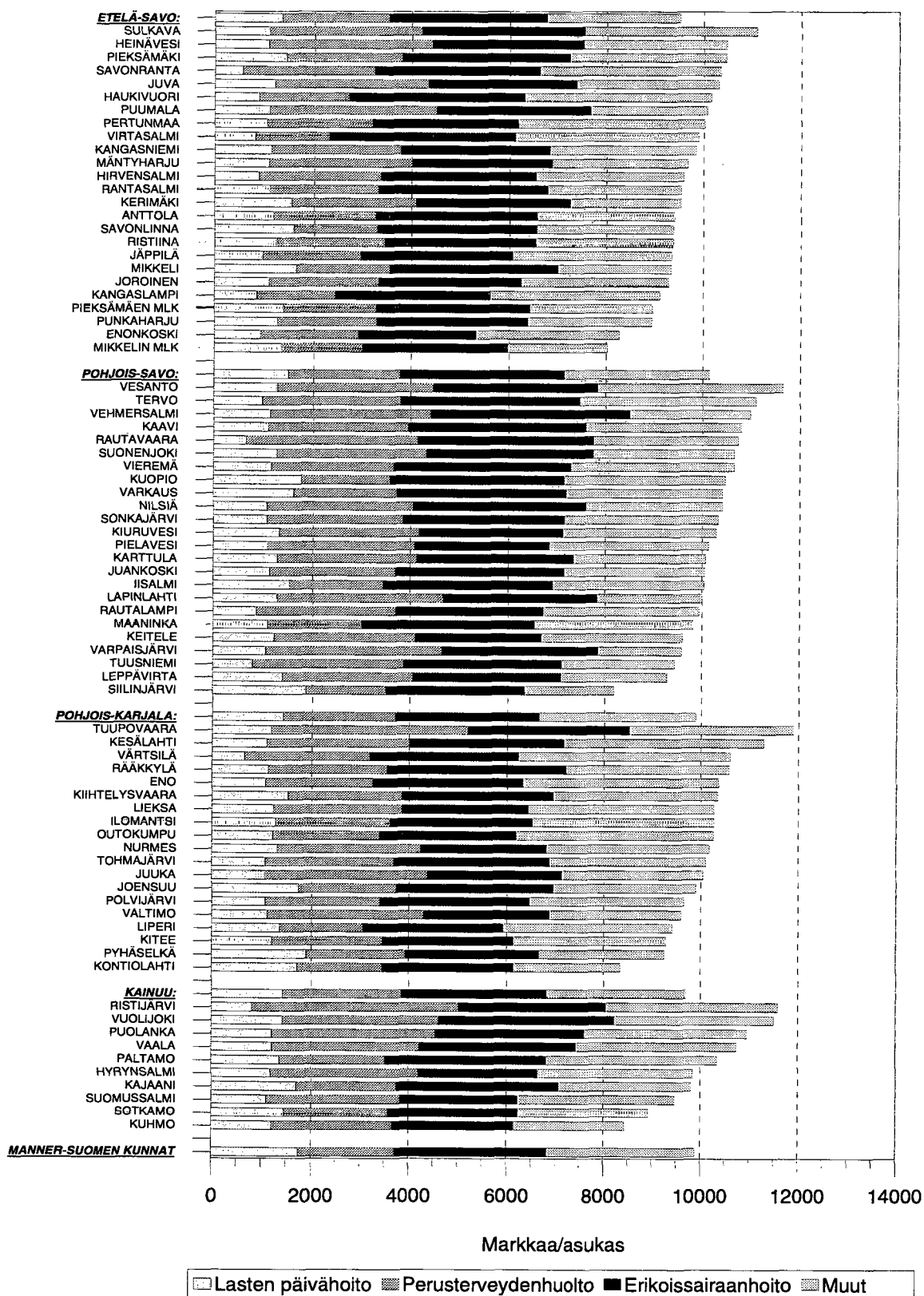
Lasten päivähoiton nettokustannukset jäivät Itä-Suomen maakunnissa ja lähes kaikissa kunnissa alhaisimmaksi kuin Manner-Suomen kunnissa keskimäärin. Vuonna 1997 lasten päivähoiton käyttökustannukset olivat Mikkelissä, Savonlinnassa, Pieksämäellä, Varkaudessa, Kuopiossa ja Joensuussa yli 20 000 markkaa jokaista alle kouluikäistä kohti. Kokopäivähoidossa olevien osuus alle kouluikäisistä oli suurin Kuopiossa, 51.5 %, kun Värtsilän kunnassa osuus oli vain 6.7 %.

Toimeentulotukimenot (pl. pakolaisille maksettu toimeentulotuki) olivat Manner-Suomen kunnissa keskimäärin 636 mk/asukas. Kolmessatoista Itä-Suomen kunnassa ne olivat tätä suuremmat. Enon kunnassa toimeentulotuen menot olivat maan toiseksi suurimmat, 1 044 mk/asukas. Verrattaessa kuntien lukuja toisiinsa kuntiin ja keskiarvioihin tulee se tehdä tietyllä varauksella, sillä kuntien tapa tuottaa palveluja eroaa toisistaan.

Kuva 86. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtäväalueittain 1997.

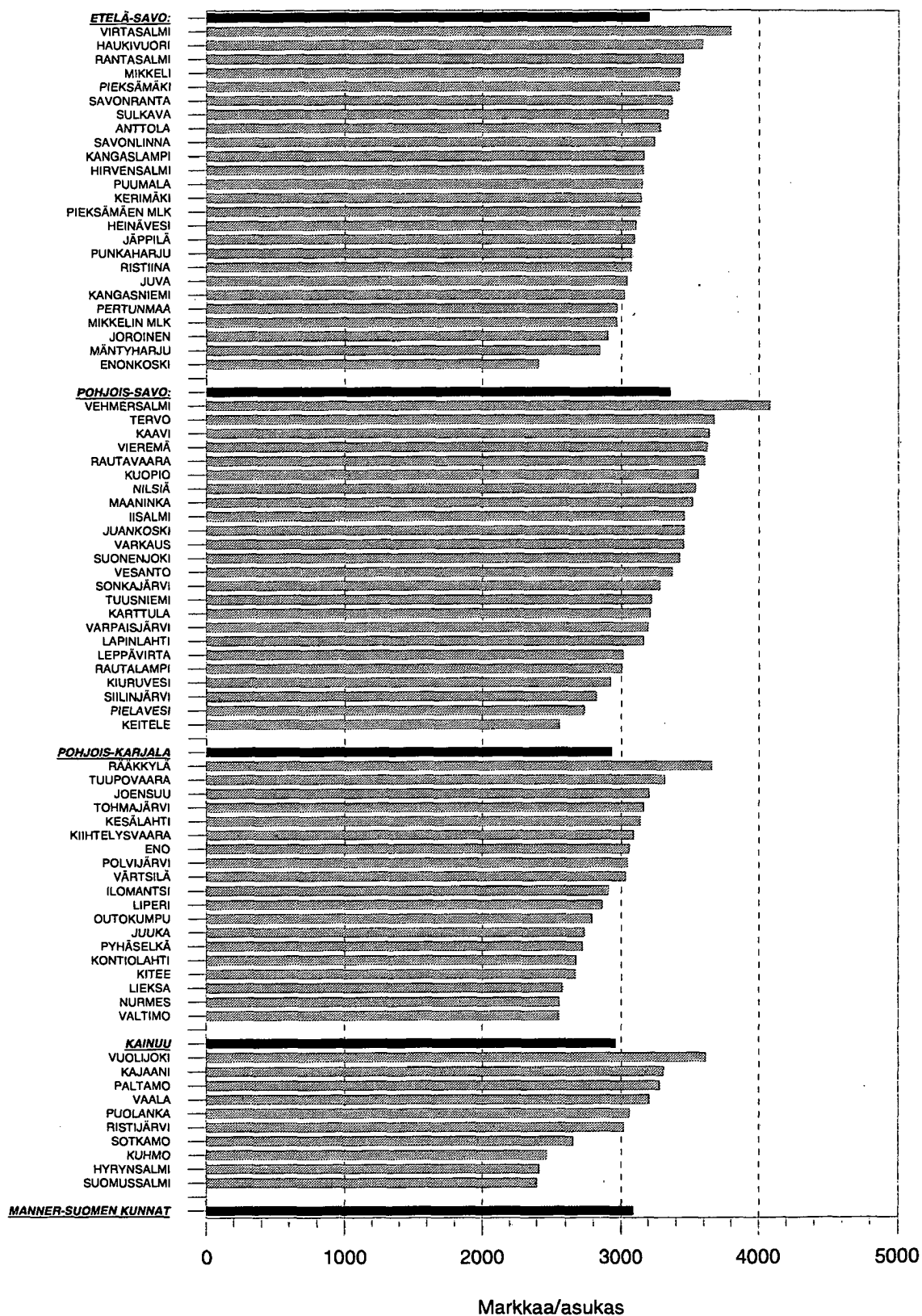
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 87. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset kunnittain 1997.

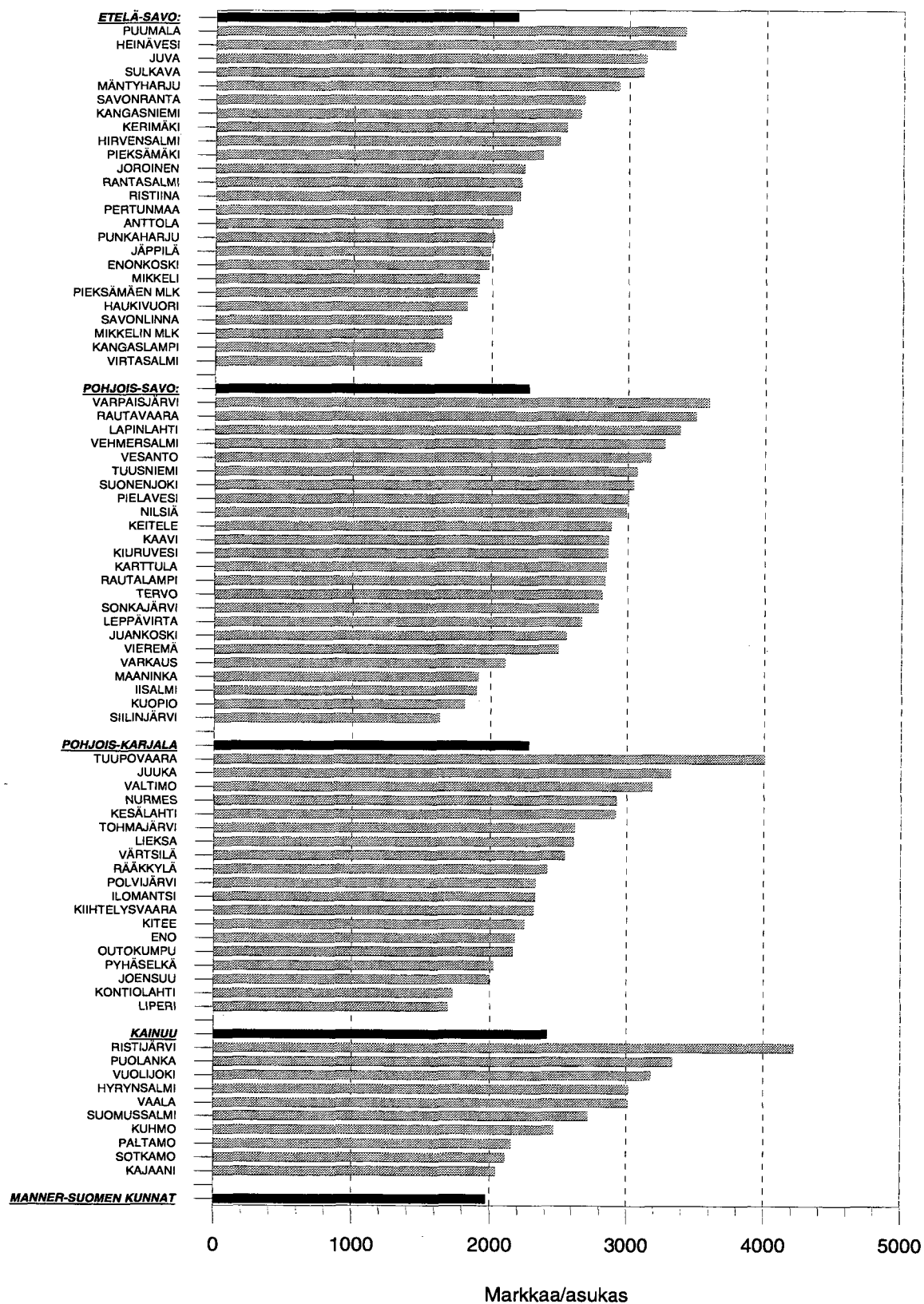
Erikoissairaanhoidon nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 88. Erikoissairaanhoidon nettokustannukset kunnittain 1997.

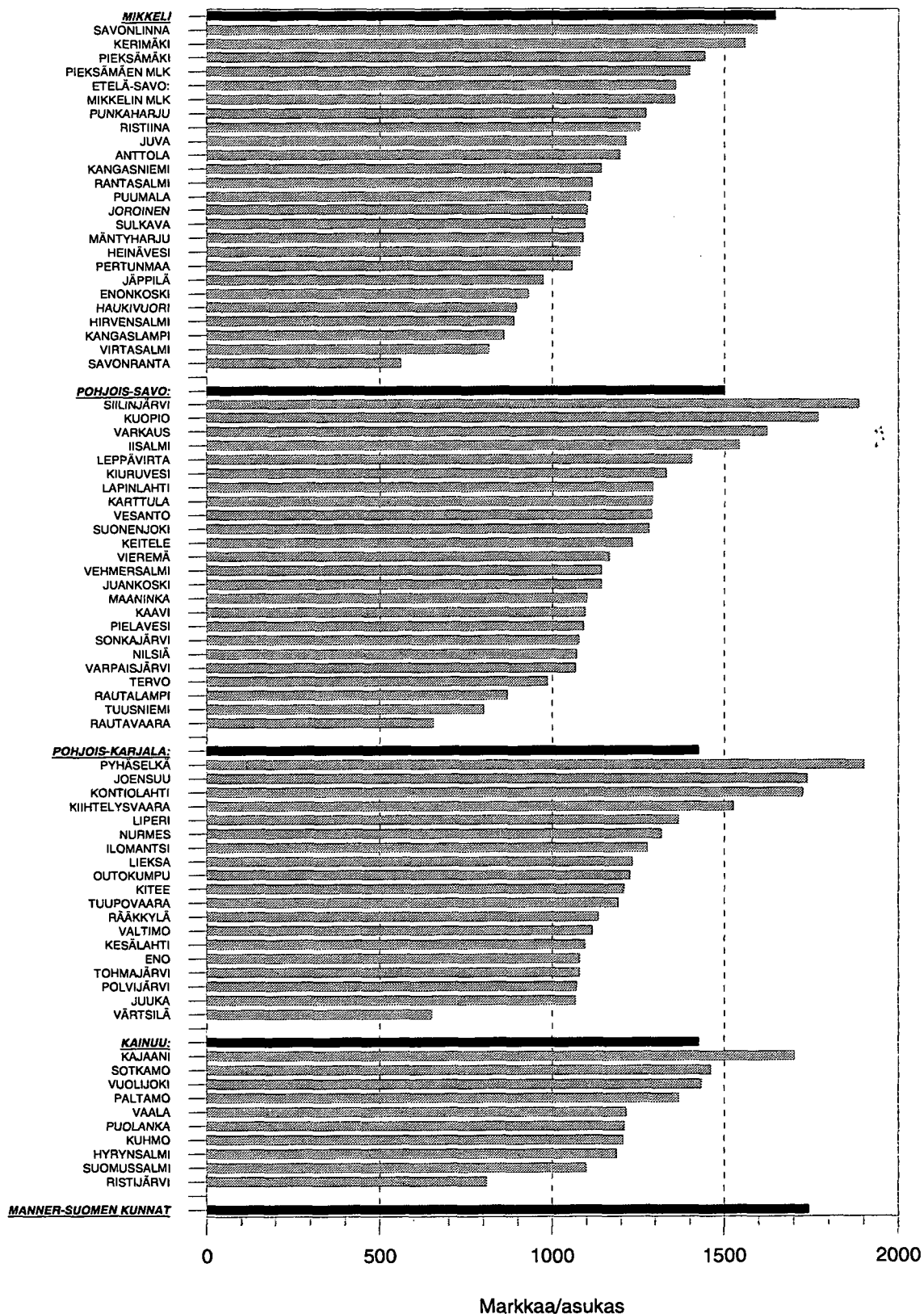
Perusterveydenhuollon nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 89. Perusterveydenhuollon nettokustannukset kunnittain 1997.

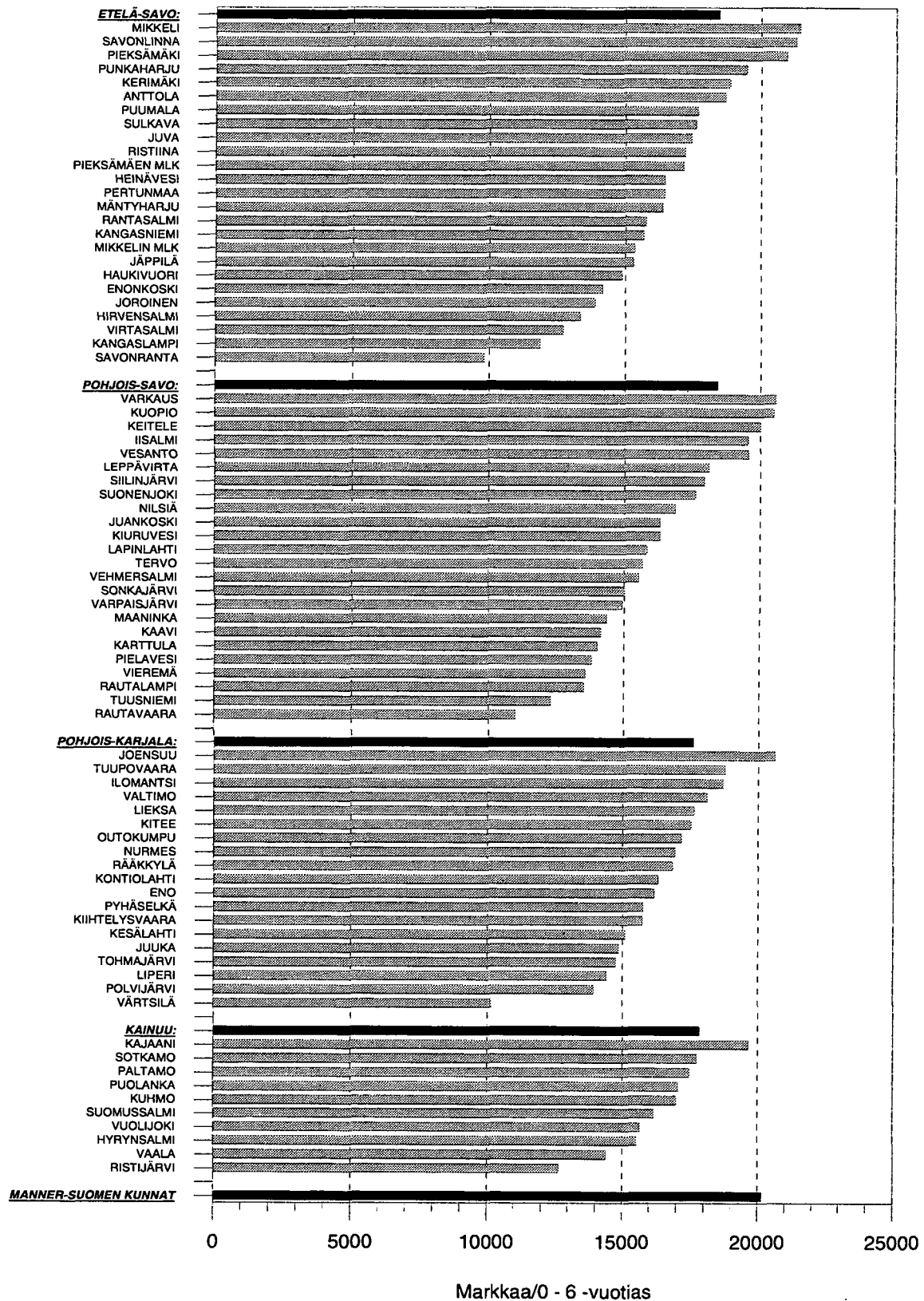
Lasten päivähoidon nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 90. Lasten päivähoidon nettokustannukset kunnittain 1997.

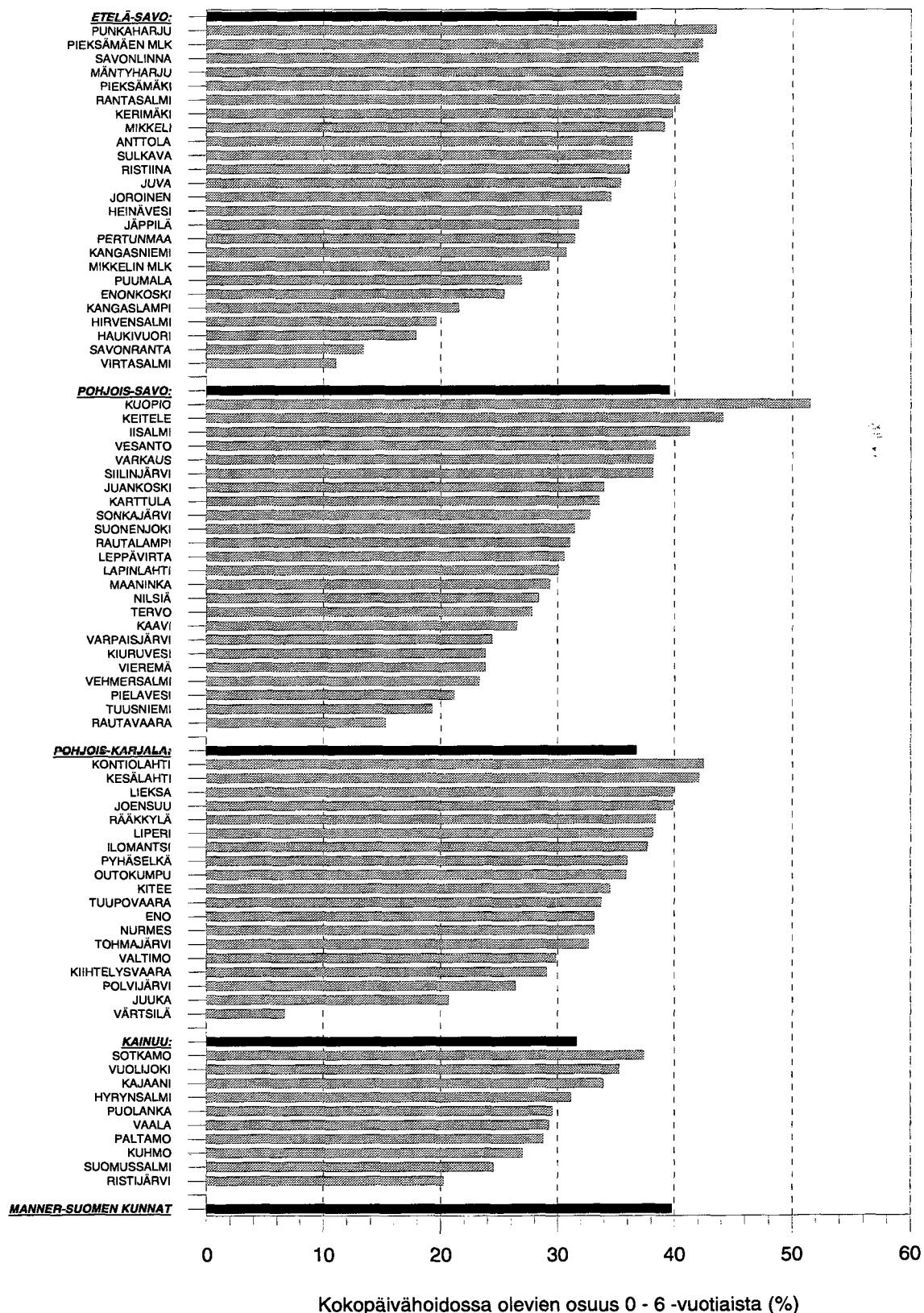
Lasten päivähoiton käyttökustannukset kunnittain 1997 (markkaa/0 - 6-vuotias)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 91. Lasten päivähoiton käyttökustannukset kunnittain 1997.

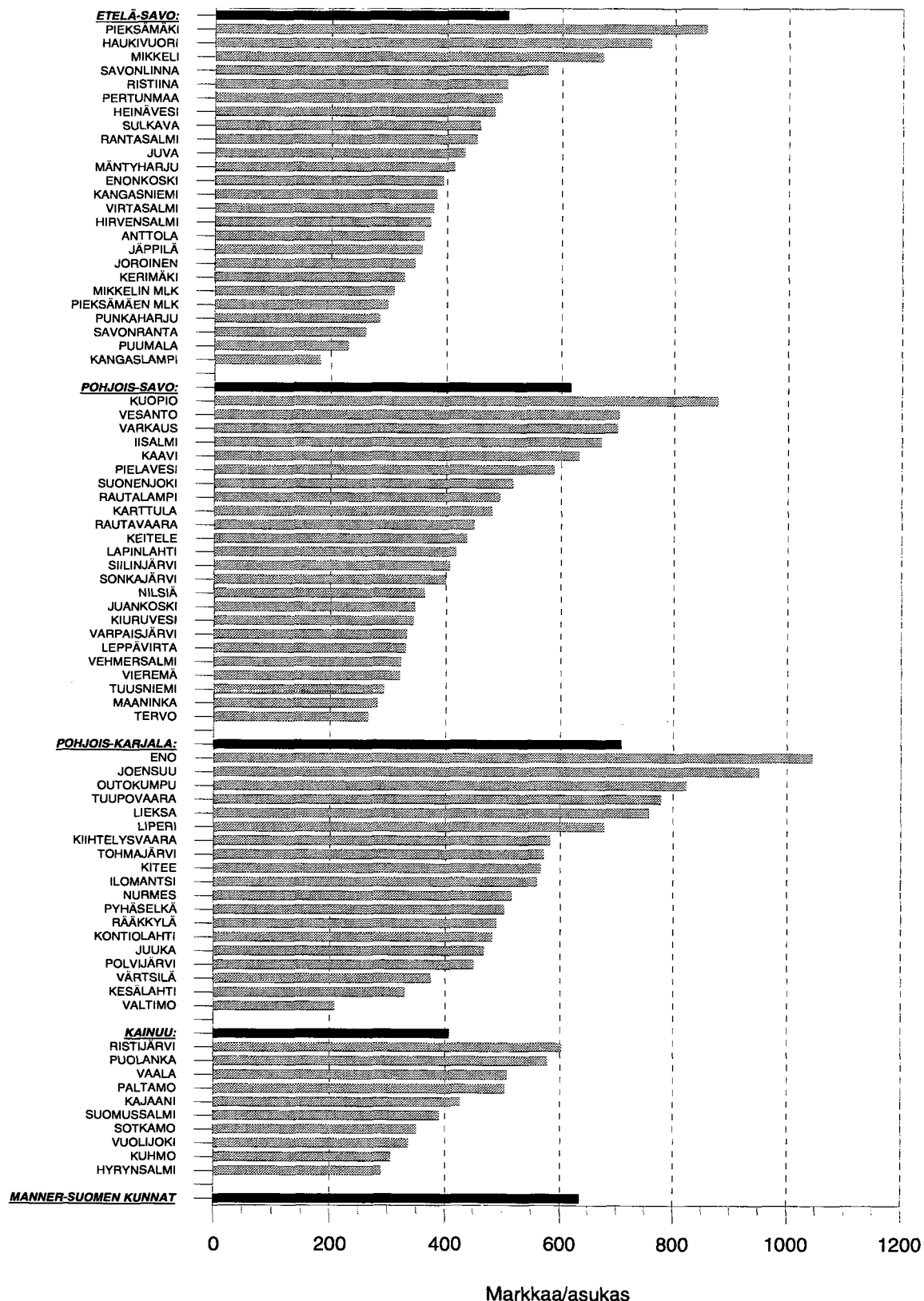
Kunnallinen lasten päivähoito kunnittain 1997

Kuva 92. Kunnallinen lasten päivähoito kunnittain 1997.

Toimeentulotukimenot kunnittain 1997

Ilman pakolaisille maksettua toimeentulotukea (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 93. Toimeentulotukimenot kunnittain 1997.

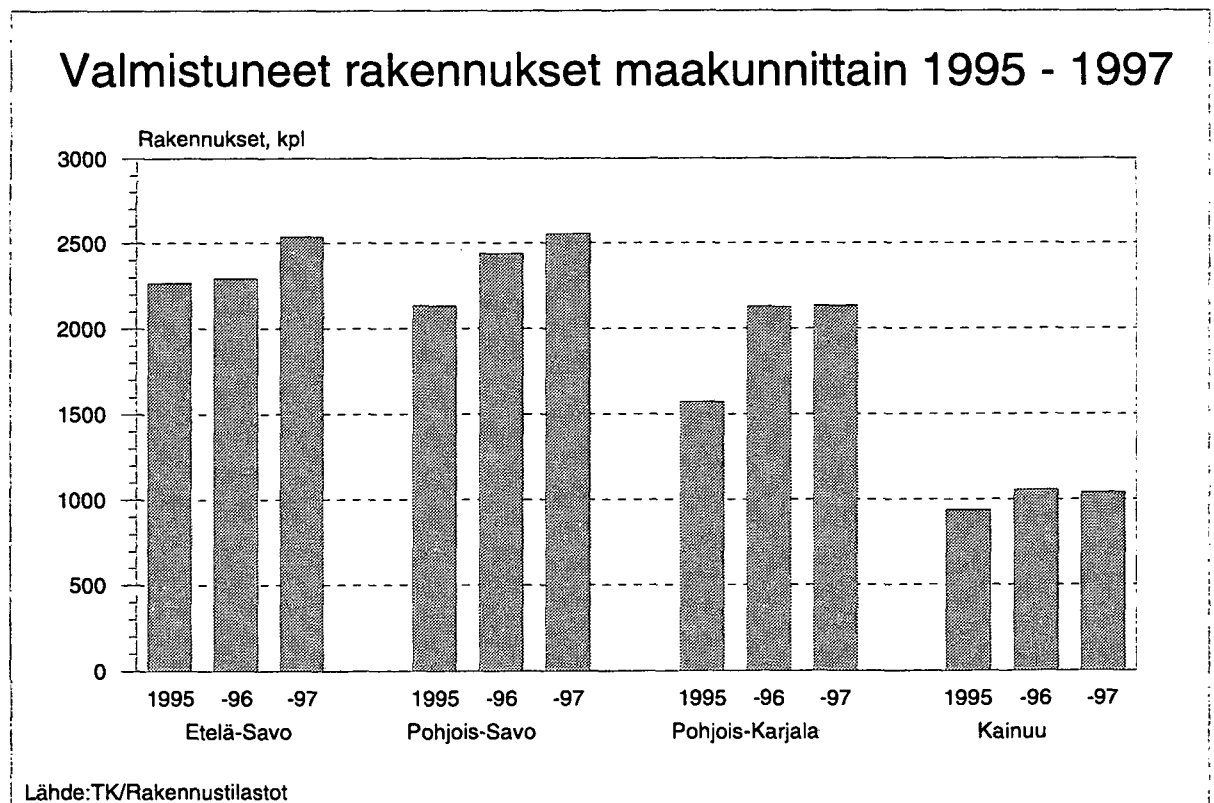
RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

Vuonna 1997 rakennustuotanto nousi Itä-Suomen maakunnissa Kainuuta lukuun ottamatta. Määrällisesti eniten rakennuksia valmistui Pohjois- ja Etelä-Savossa, yli 2 500 kpl ja vähiten Kainuussa, 1 000 kpl. Asuntotuotanto on laskenut 1990-luvun alusta lähtien, mutta näyttää kääntyneen nousuun vuodesta 1996. Kunnittain tarkasteltuna asuntoja tuotettiin suhteellisesti eniten Värtsilässä, Mikkelissä ja Joensuussa.

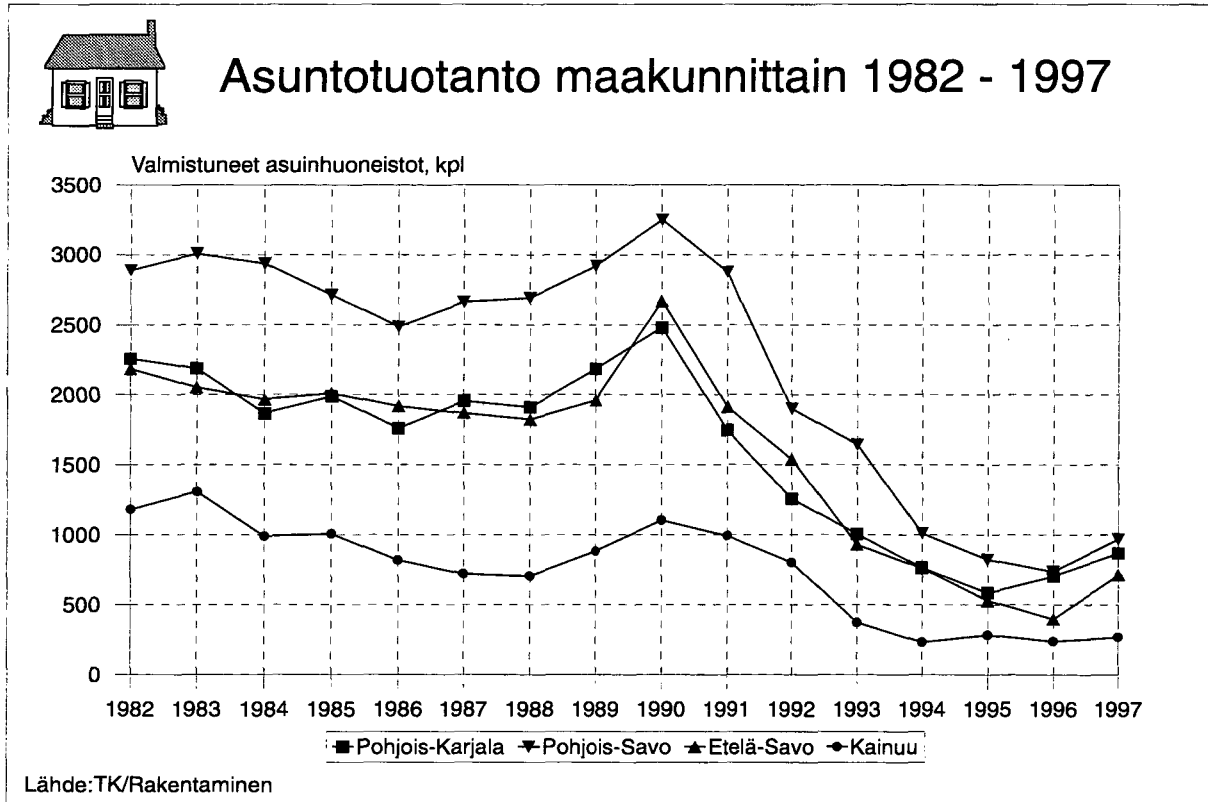
Asuntojen hinnat ovat nykyisin alhaisemmalla tasolla kuin 1990-luvun vaihteen huippuhintojen aikaan. Vuoden 1996 aikana hinnat tosin kääntyivät jälleen nousuun. Yleensä asuntojen hinnat ovat Itä-Suomessa alhaisemmat kuin koko maassa keskimäärin. Kalleimmat neliöhinnat asunnoista maksettiin vuonna 1997 Kuopiossa ja Mikkelissä, yli 5 000 markkaa/neliö. Halvimmat asunnot taas olivat Vuolijoella. Usean kunnan alueella asunto-kauppoja tehtiin vähemmän kuin viisi, joten hintatietoa näiden kuntien osalta ei voida julkistaa.

Asuntojen keskipinta-ala oli vuonna 1996 suurin Mikkelin maalaiskunnassa, pienin taas Mikkelissä. Samana vuonna ahtaasti asuvien asuntokuntien osuus oli suurin Kiihtelysvaaran kunnassa ja pienin Pieksämäellä. Tilastoissa on käytetty normin 4 mukaisia tietoja. Tämän normin mukaan asunto on ahtaasti asuttu, kun siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun.

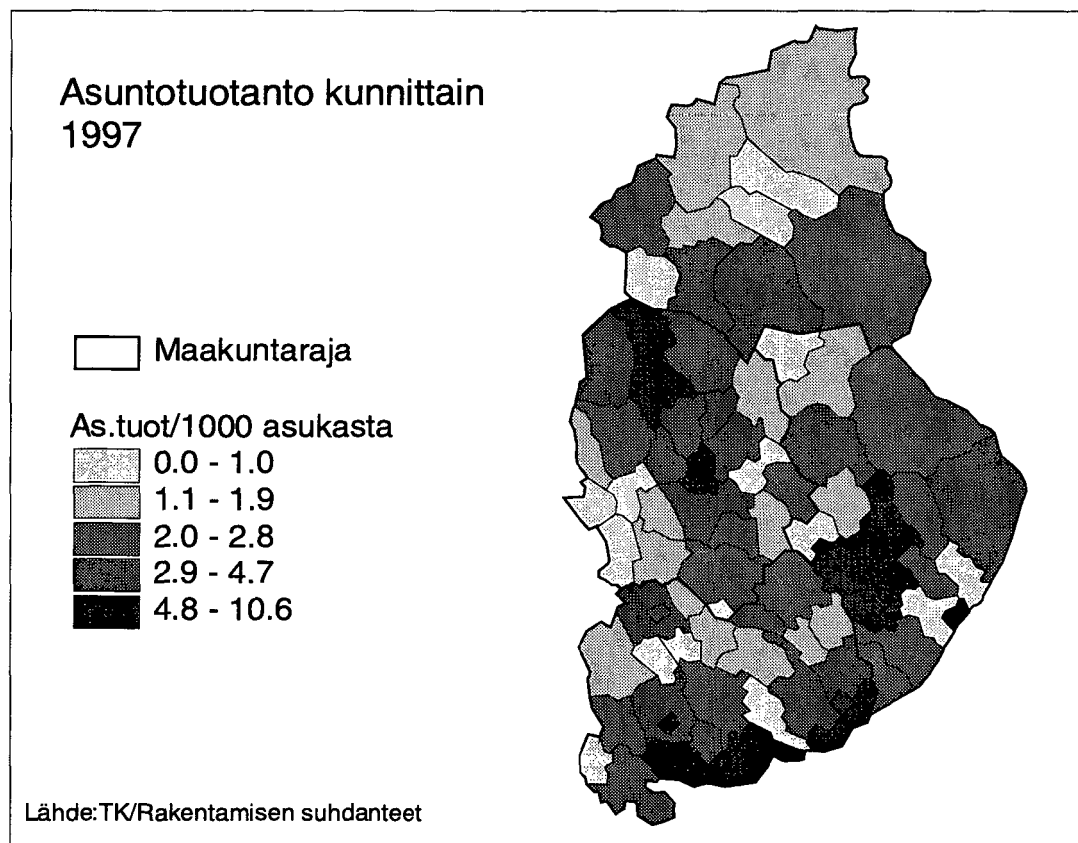
Vuonna 1997 Itä-Suomessa oli yhteensä yli 100 000 kesämökkiä, joista Etelä-Savossa sijaitsi yli 40 000. Kaikista Suomen kunnista oli kesämökkejä kolmanneksi eniten Mäntyharjulla (4 018 kpl) ja neljänneksi eniten Kuopiossa (3 777 kpl). Asukaslukuun suhteutettuna kesämökkejä oli Itä-Suomessa eniten Hirvensalmella. Pieksämäellä tämä suhde oli Itä-Suomen pienin.

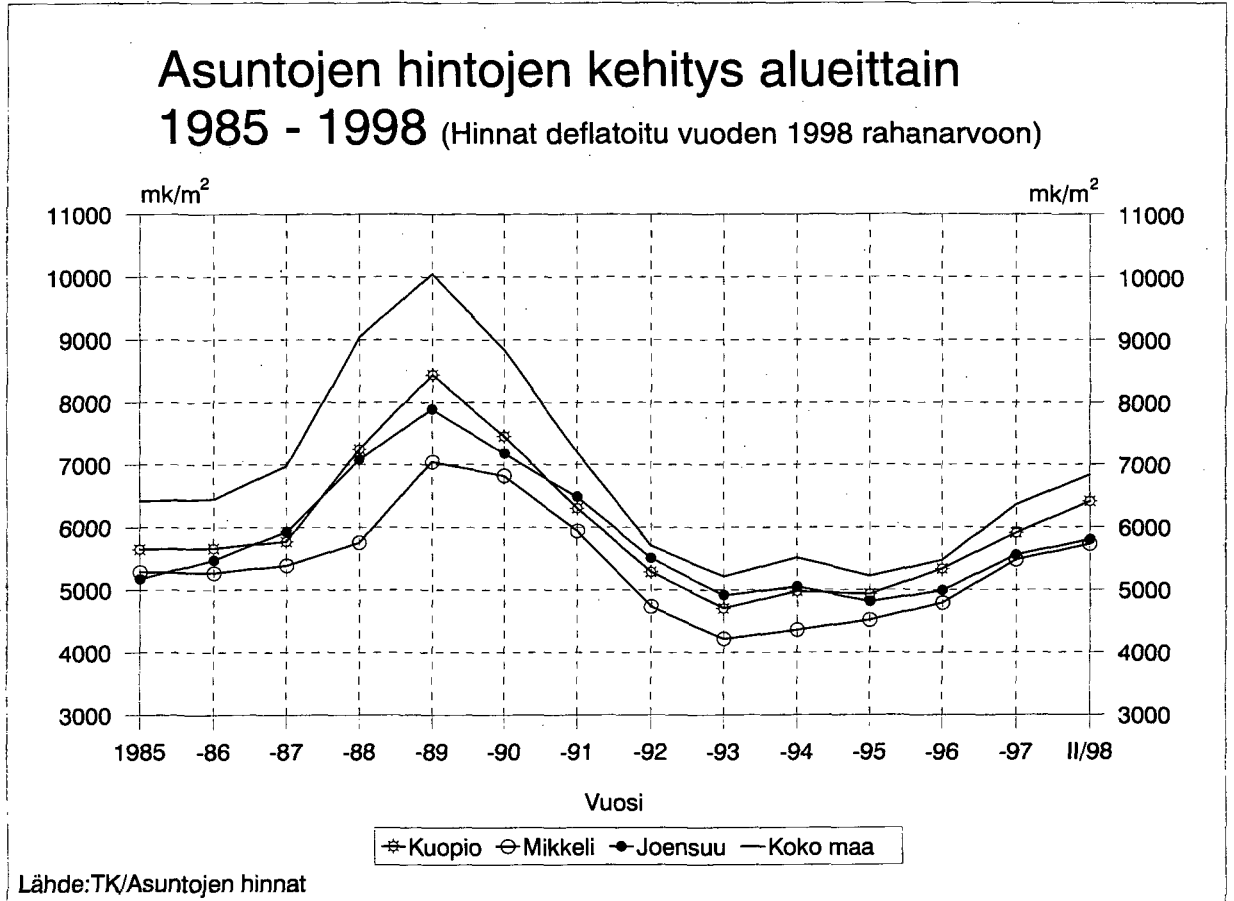
Kuva 94. Valmistuneet rakennukset maakunnittain 1995 - 1997.

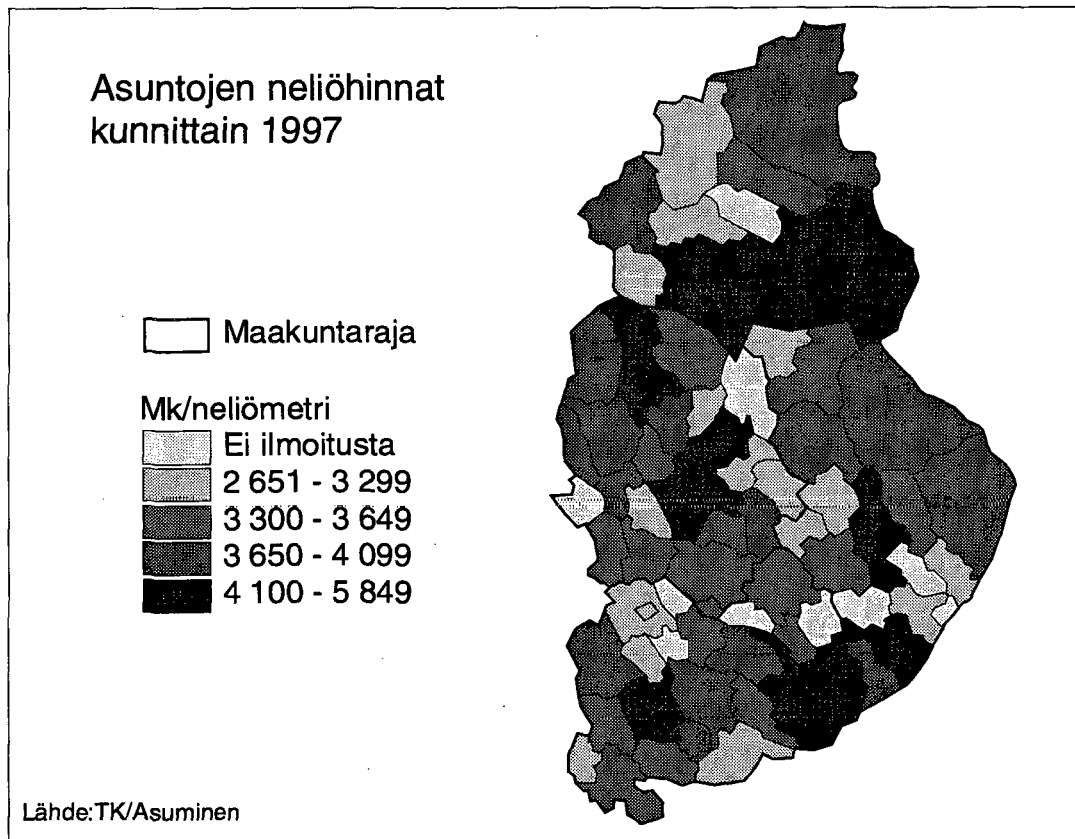
Kuva 95. Asuntotuotanto maakunnittain 1982 - 1997.

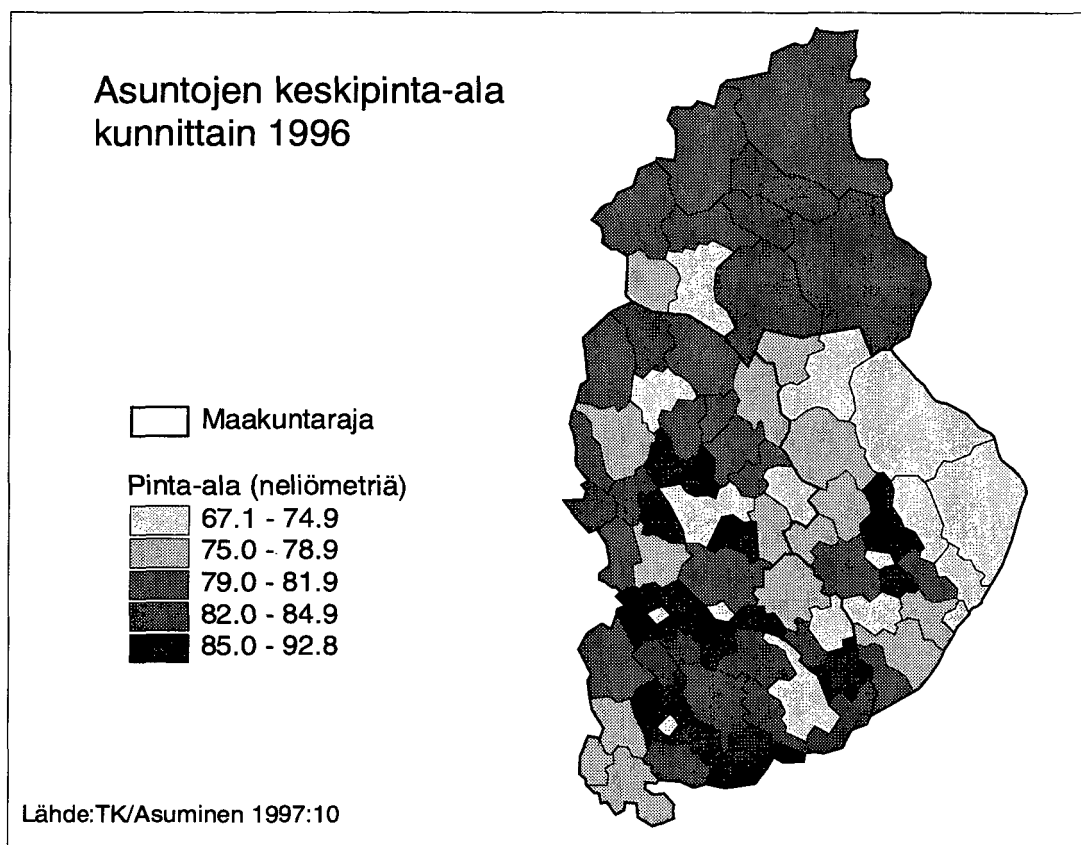
Kuva 96. Asuntotuotanto kunnittain 1997.

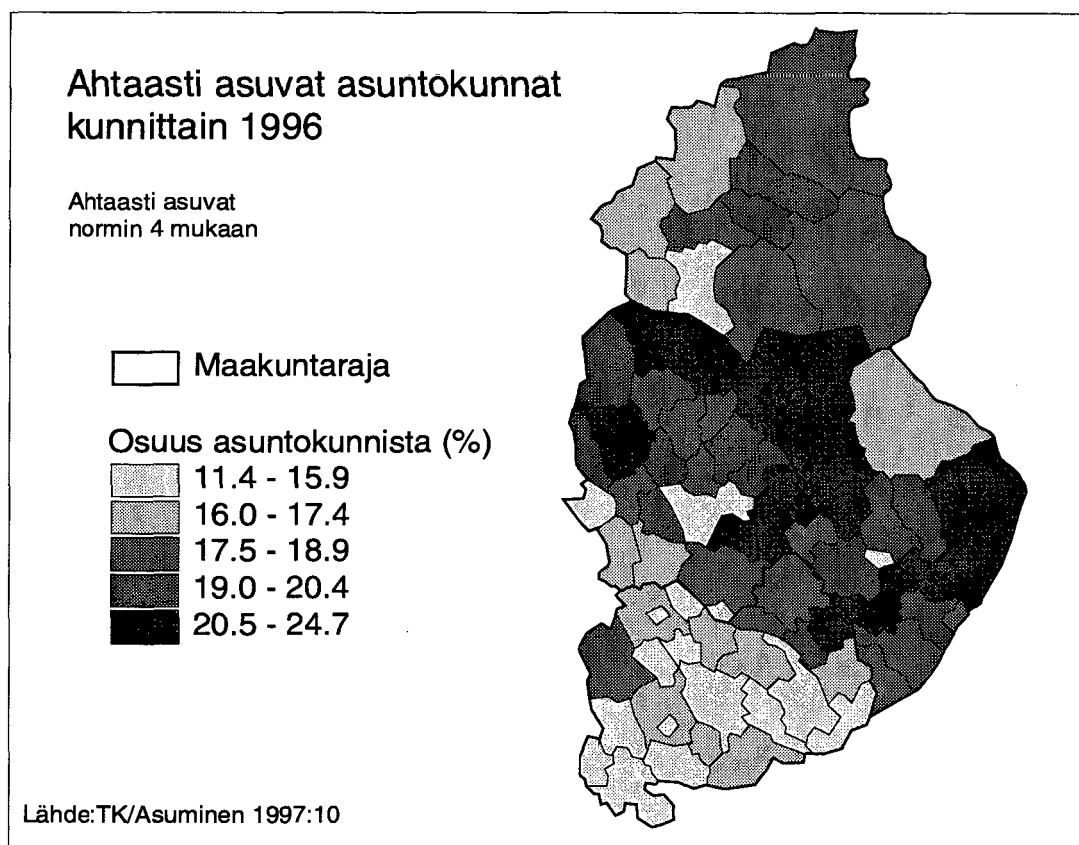
Kuva 97. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1985 - 1998.

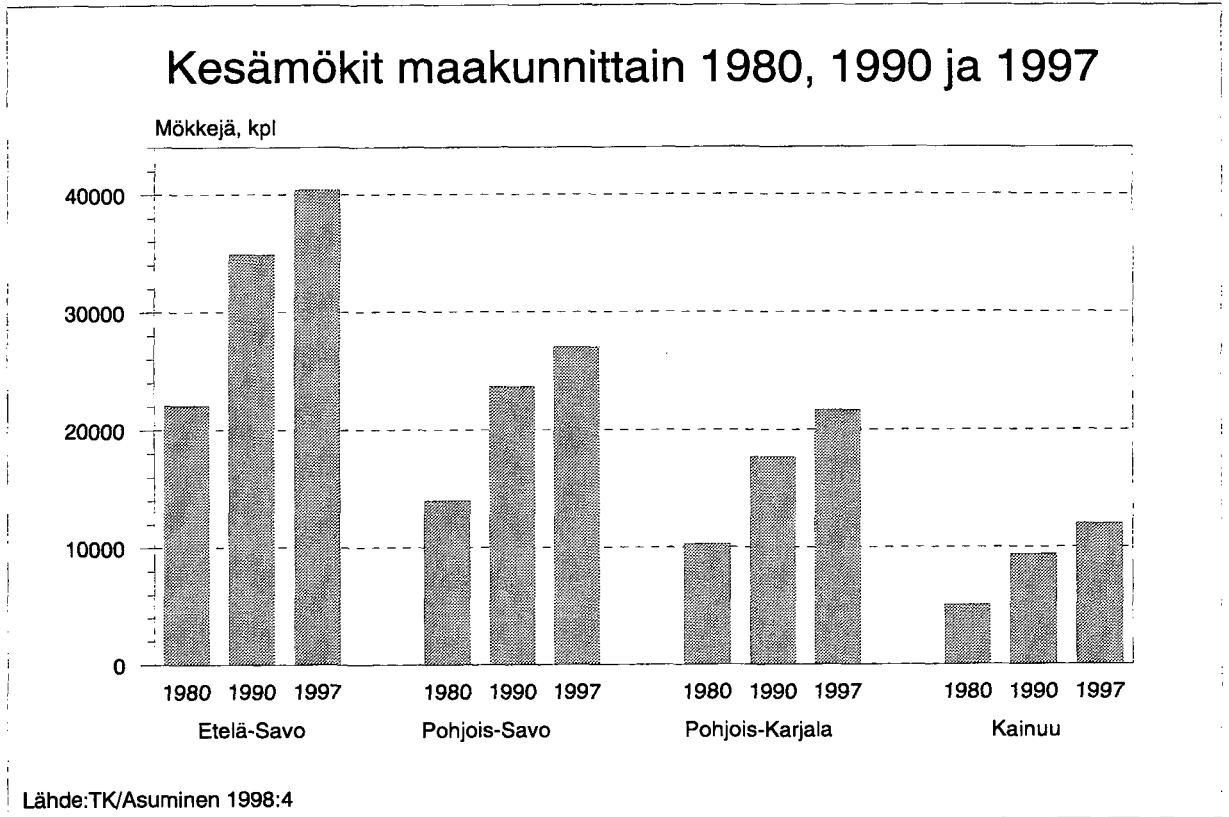
Kuva 98. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1997.

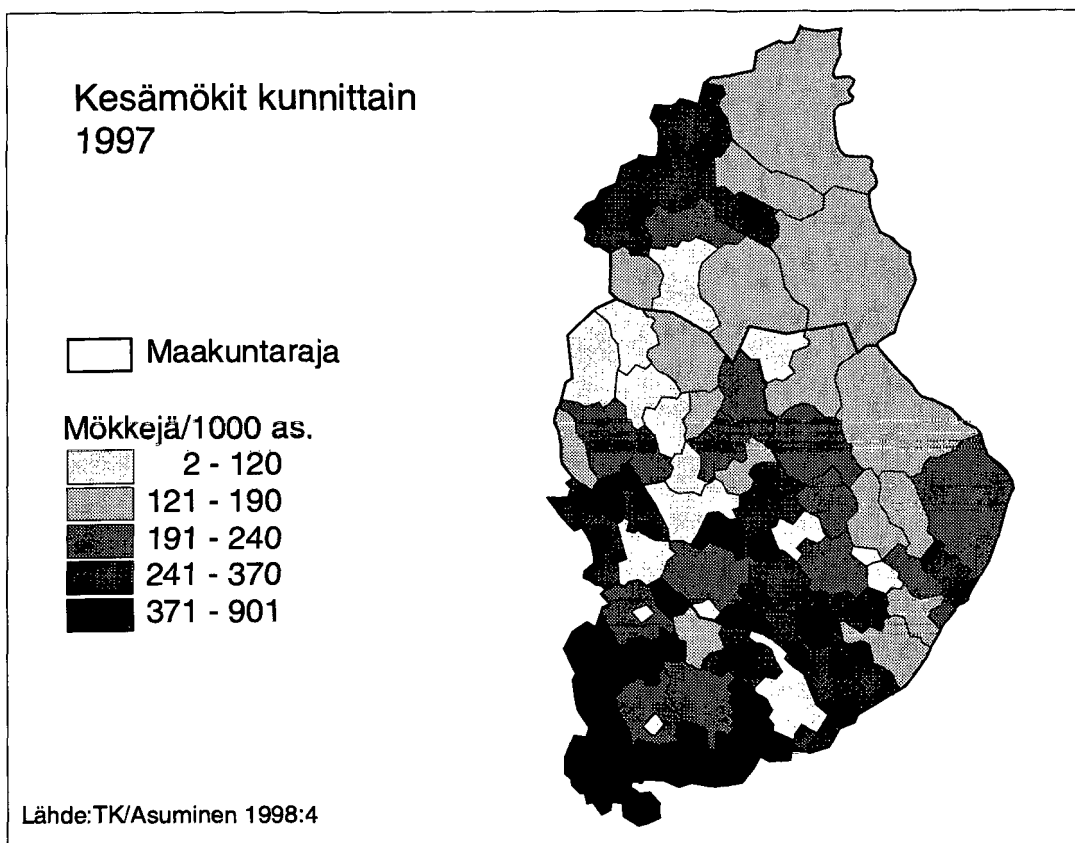
Kuva 99. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1996.

Kuva 100. Ahtaasti asuvat asutokunnat kunnittain 1996.

Kuva 101. Kesämökit maakunnittain 1980, 1990 ja 1997.

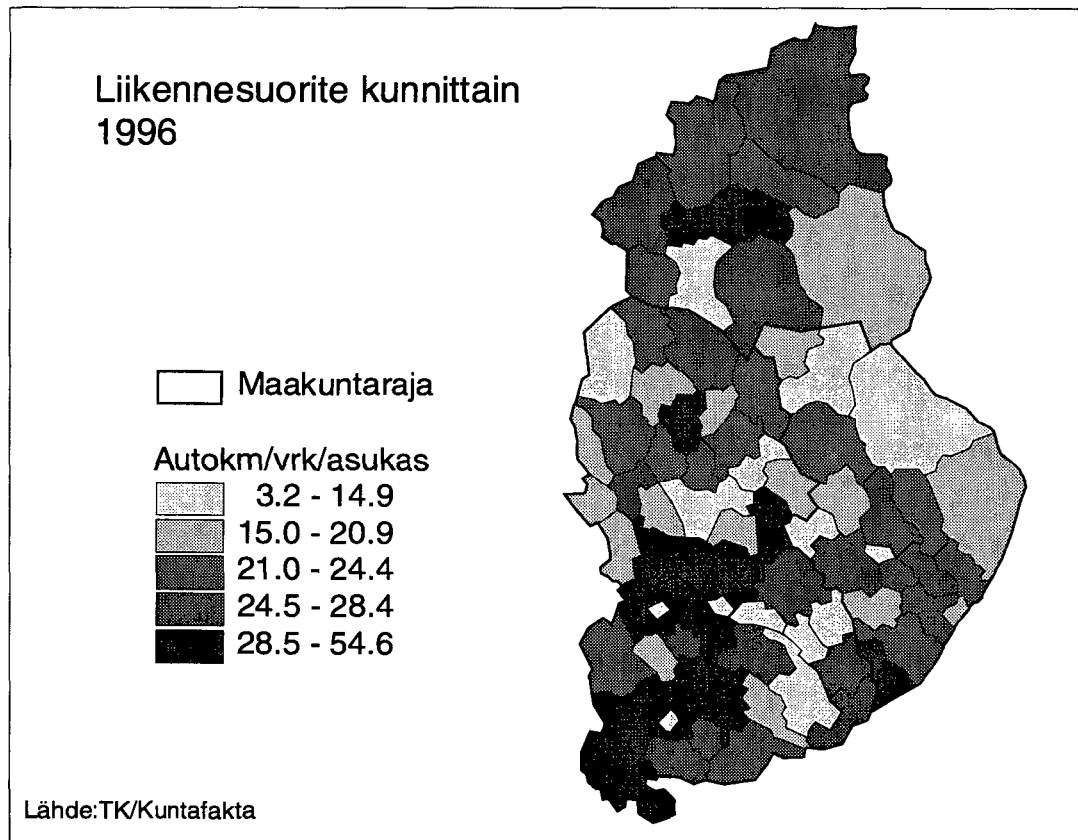
Kuva 102. Kesämökit kunnittain 1997.

LIIKENNE

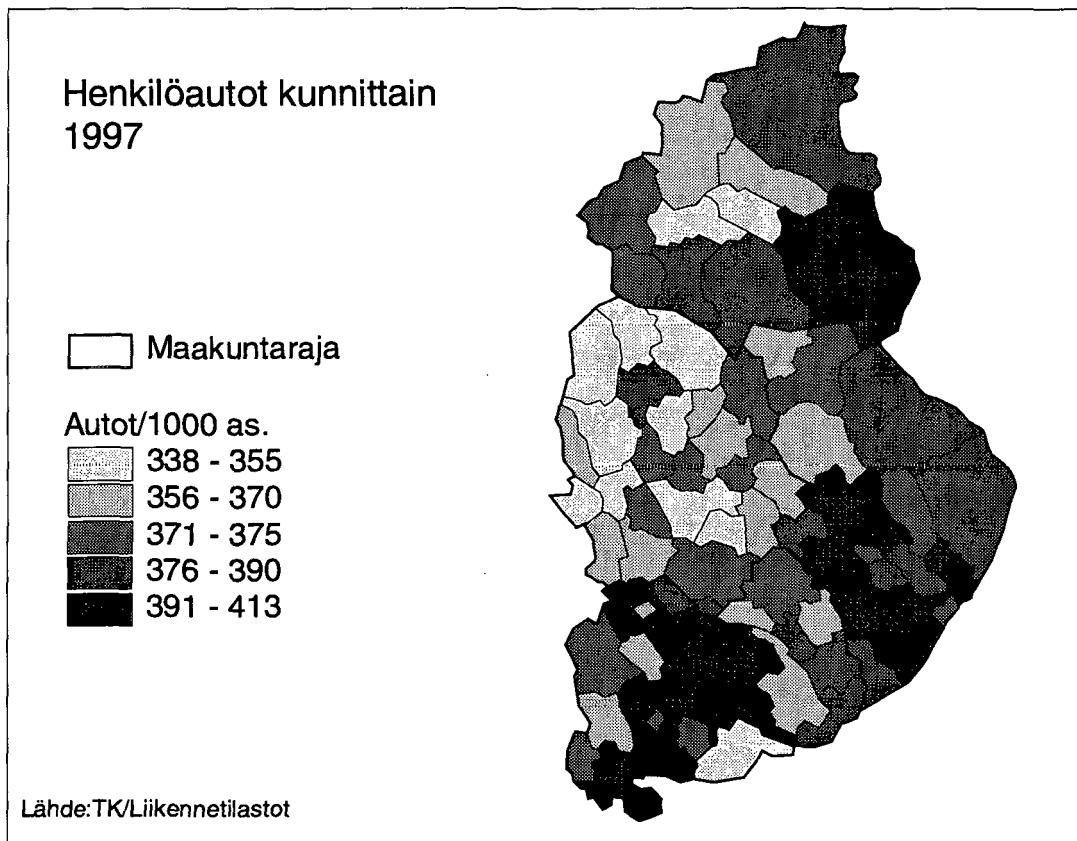
Liikennesuoritteet (autokm/vrk) vaihtelevat kunnittain paljon. Liikennesuoritteella tarkoitetaan yleisten teiden keskimääräistä vuorokausiliikennettä eli sitä kilometrimäärää, joka kunnan alueella kulkevilla yleisillä teillä keskimäärin ajoneuvoilla ajetaan. Vuonna 1996 liikennesuoritteita kertyi Pieksämäellä alle 4 autokm/vrk/asukas, kun taas Pertunmaalla vastaava luku oli lähes 55. Vuonna 1997 suhteellisesti eniten henkilöautoja oli Mikkelin maalaiskunnassa, jossa autoja oli 413 tuhatta asukasta kohti. Pienin tämä suhdeluku oli Sonkajärvellä. Koko maassa se oli keskimäärin 376. Henkilöautot ovat Outokummussa keskimäärin 11.5 vuotta vanhoja, kun taas Kangaslamella ja Punkaharjussa henkilöautojen keski-ikä oli 9.7 vuotta. Vuonna 1997 tieliikennekuolemat laskivat edelliseen vuoteen verrattuna kaikissa Itä-Suomen maakunnissa paitsi Kainuussa, jossa tieliikenteessä kuoli 16 ihmistä.

Kotimaan lentoliikenteen matkustajamäärät laskivat 1990 -luvun alussa Itä-Suomen suurimmilla kentillä. Vuonna 1994 matkustajaluvut kääntyivät jälleen nousuun. Itä-Suomen suurin lentokenttä on Kuopio, jossa saapuneita matkustajia oli vuonna 1997 noin 118 000 ja lähteneitä kuta kuinkin saman verran. Toiseksi suurimmalla lentoasemalla Joensuussa saapuneita ja lähteneitä matkustajia oli yhteensä 149 000. Kokonaismatkustajamäärät olivat Savonlinnassa yhteensä 53 000 ja Varkaudessa noin 38 000.

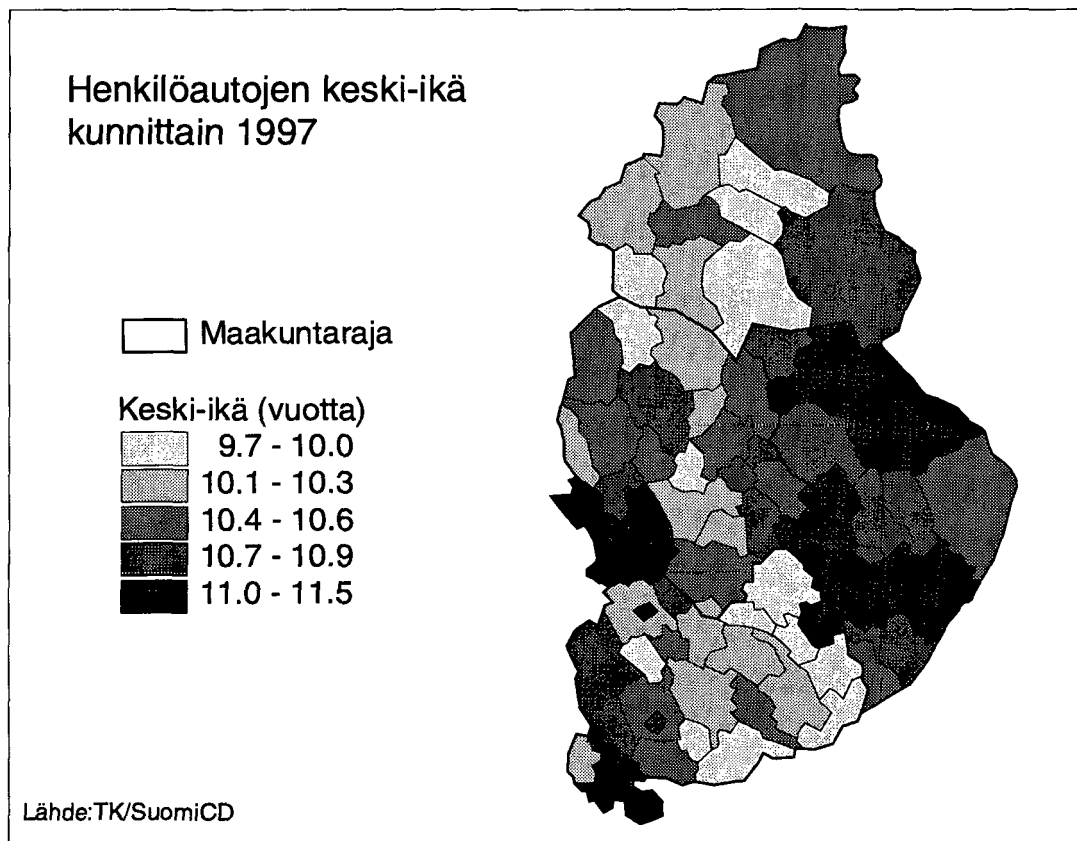
Suomen ja Venäjän välisellä maarajalla on kymmenen rajanylityspaikkaa, joista katsauksen tarkastelualueella sijaitsevat Niirala Pohjois-Karjalassa ja Vartiussa Kainuussa. Niirala on itärajan kolmanneksi vilkkain ylityspaikka. Siellä rajan ylitti vuonna 1997 lähes 250 000 henkilöautoa. Vartiuksen raja-asemalla liikennöi samana vuonna yli 80 000 henkilöautoa.

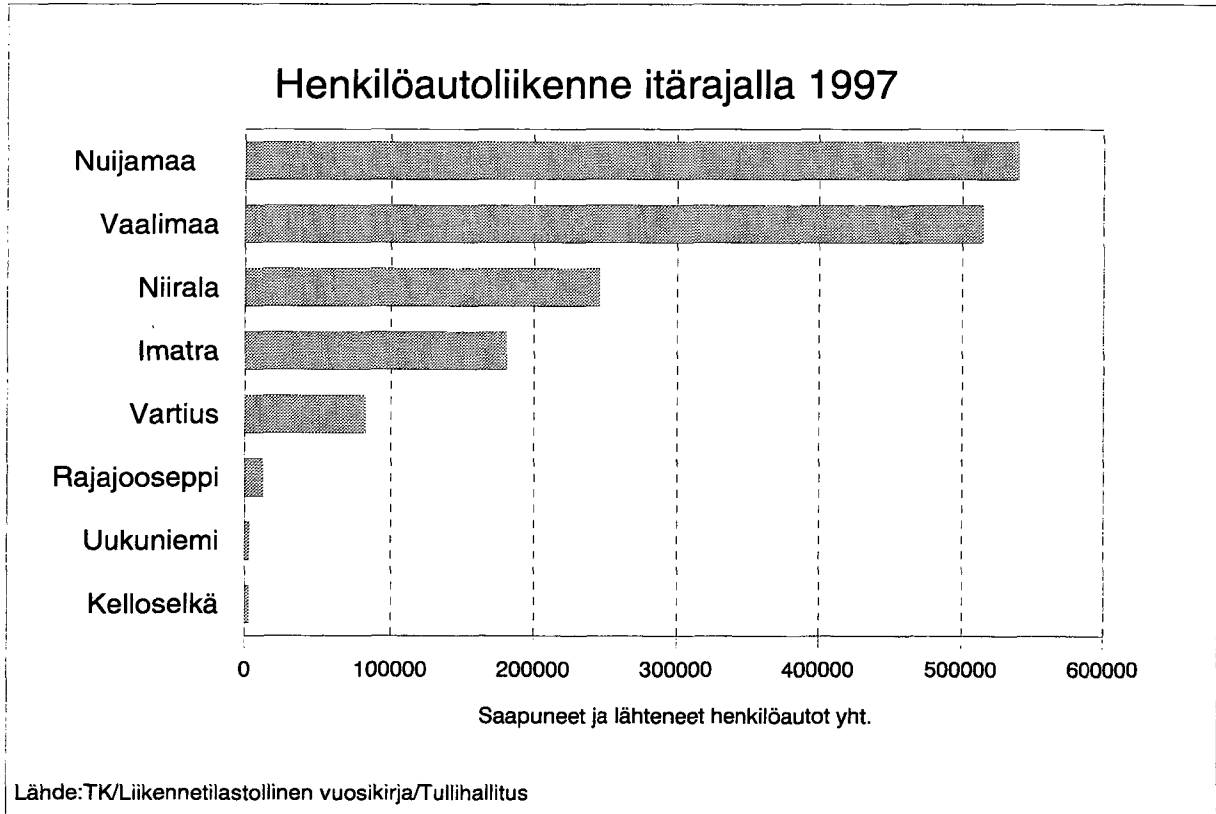
Kuva 103. Liikennesuorite kunnittain 1996.

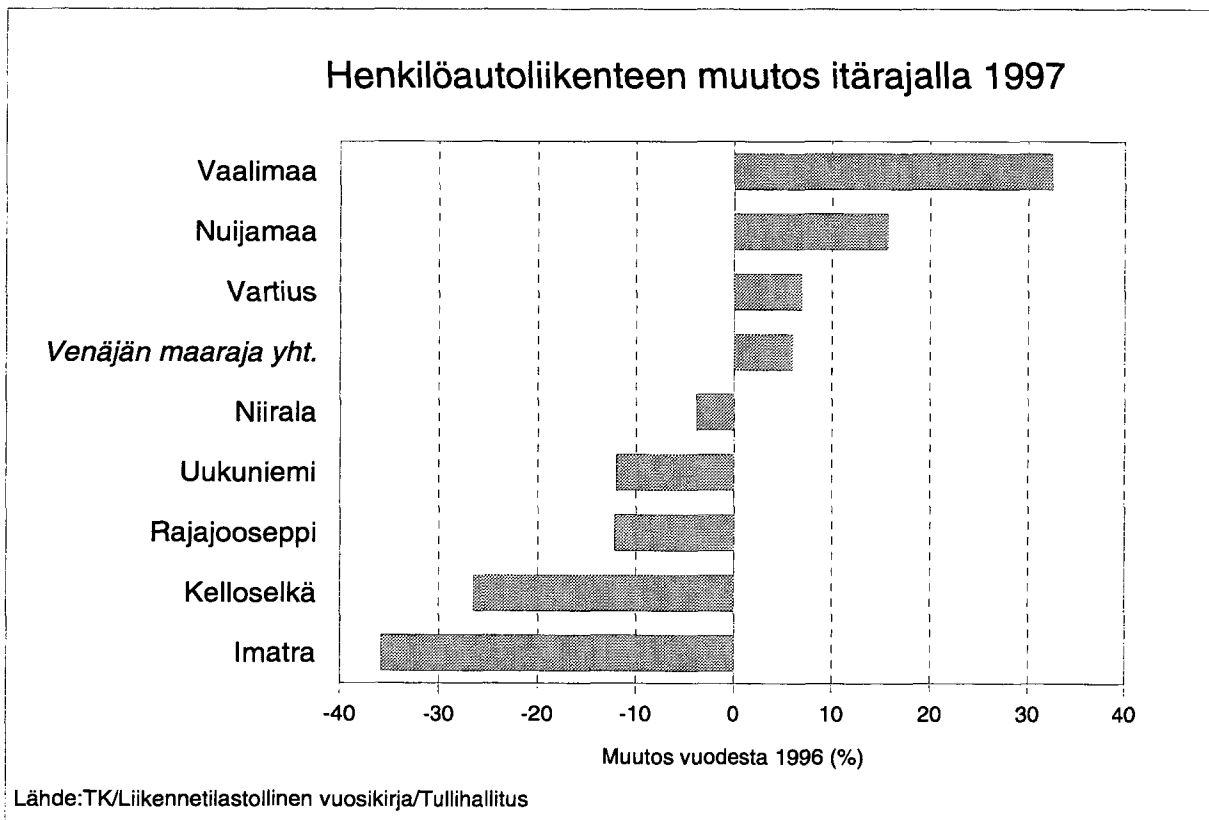
Kuva 104. Henkilöautot kunnittain 1997.

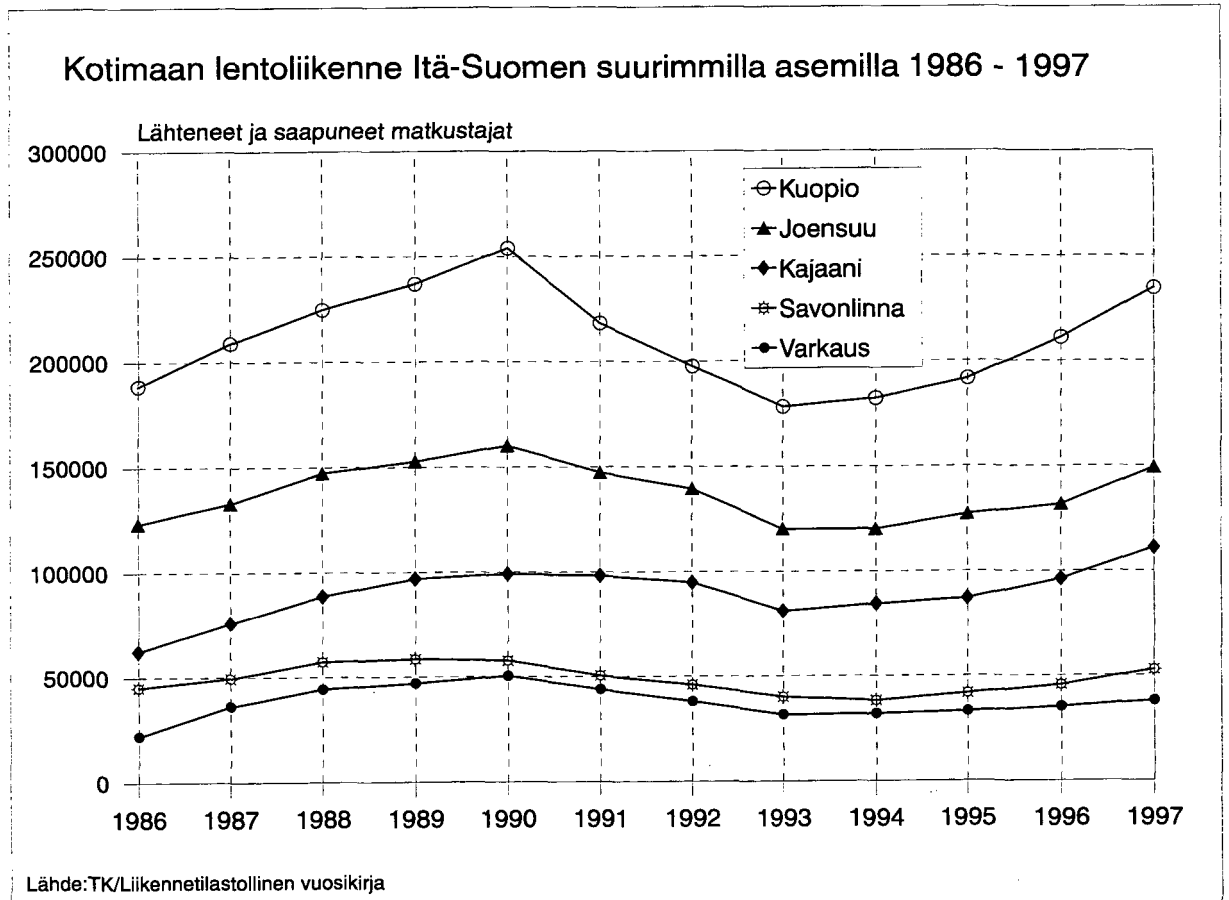
Kuva 105. Henkilöautojen keski-ikä kunnittain 1997.

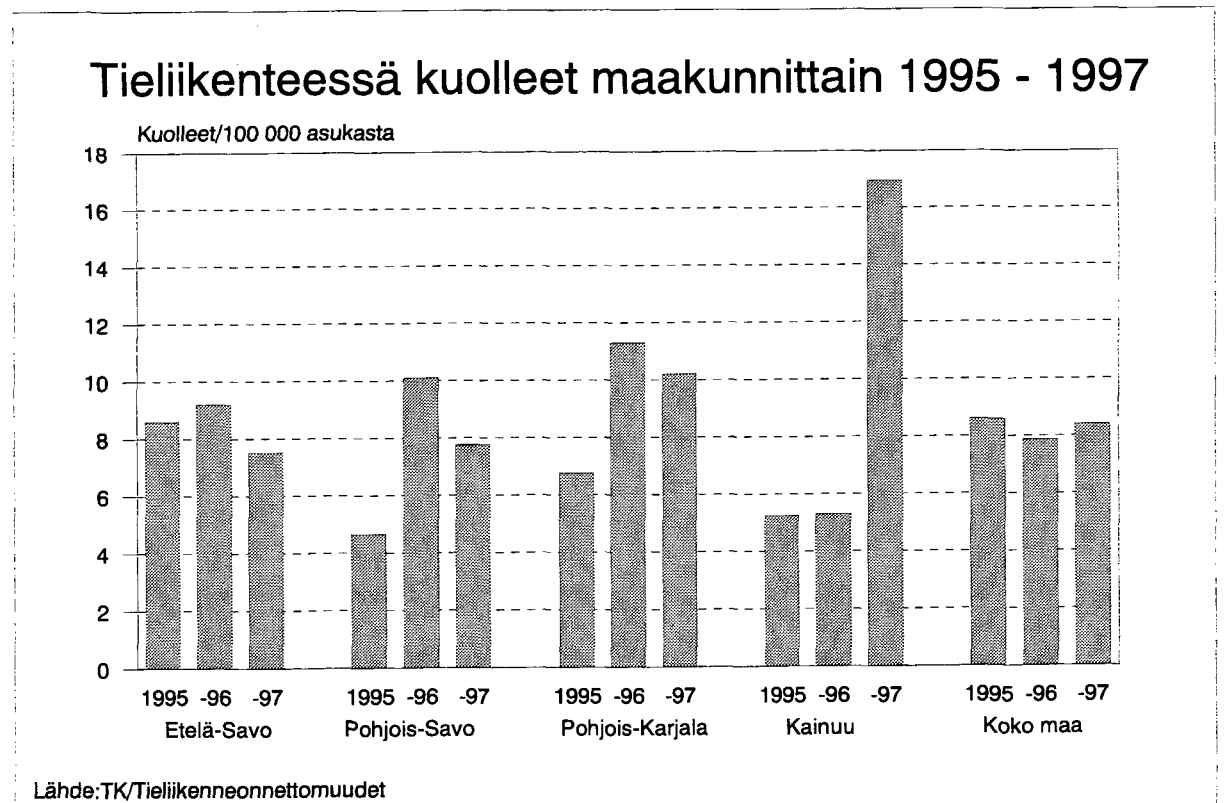
Kuva 106. Henkilöautoliikenne itärajalla 1997.

Kuva 107. Henkilöautoliikenteen muutos itärajalla 1997.

Kuva 108. Kotimaan lentoliikenne Itä-Suomen suurimmilla lentoasemilla 1986 - 1997.

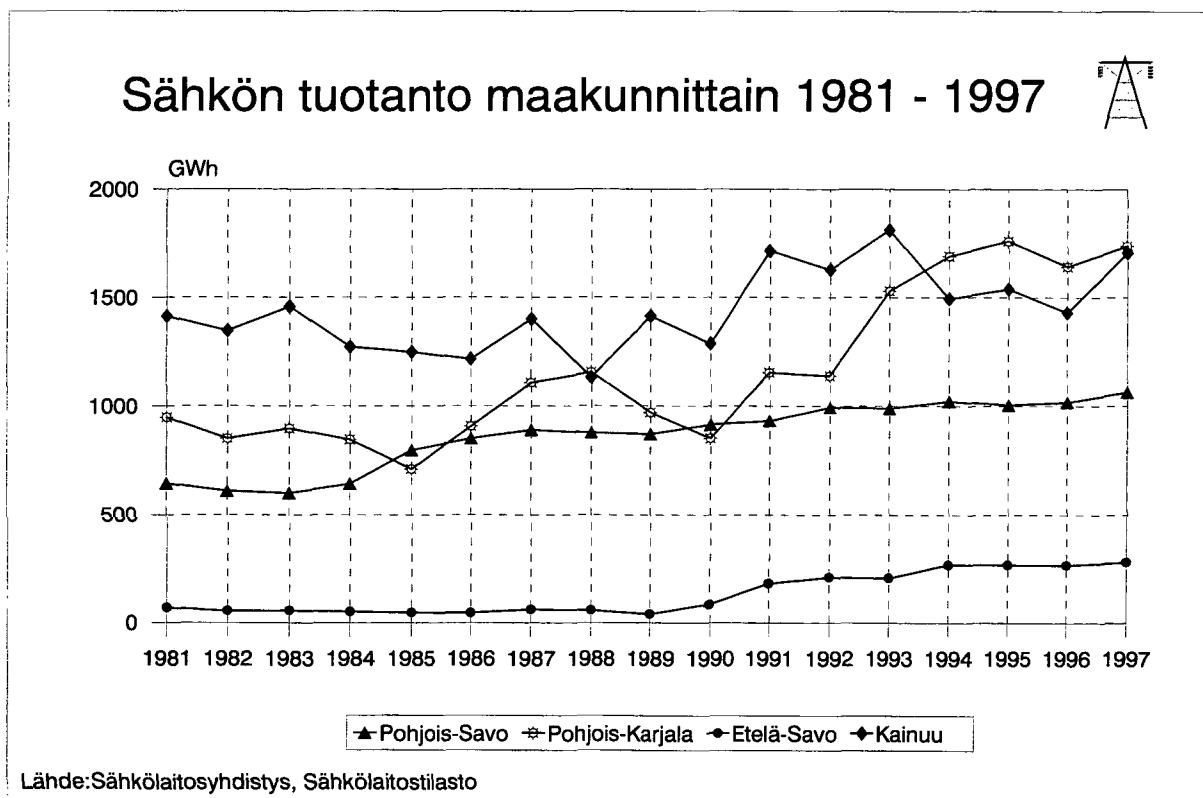
Kuva 109. Tieliikenteessä kuolleet maakunnittain 1995 - 1997.

ENERGIATALOUS

Sähkön tuotanto on kasvanut tasaisesti Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnissa viimeisen kuudentoista vuoden aikana. Pohjois-Karjalassa tuotanto on kasvanut jyrkimmin vuodesta 1992 lähtien. Kainuussa sähkön tuotanto kasvoi vuonna 1997 lähes 20 % edellisvuodesta. Vuonna 1997 Suomessa tuotetun vesivoimaenergian osuus Itä-Suomessa oli alle 18 % ja siitä suurin osa tuotettiin Kainuussa.

Sähkön kulutus on kasvanut tasaisesti tarkastelualueilla. Suurin kulutus on Pohjois-Savossa. Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Savossa se on vain puolet siitä. Vuonna 1997 Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa yksityinen sähkön kulutus oli yli 30 % maakuntien koko kulutuksesta, kun vastaava maan keskiarvo oli 22 %. Itä-Suomen jalostuksen osuus kokonaiskulutuksesta on pieni verrattuna koko maan keskiarvoon. Kainuussa jalostuselinkeinot käyttävät energiasta noin 74 %. Kunnittaisessa tarkastelussa yksityinen sähkön kulutus asukaslukuun suhteutettuna oli suurin Kontiolahdella ja pienin Kiuruvedellä vuonna 1997.

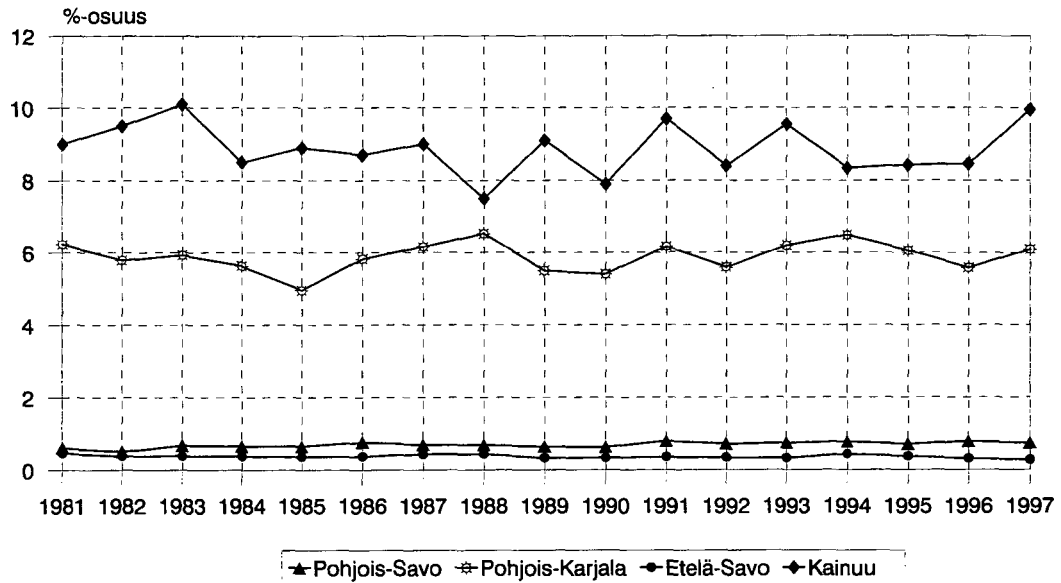
Itä-Suomessa sähköomavaraisuus oli suurin Pohjois-Karjalassa, jossa se jäi vain vähän alle sadan prosentin. Kainuussa sähköomavaraisuus nousi hieman edellisvuodesta. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon maakunnissa se jäi 25 % tienoille.

Kuva 110. Sähkön tuotanto maakunnittain 1981 - 1997.

Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1997

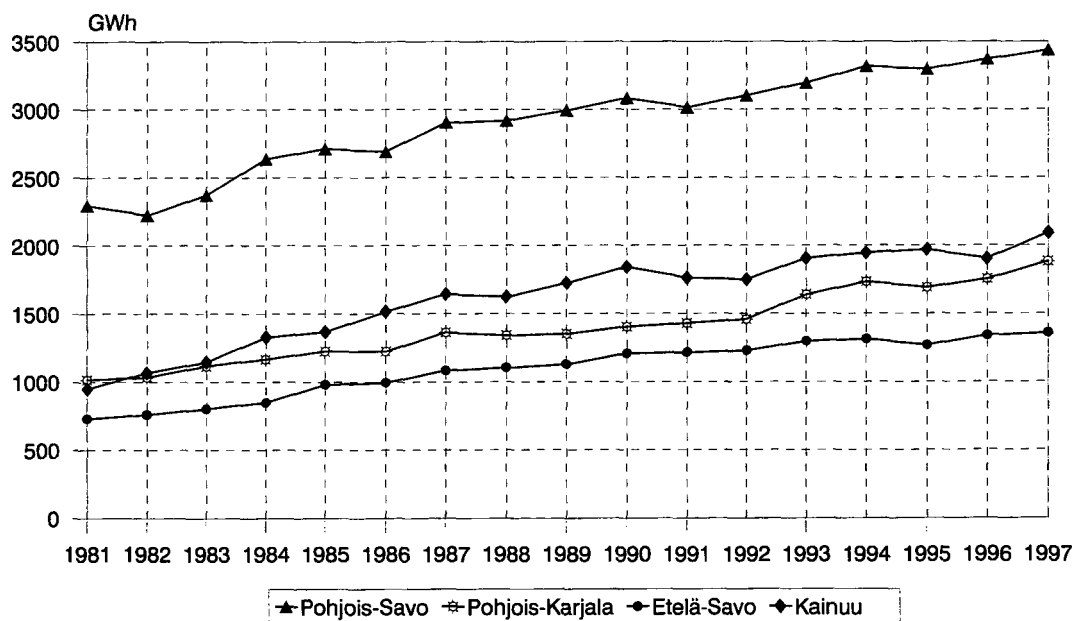
Osuus maassa tuotetusta vesienergiasta

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 111. Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1997.

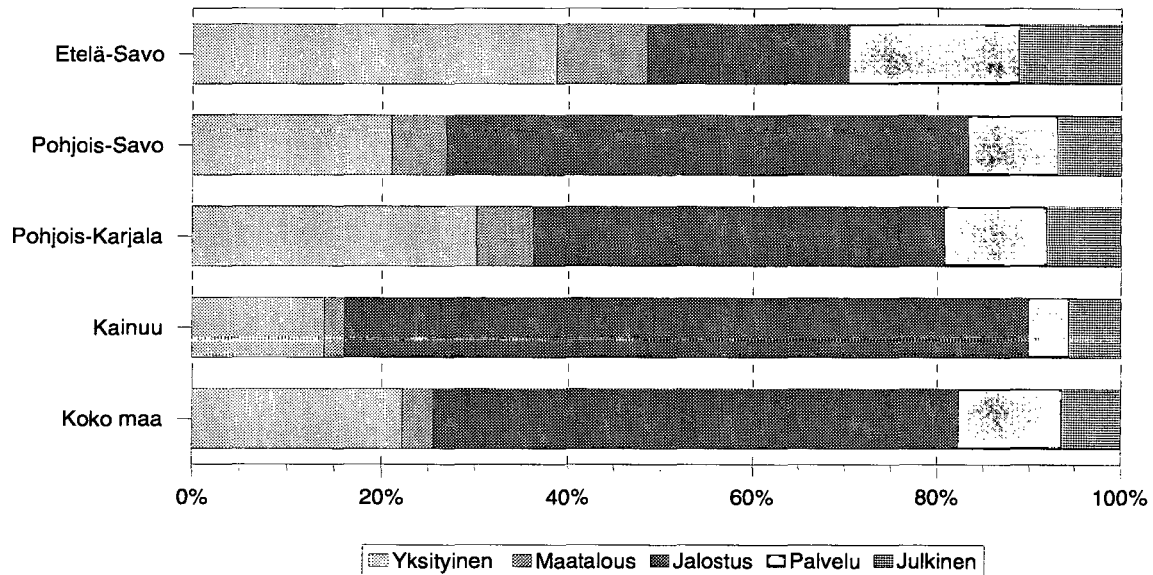
Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1997

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 112. Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1997.

Sähkön kulutus eri käyttäjäryhmissä maakunnittain 1997

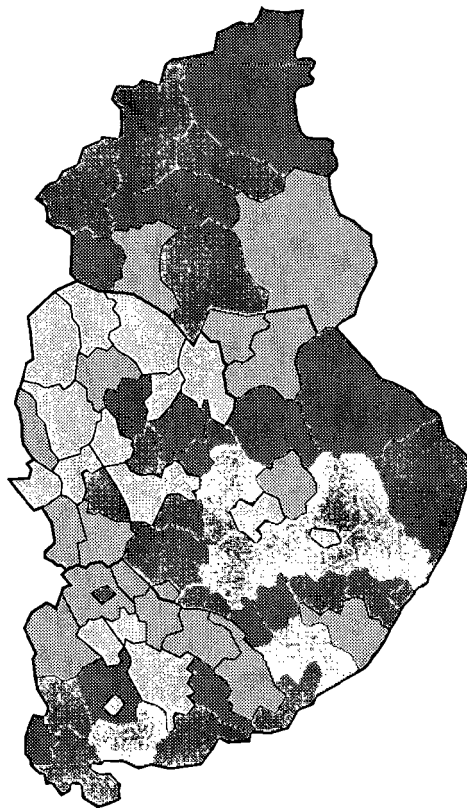
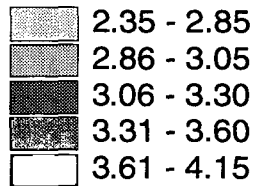
Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 113. Sähkön kulutus eri käyttäjäryhmissä maakunnittain 1997.

Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1997

Maakuntaraja

MWh/asukas

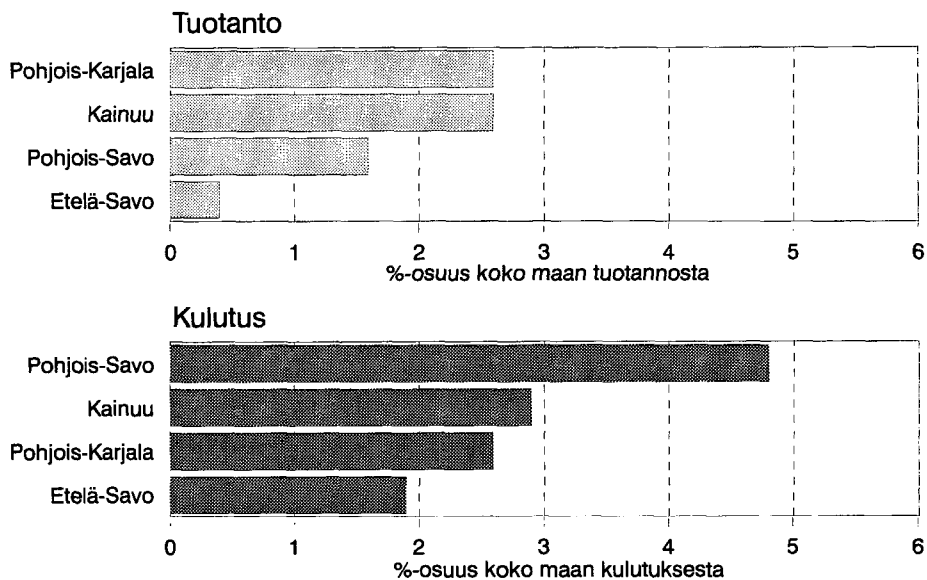

Lähde: Sähkölaitosyhdistys ry, Sähkölaitostilasto

Kuva 114. Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1997.

Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1997

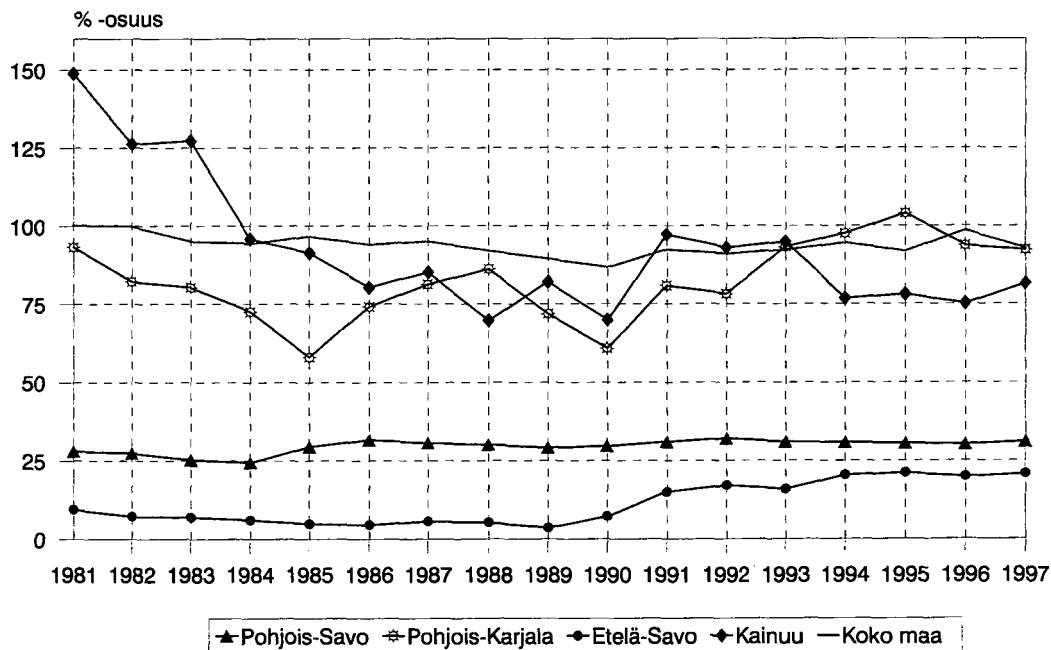
Osuus koko maan tuotannosta ja kulutuksesta

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

Kuva 115. Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1997.

Sähköomavaraisuus maakunnittain 1981 - 1997

Lähde: Sähkölaitosyhdistys, Sähkölaitostilasto

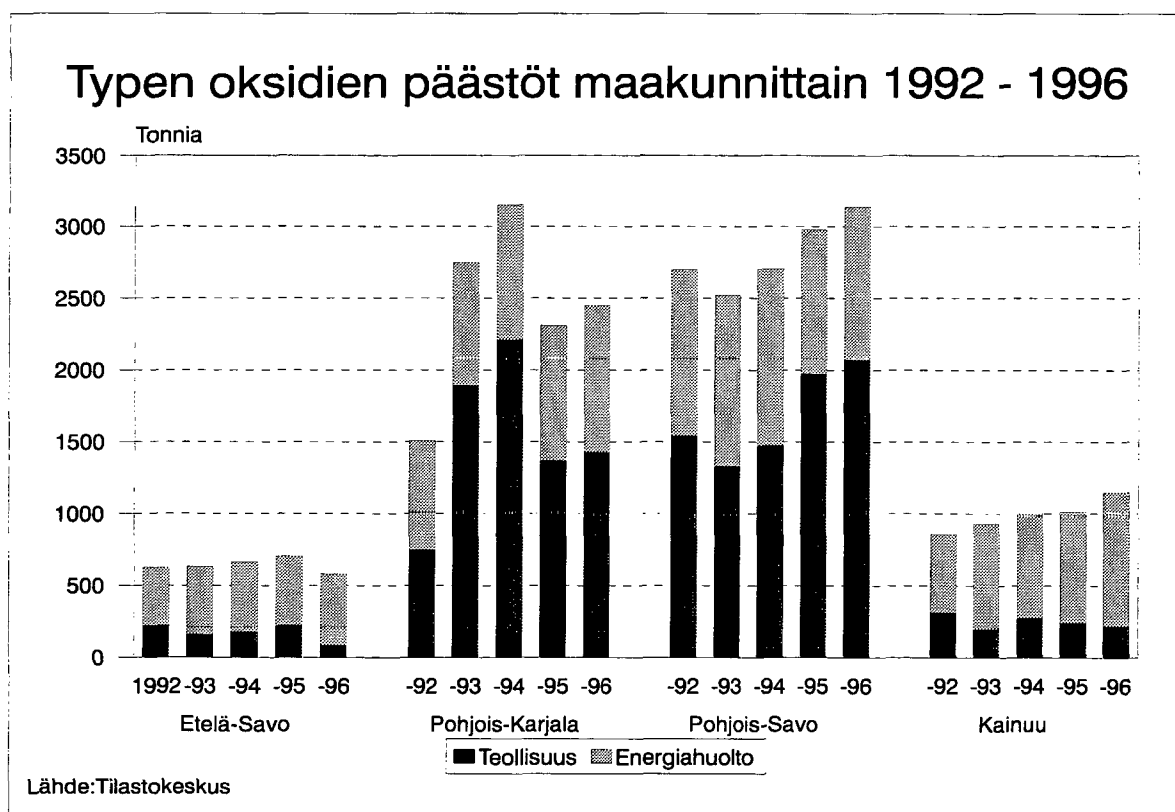
Kuva 116. Sähköomavaraisuus maakunnittain 1981 - 1997.

YMPÄRISTÖN TILA

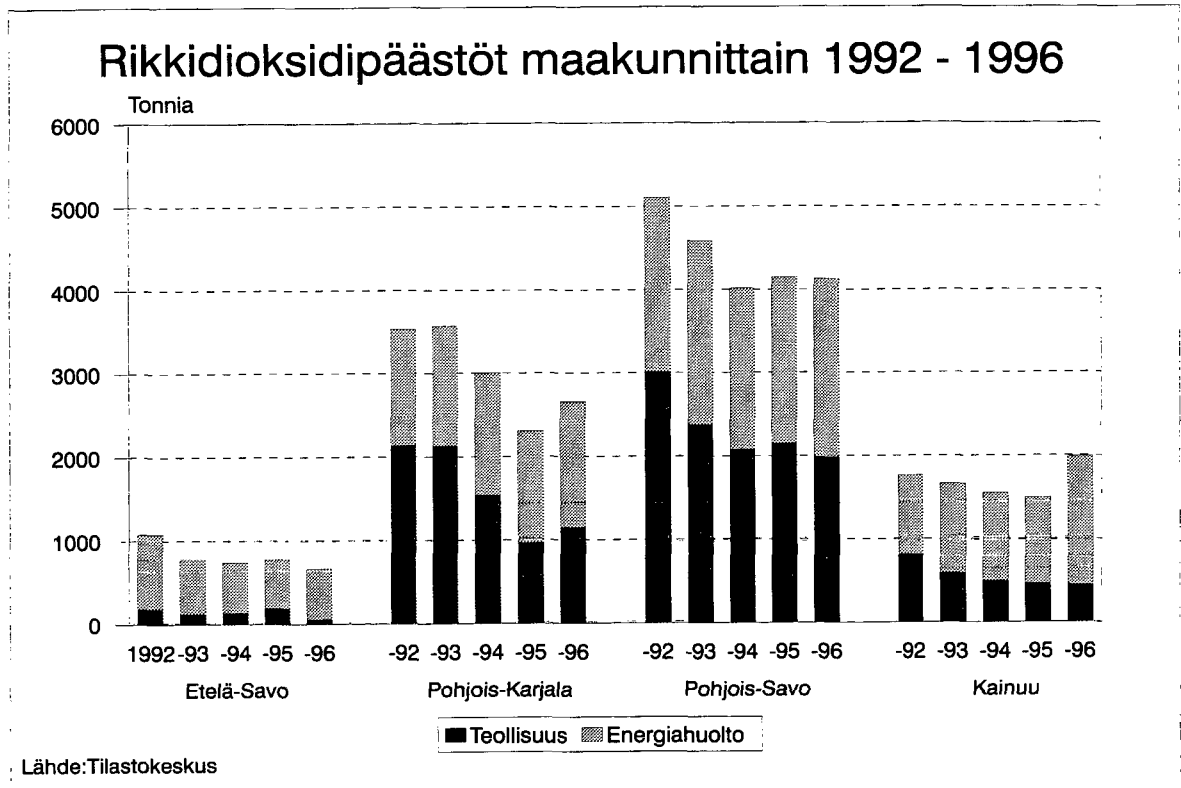
Vuonna 1996 typen oksidien päästöt kasvoivat edellisestä vuodesta Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa ja vastaavasti vähenivät Etelä-Savossa, jossa myös rikki-dioksidi- ja hiukkaspäästöt vähenivät. Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa sen sijaan rikki-päästöt kasvoivat. Hiukkaspäästöt vähentyivät kaikissa muissa Itä-Suomen maakunnissa paitsi Pohjois-Karjalassa.

Maakunnittaiset ja kunnittaiset tiedot on huomioitu vain ilmoitusvelvollisten laitosten osalta. Itä-Suomessa on tämän kriteerin täyttäviä päästöjen aiheuttajia 42 kunnan alueella. Vuonna 1996 typen oksidipäästöt asukasta kohti olivat suurimmat Enon kunnassa. Rikki-dioksidipäästöt olivat suurimmat Siilinjärvellä ja Kajaanissa, yli 40 kg/asukas.

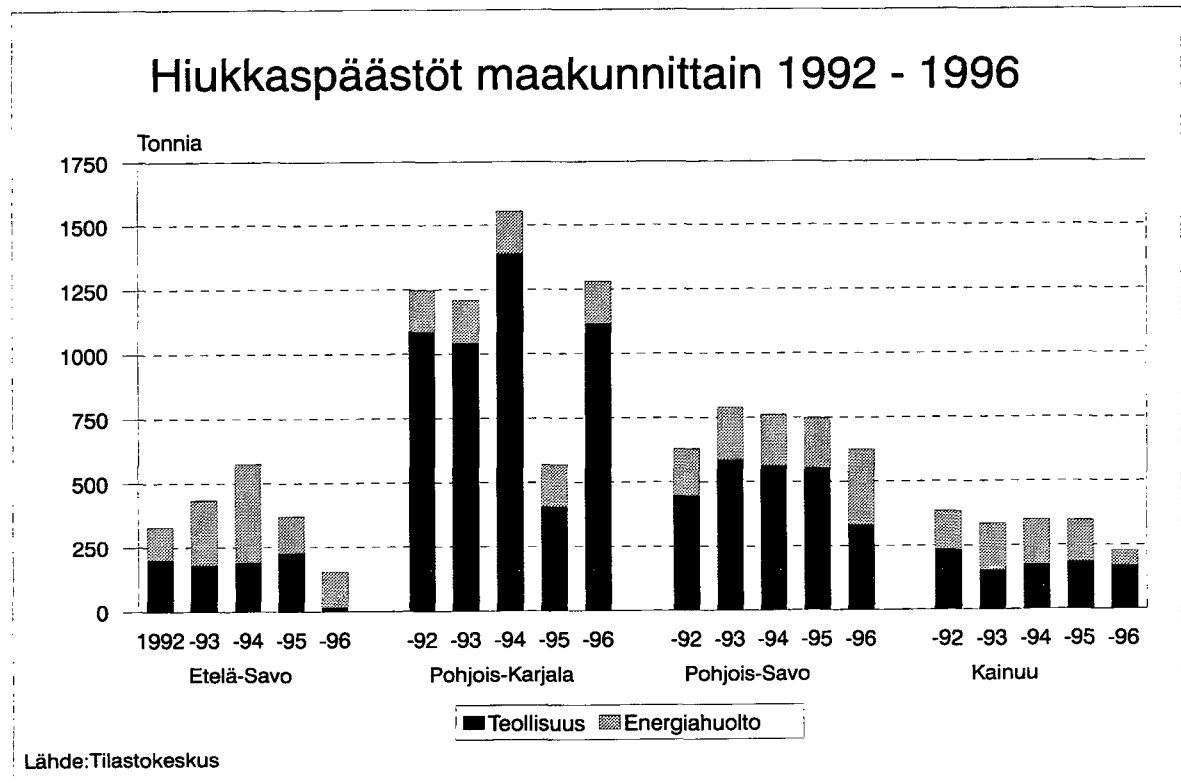
Itä-Suomen alueella sijaitsee 8 kansallispuistoa ja 5 luonnonpuistoa. Suurin kansallispuisto, Patvinsuo, sijaitsee Lieksan ja Ilomantsin kuntien alueella.

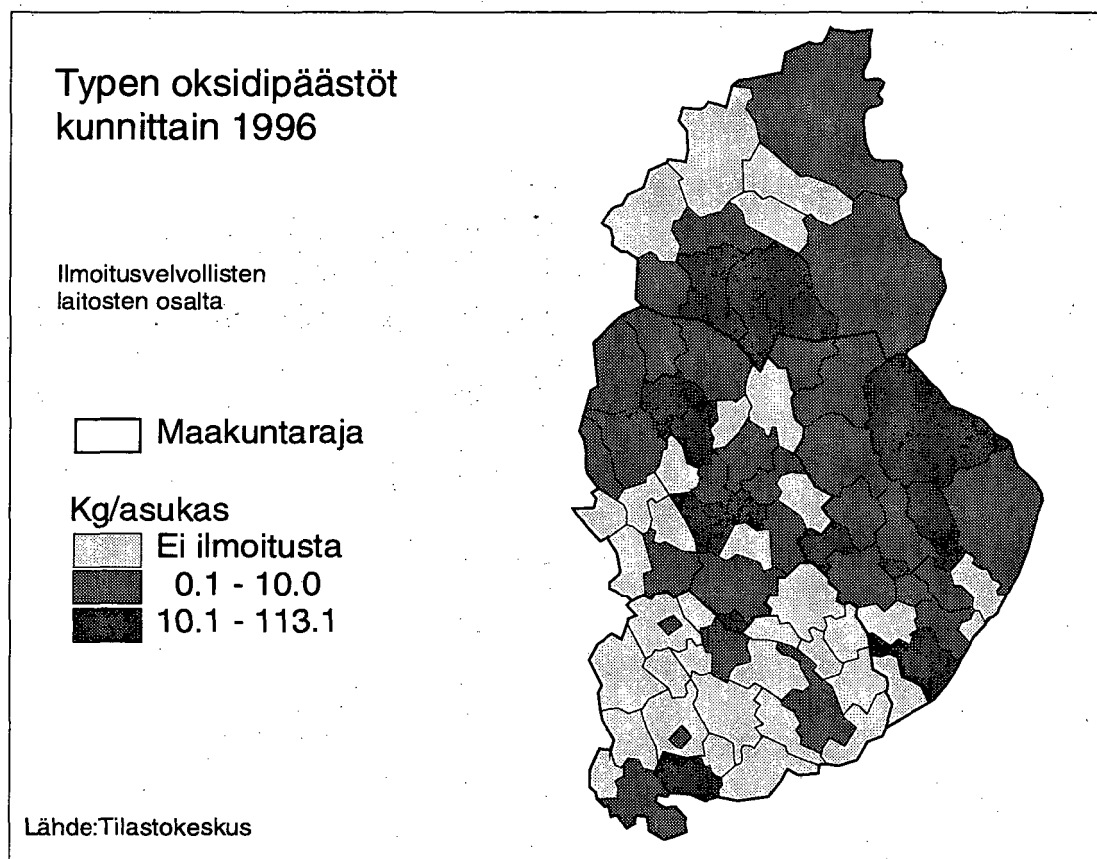
Kuva 117. Typen oksidien päästöt maakunnittain 1992 - 1996.

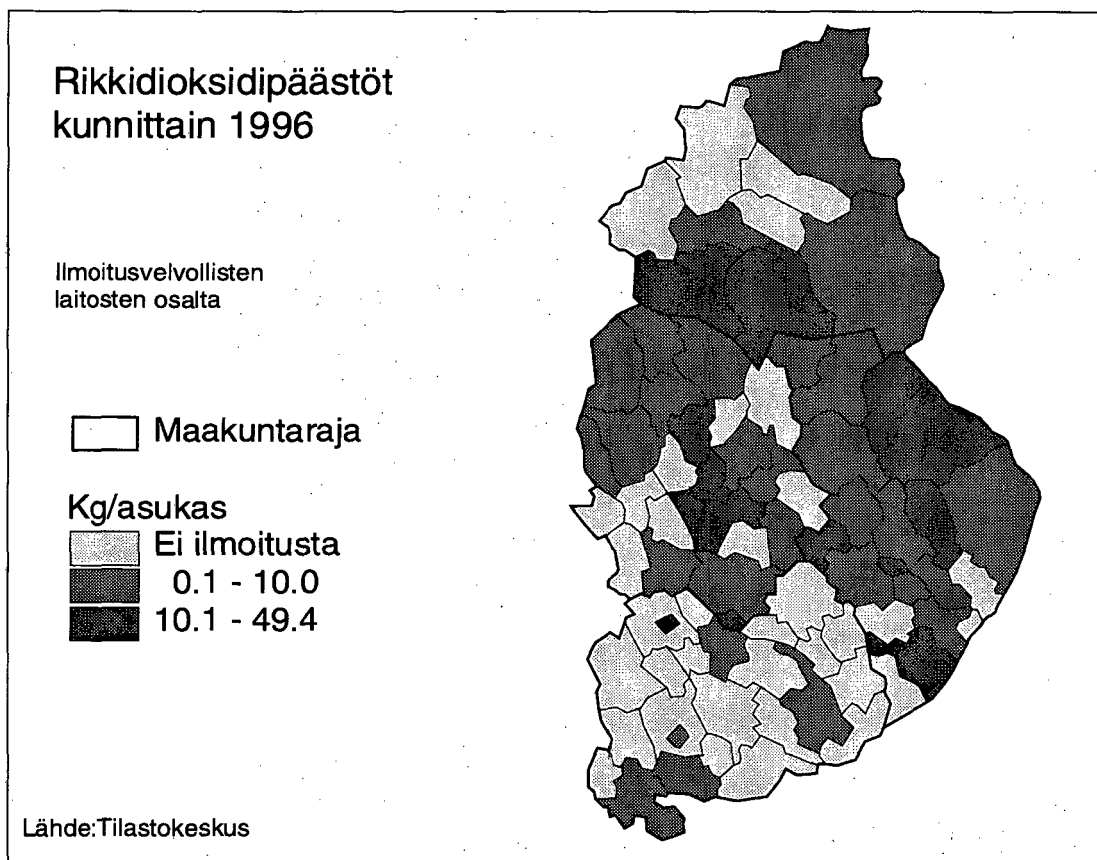
Kuva 118. Rikkidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1996.

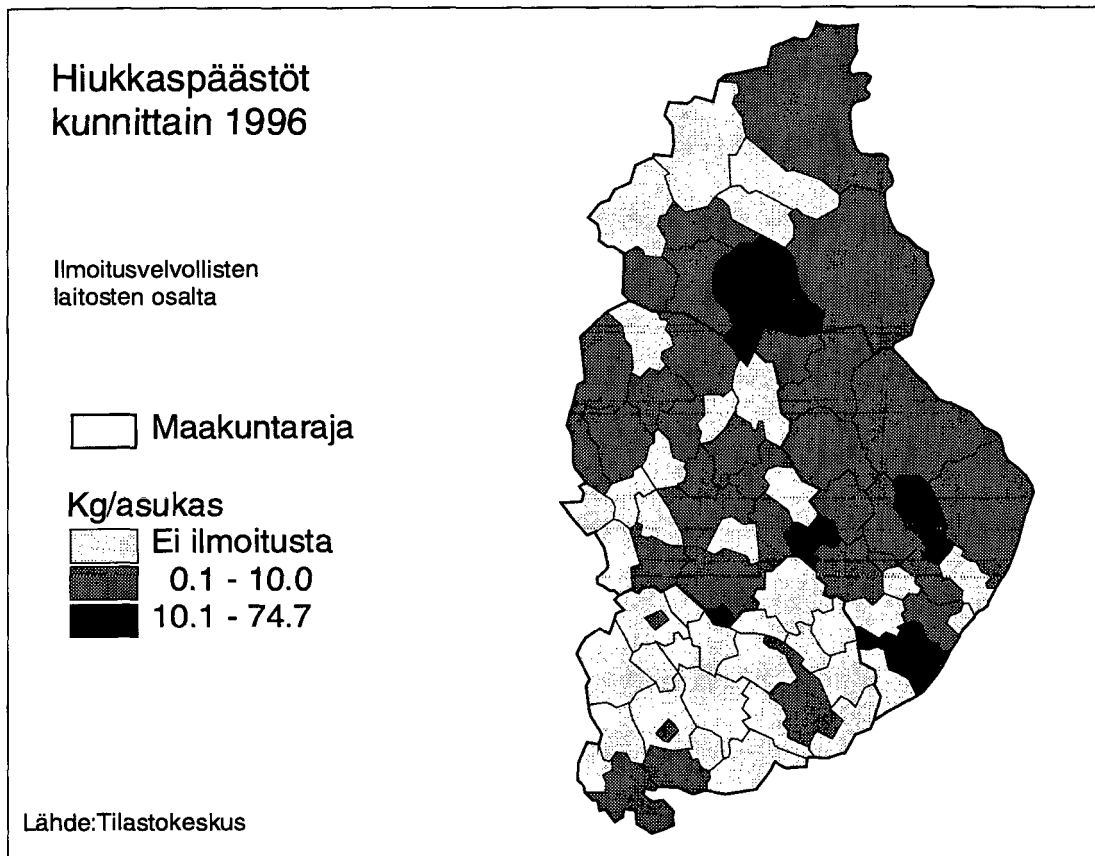
Kuva 119. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1996.

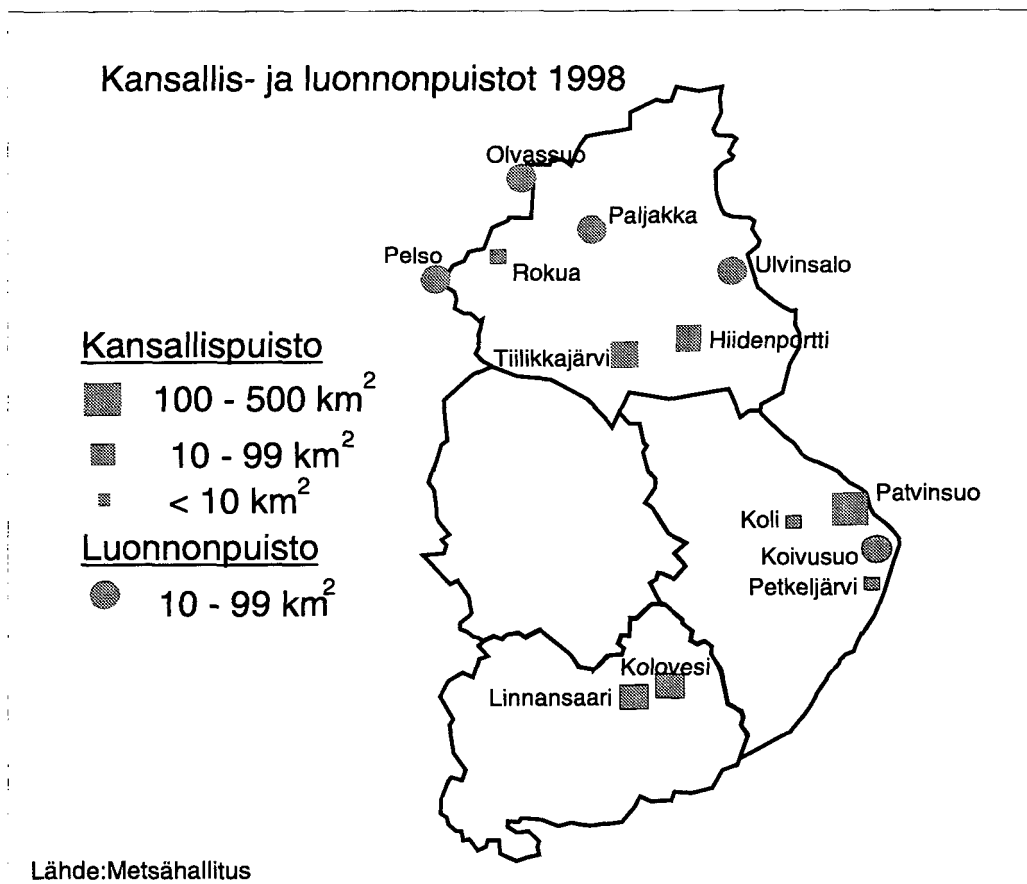
Kuva 120. Typen oksidipäästöt (No_x) kunnittain 1996.

Kuva 121. Rikkidioksidipäästöt (SO_2) kunnittain 1996.

Kuva 122. Hiukkaspäästöt kunnittain 1996.

Kuva 123. Kansallis- ja luonnonpuistot 1998.

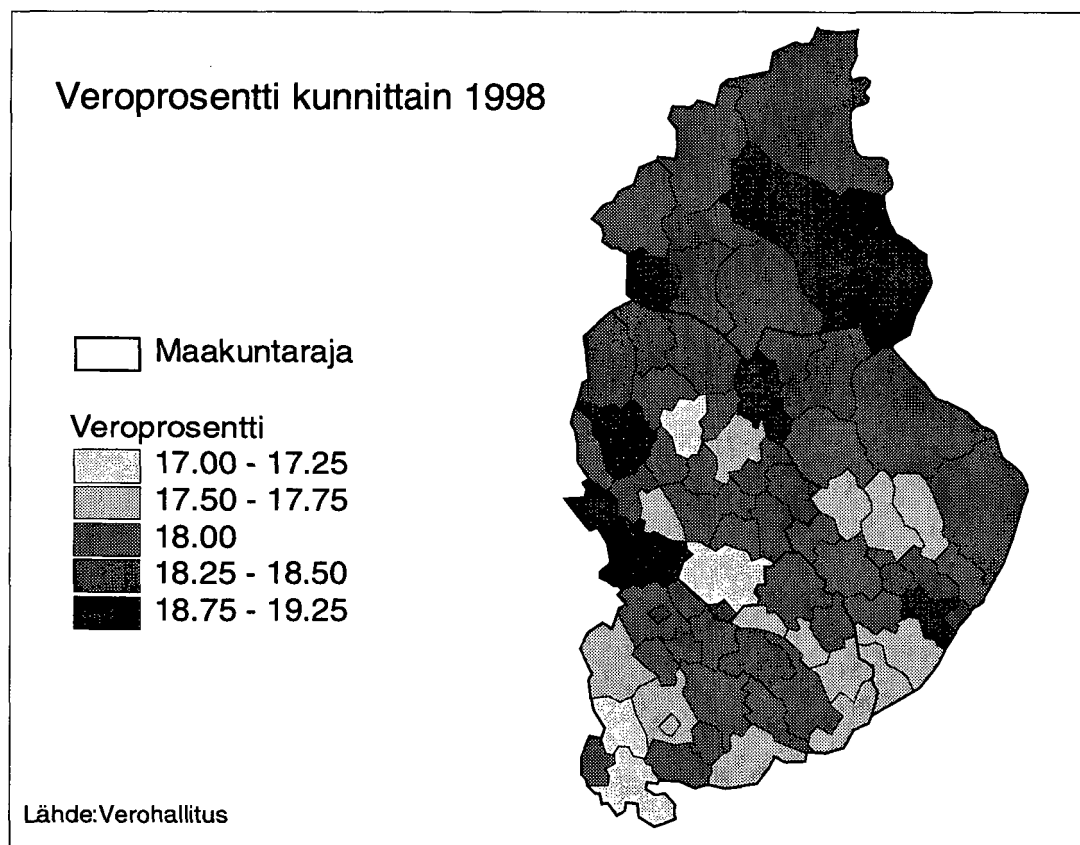
KUNNALLISTALOUS

Vuoden 1997 alussa otettiin Manner-Suomen kunnissa käyttöön uusi kirjanpitojärjestelmä, jossa soveltuvin osin noudatetaan kirjanpitolakia. Myös opetustoiminnan valtionapujärjestelmä muuttui vuonna 1997. Kunnallistalouden tunnusluvut on laskettu Kuntaliiton suositusten mukaisesti. Tunnusluvut eivät ole vertailukelpoisia vuoden 1996 ja sitä aikaisemmissa tilastoissa julkaistujen tunnuslukujen kanssa. **Verrattaessa tunnuslukuja toisiin kuntiin ja keskiarvoihin tulee se tehdä tietyllä varauksella, sillä kuntien tapa tuottaa palveluja eroaa toisistaan.** Kunnallistalouden käsitteiden selitykset ja laskukaavat löytyvät julkaisun lopusta.

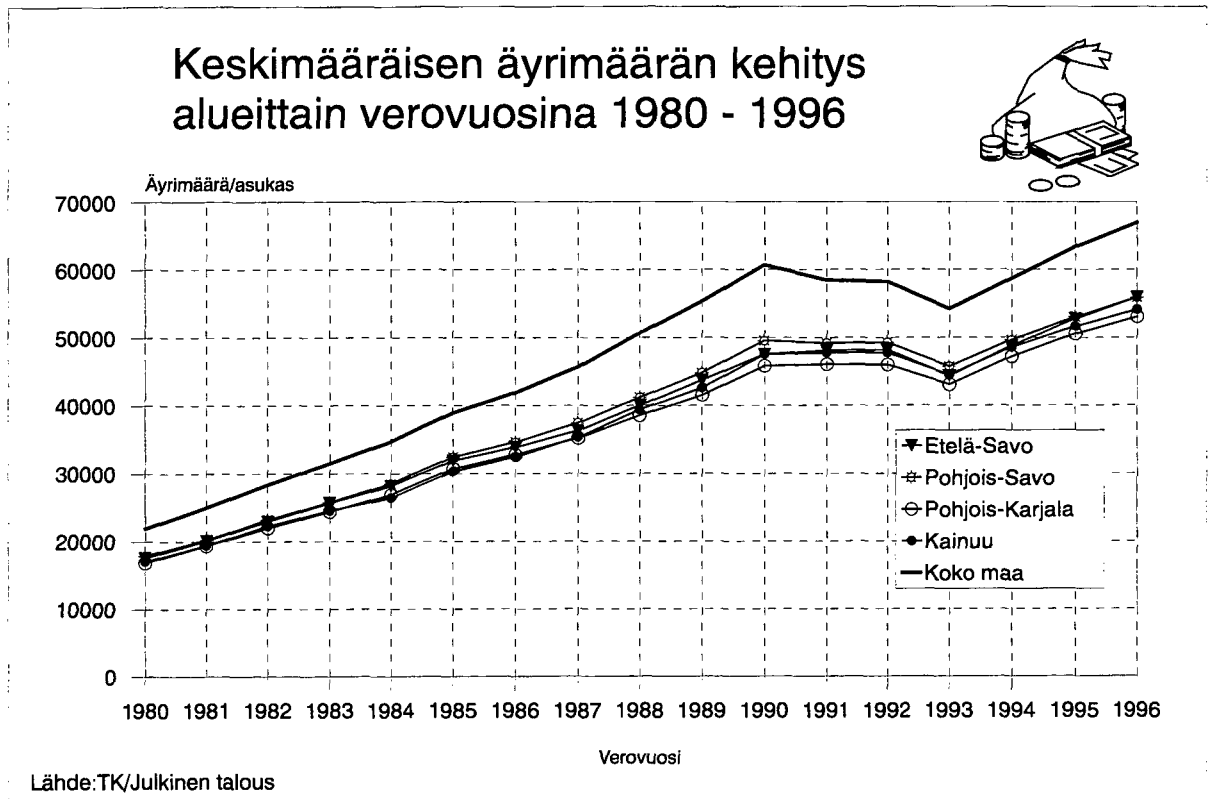
Veroprosentti vaihtelee vuonna 1998 Itä-Suomessa 17.00 ja 19.25 välillä. Alhaisin veroprosentti on kolmessa kunnassa (Mäntyharju, Lapinlahti ja Leppävirta). Korkein arvo on Ristijärvellä.

Keskimääräinen äyrimäärä asukasta kohti on kasvanut verovuoden 1993 laskun jälkeen kaikissa maakunnissa. Pohjois-Karjalan äyrimäärä/asukas on ollut lähes koko tarkastelukauden (1980 – 1996) Itä-Suomen alhaisin, Pohjois-Savossa vastaavasti korkein. Kaikissa Itä-Suomen maakunnissa keskimääräinen äyrimäärä on ollut koko tarkastelukauden maan keskiarvoa alempi.

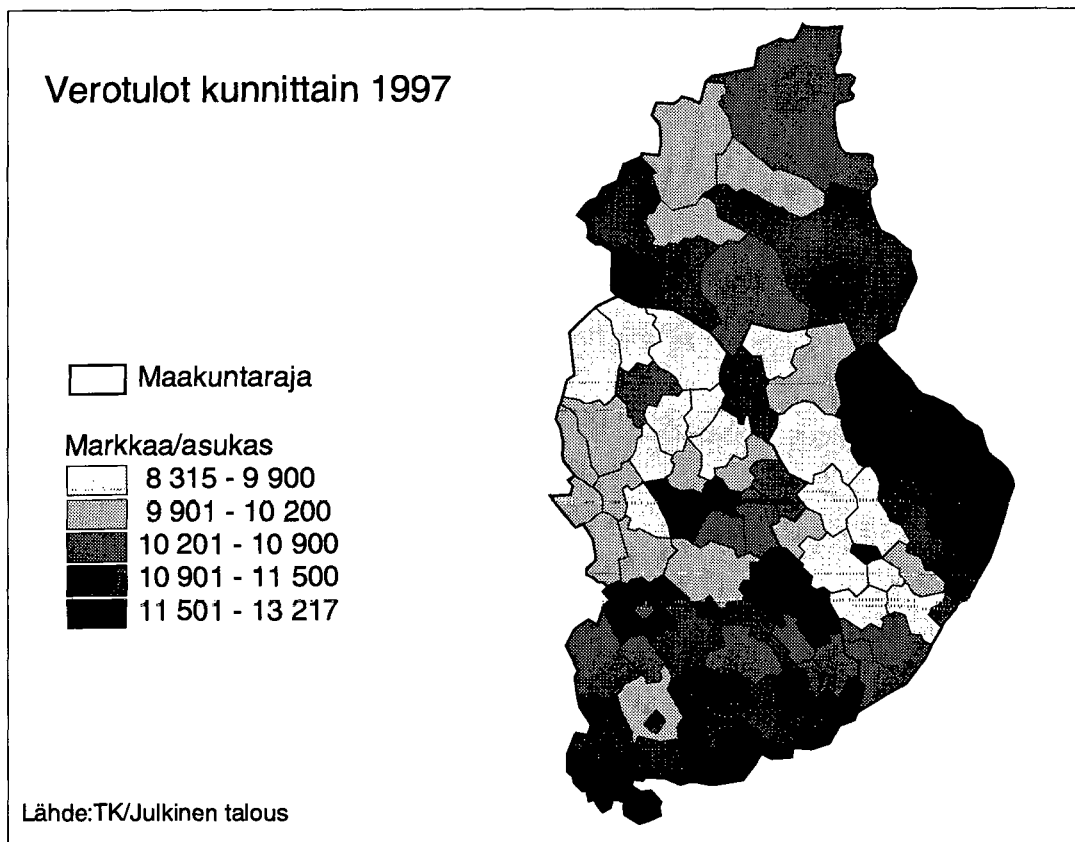
Keskimääräiset verotulot olivat Manner-Suomen kunnissa 12 700 markkaa asukasta kohti vuonna 1997. Itä-Suomessa tämä arvo ylittyi ainoastaan Varkaudessa. Polvijärvellä verotulot olivat Itä-Suomen pienimmät. Asukasta kohti laskettujen verotulojen muutos vuodesta 1996 vuoteen 1997 oli suurin Mäntyharjulla ja Värtsilässä. Yhteensä kuudessa Itä-Suomen kunnassa keskimääräiset verotulot alenivat. Eniten ne vähenivät Kontiolahdella ja Kuopiossa.

Kuva 124. Veroprosentti kunnittain 1998.

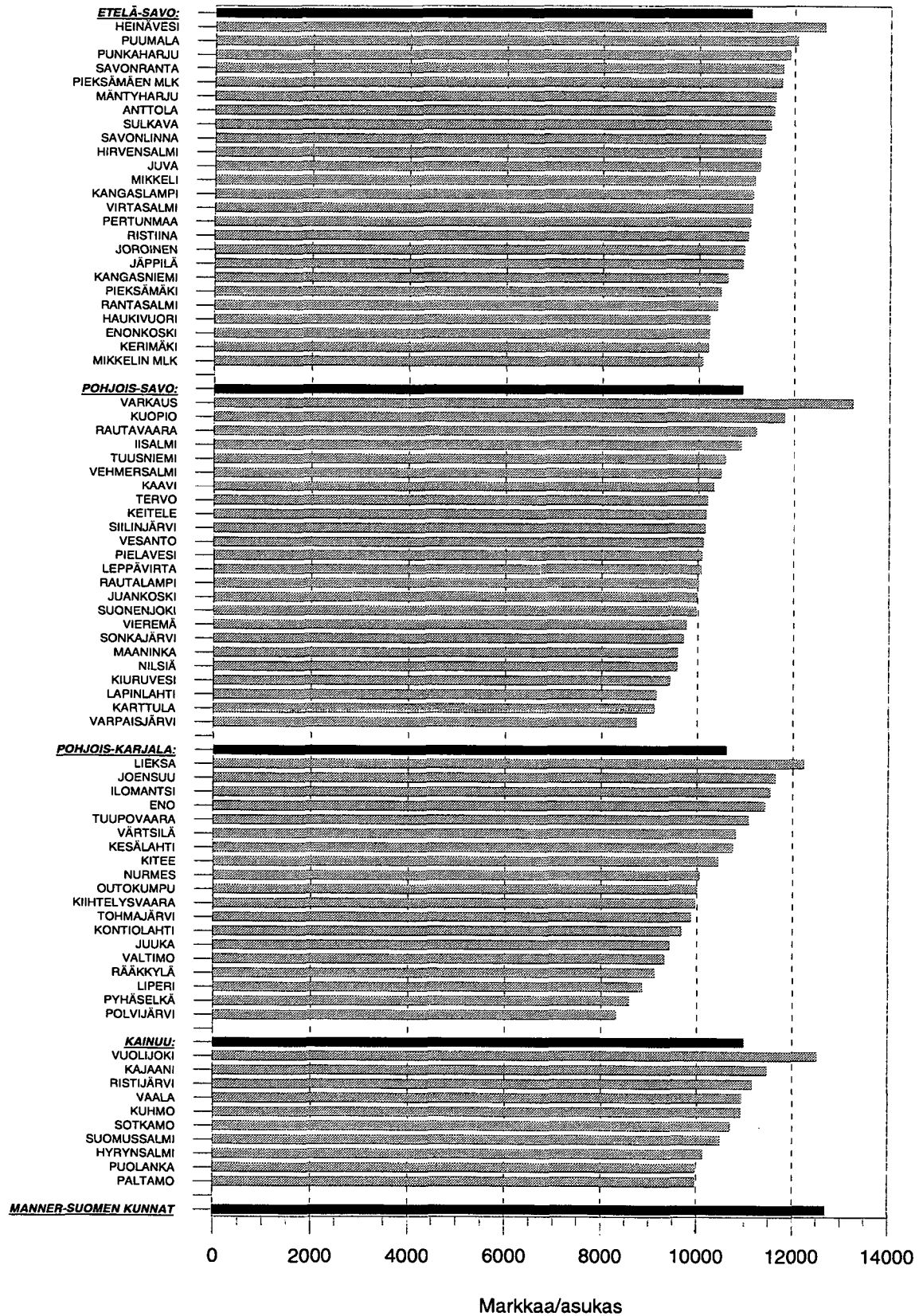

Kuva 125. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys alueittain verovuosina 1980 – 1996.

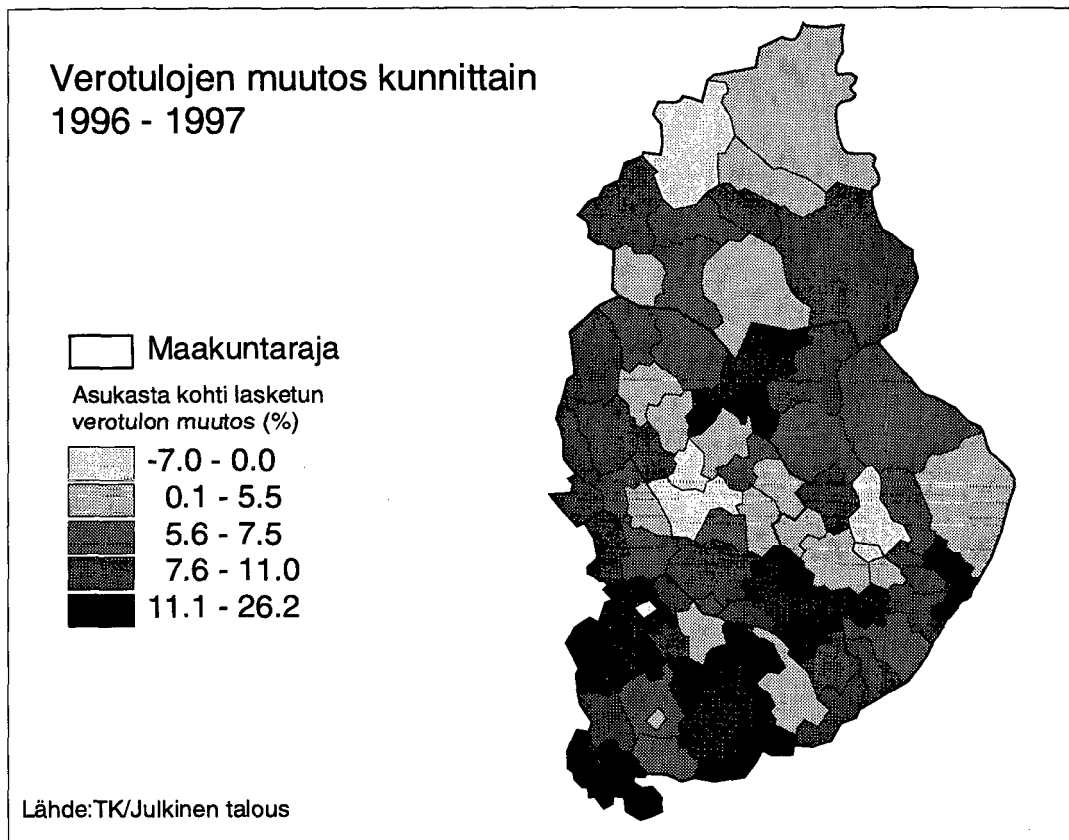
Kuva 126. Verotulot kunnittain 1997.

Verotulot kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 127. Verotulot kunnittain 1997.

Kuva 128. Verotulojen muutos kunnittain 1996 – 1997.

Kunnan vuosikate (markkaa/asukas) oli Heinävedellä ja Hirvensalmella Itä-Suomen paras vuonna 1997. Vuosikate oli negatiivinen yhteensä 11 kunnassa. Negatiivisin se oli Vuolijoella ja Siilinjärvellä.

Kunnan toimintakate (markkaa/asukas) oli negatiivisin Vuolijoella, Tuupovaarassa ja Puolangalla, yli 18 000 markkaa asukasta kohti.

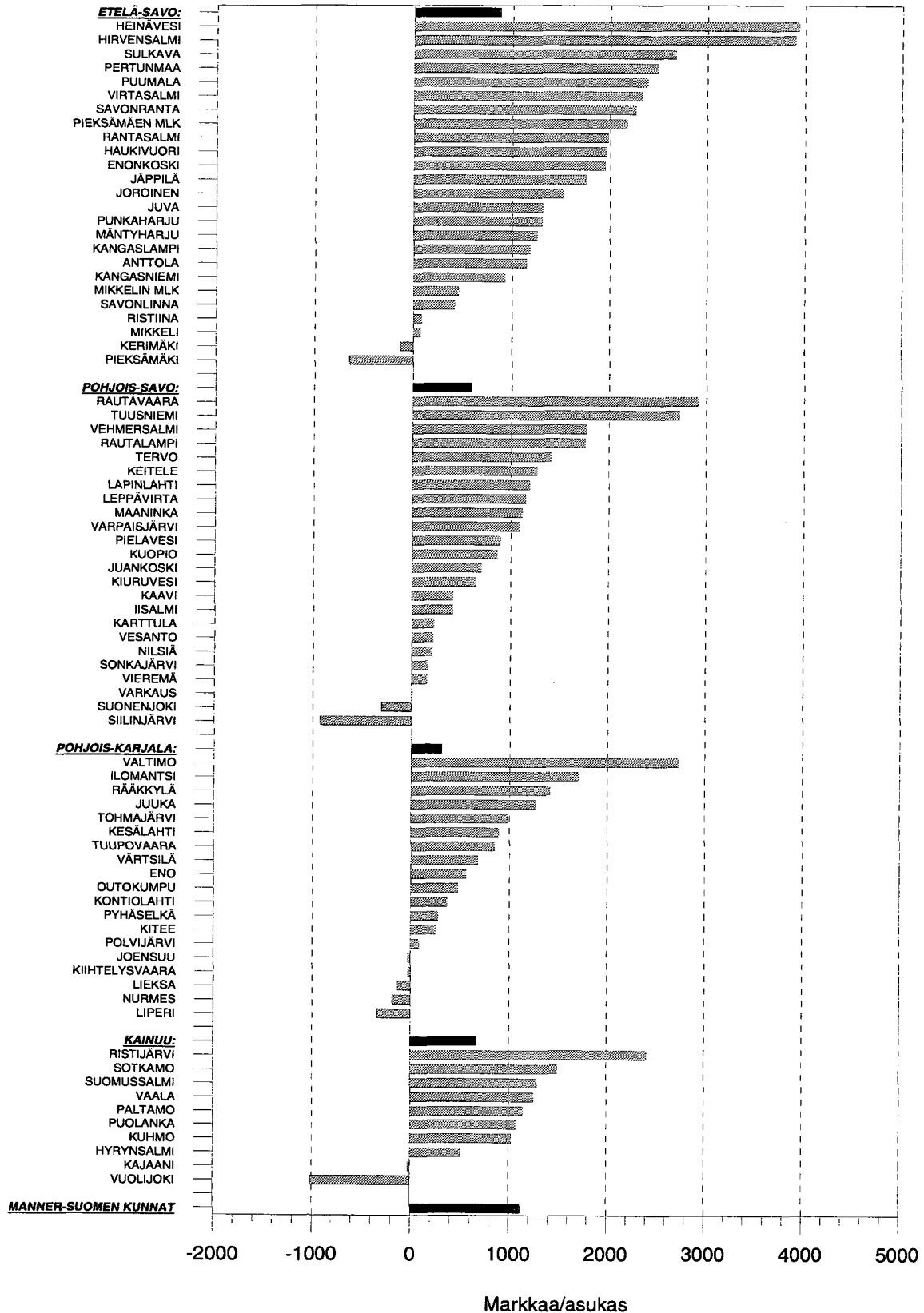
Lainakanta oli suhteellisesti suurin Rautavaaralla, Joensuussa ja Mikkelissä, yli 7 500 markkaa asukasta kohti vuonna 1997. Myös Mikkelin maalaiskunnassa, Joroisilla sekä Keiteleellä, Maaningan ja Ristijärven kunnissa lainakanta oli yli 6 000 markkaa asukasta kohti. Itä-Suomen pienin se oli Heinäveden ja Valtimon kunnissa, alle 300 markkaa.

Suhteellinen velkaantuneisuus (%) oli suurin Mikkelissä, Mikkelin maalaiskunnassa ja Joensuussa, yli 50 %. Pienin se oli Hirvensalmella, 8.3 %.

Kassan riittävyys oli paras Heinäveden kunnassa, yli 155 päivää. Itä-Suomen pienin se oli Pieksämäen maalaiskunnassa, Kerimäellä, Kangasniemellä ja Joensuussa, alle puoli päivää. Kassan riittävyyden laskukaava poikkeaa aikaisemmissa tilastoissa käytetystä kassan riittävyys (pv) laskukaavasta.

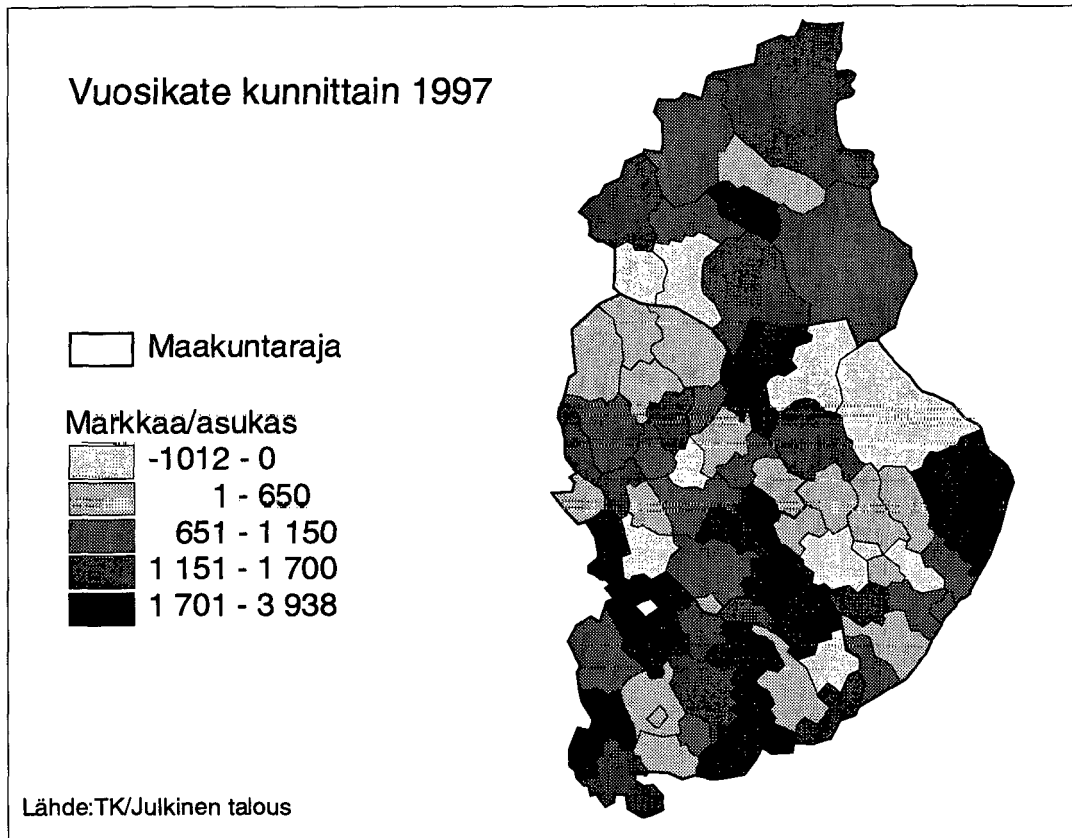
Yleishallinnon nettokustannukset asukasta kohti laskettuna olivat suurimmat Värtsilässä, yli 2 000 markkaa. Suomussalmen selvästi muista poikkeava arvo johtuu työllisyystukien poikkeavasta kirjaamisesta yleishallinnon lohkolle.

Vuosikate kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

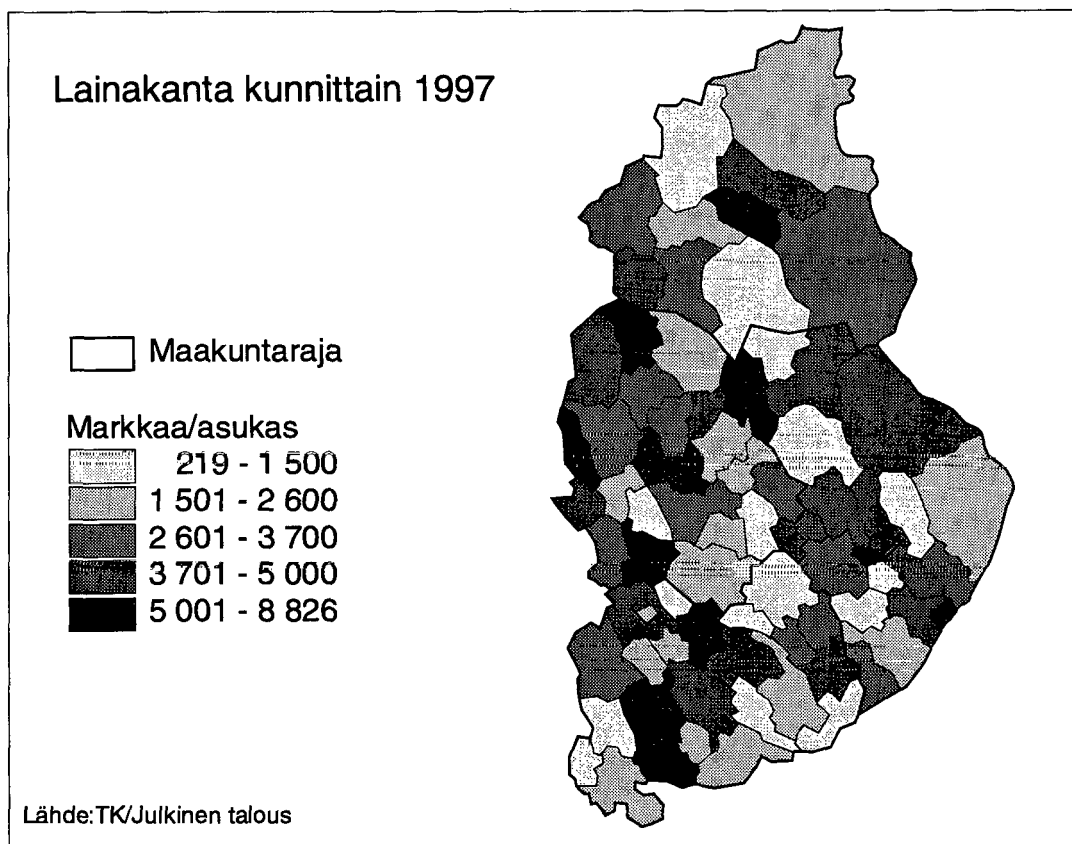

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 129. Vuosikate kunnittain 1997.

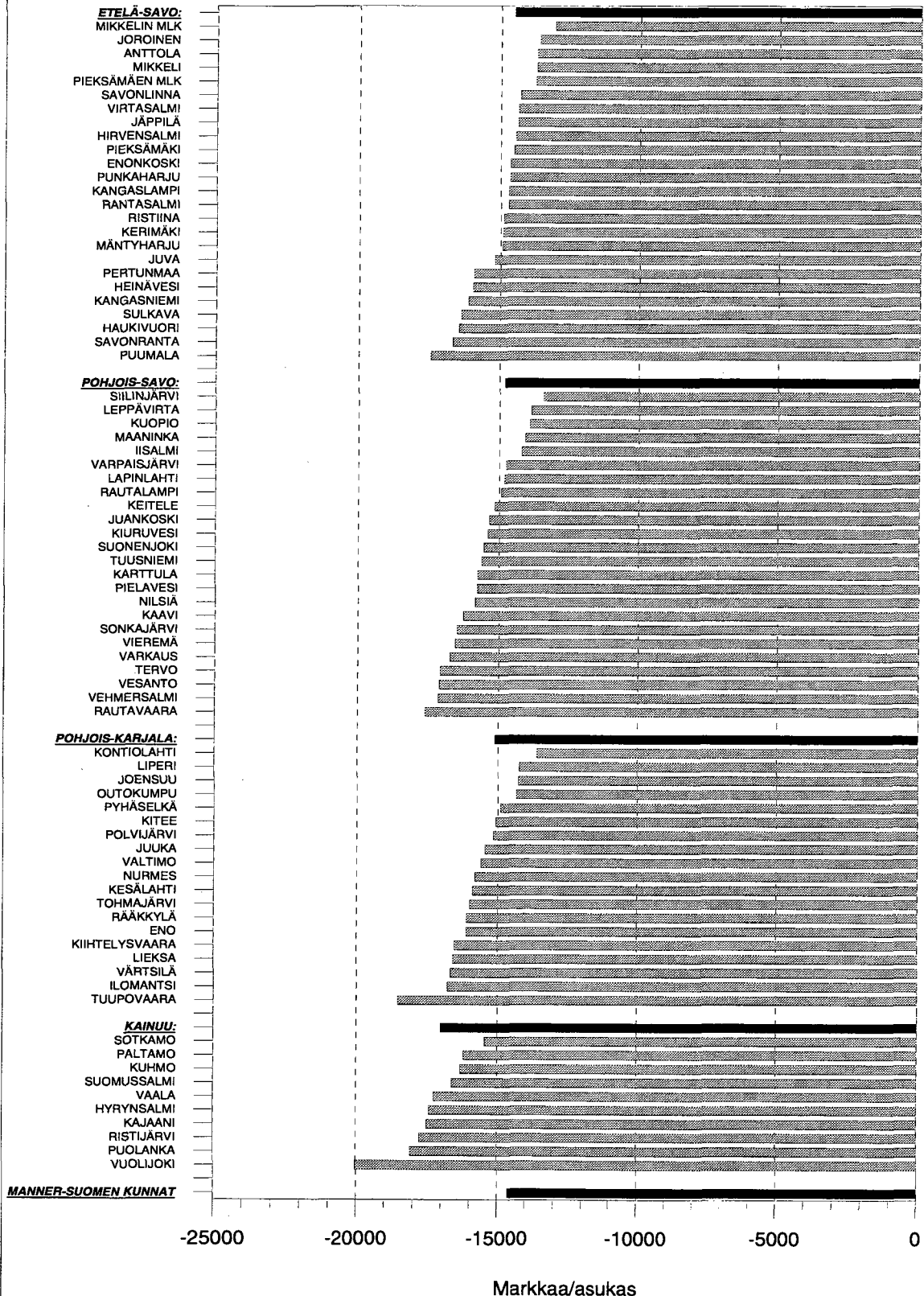

Kuva 130. Vuosikate kunnittain 1997.

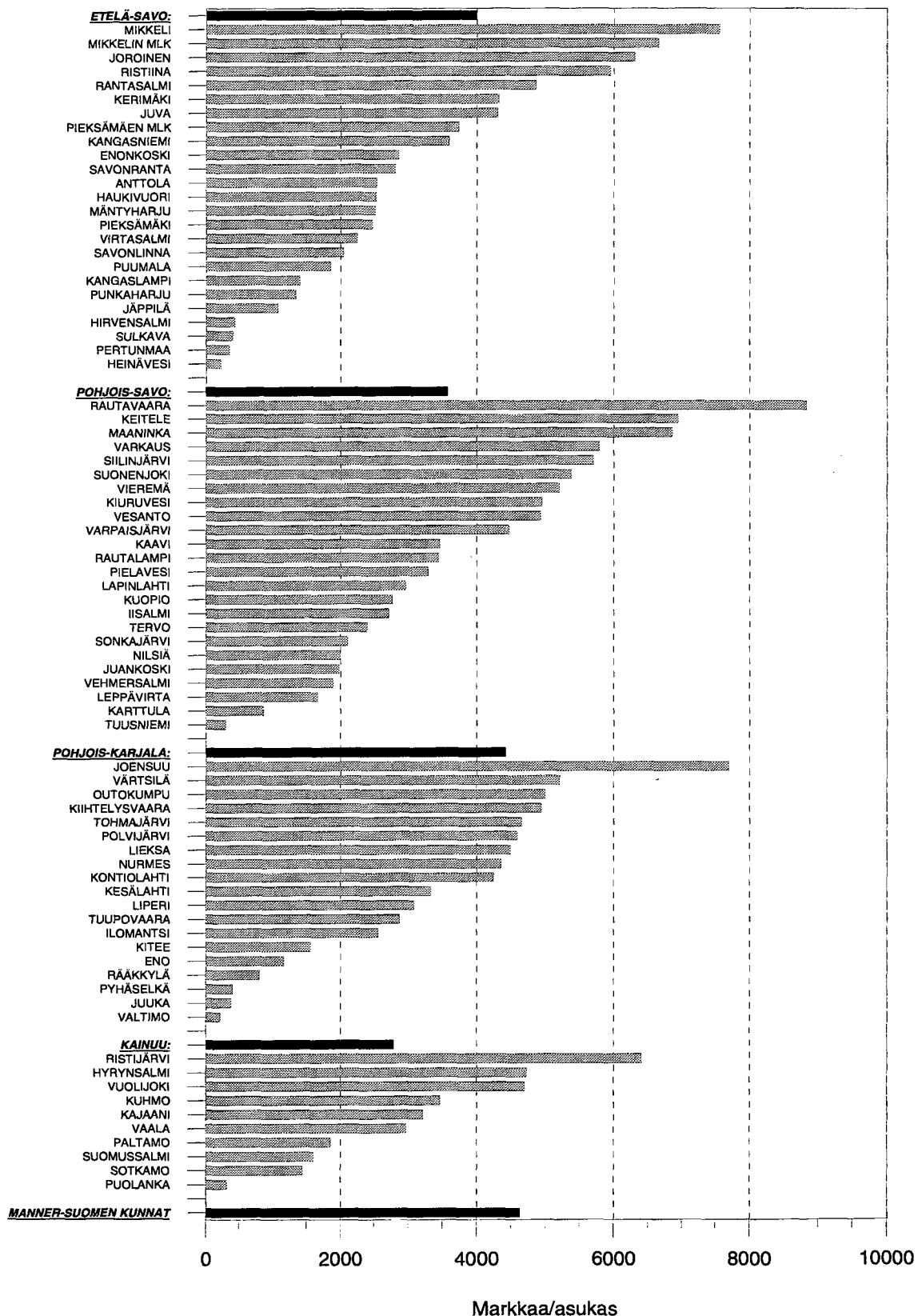
Kuva 131. Lainakanta kunnittain 1997.

Toimintakate kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Kuva 132. Toimintakate kunnittain 1997.

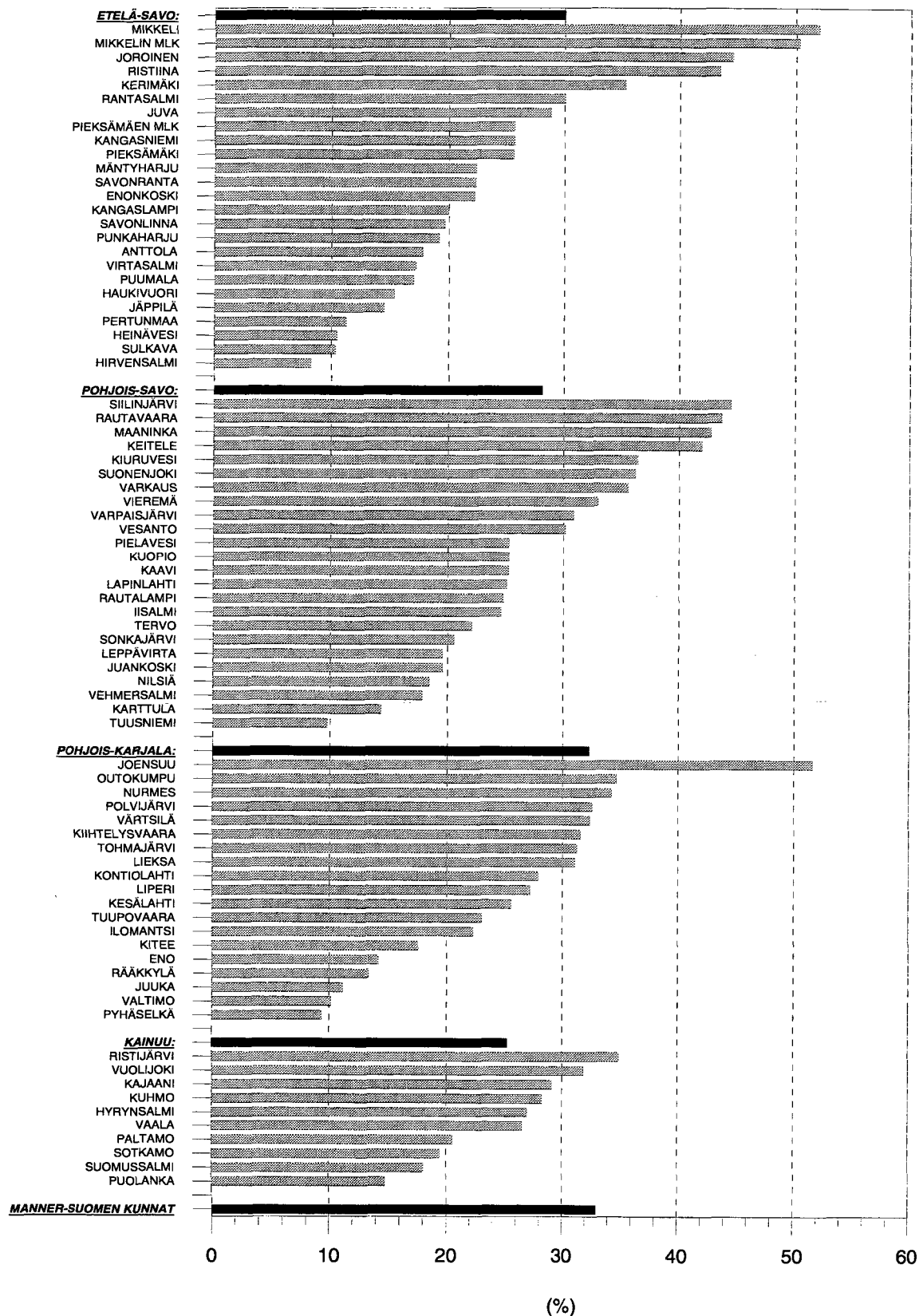
Lainakanta kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

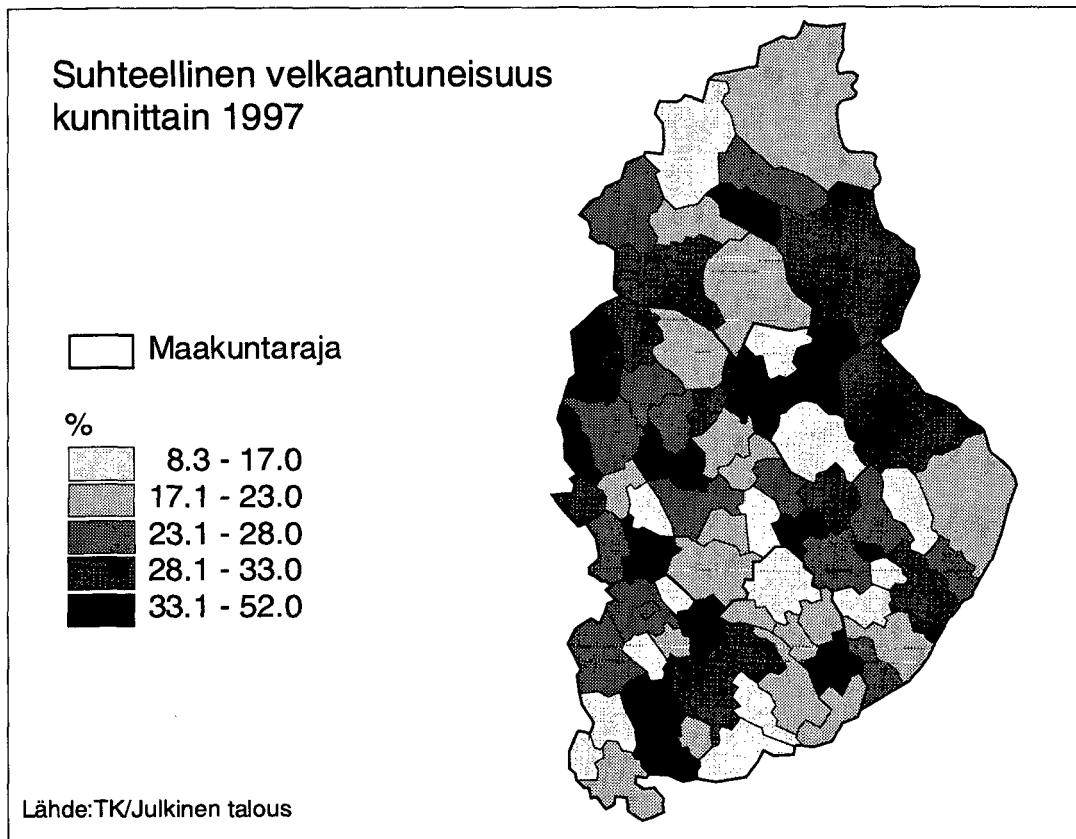
Kuva 133. Lainakanta kunnittain 1997.

Suhteellinen velkaantuneisuus kunnittain 1997

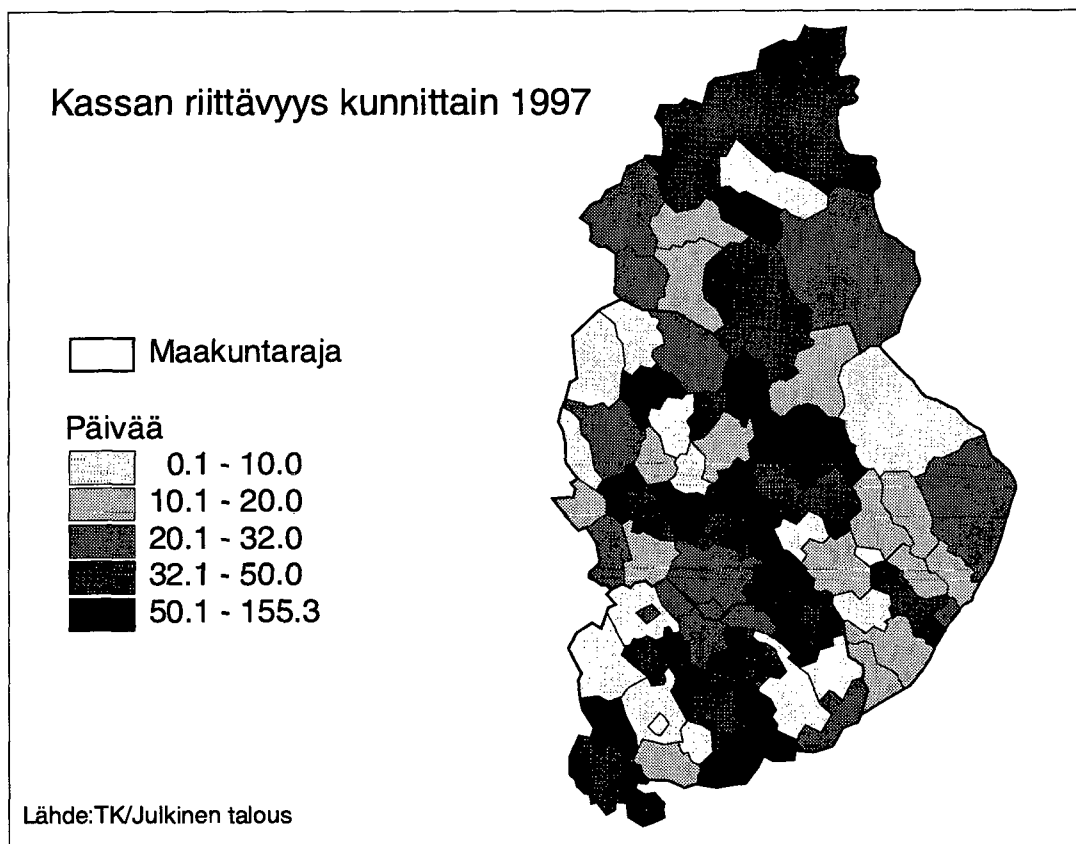

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 134. Suhteellinen velkaantuneisuus kunnittain 1997.

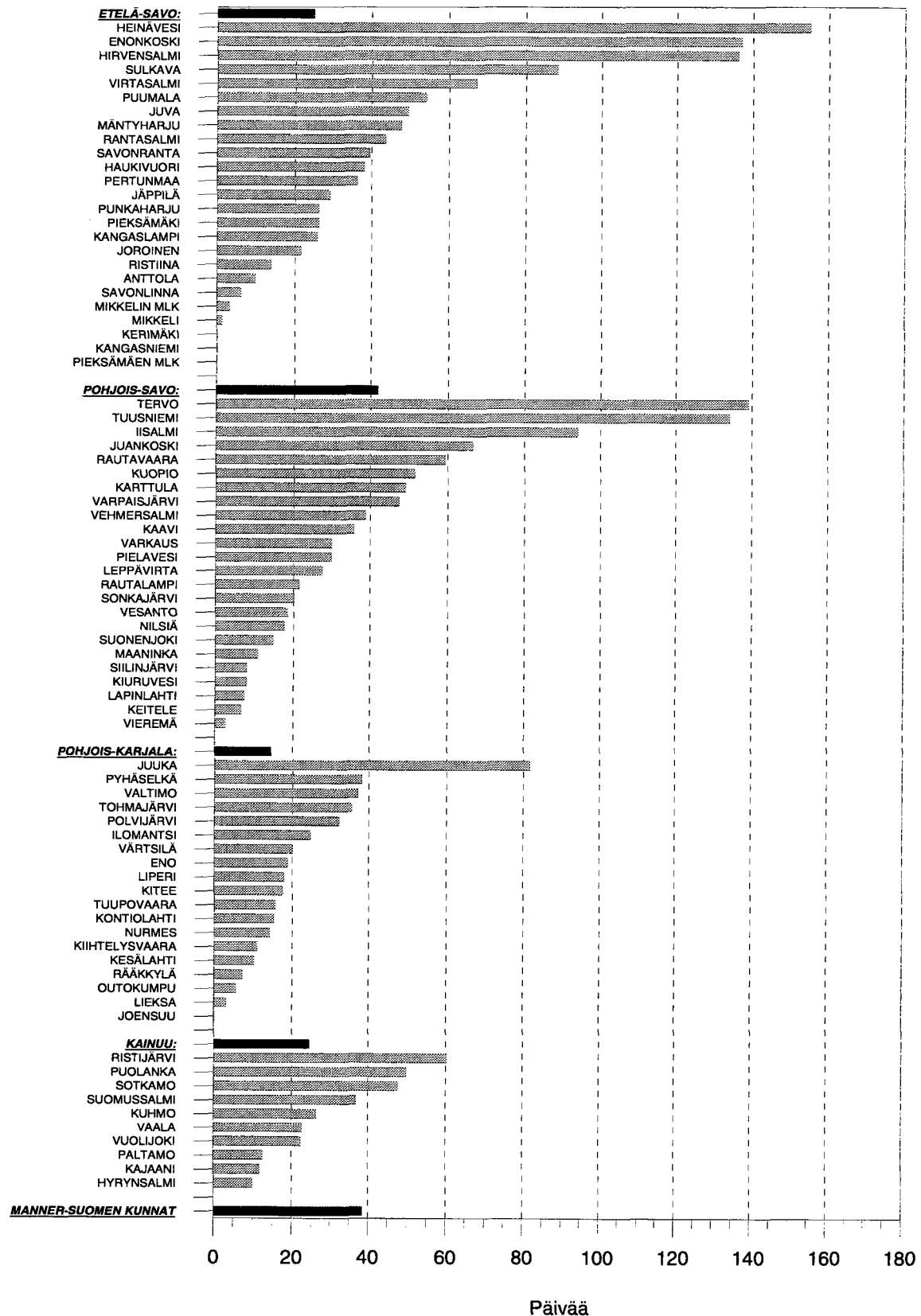

Kuva 135. Suhteellinen velkaantuneisuus kunnittain 1997.

Kuva 136. Kassan riittävyys kunnittain 1997.

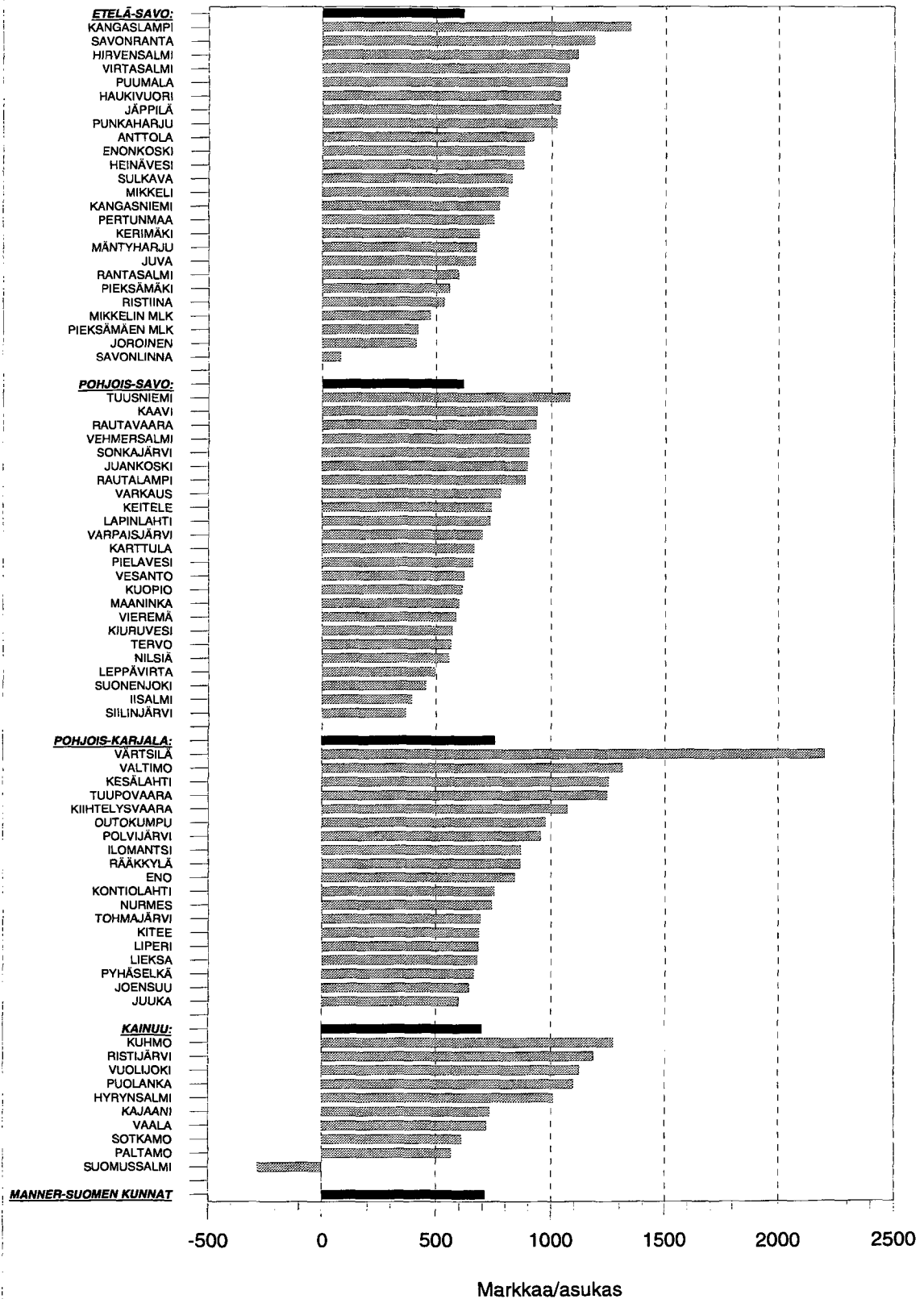
Kassan riittävyys kunnittain 1997

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 137. Kassan riittävyys kunnittain 1997.

Yleishallinnon nettokustannukset kunnittain 1997 (markkaa/asukas)

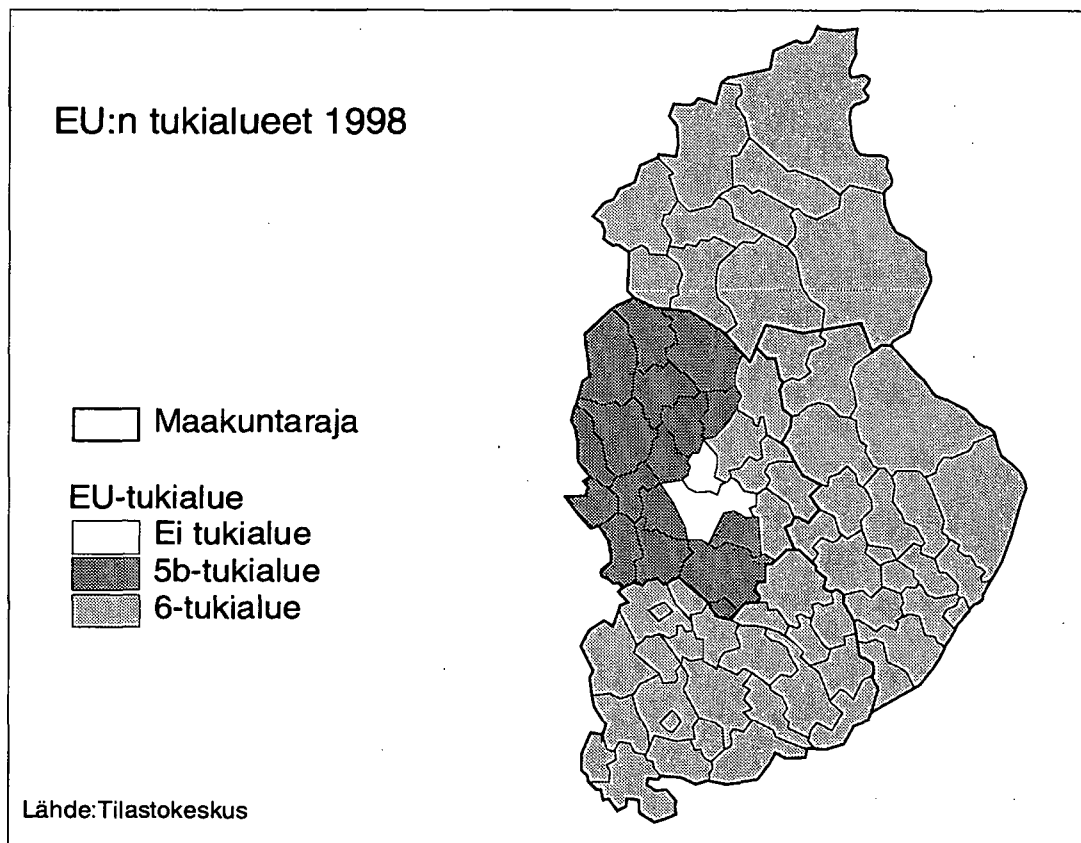
Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 138. Yleishallinnon nettokustannukset kunnittain 1997.

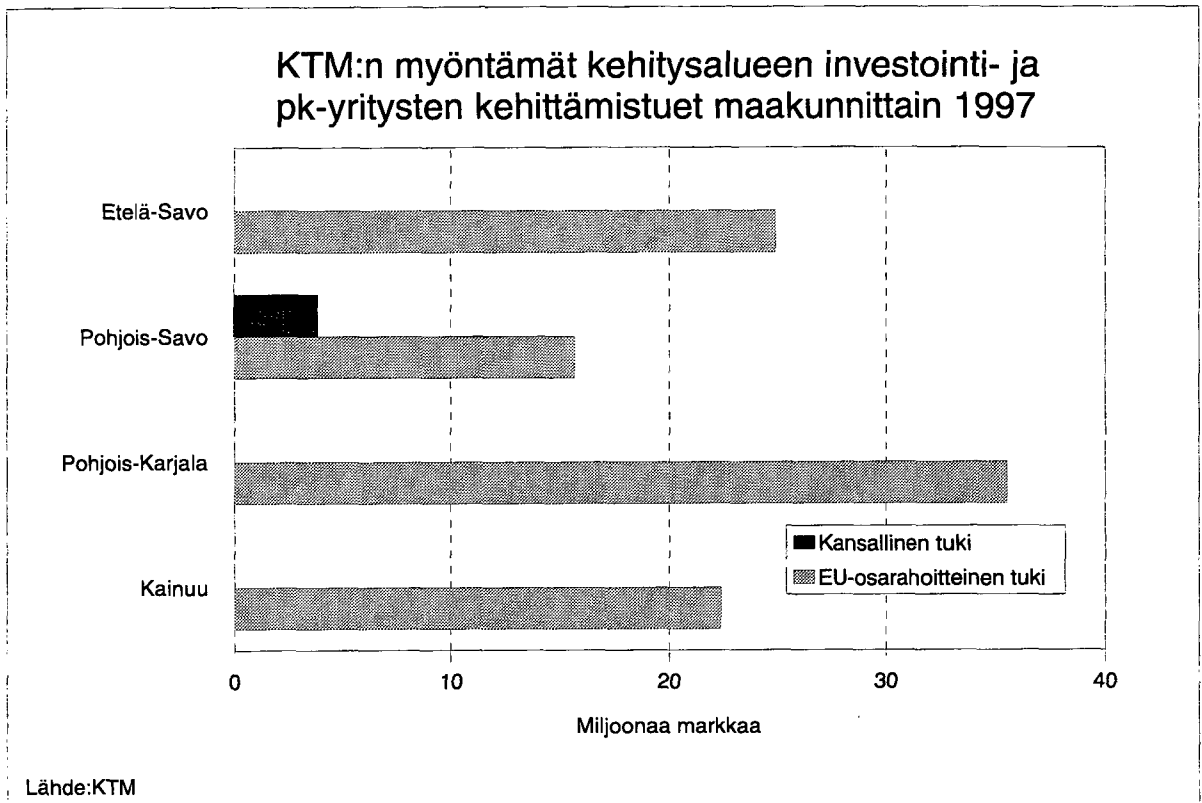
ALUEPOLITIikka

Suomi on jaettu kolmeen EU:n tavoitetukialueeseen (2, 5b ja 6). Ne vastaavat pitkälti kansallisia kehitysalueita. Lähes kaikki Itä-Suomen kunnat kuuluvat joko tavoite 5b- tai 6-alueeseen, lukuun ottamatta Kuopiota ja Siilijärveä, jotka jäävät tukialueiden ulkopuolelle. Tavoite 5b-alueen lähtökohtana on maaseutualueiden kehityksen edistäminen ja rakenteellinen sopeuttaminen. Pohjois-Savossa lähes kaikki kunnat kuuluvat tämän tuen piiriin. Erittäin harvaan asuttujen alueiden kehitykseen ja rakenteelliseen sopeutumiseen kohdistuva tavoite 6-alue käsittää kokonaan Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun kunnat.

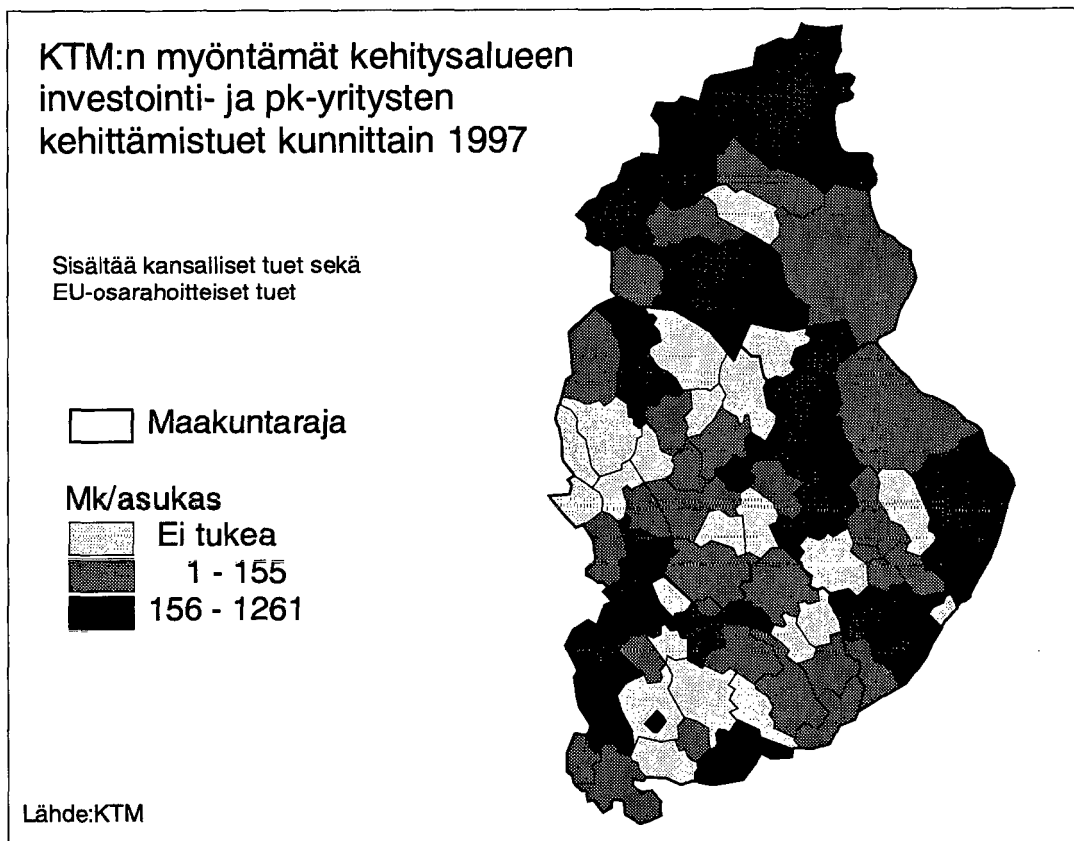
Ne yritykset, jotka toimivat tavoite 2, 5b- ja 6-alueiden kunnissa, voivat saada EU-osarahoitteista alue- ja rakennetukea. Kauppa- ja teollisuusministeriö (KTM) on yksi monista organisaatioista, jotka myöntävät EU-tukea. Sen myöntämä yritysten investointi- ja kehittämistuki ohjautuu TE-keskusten yritysosastojen kautta. KTM:n myöntämät yritystoiminnan EU-osarahoitteiset tuet suhteutettuna kunnan asukaslukuun olivat suurimmat Juuan ja Hirvensalmen kunnissa. Kansallista investointi- ja kehitystukea myönnettiin Itä-Suomessa vain Kuopiossa ja Siilinjärvellä toimiville yrityksille. Yritystukien ulkopuolelle jäi kokonaan 23 kuntaa.

Kuva 139. EU:n tukialueet 1998.

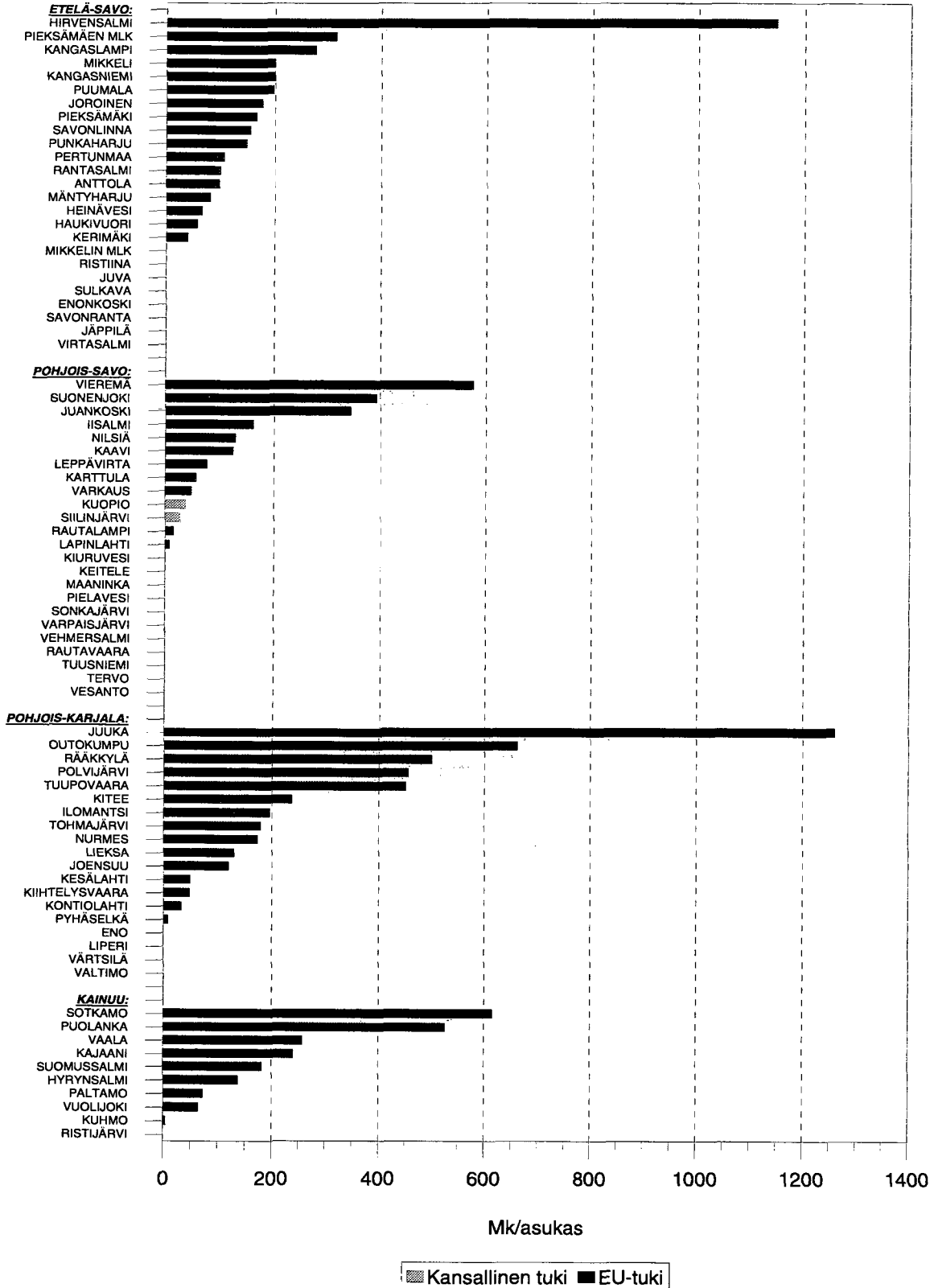

Kuva 140. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet maakunnittain 1997.

Kuva 141. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1997.

KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1997

Lähde:KTM

Kuva 142. KTM:n myöntämät investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1997.

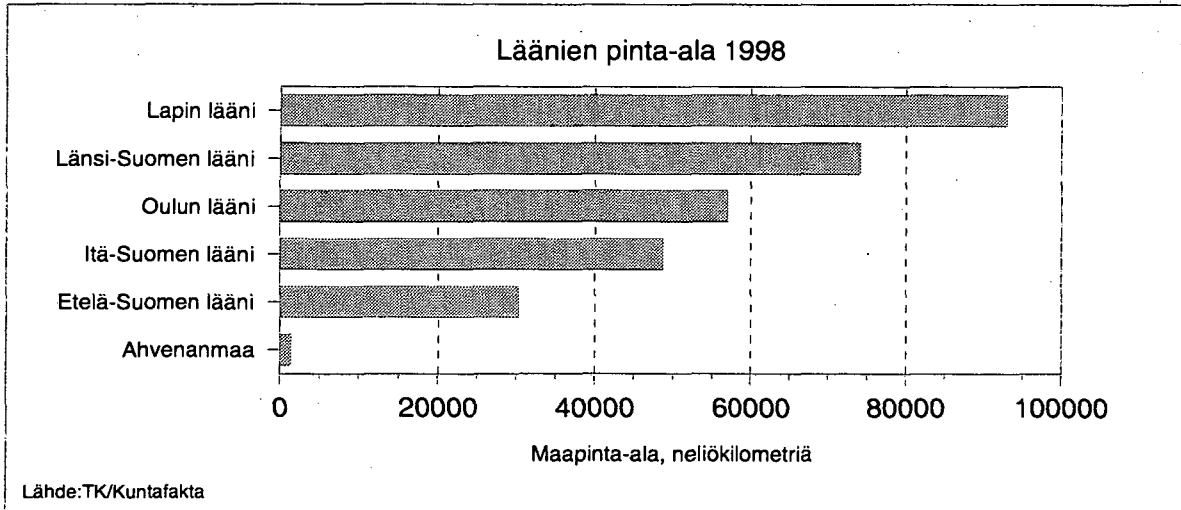
LÄÄNIT

1.9.1997 astui voimaan uusi läänijako; Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Itä-Suomen, Oulun ja Lapin läänit sekä Ahvenanmaa. Etelä-Suomen lääni käsittää kuusi maakuntaa, joissa on yhteensä 89 kuntaa. Länsi-Suomen lääniin kuuluu yhteensä 205 kuntaa. Maakuntia on seitsemän. Itä-Suomen lääni muodostuu kolmesta maakunnasta ja 68 kunnasta. Oulun läänissä on kaksi maakuntaa ja 52 kuntaa. Lapin läänissä on 22 ja Ahvenanmaalla 16 kuntaa.

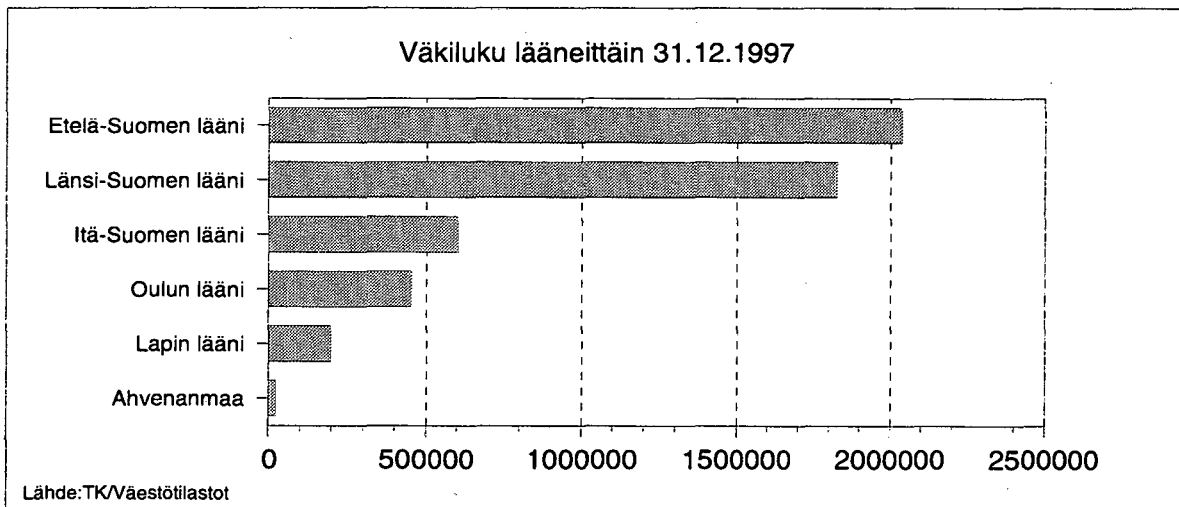
Taulukko 2. Perustietoja lääneistä.

	Etelä-Suomen lääni	Länsi-Suomen lääni	Itä-Suomen lääni	Oulun lääni	Lapin lääni	Ahvenanmaa
Maapinta-ala 1997 (km ²)	30229,1	74187,2	48727,6	56867,7	93056,9	1526,6
Väkiluku 31.12.1997	2037147	1829093	603724	452942	199051	25392
0-14 -vuotiaat 1997	375321	334521	109958	97636	39156	4758
15-64 -vuotiaat 1997	1392383	1201461	393732	296690	132769	16476
Yli 64 -vuotiaat 1997	269443	293111	100034	58616	27126	4158
Väkiluvun muutos 1997	16734	2937	-3306	57	-1528	135
Väkiluvun muutos 1997 (%)	0,8	0,2	-0,5	0,0	-0,8	0,5
Nettomuutto 1997	10137	757	-3138	-2201	-1918	73
Muuttotase 1997 (%)	5,02	0,41	-5,17	-4,86	-9,56	2,89
Syntyneiden enemmitys 1997	6032	1947	-278	2115	360	45
Syntyneiden enemmitys 1997 (%)	2,99	1,07	-0,46	4,67	1,79	1,78
Väestöennuste 2030	2182598	1820774	575409	456657	188000	26317
Väestöennuste 1997 - 2030 (%)	7,14	-0,45	-4,69	0,82	-5,55	3,64
Väestöennuste 0-14-v. 2030	337368	279489	83601	80505	29113	4032
Väestöennuste yli 64-v. 2030	530762	484641	164948	111077	50138	6936
0-14-vuotiaat muutos 1997-2030	-10,1	-16,5	-24,0	-17,5	-25,6	-15,3
Yli 64-vuotiaat muutos 1997-2030	97,0	65,3	64,9	89,5	84,8	66,8
Kaikki työpaikat 1996*	829811	671135	200152	152444	65193	13164
Aikutuotannon työpaikat 1996*	24136	54695	24661	13987	5233	917
Jalostuksen työpaikat 1996*	201084	209812	45571	40336	14480	1741
Palvelutoimialan työpaikat 1996*	583890	384562	122178	92111	42462	9721
Alkutuotannon työpaikat 1996* (%)	2,9	8,1	12,3	9,2	8,0	7,0
Jalostuksen työpaikoat 1996* (%)	24,2	31,3	22,8	26,5	22,2	13,2
Palvelujen työpaikat 1996* (%)	70,4	57,3	61,0	60,4	65,1	73,8
Työttömät elokuussa 1998	129678	127351	48901	35309	20326	330
Pitkäaikaistyöttömät elokuussa 1998	45219	37934	13533	9101	5482	53
Keskiasteen suorittaneet 1997	709937	649452	217792	160714	73425	8609
Korkea-aste 1997	270570	178652	51850	42086	16082	2247
Peruskoulun varaan jääneet 1997	681319	666468	224124	152506	70388	9778
Korkea-aste 1997 (%) yli 15-vuotiaista	16,3	12,0	10,5	11,8	10,1	10,9
Keskiaste 1997 (%)	42,7	43,5	44,1	45,2	45,9	41,7
Peruskoulun varaan jääneet 1997 (%)	41,0	44,6	45,4	42,9	44,0	47,4
Tulomuutos 1994-96 %	8,5	8,8	7,1	7,8	6,4	10,1
Tulot mk/tulonsaaja 1996	99665	83617	76255	80049	78274	90775
Verotulot mk/asukas 1997	14678	11742	10881	10721	11287	..
Vuosikate mk/asukas 1997	1614	971	592	448	471	..

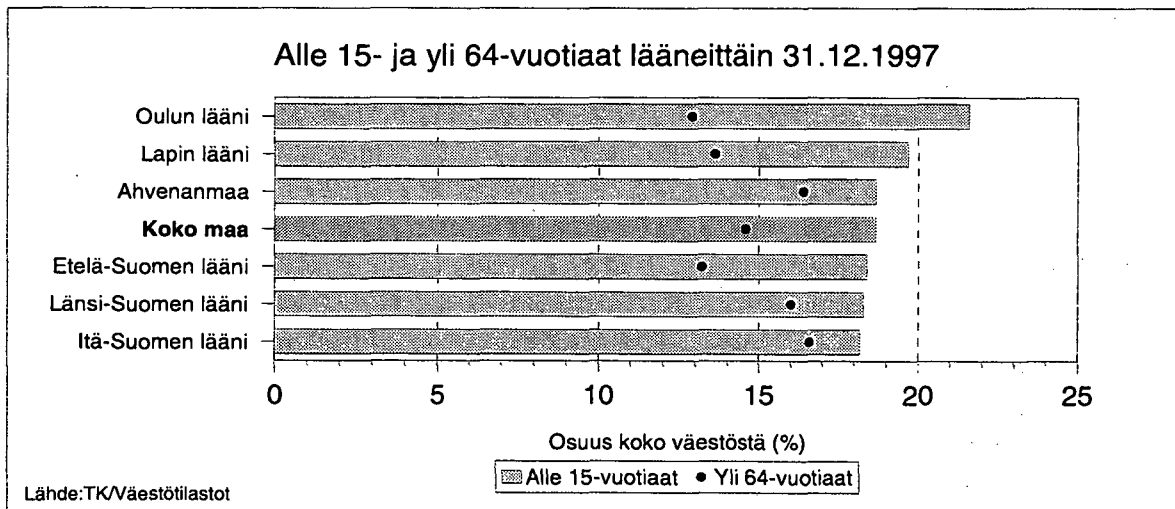
*ennakkotieto

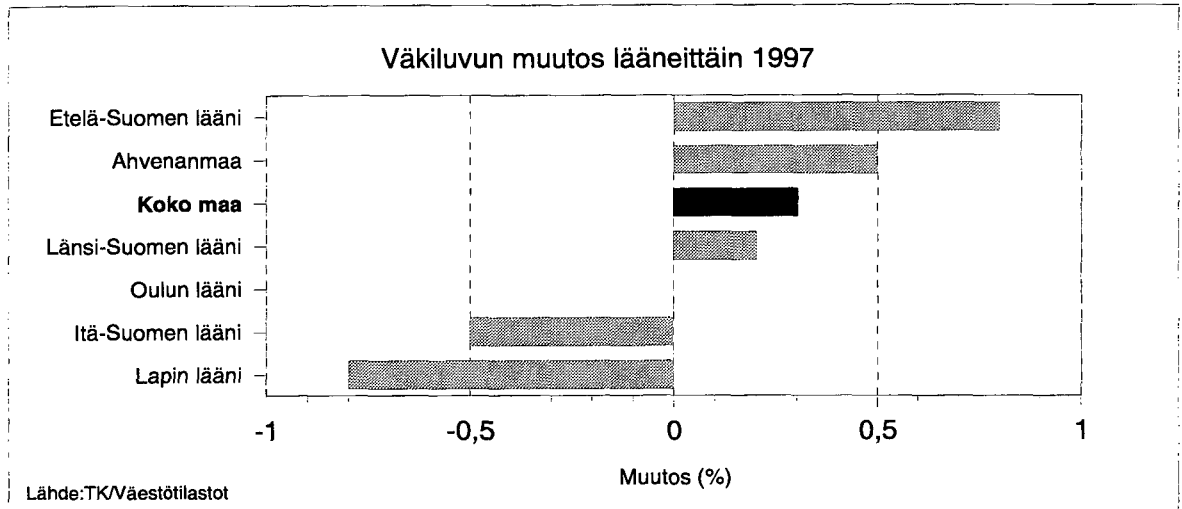
Kuva B1. Läänien pinta-ala 1998.

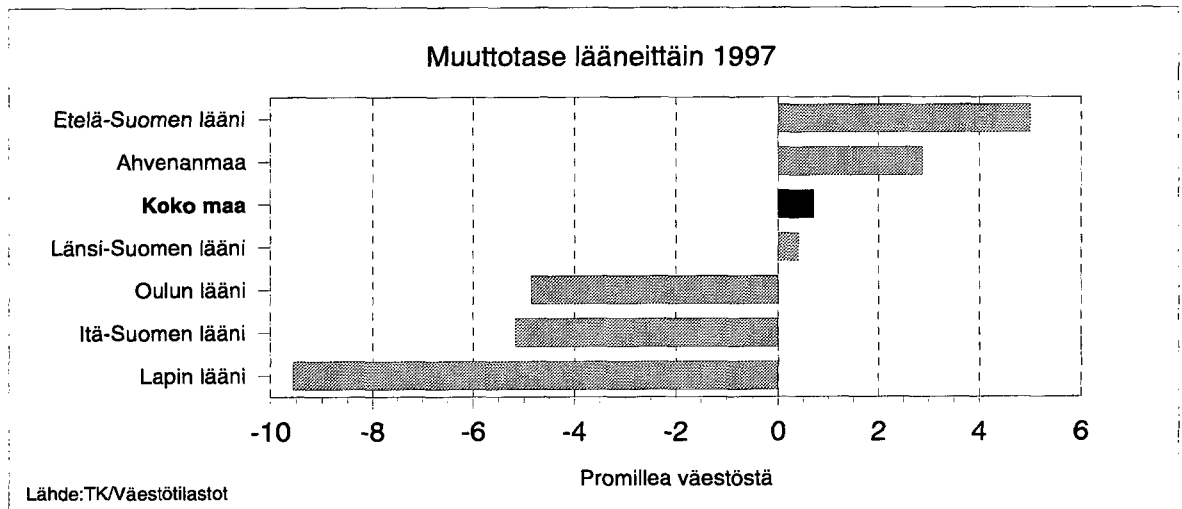
Kuva B2. Väkiluku lääneittäin 31.12.1997.

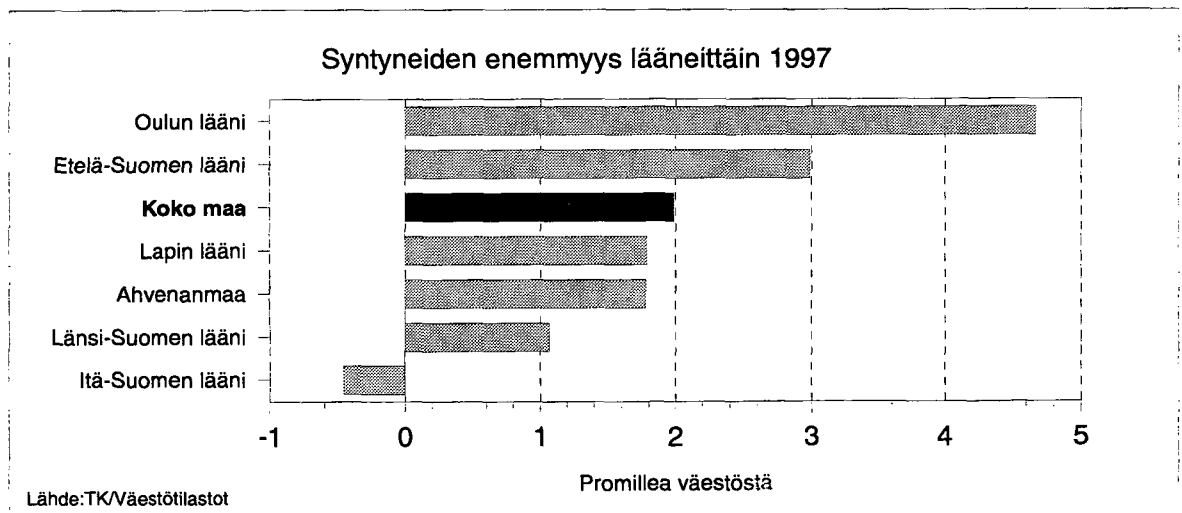
Kuva B3. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat lääneittäin 31.12.1997.

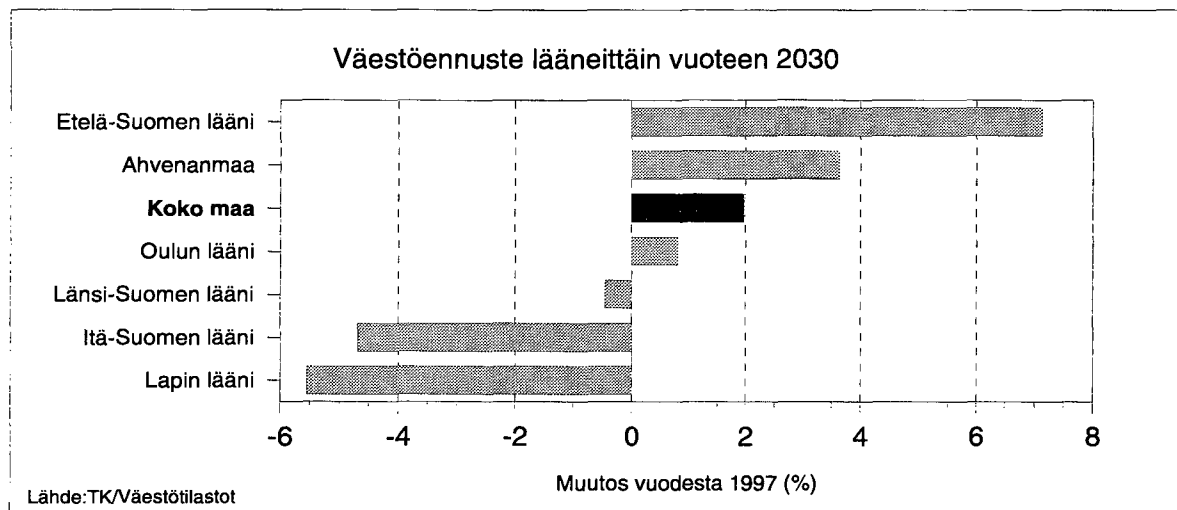
Kuva B4. Väkiluvun muutos lääneittäin 1997.

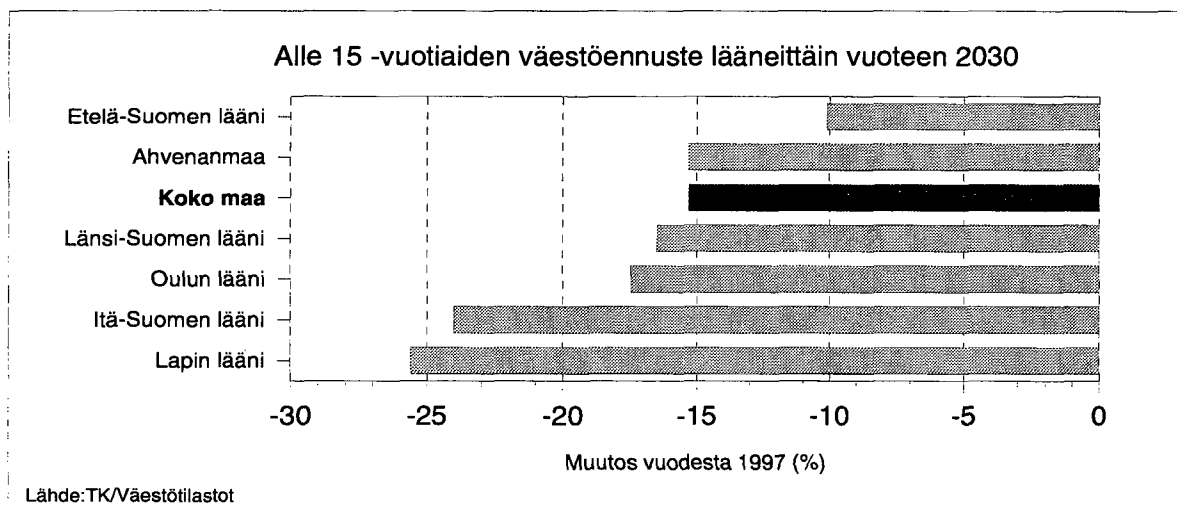
Kuva B5. Muuttotase lääneittäin 1997.

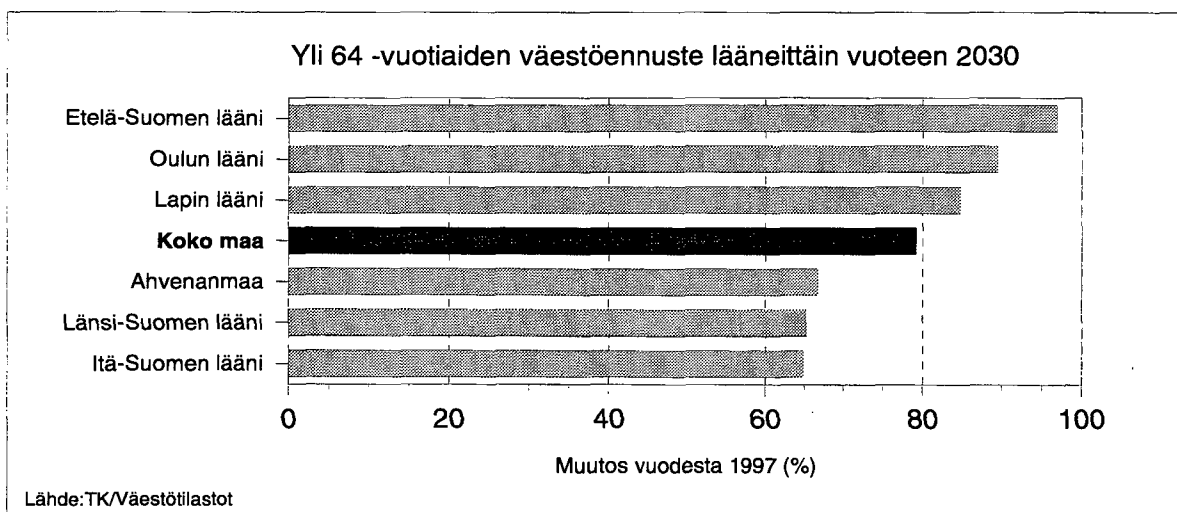
Kuva B6. Syntyneiden enemmitys lääneittäin 1997.

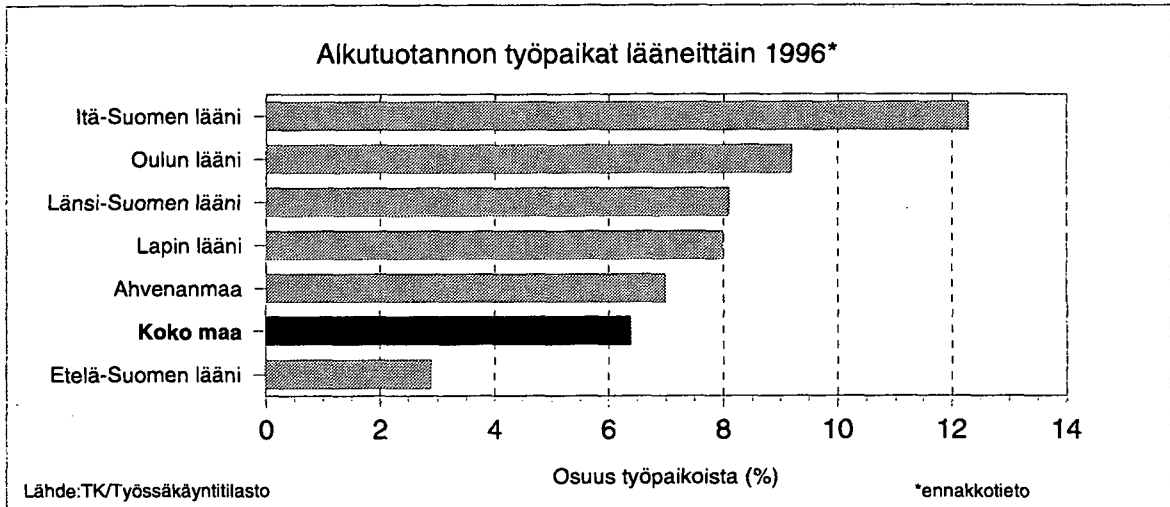
Kuva B7. Väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030.

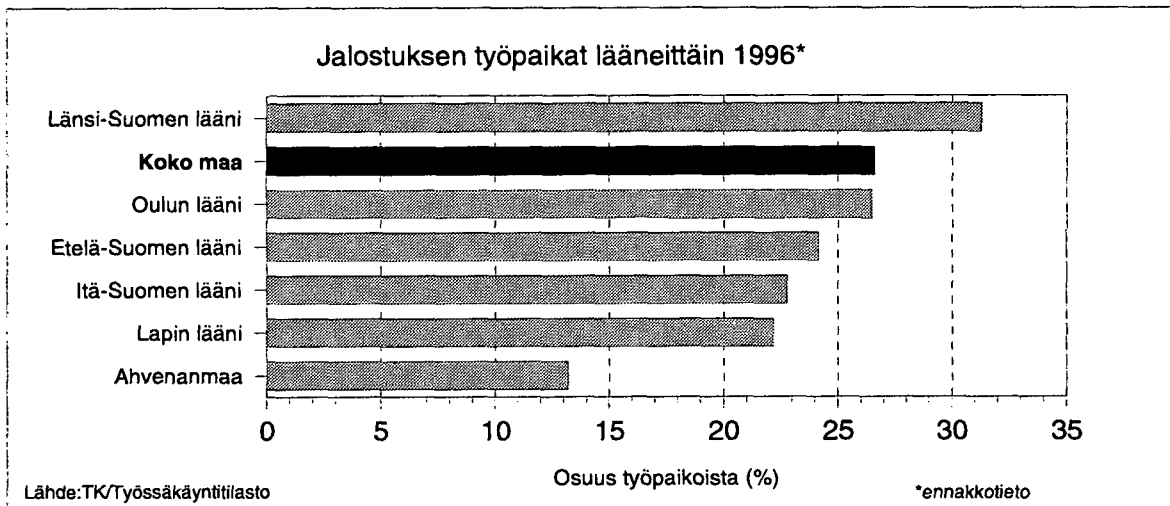
Kuva B8. Alle 15 -vuotiaiden väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030.

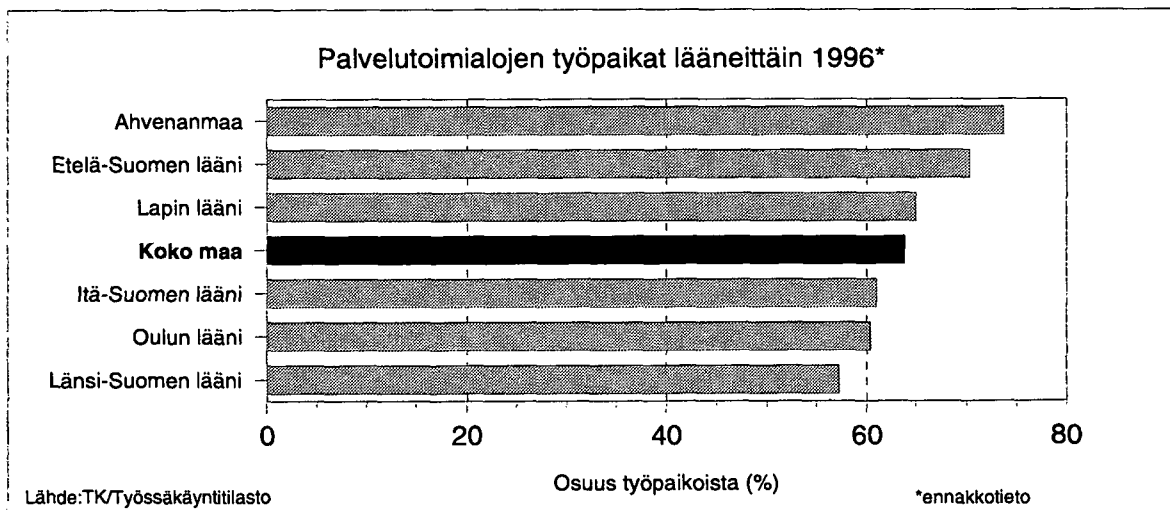
Kuva B9. Yli 64 -vuotiaiden väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030.

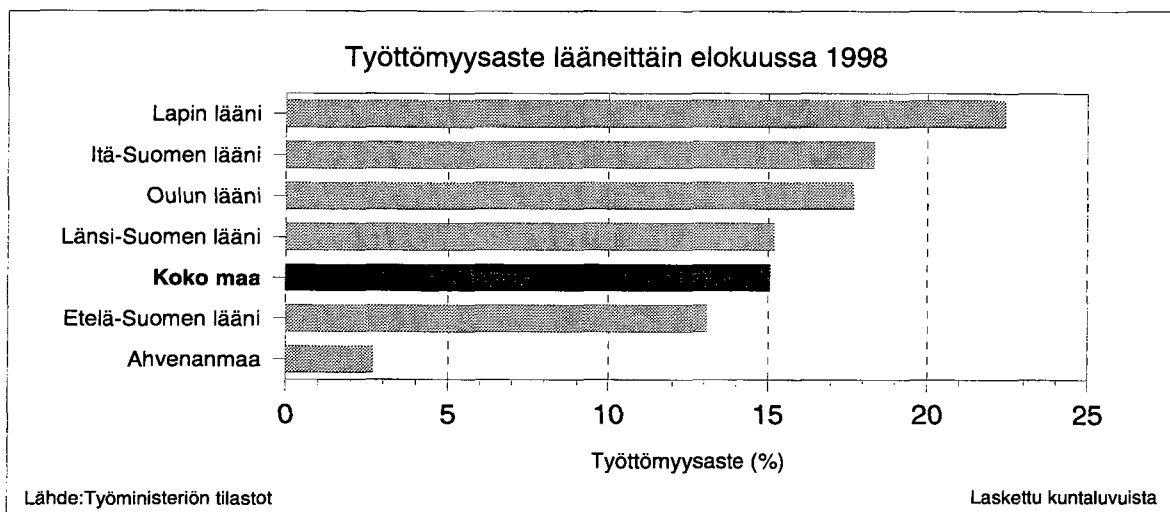
Kuva B10. Alkutuotannon työpaikat lääneittäin 1996.

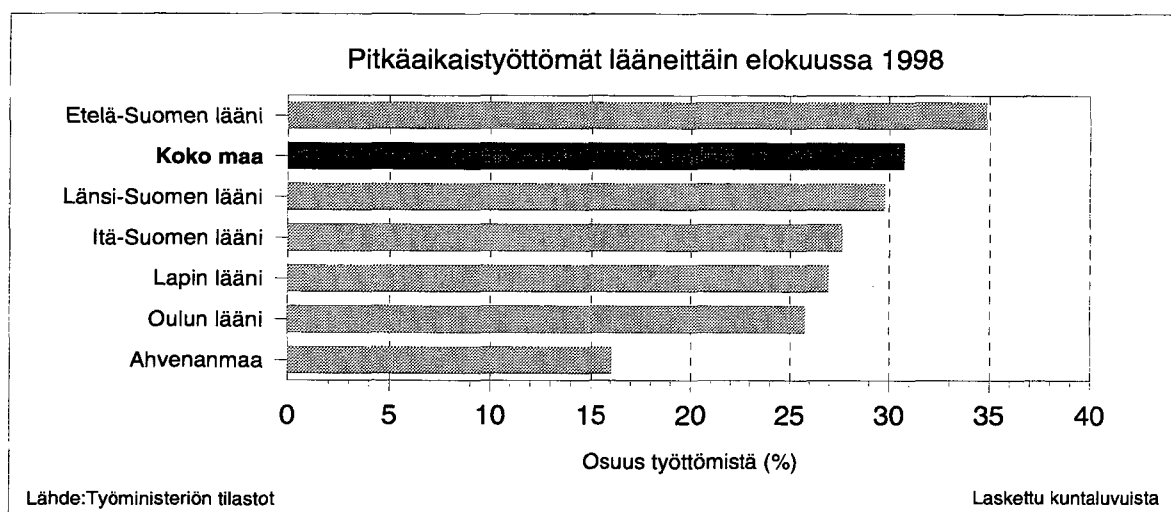
Kuva B11. Jalostuksen työpaikat lääneittäin 1996.

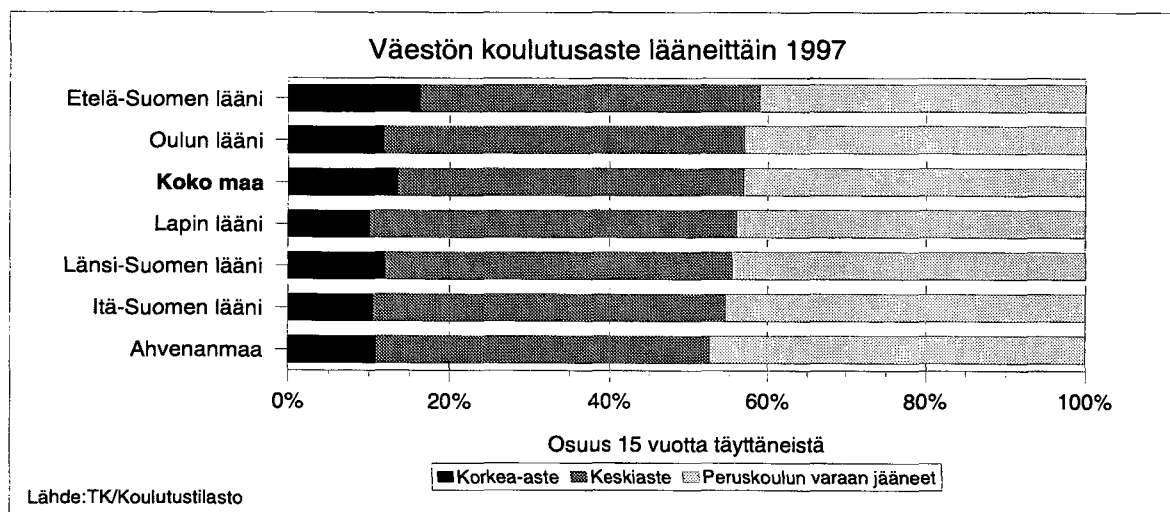
Kuva B12. Palvelutoimialojen työpaikat lääneittäin 1996.

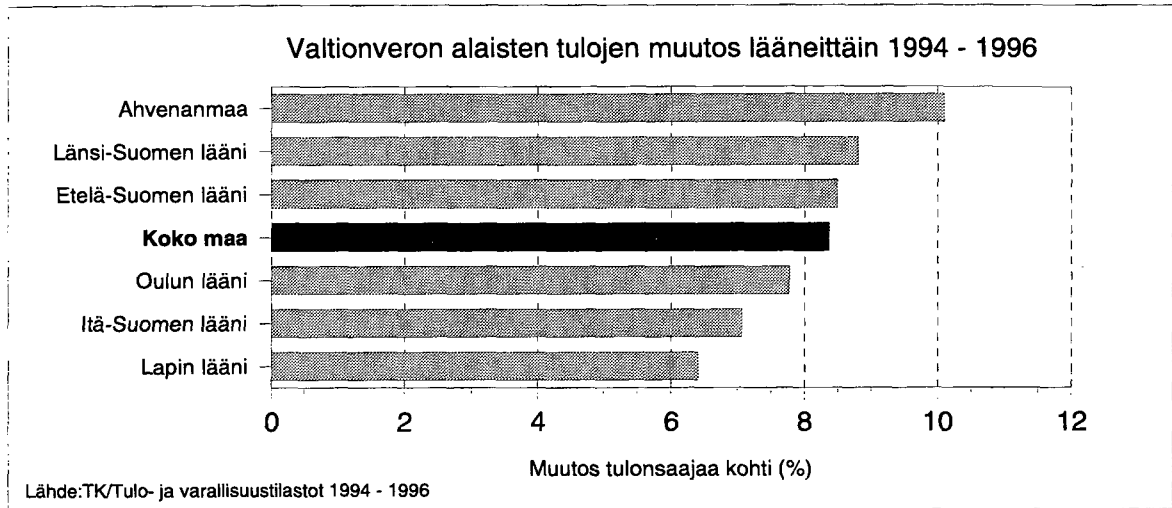
Kuva B13. Työttömyysaste lääneittäin elokuussa 1998.

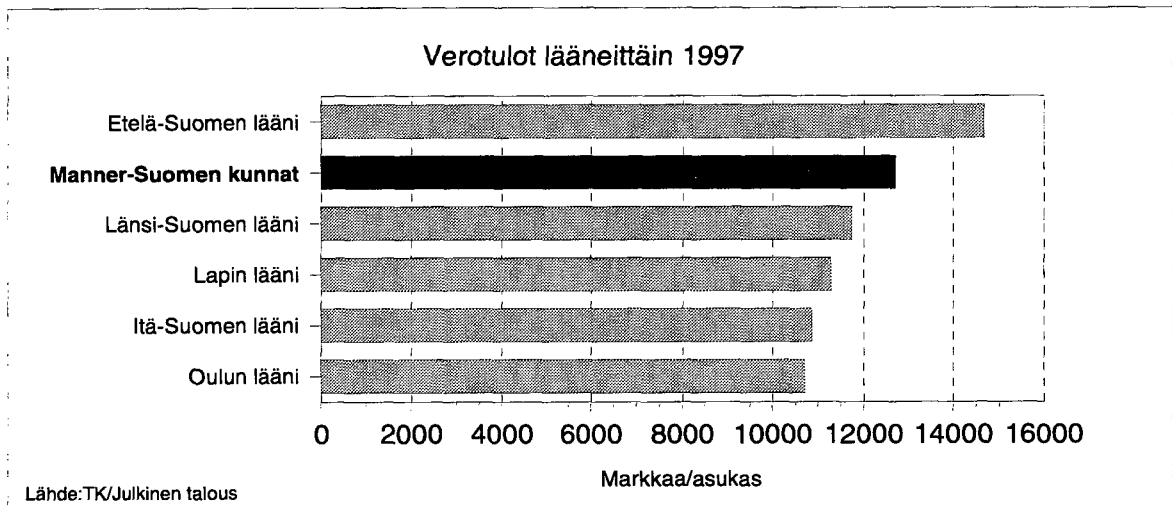
Kuva B14. Pitkäaikaistyöttömät lääneittäin elokuussa 1998.

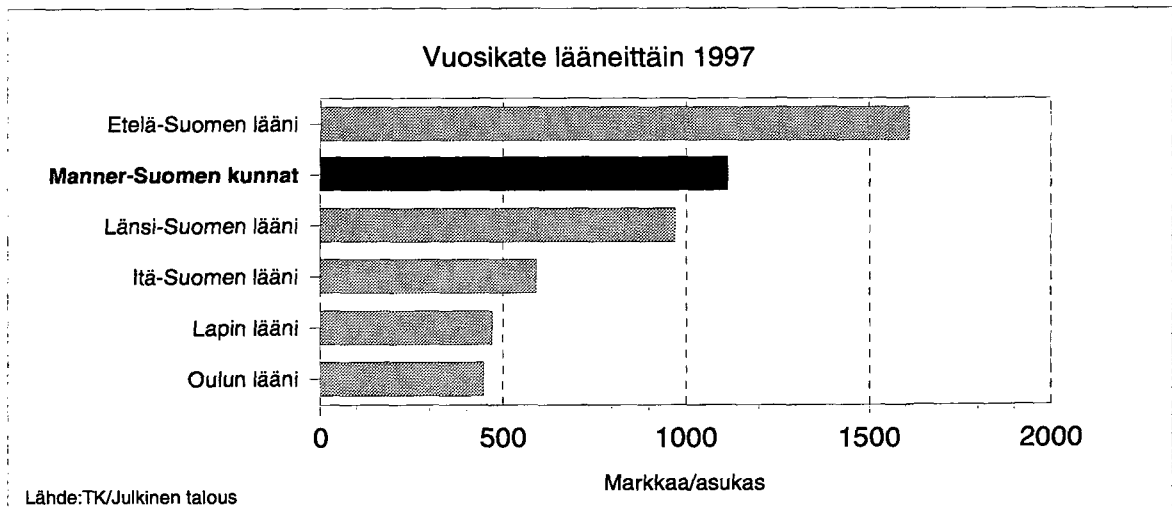
Kuva B15. Väestön koulutusaste lääneittäin 1997.

Kuva B16. Valtionveron alaisten tulojen muutos lääneittäin 1994 - 1996.

Kuva B17. Verotulot lääneittäin 1997.

Kuva B18. Vuosikate lääneittäin 1997.

KÄYTETYT LYHENTEET JA TIETOLÄHTEET

BKT = bruttokansantuote

EU = Euroopan unioni

KTM = Kauppa- ja teollisuusministeriö

Kuntafakta = Tilastokeskuksessa kehitetty mikrotietokoneohjelma, johon on koottu tietoja Suomen kunnista.

NUTS = Nomenclature of territorial units for statistics

Tielaitos

TK = Tilastokeskus

Tullihallitus

Työministeriö

Sisäasiainministeriö

Sähkölaitosyhdistys

KÄYTETYT KÄSITTEET

Ahtaasti asuminen. Asunto määritellään ahtaasti asutuksi ja siinä asuvat henkilöt ahtaasti asuviksi, jos asunnossa asuu normi 4:n mukaan enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun.

Alueella työssäkäyvilleä tarkoitetaan kaikkia tällä alueella työssäkäyviä henkilöitä riippumatta heidän asuinpaikastaan. Alueella työssäkäyvät muodostavat ns. työllisen päiväväestön, jonka määrää voidaan pitää mittarina alueen työpaikkojen määrälle.

Asutokunta. Kaikki henkilöt, jotka ovat vakinaisesti kirjoilla samassa asunnossa eli joilla on väestön keskusrekisterin henkilörekisterissä sama kotipaikkatunnus, muodostavat asutokunnan.

Bruttokansantuote (BKT). Bruttokansantuoteluvut esitetään tuotannontekijähintaisina kunkin vuoden hintatason mukaan. Maakunnittaisia ja seutukunnittaisia bruttokansantuotetietoja on käytetty sekä markkamääräisinä että alueen asukasmäärään suhteutettuina.

EU-tavoitetukialueita on Suomessa kolme: tavoite 6-, 5b- ja 2-tukialueet. 6-alueen tukea kohdennetaan erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämiseen, 5b-tukea maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja 2-alueen tukea taantuvien teollisuusalueiden kehittämiseen.

Jalostusarvo saadaan vähentämällä tuotannon bruttoarvosta ulkopuolisilta sekä saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankittujen tuotantopanosten arvo, mukaan lukien käyttöomaisuudesta maksetut vuokrat, vähennettynä tai lisättyä polttoaine- sekä aine- ja tarvikevarastojen muutoksella. Hankittuihin tuotantopanoksiin sisältyvät polttoaineiden, sähkön, lämmön, pakkausten, aineiden ja tarvikkeiden korjaus- ja asennustöiden, teetettyjen palkkiotöiden sekä myös palvelusten hankinta. Tuotannon bruttoarvo käsittää omien tuotteiden toimitusten arvon, saadun korvauksen vieraille suoritetuista valmistus- yms. palveluksista (palkkiotyö), muista palveluista saadun bruttokorvauksen (ei-teollisten palveluiden myynti) sekä kauppatavaroiden myynnistä saatujen tuotteiden ja kauppatavaroiden hankintakustannusten erotuksen vähennettynä tai lisättyä valmiste- ja kauppatavaravarojen sekä varastossa olevien keskeneräisten töiden muutoksella.

Kokonaistuotos on toimipaikkojen tarkasteluajanjakson aikana tuottamien tavaroiden ja palvelusten summa.

Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusaikaan.

Koulutustaso on koulutusta kuvaava kolminumeroinen mittainluku, joka on laskettu kunkin 15 vuotta täyttäneestä väestöstä tietyn kaavan mukaan. Mitä pitempi koulutuksen kokonaispituus on, sitä korkeampi on koulutustaso ja sitä suurempi on vastaava lukuarvo.

Kuntaryhmitys. Kaupunkimaiset kunnat: Väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000. **Taajaan asutut kunnat:** Väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. **Maaseutumaiset kunnat:** Väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 tai väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4000.

Muuttotase on nettomuutto suhteutettuna alueen asukasluukuun.

Nettomuutto on alueen tulomuutto - lähtömuutto.

NUTS (Nomenclature of territorial units for statistics) on EU:n hierarkkinen alueluokitusjärjestelmä, jonka mukaan laaditaan kaikki EU:n alueelliset tilastot: NUTS 1 (Manner-Suomi, Ahvenanmaa), NUTS 2 (suuralueet 6 kpl), NUTS 3 (maakunnat 20 kpl), NUTS 4 (seutukunnat 85 kpl) ja NUTS 5 (kunnat 452 kpl).

Pitkäaikaistyötön on henkilö, jonka työttömyys on kestänyt yli vuoden.

Rakennus on erillinen, sijaintipaikalleen kiinteästi rakennettu tai pystytetty, omalla sisäänkäynnillä varustettu rakennelma, joka sisältää eri toimintoihin tarkoitettua katettua ja yleensä ulkoseinien tai muista rakennelmistä (rakennuksista) erottavien seinien rajoittamaa tilaa.

Rakentamisvuodella tarkoitetaan vuotta, jona rakennus valmistui käyttökuntoon.

Seutukunta on kuntien yläpuolelle luotu toiminnallinen välitaso. Niiden rajauksesta on päättänyt Sisäasiainministeriö. Seutukuntia on Suomessa 85 kpl.

Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole yli 200 metriä. Taajamien rajauksissa otetaan huomioon asuinrakennusten lisäksi mm. liike-, toimisto- ym. työpaikkoina käytettäviä rakennuksia.

Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta koko väestöstä.

Tutkinnon suorittaneeksi määritellään henkilö, joka on suorittanut perusasteen jälkeisiä tutkintoja. Perusasteen jälkeisiksi tutkinnoiksi katsotaan lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa loppuun suoritettut tutkinnot, joissa koulutusaika on vähintään 400 tuntia. Työllisyyskoulutuksen osalta tutkinnoiksi katsotaan vain työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutusammattiin tai tutkintoon johtaneen koulutuksen suoritus.

Työlliseen työvoimaan luetaan kaikki 15-74 -vuotiaat henkilöt, jotka laskentahetkellä ovat työllisiä.

Työpaikkaomavaraisuus on alueella olevat työpaikat/työlliset*100. Mikäli alueen työpaikkojen lukumäärä on suurempi kuin työllisten lukumäärä, alueen työpaikkaomavaraisuus ylittää 100 %.

Työttömyysasteella tarkoitetaan työttömän työvoiman prosenttiosuutta koko työvoimasta. Nuorten työttömyysasteella tarkoitetaan alle 25-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutta saman ikäisestä työvoimasta.

Yritystoimipaikat on kunnittain tilastoitu. Toimipaikkoihin sisältyvät sekä yksitoimipaikkaiset yritykset että monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikat.

KUNNALLISTALouden KÄSITTEET:

Kassan riittävyys on $365 \times \text{Kassavarat/Kassasta maksut}$. Tämä tunnusluku poikkeaa aikaisemmissa tilastoissa käytetyistä kassan riittävyys laskukaavasta. (Kassasta maksut = Henkilöstökulut + palvelujen ostot + aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot tilikauden aikana – varastojen lisäys (+) tai vähennys (-) + avustukset + muut kulut + alv-takaisinperintä + korkokulut + muut rahoituskulut + käyttöomaisuusinvestoinnit + lainananto + pitkäaikaisten lainojen lyhennykset)

Lainakanta = Vieras pääoma - pitkäaikaisen vieraan pääoman saadut ennakot – lyhytaikaisen vieraan pääoman saadut ennakot – lyhytaikaisen vieraan pääoman ostovelat – lyhytaikaisen vieraan pääoman siirtovelat.

Suhteellinen velkaantuneisuus (%) = $(\text{Vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tehtäväkohtaiset käyttökustannukset, käyttötuotot ja nettokustannukset on laskettu seuraavasti: Käyttökustannuksiin on käyttötalon menoista laskettu yhteen toimintamenot, käyttöomaisuuden poistot ja vyörytyserät. Käyttötuottoihin on käyttötalon tuloista laskettu yhteen toimintatulot ja vyörytyserät. Nettokustannukset ovat käyttökustannusten ja käyttötuottojen erotus.

Toimintakate muodostuu *toimintatuottojen* (=myyntitulot, maksutuotot, tuet ja avustukset, muut tuotot, valmisteverastojen lisäys tai vähennys, valmistus omaan käyttöön) ja *toimintakulujen* (=henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot, varastojen lisäys tai vähennys, avustukset, muut kulut) erotuksesta

Vuosikate muodostuu seuraavasti: *toimintakate* + verotulot ja valtionosuudet - arvonlisäveron takaisinperintä (=käyttökate) + korkotulot + osinkotulot + muut rahoitustuotot – korkokulut – muut rahoituskulut.

Yleishallintoon kuuluvat: Kunnan ylintä päätäntä- ja toimeenpanovaltaa käyttävien hallintoviranomaisten sekä niiden neuvoa antavien ja suunnitteluelinten tehtävät, niiden oheispalvelut, tilat jne., vaalit, yleinen taloushallinto, rahoituksen ja varainhoidon hallintotehtävät, verojen perintä ja tarkastustoimi. Yleishallintoon ei enää kuulu aikaisemmat tehtäväluokat Toimialapalvelut ja Muut sisäiset palvelut.

KUVALUETTELO**ITÄ-SUOMI**

1. Läänit ja maakunnat 1998
2. Taaajama-asteeseen perustuva kuntaryhmitys 1998
3. Katsauksen kunnat ja maakunnat 1998
4. Seutukunnat Itä-Suomessa 1998

VÄESTÖ**Väestönmuutokset**

5. Väkiluvun muutokset maakunnittain 1980 – 1997
6. Väkiluku kunnittain 1997
7. Väkiluvun muutos kunnittain 1990 – 199.
8. Väkiluvun muutos maakunnittain tilastollisen kuntaryhmän mukaan 1997
9. Väkiluvun muutos kunnittain 1997

Luonnollinen väestönkasvu

10. Yleinen hedelmällisyysluku kunnittain 1997
11. Väestönmuutokset maakunnittain 1908 – 1997
12. Syntyneiden enemmyys kunnittain 1997
13. Syntyneiden enemmyys kunnittain 1997
14. Kunnassa syntyneiden osuus kuntalaisista 1996

Muuttotase

15. Muuttotase kunnittain 1997
16. Muuttotase kunnittain 1997
17. Maakuntien väliset muutot 1997

Ikä- ja sukupuolirakenne

18. 15-64 -vuotiaat kunnittain 1997
19. Alle 15- ja yli 64-vuotiaat kunnittain 1997
20. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain 1997 ja ennuste 2030
21. Sukupuolirakenne kunnittain 1997
22. Väestön keski-ikä kunnittain 1997
23. Keski-ikä muutos kunnittain 1980 – 1997

Väestöennuste

24. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2000
25. Väestöennuste ikäryhmittäin maakunnittain ja koko maassa 1998 – 2030
26. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2030
27. Alle 15-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030
28. Yli 64-vuotiaiden väestöennuste kunnittain vuoteen 2030

Ulkomaalaisväestö

29. Suurimmat ulkomaalaisryhmät maakunnittain 1997
30. Ulkomaalaisten määrän muutos maakunnittain 1990 – 1997

31. Ulkomaalaiset kunnittain 1997

ELINKEINOELÄMÄ**Yritysten toimipaikat**

32. Toimipaikat kunnittain 1998
33. Toimipaikat toimialoittain maakunnittain ja koko maassa 1998
34. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Etelä-Savossa, Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa 1996
35. Toimipaikkojen henkilökunta ja liikevaihto toimialoittain Kainuussa ja koko maassa 1996

Elinkeinorakenne

36. Työllisen työvoiman muutokset maakunnittain 1987 – 1996
37. Elinkeinorakenne maakunnittain ja koko maassa 1996

Alkutuotanto

38. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1996
39. Työllinen työvoima alkutuotannossa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996
40. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1996
41. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1996
42. Maatilatalouden valtionverotuksen tulojen muutos kunnittain 1994 – 1996

Jalostus

43. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1996
44. Työllinen työvoima jalostuksessa iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996
45. Teollisuuden toimipaikat toimialoittain maakunnittain 1998

46. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain maakunnittain 1996

47. Teollisuuden jalostusarvo maakunnittain 1985 – 1996

48. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1996

49. Teollisuuden henkilökunta kunnittain 1996

50. Teollisuuden vienti kunnittain 1996

Palvelut

51. Palvelutoimialojen työllistävyys kunnittain 1996
52. Työllinen työvoima palvelutoimialoilla iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1996
53. Palvelutoimialojen toimialarakenne maakunnittain ja koko maassa 1996

Konkurssit

54. Konkurssiin haettujen yritysten henkilökunnan määrä alueittain 1990 – 1997

Matkailu

55. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikat kunnittain 1998
56. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 – 1997
57. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995 – 1997
58. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 – 1998
59. Yöpymisvuorokaudet kansallisuuden mukaan maakunnittain 1997

Tulonsaajien tulot

60. Valtionveron alaiset tulot kunnittain 1996
61. Valtionveron alaiset tulot kunnittain 1996
62. Valtionveron alaisten tulojen muutos kunnittain 1994 – 1996
63. Valtionveron alaisten tulojen muutos kunnittain 1994 – 1996

Bruttokansantuote

64. Bruttokansantuote asukasta kohti suuralueittain 1996, EU=100
65. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 – 1996, EU=100
66. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 – 1996
67. Bruttokansantuote eri toimialoilla maakunnittain 1996, milj. mk
68. Bruttokansantuote eri toimialoilla maakunnittain 1996, %

TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS**Työllisyys**

69. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1995
70. Työpaikkojen vuosimuutos maakunnittain 1988 – 1996
71. Avoimet työpaikat TE-keskuksittain 1991 – 1998

Työttömyys

72. Työttömyysaste TE-keskuksittain 1991 – 1998
73. Työttömyyden muutos kunnittain 1996 – 1997
74. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1998
75. Työttömyysaste kunnittain elokuussa 1998
76. Pitkäaikaistyöttömät TE-keskuksittain 1991 – 1998
77. Pitkäaikaistyöttömät kunnittain elokuussa 1998
78. Pitkäaikaistyöttömät kunnittain elokuussa 1998
79. Nuorten työttömyysaste kunnittain 1997

KOULUTUS

80. Koulutustaso eri kuntaryhmissä maakunnittain 1997
81. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1997
82. Koulutustaso kunnittain 1997
83. Koulutustaso kunnittain 1997
84. Väestön koulutusaste kunnittain 1997
85. Peruskoulun nettokustannukset kunnittain 1997

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

86. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtävälueittain 1997
87. Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset kunnittain 1997
88. Erikoissairaanhoidon nettokustannukset kunnittain 1997
89. Perusterveydenhuollon nettokustannukset kunnittain 1997
90. Lasten päivähoiton nettokustannukset kunnittain 1997
91. Lasten päivähoiton käyttökustannukset kunnittain 1997
92. Kunnallinen lasten päivähoito kunnittain 1997
93. Toimeentulotukimenot kunnittain 1997

RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

- 94. Valmistuneet rakennukset maakunnittain 1995 - 1997
- 95. Asuntotuotanto maakunnittain 1982 - 1997
- 96. Asuntotuotanto kunnittain 1997
- 97. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1985 - 1998
- 98. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1997
- 99. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1996
- 100. Ahtaasti asuvat asuntokunnat kunnittain 1996
- 101. Kesämökkit maakunnittain 1980, 1990 ja 1997
- 102. Kesämökkit kunnittain 1997

LIIKENNE

- 103. Liikennesuorite kunnittain 1996
- 104. Henkilöautot kunnittain 1997
- 105. Henkilöautojen keski-ikä kunnittain 1997
- 106. Henkilöautoliikenne itärajalta 1997
- 107. Henkilöautoliikenteen muutos itärajalta 1997
- 108. Kotimaan lentoliikenne Itä-Suomen suurimmilla lentoasemilla 1986 - 1997
- 109. Tieliikenteessä kuolleet maakunnittain 1995 - 1997

ENERGIATALOUS

- 110. Sähkön tuotanto maakunnittain 1981 - 1997
- 111. Vesivoimalla tuotettu energia maakunnittain 1981 - 1997
- 112. Sähkön kulutus maakunnittain 1981 - 1997
- 113. Sähkön kulutus eri käyttäjäryhmissä maakunnittain 1997
- 114. Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1997
- 115. Sähkön tuotanto ja kulutus maakunnittain 1997
- 116. Sähkömavaraisuus maakunnittain 1981 - 1997

YMPÄRISTÖN TILA

- 117. Typen oksidien päästöt maakunnittain 1992 - 1996
- 118. Rikkidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1996
- 119. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1996
- 120. Typen oksidipäästöt (NO_x) kunnittain 1996
- 121. Rikkidioksidipäästöt (SO₂) kunnittain 1996
- 122. Hiukkaspäästöt kunnittain 1996
- 123. Kansallis- ja luonnonpuistot 1998

KUNNALLISTALOUS

- 124. Veroprosentti kunnittain 1998
- 125. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys alueittain verovuosina 1980 - 1996
- 126. Verotulot kunnittain 1997
- 127. Verotulot kunnittain 1997
- 128. Verotulojen muutos kunnittain 1996 - 1997
- 129. Vuosikate kunnittain 1997
- 130. Vuosikate kunnittain 1997
- 131. Lainakanta kunnittain 1997
- 132. Toimintakate kunnittain 1997
- 133. Lainakanta kunnittain 1997
- 134. Suhteellinen velkaantuneisuus kunnittain 1997
- 135. Suhteellinen velkaantuneisuus kunnittain 1997
- 136. Kassan riittävyys kunnittain 1997
- 137. Kassan riittävyys kunnittain 1997
- 138. Yleishallinnon nettokustannukset kunnittain 1997

ALUEPOLITIikka

- 139. EU:n tukialueet 1998.
- 140. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet maakunnittain 1997
- 141. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kunnittain 1997
- 142. KTM:n myöntämät investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1997.

LÄÄNIT

- B1. Läänien pinta-ala 1998
- B2. Väkiluku lääneittäin 31.12.1997
- B3. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat lääneittäin 31.12.1997
- B4. Väkiluvun muutos lääneittäin 1997
- B5. Muuttotase lääneittäin 1997
- B6. Syntyneiden enemmyys lääneittäin 1997
- B7. Väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030
- B8. Alle 15 -vuotiaiden väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030
- B9. Yli 64 -vuotiaiden väestöennuste lääneittäin vuoteen 2030
- B10. Alkutuotannon työpaikat lääneittäin 1996
- B11. Jalostuksen työpaikat lääneittäin 1996
- B12. Palvelutoimialojen työpaikat lääneittäin 1996
- B13. Työttömyysaste lääneittäin elokuussa 1998
- B14. Pitkäaikaistyöttömät lääneittäin elokuussa 1998
- B15. Väestön koulutusaste lääneittäin 1997
- B16. Valtionveron alaisten tulojen muutos lääneittäin 1994 - 1996
- B17. Verotulot lääneittäin 1997
- B18. Vuosikate lääneittäin 1997

Itä-Suomen katsaus 1998 antaa päättäjille ja muille tiedontarvitsijoille tuoretta ja valmiiksi muokattua aluetietoa Itä-Suomesta. Katsaus sisältää noin 160 havainnollista diagrammia ja kuntapohjaista teemakarttaa, joissa esitetään tietoa Itä-Suomen

- väestöstä
- koulutuksesta
- elinkeinoelämästä
- bruttokansantuotteesta
- työllisyydestä
- asumisesta
- terveys- ja sosiaalipalveluista
- liikenteestä
- energiataloudesta
- ympäristöstä
- kunnallistaloudesta
- aluepolitiikasta

Katsaus sisältää myös 18 diagrammikuvaa käsittävän uusien läänien vertailun. Julkaisussa olevia kuvia tai kuvien pohjana olevaa tilastoaineistoa voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelutoimistoista. Kuvat on saatavana myös värikalvoina. Paperiversion ohella julkaisu on saatavana myös sähköisessä muodossa.

Vastaavan tietosisältöisinä tuotetaan myös Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen katsaukset.

Katsauksen on tuottanut Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelu.

Julkaisujen myynti: Tilastokeskus

Aluepalvelut:	puhelin	faksi	sähköposti
Oulu	(08) 537 2046	(08) 537 2047	oulu.tilastokeskus@stat.fi
Seinäjoki	(06) 414 4539	(06) 423 3696	sjoki.tilastokeskus@stat.fi
Mikkeli	(015) 161 461	(015) 161 462	mikkeli.tilastokeskus@stat.fi
Tampere	(03) 223 2240	(03) 223 2241	tampere.tilastokeskus@stat.fi
Turku	(02) 274 3430	(02) 274 3440	turku.tilastokeskus@stat.fi
Myyntipalvelu	(09) 1734 2011	(09) 1734 2474	myynti.tilastokeskus@stat.fi

ISSN 1239-7466
ISBN 951-727-519-6
Tuotenro: 9731

9 789 517 27 5194